Levent Gültekin

Yaklaşan KASIRGA

Araştırma
İnceleme

Senaryo mu, Kırmızı Pazartesi mi?

"Ülkemiz son 20 yılda büyük bir değişim yaşadı. Toplumu derinden etkileyen ve endişeye sevk eden bir tabloyla karşı karşıya kaldık.
Rejim değişti; hukuk, demokrasi, laiklik tahrip edilerek otoriter bir yönetim kuruldu.
Ben bu durumu ülkemize doğru gelen bir kasırgaya benzetiyorum.
Ülkemize doğru bir kasırga gelirken kim ne yaptı? Ne tür siyasi olaylar yaşandı? Bu kasırganın tahribatını en aza indirecek tedbirler niçin alınamadı ve ülkemiz bu hale nasıl geldi?
İşte bu sorulara bildiklerim, gördüklerim, tanıklıklarım ve yorumlarım çerçevesinde cevaplar aramaya çalıştım."

Levent Gültekin, Türkiye'nin son 20 yılının en önemli olaylarını masaya yatırıyor...

CHP lideri Deniz Baykal'ın desteğiyle Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasi yasağının kaldırılması, AK Parti'ye kapatma davası açılması, 27 Nisan Muhtırası ve Cumhuriyet mitingleri, Ergenekon/Balyoz davaları, 2010 Anayasa değişikliği, Gezi olayları, Hendek savaşları, 2015 seçimlerindeki tuhaf olaylar, 15 Temmuz Darbesi, 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki şaşırtıcı oyunlar...
Yaşanan olayların akışındaki bütünlük, bu akışı bozacak her engelin ustalıkla ortadan kaldırılması, kimi muhalif siyasi aktörlerin bir andaki tutum değişikliği akla iki ihtimali getiriyor: Ya herkesi oyuncuya dönüştüren bir senaryo var ve ustalıkla uygulanıyor ya da Gabriel García Márquez'in *Kırmızı Pazartesi* romanına benzer bir durum yaşıyoruz. Yani kasabada bir cinayet işleneceğini herkes biliyor ama kimse bir şey yapmıyor ve sonunda o cinayet işleniyor.
Bütün bu olayların arka planı bize, bundan sonra neler olabileceğinin işaretini de veriyor.
Bu kitap bir anlamda Türkiye'nin Ortadoğululaştırılma sürecini hikâye tadında anlatıyor.
Kasırga, okuru, yaklaşan tehlikeye karşı uyarmak üzere kaleme alındı... Bu gidişatı durdurmak, ülkemizi yeniden herkes için yaşanabilir bir ülke haline getirmek için...

Levent Gültekin KASIRGA

Levent Gültekin, 1972 yılında Ardahan'ın Göle ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Göle'de yaptı. Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisansını, Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı.

Medya sektörüne 1995 yılında *Yeni Şafak*'la girdi. Farklı departmanlarda çalıştıktan sonra 2000 yılında genel müdür oldu.

2000 yılının sonunda buradan ayrılıp haftalık *Gerçek Hayat* dergisini çıkardı. 2007 yılında Star Medya Grubu'nda, 2009 yılında Cine5 Medya Grubu'nda üst düzey yönetici olarak görev aldı. 2010 yılında Cine5'ten de ayrılınca köşe yazarlığına başladı.

Halen siyaset yorumculuğu ve www.diken.com.tr sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır.

Şatafatlı Mağlubiyet ve *Onurlu Çıkış* adlı iki kitabı vardır.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Şatafatlı Mağlubiyet
Onurlu Çıkış

Yaklaşan
KASIRGA

Yazan: Levent Gültekin
Editör: Sevim Erdoğan

1. baskı / Nisan 2022 / ISBN 978-625-8380-19-4
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu
Baskı: Ay-han Matbaası
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31
Bağcılar - İSTANBUL
Tel. (212) 445 32 38
Sertifika no: 44871

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Yaklaşan Kasırga

Levent Gültekin

Doğan Kitap

İçindekiler

Giriş

Dalga geçmemeli, ağlayıp sızlamamalı,
nefret etmemeli; anlamalı.

Baruch Spinoza

Esasında zihnimde 2023 seçimlerinden sonra yayımlanmak üzere tasarladığım bir kitap projesi vardı.

Çünkü yazdıklarımın gereksiz tartışmalara neden olacağı, 2023'te veyahut yapılacak ilk seçimde hiç istemeden de olsa özellikle muhalefete bir zarar vereceği endişesi taşıyordum.

Fakat bir gün Doğan Kitap Yayın Yönetmeni Cem Erciyes aradı ve benimle bir kahve içmek istediğini söyledi.

O buluşmamızda sevgili Cem Erciyes "son yazdığım *Onurlu Çıkış* kitabımın üzerinden beş yıl geçtiğini, bir yazar için bu kadar uzun süre ara vermenin pek iyi olmadığını ve artık bir kitap yazmam gerektiğini" söyledi.

Ben de bunun üzerine kafamdaki kitap projesini anlattım ve bazı endişelerimi de paylaşıp "ancak 2023 seçimleri sonrası yazabileceğimi" söyledim.

Fakat Cem, "tam tersine, anlattığım kitabın bir işe yaraması yani gidişata küçük de olsa olumlu bir etki etmesi için bu kitabı seçimlerden önce yazmamın daha doğru olacağını, hatta gerekli olduğunu" söyleyerek beni bu konuda ikna etti.

Ve böylelikle bu kitabı yazmaya karar verdim.

Kitabın birinci bölümünde Türkiye'deki sosyolojik mahalleleri anlatmaya çalıştım.

İslamcılara, Atatürkçülere, solculara ve Kürtlere yönelik gözlemlerimi, bazı mahallelerdeki değişimin arka planını; yaşadıklarıma, gördüklerime, gözlemlerime dayanarak anlatmaya çalıştım.

Birbirimizi niçin anlamadığımıza, birbirimizle niçin bir bağ kuramadığımıza, niçin ortak amacı olan bir toplum olamadığımıza, bütün bunlara neyin kaynaklık ettiğine kendimce dikkat çekmeye çalıştım.

Davranışlarımızı, tercihlerimizi; acılarımızın, travmalarımızın ve bütün bunların sonucunda oluşan önyargılarımızın belirlediğini düşündüğüm için farklı toplum kesimlerinin davranışlarına, tercihlerine esasında neyin kaynaklık ettiğini anlamaya, anlatmaya çalıştım.

Yani sonuçların değil, o sonuçları doğuran nedenlerin üzerinde durmayı tercih ettim.

Çünkü Filozof Spinoza, "Dalga geçmemeli, ağlayıp sızlamamalı, nefret etmemeli; anlamalı" diyerek "her doğa olayının bir nedeni olduğu gibi insan davranışlarının da arkasında yatan bir sebep olduğunu ve ona bakmamızı" söylüyor.

Dahası, sonuçlara değil, sebeplere bakarsak karşımızdakini ve onun davranışına neyin kaynaklık ettiğini daha kolay anlayabileceğimizi belirtiyor.

Bu gözlemlerimi paylaşırken zaman zaman farklı toplum kesimlerine yönelik eleştirilerde de bulundum.

Bu eleştirilerdeki amacımın yıkmak, yermek, suçlamak olmadığını; kendimce bir ayna tutmaya çalışmak ve ortak duygu yaratma çabasına bir katkı vermek olduğunu bilmenizi istirham ediyorum.

Çünkü Türkiye'yi farklılıklarıyla bir bütün olarak görüyor; Türkiye'nin huzurunun, mutluluğunun farklı toplum kesimlerinin tamamının mutluluğuna bağlı olduğu anlayışıyla hareket ediyorum.

Yani Aleviler mutlu olmadan Türkiye'nin mutlu olamayacağını, Kürtler eşit olmadan Türkiye'nin refaha kavuşamayacağını, dindar kesim mutlu olmadan Türkiye'nin sağlıklı olmayacağını, Atatürkçüler, solcular mutlu olmadan Türkiye'nin gelişemeyeceğini, farklı inanç ve etik kökenden herkes iyi olmadan ülkenin iyi olamayacağını düşünüyor ve Türkiye'yi bu toplum kesimlerinin bir araya gelerek oluşturduğu bir bütün olarak görüyorum.

Bu bölümü yazarken daha önce yazdığım *Onurlu Çıkış* kitabımdaki gibi bu kitapta da konunun daha iyi anlaşılması için me-

seleleri zaman zaman kendi kişisel hikâyem üzerinden anlatma yolunu tercih ettim.

Yani gördüklerimi, yaşadıklarımı, tanıklık ettiğim ve karşılaştığım olayları anlatırken bazen duygularımı da en açık haliyle yansıtma gereği duydum.

Zaman zaman duygularımı en açık haliyle yansıtma yöntemini seçmiş olmamın nedeninin kendimi fazlasıyla önemsemem veyahut mağdur edebiyatı yapmak değil, meselelerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak olduğunu bilmenizi isterim.

Diğer taraftan, kitapta bazı olayları kişisel hikâyem üzerinden anlatma yöntemini benimsemiş olsam da bu kitabın öznesi ben değilim, Türkiye'dir.

Çünkü hepimizin hikâyesi aynı zamanda Türkiye'nin de hikâyesi.

Hepimizin acılarını, hepimizin endişelerini, hepimizin korkularını aynı zamanda ülkemizin de acıları, korkuları, endişeleri olarak görüyorum.

Sorunlarımızı niçin çözemediğimizi, bu sorunların niçin katlanarak büyüdüğünü anlatırken hapsolduğumuz mahalle kültürünün yıkıcı etkisini ve bu mahalle kültürünün ülkemizi nasıl bir girdabın içine çektiğini kendimce göstermeye çalıştım.

Ülkemiz son 20 yılda büyük bir değişim yaşadı.

Toplumu derinden etkileyen, endişeye sevk eden bir tabloyla karşı karşıya kaldık.

Rejim değişti; hukuk, demokrasi, laiklik tahrip edilerek, dini de istismar eden tek adam rejimi kuruldu.

Yani ülkemiz, ülkeleri yıkıma sürükleyen otoriter bir yönetime teslim oldu.

Bir metafor üzerinden anlatmak gerekirse ben bu durumu ülkemize doğru gelen bir kasırgaya benzetiyorum.

Ülkemize doğru bir kasırga gelirken kim ne yaptı? Ne tür siyasi olaylar yaşandı? Bu kasırganın tahribatını en aza indirecek tedbirler niçin alınamadı?

İşte bu sorulara bildiklerim, gördüklerim, yaşadıklarım ve yorumlarım çerçevesinde cevaplar aramaya çalıştım.

Kitabın ikinci bölümünde yaşanan bu değişimin siyasi olaylarını ve o olayların bildiğim kadarıyla arka planlarını anlatmaya çalıştım.

Hepimizin zihninde oluşan, "Ülkemiz nasıl bu hale geldi?" "Niçin böyle oldu?" "Niçin kimse gidişatı durduracak bir şeyler yapamadı veyahut yapmadı?" gibi sorulara cevap bulmaya gayret ettim.

Öncelikle son 20 yılda yaşanan her bir olayı tek tek ele alıp, o olaya neyin kaynaklık ettiğini, olayın aktörlerinin niçin öyle davrandıklarını; kişisel gözlemlerime, tanıklıklarıma ve edindiğim bilgilere dayanarak anlatmaya çalıştım.

Aynen bir fotoğrafın parçaları gibi önce her bir parçanın hikâyesinin arka planını bildiğim kadarıyla anlattım.

Ama itiraf etmem gerekirse, yazmaya başladığım kitap ile bitirdiğim kitap arasında devasa bir fark vardı.

Yazmaya oturduğumda aklımda olmayan ama yazdıkça yani kitabın sonlarına yaklaştıkça daha önce hiç fark etmediğim bir fotoğraf çıktı ortaya.

Bunca yıldır siyaseti izleyen, yorumlayan, siyaset meydanındaki her gelişmeye, her söze, davranışa dikkat eden biri olarak benim bile dikkatimi çekmeyen ya da farkında olmadığım, beni de dehşete düşüren bir fotoğraftı bu.

Sonra başa dönüp, ortaya çıkan bu fotoğrafa göre bazı düzenlemeler yaptım.

Kitabın üçüncü bölümünde, parçaların birleşmesiyle ortaya çıkan bu fotoğrafın en net haliyle görülmesine gayret ettim.

Ortaya çıkan bu fotoğrafın tam anlaşılması için her bir olayın, o olayın arkasında yatan sebeplerin, o olayın gerçekleşmesine neden olan toplumsal yapıların iyi anlaşılması gerekiyor.

Bu nedenle, her bir parçaya yani her hikâyeye dikkat etmenizi istirham ediyorum.

Çünkü Türkiye'nin otoriter bir yönetime sürüklenişindeki siyasi olayların birleşmesi sonrası ortaya çıkan bir fotoğraftı bu.

Yaşanan olayların akışındaki bütünlük, bu akışı bozacak her engelin ustalıkla ortadan kaldırılması, kimi siyasi aktörlerin bir

andaki tutum değişikliğiyle bu akışı kolaylaştıracak birer oyuncuya dönüşmesi...

Tüm bunlar insanda, sanki bir senaryo var da o senaryo ustalıkla uygulanıyor hissi yaratıyor.

Ya da Gabriel García Márquez'in *Kırmızı Pazartesi* romanındakine benzer bir durum yaşıyoruz.

Yani bir kasabada bir cinayet işlenecek, kimisi çıkarına öyle geldiği için, kimisi vurdumduymazlıktan, kimisi de "Cinayeti engellemek benim işim değil" anlayışıyla hareket ettiği için o cinayet işleniyor ve bütün kasaba o cinayetin suç ortağına dönüşüyor.

2002 yılında AK Parti'nin iktidara gelmesiyle başlayan ve görünene göre Türkiye'yi Ortadoğululaştırmayı amaç edinen ve bu amaç çerçevesinde yaşanan olaylardan bahsediyorum.

Sanki bir el var ve o el, Türkiye'yi Ortadoğululaştırmaya çalışıyor, iktidar veyahut muhalif kimi siyasi aktörleri bir gecede tutum değişikliğine ikna ediyor ve çıkan her engeli kolayca ortadan kaldırıp süreci devam ettiriyor.

Öyle akıl almaz ittifaklar, öyle işbirlikleri, öyle şaşırtıcı durumlarla karşı karşıya kalıyoruz ki insan "Bu kadar da olmaz!" demekten kendini alamıyor.

Sanki herkesin bir şekilde kolayca oyuncuya dönüştürüldüğü bir film setindeyiz..

Gelecekle ilgili bir komplo teorisinden bahsetmiyorum.

Tamamen son 20 yılda yaşanan olayların birbiriyle bağlantısından ve o olayların gerçekleşme sürecindeki bütünlükten, sürecin devamı için olmayacak insanların yaptıkları ittifaklardan bahsediyorum.

Mesela, dönemin muhalefet lideri Deniz Baykal'ın desteğiyle ve devletin bazı kurumlarının ittifakıyla Türkiye'de katı İslamcı anlayışta bir iktidarın önü açılıyor.

Sonra bu iktidarın önünde engel olabileceği düşünülen TSK'daki kimi generaller Ergenekon ve Balyoz davalarıyla tasfiye ediliyor.

Türkiye'de İslamcı bir iktidar varken bir bakıyoruz ana muhalefetin başına Alevi inancına sahip bir genel başkan seçiliyor.

Ardından Alevi meselesi kaşınmaya başlanıyor.

Ortadoğu'da mezhep savaşlarının olduğu bir dönemde üçüncü köprünün adı da Alevi vatandaşlarımızı rahatsız edecek bir ad yani Yavuz Selim konuluyor.

Ardından Gezi süreci başlıyor. Nasıl oluyorsa oluyor, sokaklardaki yüzbinlerce insan arasından sadece Alevi çocuklar öldürülüyor, üstelik bunlardan biri de Gezi'nin birinci yıldönümünde cem evinde öldürülüyor.

İslamcı iktidar, 2015 Haziran seçimlerini kaybediyor.

Seçimi kaybeden İslamcı iktidarın imdadına bu sefer yine 2002'deki kritik kararıyla o iktidarın önünü açan Deniz Baykal yetişiyor.

Ardından MHP lideri Devlet Bahçeli devreye giriyor ve seçimlerin tekrarlanmasını sağlıyor.

Tekrarlanan seçimde İslamcı iktidar yeniden tek başına iktidar oluyor ve böylelikle kesintiye uğrayan sürecin devamı sağlanıyor.

Kürt sorununu çözmek için barış süreci başlıyor.

Fakat bir gece Urfa'nın Ceylanpınar ilçesinde iki polis memuru evlerinde öldürülüyor.

PKK "Biz öldürdük" diye açıklama yapıyor ama üç ay sonra başka bir açıklama yaparak bu polisleri kendilerinin öldürmediklerini söylüyor.

Nihayetinde barış süreci son buluyor ve PKK yeniden sahneye iniyor.

Sanki Kürtler üzerinde PKK'nın etkinliğinin artması isteniyormuş, muhtemel toplumsal barış ihtimallerinin de ortadan kaldırılması gerekiyormuş gibi bütün muhalefet partilerinin desteğiyle Kürt hareketinin önemli isimlerinden, o toplum kesiminin en çok itibar ettiği, barış yanlısı siyasetçisi hapse atılıyor.

2017'de, sürecin devamını sağlayacak akıl almaz başka olaylar oluyor.

2018'de İslamcı iktidarın seçimi kaybetmesini engellemek için bu sefer bir muhalefet partisi bir gecede tutum değiştiriyor.

Sonra bir başka muhalefet partisi sürecin devamı için tuhaf işler yapmaya mecbur ediliyor.

Bu süreç, bugüne kadar bu şekilde sorunsuz bir şekilde devam ediyor.

İslamcı iktidar her sıkıştığında mutlaka birileri devreye giriyor ve o sıkışıklığın aşılmasını sağlıyor.

Sonunda da Türkiye tek adam rejimine geçmiş, demokrasisi askıya alınmış, İslamcı otoriter bir iktidarın olduğu klasik bir Ortadoğu ülkesine dönüşüyor.

Yaşanan gelişmelere bakılırsa, eğer bir senaryo varsa o senaryo hâlâ devam ediyor.

Eğer bir senaryo varsa, bu senaryonun amacını, nereye varmak istediğini, bundan sonra neler yapılacağını bildiğim, gördüğüm, tahmin ettiğim kadarıyla anlatmaya çalıştım.

Dediğim gibi amacım hepimizin zihnini meşgul eden, "Ülke nasıl bu hale geldi?" sorusuna kendimce bir cevap vermekti.

Tüm bunlar yaşanırken toplum olarak bizim de sorumluluğumuz vardı.

Bana göre kimimiz alkışlarımızla, kimimiz kontrolsüz öfkemizle, kimimiz korkularımızla bu sürecin birer oyuncusuna dönüşmüş durumdayız.

Daha önce de dediğim gibi, yaşanan süreci yani Türkiye'nin Ortadoğululaşmasını ülkemize doğru gelen bir kasırgaya benzetiyorum.

Ülkemize doğru bir kasırga gelirken meseleyi bir iktidar mücadelesi olarak görmek, bir kasırga gelmiyormuş gibi davranmak, dahası böyle davranarak o kasırgayı görünmez kılmaya çalışmak...

Bütün bunlar bana göre yaşanacak felaketi engelleme iradesi oluşturmamızı da zorlaştırdı.

Ülkemiz Ortadoğululaştırılırken yani bir yıkıma sürüklenirken mahalle kavgası vermekten, partilerimizi önemsemekten vazgeçemedik.

Bütün bunlar hepimizi işlenen cinayetin suç ortağına dönüştürdü.

Mevcut iktidar mensuplarıyla geçmişte aynı mahallede büyümüş olmam bana onları daha iyi tanıma; ne yaptıklarını, ne yap-

maya çalıştıklarını, meselenin nereye varacağını belki daha iyi anlama avantajı sağladı.

Bu avantaj doğal olarak meselelere biraz daha farklı bakmama neden oldu.

Yani meselelere farklı bakmamın nedeni kimsenin görmediğini görmem, herkesten daha öngörülü, herkesten daha akıllı olmam değil, böyle bir avantajımın olmasıydı.

Bu avantajım zaman zaman daha tedirgin ve endişeli olmama ve o duyguyla yazıp konuşmama neden oldu.

Çünkü dediğim gibi, yaşanan süreci ben daha çok ülkeye doğru yaklaşan bir kasırgaya benzetiyordum.

Kendimce verdiğim bütün çabam o kasırgaya dikkat çekmekti.

Bu amaçla siyasi liderlerle yaptığım görüşmeleri ve o görüşmelerdeki konuşmalarımdan özel görüşme hukukunu da koruyarak bölümler aktarmaya çalıştım.

Kısacası, hepimizin zihninde oluşan "Ülkemiz nasıl bu hale geldi?" sorusuna bir cevap vermeye, bu süreçteki sorumluluğumuza dikkat çekmeye ve anlam veremediğimiz olayların arka planını anlatarak yaşanan sürecin anlaşılmasını sağlamaya çalıştım.

Yani Türkiye'nin, büyük tahribat almasına neden olan otoriter yönetime geçişinin hikâyesini anlattım.

Esasında 20 yıldır yaşanan olayları birleştirdiğimizde ortaya çıkan resim bundan sonra neler olabileceğinin de işaretini veriyor bize.

Bu gidişatı durdurmak, ülkemize çizilen kaderi değiştirmek, çarkın döngüsünü bozmak için neler yapılması gerektiğine kendimce dikkat çekmeye çalıştım.

Birinci bölüm

Mahalleler, yaşadıklarım, gördüklerim, gözlemlerim

İslamcılık ve İslamcılar

Makbul vatandaş olma çabası

Onurlu Çıkış kitabımda anlatmıştım ama hem o kitabı okumamış olanlar için hem de anlatacağım hikâyenin akışında bir bütünlük oluşması için İslamcı mahalleyi kısaca anlatarak başlamak istiyorum.

Meseleleri anlatırken zaman zaman kendi kişisel hikâyeme başvurma yöntemini tercih etme nedenimin konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak olduğunu bilmenizi isterim.

Türkiye'de kimlik, inanç, mezhep ve ideoloji ekseninde oluşmuş sosyolojik mahalleler var.

Her birimizin bu mahallelerden birine dahil olma hikâyesi farklı olsa da bana göre nedenler ve amaçlar aynıydı.

Esasında bu mahalleler; dışlanan, ötekileştirilen, görmezden gelinen; iyi eğitim alma imkânı bulamadığı için veyahut çeşitli imkânsızlıklar nedeniyle yaşadığı zorluklarla baş ederek hayata tutunmak isteyenler için birer sığınaktı.

Sadece bu da değil, kimliklerimizi, inançlarımızı, yaşam tarzlarımızı yani sahip olduğumuz değerleri koruyarak, bir anlamda birey olma ve ülkeden hak ettiğini alma mücadelesiydi.

En önemlisi, görmezden gelinmeye, dışlanmaya, hor görülmeye, "makbul vatandaş" sayılmamaya isyan ve bütün bunların sonucunda payımıza düşen o berbat hayatla mücadele etmek ve daha iyi bir yaşama ulaşmak için tutunduğumuz bir daldı.

Bu amaçla kimimiz İslamcı olduk, kimimiz Kürt hareketine katıldık, kimimiz milliyetçi olduk, kimimiz de ülkedeki eşitsizlikle,

haksızlıkla, kabalıkla mücadele etmenin yolunu yöntemini solcu olmakta bulduk.

Toplumun farklı kesimlerinin eşitlik, özgürlük, hak ettiğini alma, yani insandan sayılma çabasını ülke için tehdit gören kimilerimiz de Atatürkçü veyahut milliyetçi mahallelere dahil olduk.

Esasında hepimizin niyeti, amacı bu ülkede huzur içinde yaşamaktı.

Yani bir anlamda "benim gibi olmalı", "benim gibi yaşamalısın" diyerek bize "makbul vatandaş" sayılmanın şartlarını dayatan devlete veyahut iktidarlara karşı kendi inancını, mezhebini, kimliğini, yaşam tarzını koruyarak birey olma ya da birey muamelesi görme mücadelesiydi bu.

Ümit Kıvanç'ın yaptığı Ahmet Kaya belgeselinde, Ahmet Kaya nasıl komünist olduğunu şöyle anlatıyor: "Çalışmak için İstanbul'a geldim ve bir oto tamircide amele olarak işe başladım.

Oradaki insanlar benimle 'Koş lan şuradan bana bir sigara al getir', 'Gel şurayı temizle', 'Git şunu yap' diyerek ancak diyalog kuruyorlardı."

Bir gün tamirhaneye üniversite öğrencileri geliyor ve Ahmet Kaya ile konuşurken ona ilk defa "siz" diye hitap ediyorlar.

Ahmet Kaya diyor ki, "Bana siz diye hitap edildiğini duyunca şok geçirdim, çünkü hayatımda ilk defa birileri bana siz diye hitap etti. Hemen bu gelenlerin kim olduklarını sordum, 'Üniversite okuyan solcu, komünist gençler' dediler. 'Bundan sonra ben de solcuyum' dedim."

Şimdi Ahmet Kaya'nın orada anlattığı bir şey var aslında: İlk defa saygı görüyor, ilk defa kendini birey hissediyor, ilk defa onu dışlamayan, aşağılamayan, hor görmeyen birileriyle karşılaşıyor ve bundan çok etkileniyor ve nihayetinde o insanlar gibi olmak istiyor.

"Hepimizin benzer hikâyeleri var" derken bunu kast ediyordum.

Yani *Komünist Manifesto*'yu okuyarak solcu olmadığımız gibi İslamcılığın bütün felsefesini anlayarak da İslamcı olmadık. Ülkeyi daha çok sevdiğimiz için milliyetçi olmadığımız gibi Atatürk'ü, onun felsefesini daha iyi anladığımız için de Atatürkçü olmadık.

Bütün bunlar arasında bir kıyas yapıp "en doğrusu bu" diyerek bir seçim yapmış da değiliz.

Yaşadığımız sosyal çevre, tanışınca etkisinde kaldığımız biri veyahut karakterimiz, bu mahallelerden hangisine dahil olacağımızı belirleyen etkenlerdi.

Birey olmak, hayata tutunmak, iyi bir yaşam kurabilmek için benim sığınağım da İslamcılık olmuştu.

Nasıl ve niçin İslamcı oldum?

13-14 yaşlarındayken Ardahan'ın Göle ilçesinde gittiğim okuldaki din dersi öğretmenimiz gayet güler yüzlü, saygılı ve çok sıcak kanlı bir insandı.

Bizi evine davet edip sohbet ediyor, yemeğe götürüyor, kişisel sorunlarımızla ilgileniyor, yani bize hayatımızda görmediğimiz saygıyı, sevgiyi gösteriyor, dahası bize saygın bir bireymişiz gibi davranıyordu.

Sadece bizimle ilgilenmesi de değil, ülke sorunlarına kafa yoruyor, ülkede olup biten haksızlıkları, hukuksuzlukları dert ediyordu.

Onun bu saygılı ve sıcak tavrı beni çok etkiledi ve sanırım onun gibi bir olmaya karar verdim.

Aynen Ahmet Kaya'nın dediği gibi, saygı gördüğün kişi olmaya çalışıyorsun.

Bu öğretmenim bir solcu olsaydı muhtemelen ben de solcu olabilirdim. O yüzden "Benim payıma da İslamcılık düştü" diyorum.

Bu öğretmenimin etkisiyle de 14 yaşındayken namaz kılmaya başladım.

Bununla beraber bütün ilgim alakam buraya yöneldi.

Yani hayata, meselelere din üzerinden bakmaya başladım.

Okuduğumuz kitaplar, dergiler, dinlediğimiz insanlar... hepsi benimsediğim bu hayat tarzını, fikri, yaklaşımı besleyecek türdendi.

Artık ben de bir konuda fikri olan, bir amacı olan, dahası bundan dolayı bulunduğu sosyal çevrede saygı gören bir insan olmuştum.

Kendini birey hissetmek, bir amaca tutunmak ve saygı görmek... O yaşlardaki bir çocuk için çok güçlü bir duygudur.

Kendime sığınak olarak İslamcılığı seçtiğimde ailem de tedirgin oldu, aynen Çağan Irmak'ın *Babam ve Oğlum* filmindeki gibi bir durum yaşadım.

Çok tedirgin oldular; özellikle babamla çok büyük çatışma yaşadım.

Çeşitli nedenlerle endişeli bir yaşam süren Anadolu insanları, çocuklarının ideolojik bir çevreye dahil olmasından hem tedirgin hem de rahatsız olurlar. Benim annem babam çok dindar sayılmayan ama Müslümanlık anlayışı olan ortalama Anadolu insanıydı; oruçlarını tutar, Cuma, teravih gibi namazları kaçırmazlardı.

Babam siyasi olarak da katı bir anlayışa sahip değildi. Bir dönem Süleyman Demirel'e oy vermiştir, bir başka dönem Bülent Ecevit'e, başka bir dönem başka bir partiye.

Böyle bir baba için çocuğunun dindarlığa yönelmesi sorun değil ama dindarlık zaman içinde bir ideolojiye dönüşmeye başlayınca tedirginlik de orada başlıyor.

Yani ailemi tedirgin eden dindarlığım değil, İslamcılıktı.

İslamcılık ile dindarlığın farkı

Dindarlığın toplumun geneli tarafından olumlu görünen bir yanı vardı.

Yani insanı daha barışçı, daha dikkatli, daha dürüst, daha saygılı, ahlaklı ve özenli yaptığına veyahut böyle olması gerektiğine yönelik bir anlayış vardı.

Hatta muhafazakâr aileler dindarlığı bir anlamda çocuklarının kötü yola düşmesini engelleyen bir sigorta olarak da görüyorlardı.

Fakat inancın ideolojiye dönüşmesi, o inancın sıcaklığını, barışçı yönünü kaybetmesine ve daha çatışmacı hale gelmesine neden oluyor.

Dindarlık, insanın kendi inancını istediği gibi yaşamasıdır.

İnancın ideolojik hali yani İslamcılık ise insanın inancını başkalarına dayatma anlayışını da içeriyor.

Yani kendin için diktiğin gömleği bütün bir topluma, hatta ülkeye giydirmeyi birinci amaç haline getiriyorsun.

Hayatı algılama biçimin, hatta neyi sorun olarak görmeye başladığın ve bu sorunlara getirdiğin çözüm önerileri tamamen bu ideolojik anlayışa göre şekilleniyor.

Bu da doğal olarak birileriyle irtibat halinde olmayı, siyasi bir mücadele vermeyi de beraberinde getiriyor.

Makbul vatandaş olma çabası bir süre sonra makbul vatandaş yaratma çabasına dönüşüyor.

Çünkü İslamcılık sadece bir makbul vatandaş olma çabası değil, aynı zamanda bir yönetim felsefesi de barındırıyor.

Ama benim gibi katılanların gerekçesi daha çok haksızlıklara, dayatılan yaşam tarzına, çizilen makbul vatandaş tanımına, hak gasplarına, aşağılamalara, hor görülmelere itiraz etmek.

Fakat bir süre sonra doğal olarak kendi görüşünü, yaklaşımını, inanç anlayışını bütün bir ülkeye yaymak birinci amaç haline geliyor.

İstiyorsun ki herkes senin gibi olsun, senin gibi inansın, senin gibi giyinsin, senin gibi yaşasın ki ülke sorunları çözülsün.

İtiraz etmekten çözüm üretmeye vakit bulamadılar

İslamcılık Osmanlı'nın yıkılış döneminde ortaya çıkan bir düşünce akımı.

"Gerçek İslam uygulansaydı Osmanlı yıkılmazdı" diyen, sorunların çözümünün dinle olacağını savunan bir anlayışın adıydı.

Benim gibiler ise daha çok "birey sayılayım", "hor görülmeyeyim", "inancım hakarete uğramasın" diyerek bu anlayışa dahil oluyorlar.

Fakat zamanla sorunların çözümünün dinle olacağı yaklaşımını da benimsemeye başlamıştım.

Çünkü doğal olarak o kaynaklardan besleniyordum.

Yani okuduğum kitaplar, dergiler, makaleler bu görüşü savunan kaynaklardı; dinlediğim, itibar ettiğim, sözüne kıymet verdiğim insanlar bu görüşü dile getiren, savunan insanlardı.

Şöyle düşünüyorduk: Ülkede yolsuzluklar var, adaletsizlikler var, haksızlıklar var; tarımda, ekonomide, eğitimde, bilimde... her alanda ciddi aksaklıklar var.

Çünkü dinden uzaklaşıldı, Müslümanlık devre dışı bırakıldı, Allah korkusu yok edildi, dolayısıyla insanlar ahlaki hassasiyetlerini kaybettiler.

İnsanlar Allah'tan korkmadığı için yolsuzluk yapıyorlar, Allah'tan korkmadıkları için adaletsizlik yapıyorlar, dini terbiye almadıkları için Türkiye güçlü, zengin, gelişmiş bir ülke olamıyor.

Onun için de iyi, dürüst, ahlaklı, çalışkan, saygılı, nazik olmak için Müslümanlık terbiyesi almak gerekiyor.

Meseleye böyle baktığımız için herkesi Müslüman yapmak yani dindar yapmak, herkese dini terbiye vermek birinci amaç halini alıyor.

İslamcılığın sorunlara derinlikli bir çözüm önerisi yok.

Bu sadece Türkiye'de değil, bütün dünyadaki İslamcı hareketlerde de böyle.

Mesela, Mısır'daki "Müslüman Kardeşler" hareketi için de böyle. Yani oturulmuş, İslamcı anlayışla bir ülke nasıl yönetilir çalışması yapılmış, sağlıklı bir yönetim anlayışı geliştirilmiş değil.

Dünyadaki bütün İslamcı hareketler daha çok itiraz felsefesiyle hareket ediyorlar.

Yapılan yanlışlara, uygulanan baskılara, haksızlıklara, hukuksuzluklara itiraz.

İslamcılığın temel felsefesinde sorunları dinle çözme anlayışı var.

"Eğer iyi bir Müslüman olursak bütün sorunları çözeriz" anlayışı İslamcılığın en temel yaklaşımıdır.

Ülkedeki yolsuzluklar, haksızlıklar, hukuksuzluklar... eğitimde, tarımda, ekonomide... her alanda yaşanan ciddi sorunların nedenini iyi Müslüman olmamaya, dinin emirlerine riayet etmemeye bağlıyor ve çözüm yolunun iyi Müslüman olmaktan geçtiğini ileri sürüyor.

"Ama nasıl?" sorusuna verdiği bir cevabı yok.

"İyi Müslüman kime göre iyi?", "İyi ve gerçek Müslümanlık hangisi?" gibi soruların cevabını havada bırakıyor.

Çünkü İslam dünyasında birbirini beğenmeyen, birbiriyle savaşan, çatışan, kendi yaklaşımını gerçek Müslümanlık gören binlerce farklı grup var.

Dahası, milyonlarca farklı din yorumu ve anlayışı var; hangisinin esas alınacağı meselesi üzerine düşünülmüş ve bir sonuca varılmış da değil.

Değişim halindeki dünyaya, yaşama, değişmeyen, sabit kalan dini yorumlarla nasıl çözüm bulunacak meselesi üzerine de kafa yorulmuş değil.

İslamcılık ahlakın yerine dini ikame ediyor.

Yani ahlakın dinden geldiği, ancak dindarlıkla kazanılabileceği anlayışına dayanıyor.

Bu nedenle, dindar olmayanın ahlakının da olmayacağı varsayımıyla, yolsuzluk yapıyorlar çünkü ahlakları yok, hırsızlık yapıyorlar çünkü ahlakları yok, haksızlık, hukuksuzluk yapıyorlar çünkü ahlakları yok diye düşünüyorduk.

İnsanlar dindar olursa liyakat sorunu olmaz, çalmaz, haksızlık yapmaz, insanlar dindar olursa Kürt sorununa sebep olan ayrımcılık olmaz.

Böyle baktığımız için ülkedeki bütün sorunların kaynağını dinden uzaklaşmaya bağlıyorduk.

Böyle düşündüğümüz için de dine mesafeyi ahlaka mesafe, dini yaşama itirazı ahlaklı olmaya itiraz, hatta kötülüğü savunmak olarak görüyorduk.

Ve ülkenin içinde bulunduğu durumu da insanların ahlaklı yani dindar olmayışlarına bağlıyorduk.

İslamcılığın temel felsefesi bu anlayışa dayanıyor.

13-14 yaşlarındayken ben de aynen böyle düşünüyordum.

Bugün mevcut iktidar taraftarlarının din üzerinden yapılan eleştirilere verdikleri tepkinin temelinde bu anlayış yatıyor.

Benim yazılarımda ve konuşmalarımda mevcut iktidar mensupları için sıklıkla vurguladığım, "Ortaokul düzeyi bir İslamcılık anlayışları var" tespitime de burası kaynaklık ediyor.

Çünkü ben Anadolu'nun bir kasabasında yaşayan, dünya görmemiş, bırakın dünyayı büyük şehir görmemiş; felsefeden, sanat-

tan, edebiyattan, dahası bunların insan üzerindeki dönüştürücü etkisinden habersiz 14 yaşında bir çocukken böyle düşünüyordum, onlar ise hâlâ böyle düşünüyorlar.

Din başka, ahlak başka

Yaşadıklarım yani hayat tecrübem dinin insana bir ahlak kazandırmadığını gösterdi bana.

Tam tersine dindarlığın insanın sağlam bir ahlak edinmesinin önünde ciddi bir engel olduğunu düşünüyorum.

"Dindarlık" derken bir inancın mensubu olmayı, o dinin ibadetlerini yapmayı değil, yaşamı kurgularken dini referans almayı yani bir anlamda dinciliği kast ediyorum.

Böyle düşünmemin bir nedeni, Amin Maalouf'un da dediği gibi, dindar insanların bir dinleri olduğu için doğal olarak ahlaka ihtiyaç duymamaları.

Yani dindarlığın ahlak olduğunu zannediyorlar.

İhtiyaç duymadıkları için de edinme çabasına girmiyorlar.

Diğer bir nedeniyse şu: Filozof Immanuel Kant güçlü bir ahlak sahibi olmanın temel şartlarından birinin davranışlarımızı kişisel çıkardan arındırmak olduğuna vurgu yapıyor.

Yani yaptığımız şeyi ödül ya da ceza için değil, doğru olduğu için yapmamız gerektiğini, aksi takdirde bu ödül ve ceza anlayışının insanın ahlak edinme çabasını ciddi anlamda zedelediğini, bu erdemin insanda gerçek anlamda oluşmasını zorlaştırdığını söylüyor.

İslamcılar, insan ancak Allah'tan korkarsa yolsuzluk, haksızlık, hukuksuzluk yapmaz yaklaşımı içindeler.

Yani cennete gitmek için hırsızlık yapma, cennete gitmek için haksızlık yapma, Allah'ın rızasını kazanmak için iyi insan ol.

Veyahut cehenneme gitmek istemiyorsan hırsızlık yapma, cehenneme gitmek istemiyorsan kötü insan olma.

İyi insan olmayı cenneti kazanma, cehennem gibi korkunç bir cezadan kurtulma şartına bağlıyorlar, ki burada bana göre kişisel bir çıkar var.

Halbuki ahlak, bir şeyi doğru olduğu için yapmayı gerektirir, sonunda ödül ya da ceza olduğu için değil.

Bana göre İslamcılar ile sekülerler arasındaki tartışmanın temelinde ahlakın ve kaynağının ne olduğu ayrışması var.

İslamcılar sorunların kaynağını dinden uzaklaşmaya yani ahlaksızlaşmaya bağlıyorlar, sekülerler ise "dinin ahlak kazandırmadığını" söylüyorlar ama nasıl kazanılacağı konusuna yeterince kafa yormuyor veyahut bu konuda topluma somut bir öneri getiremiyorlar.

Mesela, dindar insanlar çocuklarını imam hatip lisesine veyahut Kuran kursuna, çocuğu ahlaklı olsun da hırsızlık yapmasın, başkasının hakkını yemesin, iyi insan olsun diye gönderiyorlar.

Çünkü çocuğuna iyi bir ahlak kazandırmanın başka yöntemini bilmedikleri için çocuğun, ahlakı ancak dini bir eğitimle elde edebileceğini düşünüyorlar.

Seküler kesim ise bu insanlara sadece çocuklarını bu okullara göndermemelerini söylüyor ama o ihtiyacın nasıl karşılanacağını gösteremiyor veyahut anlatamıyor.

Somut bir önerileri olmadığı gibi bana göre bu ihtiyacı karşılayacak bir yaklaşıma da sahip değiller.

Daha önemlisi, ülke yönetiminde oldukları dönemlerde de bu ihtiyacı gidermek için tam olarak ne önerdiklerini gösterebilmiş değiller.

Bu da sorunlara çözüm önerisinde çok ciddi bir farklılaşmayı, nihayetinde çatışmayı beraberinde getiriyor.

Yani bir taraf dini ahlak gördüğü için sorunların "dinle çözüleceğini" söylerken diğer taraf ise "Hayır, dinle olmaz" deyip "ahlakla çözüleceğini" söylüyor ama ahlakın nasıl kazanılacağına dair bir anlayış ortaya koyamıyor.

Bana göre de din ahlak kazandırmıyor, daha çok ahlaklı olmayı vaaz ediyor.

Yani "Hırsızlık yapmayın, haksızlık, hukuksuzluk yapmayın ve ahlaklı olun" tavsiyesinde bulunuyor, karşılığında da ceza veyahut ödül vaat ediyor.

İnsanlara, "Zengin olun, fakirlere yardım edin, aksi takdirde şöyle bir ceza veyahut ödül var" demek gibi bir durum çıkıyor ortaya.

Ama o insanın nasıl zengin olacağını göstermiyor veyahut anlatmıyor.

Din bunu daha çok Allah korkusuna dayalı bir mecburiyetle yapıyor. Yani Allah'tan korkmanın insanı ahlaksız davranışlardan alıkoyacağı varsayımıyla hareket ediyor.

Halbuki İslam tarihi, bize bunun gerçekçi olmadığını gösteren örneklerle dolu.

Hz. Muhammed'den sonra gelen dört halifenin üçünün iktidar savaşlarında öldürülmüş olması, dahası Hz. Muhammed'in ölümünden hemen sonra dindarlar arasında başlayıp günümüze kadar süren iktidar ve çıkar savaşları bu korkunun insanı pek de terbiye etmediğini gösteriyor.

Bana göre bir insanın ahlak, dürüstlük, nezaket gibi erdemleri kazanması, o insanın yetişme süreciyle alakalı.

İnsanın bu erdemleri kazanmasını sağlayan en önemli faktörlerin, yaşadığı toplumun yapısı, o toplumun yaşamını düzenleyen güçlü bir anayasa, sağlıklı bir eğitim sistemi ve bir kurallar silsilesi olduğunu düşünüyorum.

Daha iyi anlaşılması için bir metafor üzerinden anlatmaya çalışayım.

Bir fidan diktiğimizde o fidanın sağlıklı, düzgün bir ağaca dönüşmesi, yani tutması ve eğilip bükülmeden büyümesi için etrafına destek amacıyla dört tane çubuk dikeriz.

Dikkat ederseniz, bütün fidanların etrafında mutlaka böyle dört tane çubuk vardır.

Çünkü o çubuklar fidanı hem rüzgâr gibi dış etkilerden koruyor hem de fidanın eğilip bükülmeden büyüyebilmesini sağlıyor.

Ben insanı da biraz bu fidanlara benzetiyorum.

İnsanı hem dış etkilerden koruyacak hem de o insanın eğilip bükülmeden yani sağlıklı büyümesini sağlayacak aynen o fidanlarda olduğu gibi dört tane çubuğa ihtiyaç var.

Filozof Aristoteles güçlü kuralların olmadığı yani modern tabirle iyi bir anayasanın olmadığı ülkelerde iyi insandan bahsedilemeyeceğini ve bu çubuklardan en önemlisinin iyi bir anayasa olduğunu söylüyor.

Kimi filozoflar bu çubuklardan diğerlerinin iyi bir eğitim anlayışı, güçlü bir toplumsal sözleşme ve sağlıklı işleyen bir adalet mekanizması olduğunu söylüyorlar.

O fidanın tutması ve büyümesi için bu çubukların konulması da yetmiyor, o ağacın sulanması da gerekiyor.

Mesela, bir bina yaparken de betonun doğru şekli alması için kalıp kullanılıyor.

Kalıp da yetmiyor; ihtiyacı kadar demir, ihtiyacı kadar çimento, ihtiyacı kadar su olmadığında o bina çürük oluyor.

Aynı durumun insan için de geçerli olduğunu düşünüyorum.

İnsanın sağlıklı büyümesi yani güçlü bir ahlak edinmesi için iyi bir eğitimle yani sanatla, edebiyatla, felsefeyle, sinemayla sulanması da gerekiyor.

Türkiye'de hepimiz bu dört çubuk ve su olmadan büyüyoruz.

Çünkü hiçbir zaman iyi bir Anayasamız olmadı, hiçbir zaman güçlü bir toplumsal sözleşme yani normlar oluşmadı, hiçbir zaman sağlıklı bir adalet mekanizması kurulmadı ve hiçbir zaman iyi bir eğitim anlayışı geliştirilmedi.

"Sorunların çözümü ancak dinle olur" diyenler, yani İslamcılar o dört çubuğun ve suyun din olduğunu düşünüyorlar.

"Sorunların çözümü dinle olmaz" diyenler, yani sekülerler dinin, o çubukların ve suyun sağladığı işlevi görmediğini söylemiş oluyor ama yerine tam olarak ne önerdiklerini topluma anlatmıyorlar.

Mesele sadece anlatmamaları da değil, ülke yönetiminde bulundukları dönemde uygulamalarıyla da gösteremediler.

En kaba haliyle Batılılaşmanın bu sorunu çözeceğini söylüyorlar.

Batılılaşmaktan da anladıkları daha çok bir yaşam tarzı.

Yani yediğinin, içtiğinin, giydiğinin Batılılara benzemesinin ahlak sorununu çözeceği gibi yüzeysel bir yaklaşımla hareket ediyorlar, bu da doğal olarak karşı tepkiyi büyütüyor.

Çünkü İslamcılar veyahut dindarlar; sekülerlerin, "Bu işler dinle olmaz" diyerek toplumu ahlaksızlığa teşvik ettiği kanaatiyle hareket ediyorlar ve dini ahlak gören toplumu kolayca yanlarına çekebiliyorlar.

Bana göre ahlak, çok yüksek bir bilinç, çok yüksek bir cesaret, iyi bir eğitim –öğretim değil, eğitim diyorum, yani insanın eğitilmesi– gerektiren ama en önemlisi de çok yüksek maliyeti olan bir erdemdir.

Çünkü ahlak edinebilmek için iyi ile kötünün, yanlış ile doğrunun ayrımını yapacak yüksek bir bilince ihtiyaç var.

Bu ayrımı yapabildikten sonra iyiyi tercih edebilmek için de yüksek bir cesarete ve nihayetinde o tercihin faturasını ödemeyi göze alacak bir dirayete ihtiyaç var.

Bütün bu değerlerin olmaması doğal olarak insanın bir ahlak edinmesini zorlaştırıyor.

Bizim gibi gelişmemiş ülkelerde ahlakın temelini oluşturan bu tür değerlere sahip olmak çok daha zor.

Çünkü ülkede hem o çubuklar ve su olmadan büyüyoruz hem de yaşam haksızlık, hukuksuzluk üzerinden yürüyor. Bu durum sadece bugüne ait bir şey değil, hep böyleydi.

İş bulmak istiyorsan torpil yapmalısın, başını sokacak bir ev istiyorsan kaçak bina yapmalısın, yaşamını sürdürecek kadar bir gelir istiyorsan vergi kaçırmalısın, yani ancak başkasının hakkını gasp ederek yaşamaya imkân bulabiliyorsun.

Çünkü ne sağlıklı bir Anayasamız ne işleyen bir adalet mekanizmamız ne güçlü bir eğitim anlayışımız ne de bunu teşvik eden toplumsal yapımız var.

Bütün bunlar olmadığı gibi hayatını yaşam mücadelesiyle geçiren yani çocuğuna alacağı bir çift ayakkabının hesabını yapan insandan tüm bunların üstüne düşünüp neyin iyi, neyin kötü olduğunu ayırt edecek bir bilinç kazanmasını beklemek ve bunu uygulayacak bir cesarete kavuşmasını, dahası bu imkânsızlıklar içinde tercihinin bedelini ödemeyi göze almasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım değil.

Mesela, torpil olmadan çocuğuna iş bulamıyorsan ya ahlaklı olup bu maliyeti göze alacaksın ya da ahlaki hassasiyeti terk edip çocuğuna sen de diğerleri gibi torpille iş bulacaksın.

Bütün bunlar doğası gereği hassasiyetimizi törpülüyor ve güçlü bir ahlak edinmemizi engelliyor.

İslamcıların Atatürk karşıtlığının temelinde de bu ahlak tartışması yatıyor.

Yani Atatürk'ün devlette ve toplumsal yapıda dini referans almayan bir anlayışla hareket etmesini, ülkeyi ahlaksızlığa sürükleme olarak algılıyorlar.

Halbuki Atatürk bu yaklaşımıyla gerçek bir toplumsal ahlak edinmenin yolunu açmıştı.

Ama ne yazık ki onun yolundan gidenler ülkeyi yönettikleri dönemde topluma bunu göstermeyi de anlatmayı da başaramadılar, dahası toplumun bu ihtiyacını giderecek bir yönetim anlayışı sergilemediler.

Hiç benim düşündüğüm gibi değilmiş

Ortaokul yıllarımda herkesin kolayca dindar yapılabileceğini ve bu şekilde de ülkenin cennete çevrileceğini düşünüyordum.

Fakat 18 yaşında İstanbul'a geldim. Bambaşka bir çevre, yepyeni insanlar, büyük bir metropol, birbirinden farklı milyonlar yaşıyordu.

Büyükşehre geldiğimde ilk tepkim şöyle oldu: "Hiç benim düşündüğüm gibi değilmiş, böyle herkesi Müslüman yani dindar yapmak da teknik olarak mümkün değil, biz yanlış düşünüyormuşuz" demiştim.

Bu yönüyle baktığımızda İslamcılık bir kasaba ideolojisidir.

Sadece İslamcılık da değil, bana göre katı bütün ideolojiler kasaba mantığıyla hareket ederler.

Çünkü ideolojiler bir gömlek diker ve onu bütün insanlara giydirmek isterler. Bu amaç küçük köylerde, kasabalarda mümkün görünen bir şey, fakat milyonlarca farklı insanın yaşadığı büyük şehirlerde pek mümkün değil.

Düşüncemdeki yanlışlığı fark etmiştim ama bu İslamcılıktan vazgeçtiğim anlamına gelmiyordu.

Ülkenin düzlüğe çıkması, daha iyi olması için "Herkesi dindar yapmalıyız" anlayışından, "Herkesi dindar yapmak yerine ülkeyi, Müslümanların yani dindarların yönettiği bir ülke haline getirmemiz gerekiyor" anlayışına evrilmiştim.

Yani şeriat ya da İslami bir yönetim diye bir şey olmayacağını çünkü bunun mümkün olmadığını fark etmiş, sorunların çözümünün dindar yöneticilerle sağlanabileceğini düşünmeye başlamıştım.

Çünkü hâlâ ahlakın kaynağını din olarak görüyordum.

Bendeki İslamcılık anlayışı büyük şehre gelmemle beraber hafiften törpülenmiş oldu. Sonra memlekete dönüp arkadaşlarıma bunu anlattığımda, "Büyük şehir seni bozmuş" dediler. Onlara köy gerçeği ile şehir gerçeğinin aynı olmadığını bir türlü anlatamadım.

Bendeki değişim başlamıştı çünkü insan yaşayan, her an, her saniye değişen canlı bir organizmadır.

Bedenimiz, görüntümüz nasıl değişiyorsa zihnimiz, düşüncelerimiz de aynı şekilde her an değişiyor ya da değişmeli.

Eğer değişmiyor, sabit kalıyorsa yaşamıyoruz demektir.

İstanbul'a ilk geldiğimde biraz önce söylediğim gibi İslamcılığın zihnimdeki modeli de anlayışı da değişmişti. Çünkü farklı kaynakları okumaya, takip etmeye; etrafımı, yaşamı, insanları gözlemlemeye başlamıştım.

Bir tarafta hayatın gerçeği vardı, diğer tarafta dinin bize vaaz ettiği kurallar.

Bir tarafta çağın insana dayattığı yeni bir hayat vardı, diğer tarafta durağan, değişmeyen, dahası çağın insanının yaşamıyla örtüşmeyen dini kurallar.

Mesela bir tarafta "Erkeğe müziği kadın sesinden dinleme yasak" diyen bir din vardı, diğer tarafta Sezen Aksu'nun hayatımızı derinden etkileyen, dinlemekten kendimizi alamadığımız şarkıları.

Ya da din, "faiz haram" diyordu ama bankasız bir ticari hayatın imkânsız olduğunu görüyorsun.

Bütün bunların sonunda insanın iç dünyasında büyük bir çatışma yaşanıyor.

Sonra işin doğası gereği hayat, insanı kendi gerçeğine uyduruyor, sen de yaşanan bu çatışma hakkında düşünmemeyi tercih ediyor, yokmuş gibi davranmaya başlıyorsun.

Yani bir anlamda yaşanan çatışmayı görmezden gelmeye çalışıyorsun.

Çünkü aksi halde, inancın kendisini tartışmaya açmak gerekiyor, ki bu da insanı tedirgin eden bir durum.

Yukarıda da dediğim gibi, esasında bu sadece bireylerin yaşadığı bir sıkışma, çatışma değil.

Daha çok ideolojik hale dönüşmüş din ile hayat arasında yaşanan bir çatışma.

Aslında temelde din de hayatla ciddi bir çatışma yaşıyor.

Çünkü din çok değişmeyen, dönüşmeyen bir kurallar silsilesi.

Dinin kuralları sabitken değişen, dönüşen bir hayat var. Bu ikisi arasında bir uyumsuzluk var ve bu uyumsuzluğun normalde dinin yeniden yorumlanmasıyla giderilmesi lazım.

Tam tersine cemaatler, tarikatlar farklı yorumlarla yeni yasaklar da getiriyor.

Hem bu farklı yorumların neden olduğu daralma nedeniyle hem de İslam'da reform yasak olduğu için bu uyum sağlanamıyor ve ne yazık ki bu çatışma da devam ediyor.

Dine uyduğunda hayattan kopuyorsun, hayata uyduğunda dinden kopuyorsun.

Mesela faiz meselesi, mesela kadın-erkek ilişkileri, miras hukuku... Daha birçok alanda hayatın gerçeği ile dinin vaaz ettiği kurallar arasında çok ciddi çatışma var.

Bu çatışma en çok da dindarları, yani hayatı din üzerinden tasavvur edenleri zorluyor.

Üstelik bu sadece Türkiye'de var olan bir tartışma da değildi.

90'lı yıllarda bütün İslam dünyasında yaşanan bir tartışmaydı.

Mesela, Tunus'ta Raşid Gannuşi'nin başında olduğu İslamcı Nahda hareketi, İran'da Abdülkerim Süruş'un başını çektiği kimi entelektüeller benzer tartışmalar yapıyor, din ile hayat arasında yaşanan bu çatışmaya bir çözüm arıyorlardı.

Yani İslamcılar bütün dünyada kaçınılmaz bir değişime mecbur kalıyorlardı. Özellikle dindar gençler arasında bu tartışmalar giderek yaygınlık kazanıyor, seküler bir yaşama geçmek neredeyse bir zorunluluk haline geliyordu.

Bu çatışmayı yaşayanların bir kısmı düşünüyor, düşününce değişim geçiriyor; daha büyük bir kısmı ise bu çatışma üzerinde

düşünmeyip görmezden gelmeyi tercih ediyor ve dinin vaaz ettiği kurallara uyabildiği kadarıyla uyuyor.

Yaşadığımız bu çatışma beni de değişime zorlamış, bir arayışa itmişti.

Bu nedenle "Hayat ile din arasında ciddi bir uyumsuzluk var, bunu ne yapacağız?" sorusunu 19 yaşımdan itibaren hem kendime hem de çevreme sormaya başlamıştım.

Sadece sormakla da kalmıyor, bu uyumsuzluğu, bu çatışmayı görmezden gelenleri ya da yokmuş gibi İslamcılık yapmaya devam edenleri, "Din böyle diyor ama kendiniz bile uymadığınız / uyamadığınız bu kuralı hâlâ savunmaya, hatta topluma dayatmaya devam ediyorsunuz bu nasıl bir çelişki?" diye eleştiriyordum.

"Savunduğunuzu kendi hayatınızda bile uygulayamıyorsanız o zaman bunu topluma dayatmakta niye inat ediyorsunuz?" diyerek çevremle tartışıyordum.

Mesela, başörtüsü takması için kendi kızına bile söz geçiremeyenlerin zorla, baskıyla bütün ülkedeki kadınları başörtülü yapacaklarını sanmaları bana çok tuhaf geliyordu.

Biraz önce söylediğim gibi, İslamcılık anlayışım herkesi kendimize benzetme, kendimiz gibi yapma aşamasından "Herkesin benzemesine gerek yok, ülkeyi dindar insanlar yönetsin yeter" aşamasına geçmişti.

Bu çatışmayı yaşayan, yaşadığı çatışmanın nedenleri üzerine kafa yoran, neticesinde kendi anlayışında değişime uğrayan yalnız ben değildim, benim gibi düşünenler, hatta benden daha ileride olanlar da vardı.

Bu rahatsızlığın etkisiyle zamanla kendimce daha steril bir İslamcılık anlayışına doğru dönüyordum.

"Steril İslamcılık" dediğim, Müslümanlık terbiyesini önemseyen ama bunu başkasına dayatmayan bir anlayıştı.

Yani hâlâ dini bir ahlak olarak gören, ülkede işlerin yoluna girmesinin yolunun Müslümanlık terbiyesini almış olmaktan geçtiğini düşünen ama bunun zorlamayla, dayatmayla, yasaklamayla değil; konuşarak, anlatarak, boşlukları doldurarak, yorumlar ya-

parak, burayı canlı bir mekanizmaya dönüştürerek sağlanabileceğini düşünen bir anlayıştı.

Bu zihinsel dönüşümüm bu çerçevede ta ki 2002 yılında AK Parti kurulana kadar devam etti.

Profesyonel İslamcılık

Gazetecilik benim için çok büyük bir tutkuydu. Nereden edinmiştim bilmiyorum ama sanırım 20'li yaşlardayken okuduğumuz dergilerde çalışanlara, yazanlara, fikir beyan edenlere imrenmiştim.

İmreniyordum ama bunu yapabilecek ne entelektüel birikimim vardı ne de imkânım.

Çünkü çalışmaktan okumaya vaktimiz yoktu bizim. Tarlada, ormanda, çayırda çalışmak, hayvanları otlatmak... vaktim bunlarla geçiyordu.

İstanbul'a geldim, aklımda gazeteciliğe başlamak vardı. *Hürriyet*'e başvurma şansım yoktu tabii, orası bizim için bambaşka bir dünyaydı. Çünkü başka bir mahallede büyümüştük, oranın da benim gibi birini kabul etmesine imkân yoktu.

Ben ticaret yaparak bir hayat kurmaya çalışırken o zamanki adı *Vakit* olan şimdiki *Akit* gazetesi kuruldu, gazeteciliğe tutkulu olduğum için sokakta gazete dağıtıcısı olarak orada işe başladım.

Gazetede farklı departmanlarda çalıştım ama kısa bir süre sonra da oradan ayrıldım.

Ayrıldım çünkü biraz önce anlattığım, hayat ile din arasındaki o çatışma yokmuş gibi davranıldığını, dahası İslamcılığın en katı ve en kaba halini orada görmüştüm.

Çünkü orada profesyonel İslamcılık yapılıyordu.

Sahte bir dindarlık, sahte bir yaşam ve üstelik bu sahteliği bütün ülkeye yaymaya çalışan bir anlayış gördüm.

Bu durum içimi kemirip duruyordu, yöneticilerle yaşadığım ilk tartışmada da ayrılma kararı aldım.

Profesyonel İslamcılık, inancı bir ahlak olarak görmek ve ona uygun bir hayatın kurulması için mücadele etmek değil, inancın bir çıkar aracı olarak kullanılmasıdır.

İbadet yok, namaz yok, Müslümanlık terbiyesi diye bir şey de yok.

Namaz kılmazlar, Cuma namazına bile gitmezlerdi ama en sert, en radikal İslamcılığı yapmaktan da geri durmazlardı.

Uymadıkları dini kuralları, yaşayamadıkları, hatta yaşamadıkları hayatı topluma anlatmaktan, hatta dayatmaktan vazgeçmezlerdi.

Dindarlığın arkasına saklanarak büyük bir kötülük yapma iştahları vardı.

Kötülük yapan insanları kendimce iki gruba ayırıyorum.

Çeşitli nedenlerle kötülük yapan, yapmak zorunda kalan insanlar, bir de gerçekten kötü olan insanlar olduğunu düşünüyorum.

Yani kötülük yapıp sonrasında genellikle, Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza* romanının başkarakteri Raskolnikov'un yaşadığına benzer vicdani bir hesaplaşma yaşayanların olduğunu, bir de her haliyle kötü insanların olduğunu düşünüyorum.

Ben bu tür insanların içlerindeki iyilik damarının bütünüyle kuruduğu kanaatindeyim.

Aralarında çok düzgün insanlar da vardı ama *Akit* gazetesinde içlerindeki iyilik ağacı bütünüyle kurumuş insanlar gördüm, özellikle sahiplik ve yöneticilik mertebesinde olanların.

Bu kötülüklerini dindarlıklarıyla kapatmaya, gizlemeye çalıştıklarını düşünüyorum.

Hak yemekten, iftira atmaktan, haksızlık yapmaktan zerre kadar imtina etmediklerini fark ettim; ibadet bile etmedikleri halde bütün yayınları İslamcılık üzerine kuruluydu.

Hatta o dönem İslamcı kadın yazarlardan Cihan Aktaş, "İbadetsiz İslam" başlıklı bir makale yazmış, bu durumu eleştirmişti.

Bunu fark ettiğimde o zaman kendilerine de "bu yaptıklarının korkunç bir şey olduğunu" söyledim ve kısa bir süre sonra da oradan ayrıldım.

Akit meselesiyle ilgili anlattıklarımı okurlarımın zihinlerinin bir köşesinde tutmalarını istiyorum.

Çünkü mevcut iktidarın, onların ne yaptıklarının, dahası yazarlık sürecinde gösterdiğim bütün çabalarımın altında yatan şeyin daha iyi anlaşılması için ileride gerekli olacak bir ayrıntı.

İslamcılık iyi, İslamcılar kötü evresi

25 yaşıma geldiğimde bütün bunları gördüğüm halde İslamcılık düşüncesini sürdürmeye devam ediyordum, çünkü "İnsanlar dine doğru düzgün uysalar böyle olmaz" diye düşünmeye başlamıştım.

Esasında kendi zihnimdeki değişim sürecinin yeni bir evresine geçmiştim; sorun anlayışta değil, insanlarda evresi.

Bir sorun görüyordum ama sorunun kaynağının İslamcılık olmadığını düşünüyor, hatta bu anlamda o fikre, o düşünceye hâlâ toz kondurmuyordum.

Bunu yaptığım anda büyük bir boşluğa düşeceğimin farkındaydım.

Ne entelektüel birikimim buna yetiyordu ne de bunun zihnimde, ruhumda neden olacağı ağırlığı kaldırabilecek, karmaşayı taşıyabilecek yaştaydım.

En önemlisi de ahlakın dinden geldiğini düşünüyor ve din olmazsa onun yerine ne koyacağımı bilmiyordum.

O nedenle inancın kendisini ya da o ideolojiyi sorgulama cesaretini hem gösteremiyor hem de bunu yapabilecek kapasitede olmadığımı biliyordum.

Bu nedenle de yeni bir evreye geçtim: "İslamcılık iyi ama bir kısım İslamcılar kötü" evresine.

Akit'ten ayrıldıktan sonra, *Yeni Şafak* yeni kurulmuştu, başvurunca kabul ettiler, orada işe başladım.

Yeni Şafak daha uzlaşmacı, daha entelektüel, demokrasiyi benimsemeye, Cumhuriyet felsefesiyle aralarındaki mesafeyi kaldırmaya çalışan, steril bir İslamcılık anlayışına sahip insanların kurduğu bir gazeteydi.

Biraz önce söylediğim İslamcılıktaki üçüncü evreyi yaygınlaştırmaya çalışan bir yayın çizgisini benimsiyordu.

Yani "Müslümanlık hor görülmesin, aşağılanmasın, dışlanmasın ama diğer toplum kesimlerini de biz kendimize benzetmeye çalışmayalım, onlarla konuşalım, herkesin dindar olmasına gerek yok, ülkeyi yönetenler dini terbiye almış insanlardan olursa iyi olur" anlayışını savunan evre.

Daha önce de söylediğim gibi, İslamcılardaki bu değişimin en temel nedenlerinin başında hayat ile din arasındaki çatışma geliyordu.

Yani hayata uyunca dine mesafeli hale geliyor, dine uyunca hayatla sahici bir bağ kurmakta zorlanıyorduk.

İşte yaşanan bu çatışma günbegün dünyadaki bütün İslamcılar gibi Türkiye'dekileri de doğal olarak bir değişime zorluyordu.

Necmettin Erbakan liderliğindeki Refah Partisi'nin 1994 yılında iktidar olması bu değişimi çok daha hızlandırmıştı.

"Herkesin dindar olmasına gerek yok, ülkeyi yönetenler dindar olursa sorunlar çözülür" anlayışına gelmiş İslamcılar, Erbakan'ın iktidar olmasıyla beraber yaşananlar ve ardından gelen 28 Şubat süreci sonrasında başka bir şey daha fark ettiler.

O da şuydu: "Ülkeyi yönetenlerin dindar olması da yetmiyor; onların da daha medeni, daha uzlaşmacı, daha barışçı olmaları gerekiyormuş."

Türkiye'deki İslamcıların çoğunluğu arasında dindarlık belki de ilk defa hayatı kurgulamanın en temel kriteri olmaktan çıkıyordu.

"Dindar ama hangi dindar?" sorularının sorulmaya başladığı dönemlerdi.

Mesela Refah-Yol koalisyonunda Başbakan Necmettin Erbakan'ın tarikat liderlerini Başbakanlık'ta ağırlamak gibi birçok icraatı İslamcıların bu dediğim kesiminde ciddi rahatsızlık yaratmıştı.

Hatta Erbakan'ın din üzerinden sıklıkla vurguladığı "biz ve onlar" ayrımı da artık göze batmaya başlamıştı.

Diğer taraftan İslamcılığın, hayatın gerçekleriyle yaşadığı çatışmanın yarattığı tıkanıklığın en belirgin hali, Refah Partisi'nin yani İslamcıların iktidarında ortaya çıkmıştı.

Bir kasabada veyahut mahallelerinde kendi zihinlerinde bir dünya, hayat kurarlarken bir anda milyonlarca farklı insanın yaşadığı bir ülkenin yönetimine gelmişlerdi.

Bu durum İslamcıların genel olarak yaşadığı o çatışmayı kaçınılmaz olarak daha da büyüttü.

O dönem Atatürkçülerden, ulusalcılardan Erbakan'a gelen tepkiler –ciddi anlamda yöntem, üslup, tarz sorunu barındırıyor

olsa da bana göre haklı tepkilerdi– İslamcıların kendi aralarında da ciddi tartışmalara neden oldu.

"Tamam, bunlar darbeci, bunlar demokrat değil, kendi vesayetlerini sürdürmek istiyorlar ama bizimkiler de çok ciddi yanlışlar yaptılar" mealinde tartışmalar yapılıyordu.

Fakat İslamcı mahalledeki bu tartışmalardan seküler kesim pek haberdar değildi.

Diğer mahallelerde mesela solcular, Kemalistler arasında yapılan tartışmalara baktığımızda bu tartışmalar genelde bütün İslamcıların aynı olduğu kanaatiyle yapılıyordu.

Bana göre seküler kesimin, yani solcuların, Atatürkçülerin en büyük yanılgıları, İslamcıların hepsini aynı zannetmeleri, tek bir kişiden bahsediyormuş gibi konuşup davranmalarıdır.

Bugün ülkenin geldiği durumun altında yatan asıl nedenlerden biri de ne yazık ki bu yanılgıları.

Çünkü bu yanılgı beraberinde çok ciddi yanlışları da getirdi.

Halbuki İslamcılar da çok farklı kesimlerden oluşuyordu. Uzlaşma taraftarı olan, mahalleyi dönüştürmeye çalışan, kendi Müslümanlığını koruyarak demokrasiyle buluşmaya çalışan, Müslümanlığını, inancını koruyarak Cumhuriyet felsefesiyle barışmaya çalışan, barışmaya çalışmakla yetinmeyip içerde yani mahallede bunun kavgasını veren ama aynı zamanda alışkanlıklarından veyahut içinde büyüdüğü kültürden da kurtulamayan, kurtulamadığı için bocalayan, bocaladıkça bir yol ve yöntem arayan onlarca farklı grup, yüzlerce aydın, yazar, kanaat önderi vardı.

Seküler kesim İslamcılara hepsi aynıymış gibi davranıp en radikaline, en kabasına bakarak tavır belirleyince İslamcı mahalledeki sorgulayan, uzlaşma arayan, Cumhuriyet felsefesiyle barışmaya çalışanların da işlerini zorlaştırdı.

Mesela, *Yeni Şafak*, kentli Müslümanlık anlayışını yaygınlaştırmaya çalışan bir yayın çizgisine sahipti.

Bir anlamda Tayyip Erdoğan'ın siyasetini desteklemek amacıyla kurulmuş bir gazeteydi.

Çünkü Tayyip Erdoğan üslup, çizgi, yöntem olarak şehirli bir Müslüman profilindeydi.

Yeni Şafak da esasında Erdoğan'daki bu görünür çizgiyi, anlayışı savunanların kurdukları bir gazeteydi.

Sözlerine, eylemlerine bakarak Tayyip Erdoğan'ı sahici yenilikçi olarak kabul ediyorlardı çünkü o nüansı yani sözleriyle değiştiğini gösterse de kişilik ve anlayış olarak katı bir İslamcılığı benimsediğini fark edemiyorlardı veyahut bu süreçte onun da benzer değişimi yaşayacağını düşünüyorlardı.

Parti başlıyor, değişim son sürat

Refah-Yol iktidarındaki acı tecrübeler, ardından gelen 28 Şubat süreci ve dünyadaki gelişmeler İslamcıların kendi iç dünyalarında yaşadıkları o çatışmayı ve tıkanıklığı –yani dinle hayatın yaşadığı çatışmadan bahsediyorum– daha da görünür hale getirmişti.

Bu belirginlik İslamcılardaki değişimi de hızlandırdı.

İnanç üzerinden bir yaşam kurmanın, bir ütopya olduğu gerçeği daha net görülmeye başlanmıştı.

Muhafazakâr mahalledeki değişim arzusu artık belirleyici ana akım haline gelmişti.

Siyaset yapma anlayışı değişmiş; demokrasiyle, evrensel değerlerle ve Cumhuriyet felsefesiyle barışık bir siyaset anlayışının daha sağlıklı olduğu görüşü ağırlık kazanmıştı.

Artık laiklik değil, baskıcı, yasakçı laiklik uygulamaları; Atatürk ya da Cumhuriyet felsefesi değil, Atatürkçülük adı altında yapılan din karşıtlığı sorun olarak görülüyordu.

Elbette bütün İslamcılar bu çizgiye gelmiş değildi.

İçlerinde hâlâ katı İslamcılık anlayışını sürdürenler de vardı.

Yani hayatın kurgusunu dinle yapan ve ülke yönetiminde dini tek referans olarak kabul eden, böyle gördüğü için de bütün toplumu, ülkeyi dindarlaştırmayı tek yol görenler de vardı.

Fakat yazarlar, aydınlar, kanaat önderleri, genç siyasetçiler, hatta tabanın önemli bir kısmı... çoğunluk bu değişimi yaşıyordu.

Daha net anlaşılması için şöyle bir örnek üzerinden anlatayım.

İslamcı camiada iki ana damar vardı: Biri *Yeni Şafak* çizgisi diyebileceğimiz daha uzlaşmacı, dünyayla, evrensel değerlerle barı-

şık, birinci yani yenilikçi grup; diğeri ise *Akit* gazetesi çizgisi diyeceğimiz daha kaba, daha baskıcı, daha dayatmacı, hayatı din üzerinden okuyan ve onunla kurgulamayı tek yol gören ikinci yani gelenekçi grup.

Ama İslamcı mahalledeki etkinlik ve ağırlık daha çok birinci gruptaydı.

"Yenilikçi" dediğim birinci grubun yani *Yeni Şafak* çizgisinin temel anlayışı şuydu: Herkesi dindar yapmaya gerek yok, bu çok doğru bir yaklaşım değil. Biz, Müslümanlığın aşağılanmasını, dışlanmasını, hor görülmesini engelleyecek bir yaklaşım benimseyelim; kimseyi dindar yapmaya zorlamayalım ama kimsenin de bizim inancımızı hor görmesine, aşağılamasına, yok saymasına fırsat vermeyelim.

Laiklik sorun değil ama uygulamada ciddi sorunlar var, onları giderelim.

Atatürk, Cumhuriyet felsefesi sorun değil ama Atatürkçülük adı altında yapılan din karşıtlığına, toplum mühendisliğine de müsaade etmeyelim.

Bu değişimle beraber AB'ye ilgileri arttı; demokrasiye, evrensel değerlere daha fazla vurgu yapar hale geldiler.

Bu çizginin en önemli sözcülerinden biri de Tayyip Erdoğan'dı. "Sözcüsü" diyorum, temsilcisi değil, buna dikkatinizi çekmek istiyorum.

Çünkü Tayyip Erdoğan aslında söylem ve davranış olarak yenilikçi bir çizgideydi ama kültür, kişilik, karakter, anlayış olarak gelenekçi yani *Akit* çizgisi dediğim ikinci gruptandı.

Tayyip Erdoğan'ın, bahsetmiş olduğum yeni İslamcılık anlayışını benimseyecek hem entelektüel altyapısı yoktu hem onu kavrayacak kültürü yoktu hem de kişiliği, karakteri bu anlayışı benimsemesini zorlaştırıyordu.

Ama en önemlisi karakteri, kişiliğiydi.

Çünkü din, girdiği kabın şeklini alıyor. Çatışmacı bir kişiliğiniz varsa sizi daha çatışmacı yapıyor, barışçı bir kişiliğiniz varsa sizi daha barışçı, mert bir insansanız sizi daha mert, cimri biriyseniz sizi daha cimri yapıyor.

Çünkü insan okudukları, gördükleri arasında kendisine uygun olanları daha kolay algılıyor, daha çabuk benimsiyor.

Tayyip Erdoğan hepsinden daha kararlı, hepsinden daha dirayetli, hepsinden daha pragmatik, hepsinden daha teşkilatçıydı.

Tayyip Erdoğan hem bu özelliklerinden hem de toplumda gördüğü ilgiden dolayı bu yeni siyaset anlayışının doğal lideri oldu.

Necmettin Erbakan artık eskiyi temsil ediyordu. Erbakan İslamcılar arasındaki en medeni, en nazik, en kibar insanlarından biri olmasına rağmen anlayış olarak gelenekçi çizgideydi.

Bu yenilikçi hareket, yani İslamcılıktan dindarlığa geçmiş insanlar Erbakan'a ilk isyanı Abdullah Gül'ün Fazilet Partisi'nde genel başkanlığa adaylığını koymasıyla başlattı.

Gül, o kongrede kazanmış olsaydı bu değişimin adresi o parti olacak, bu yeni çizginin lideri de muhtemelen Abdullah Gül olacaktı.

Abdullah Gül'ün o kongrede genel başkanlığa aday olmasıyla eski İslamcılık anlayışını sürdürenler ile değişim yaşayan İslamcılar arasındaki ayrım da su yüzüne çıkmış oldu.

Abdullah Gül, Fazilet Partisi kongresinde genel başkanlık seçimini kaybedince yenilikçi grup yeni bir arayışa girdi ve farklı kesimlerden insanları da aralarına alarak Tayyip Erdoğan liderliğinde AK Parti'yi kurdu.

AK Parti'yi kuranların çoğunluğu yenilikçi çizgiyi benimseyen kişilerden oluşuyordu.

Abdullah Gül, Abdüllatif Şener, Cemil Çiçek, Ali Babacan, kısmen Bülent Arınç ve daha birçok isim vardı ki onlar gerçek anlamda yenilikçi çizgiyi benimsemişlerdi.

Yukarıda saydığım AK Parti'deki etkili isimler arasında gelenekçi yani eski İslamcılık anlayışına sahip etkili pozisyonda olan bir kişi vardı, o da Tayyip Erdoğan'dı.

O da bu yenilikçi çizgiye gelmek istiyor, muhtemelen bunun çabasını da veriyordu.

Yenilikçi çizgi diyebileceğimiz yeni İslamcılar veyahut burada artık dindarlar diyebiliriz çünkü bu değişimle İslamcılığı terk etmiş dindar-muhafazakâr-demokrat diyebileceğimiz bir çizgiye gelmişlerdi.

Mesela bu insanlar, *Akit* gazetesiyle yan yana gözükmek istemezlerdi, röportaj vermek istemez, adlarının o gazetede geçmesine tahammül edemezlerdi.

Sadece bunlar değil, İslamcı camiadaki aydınlar, yazarlar, kanaat önderlerinin önemli bir kısmı da *Akit* gazetesinden uzak durur, asla o gazeteyle anılmak istemezlerdi.

Çünkü bunu hem itibarsızlık olarak görüyorlardı hem de o çizginin Türkiye için, dindarlar için çok zehirleyici, zararlı olduğunu düşünüyorlardı.

Yani İslamcılar arasında çok belirgin iki farklı ana çizgi vardı.

Şimdi hepsi aynı görünse de geçmişte öyle değildi. Mesela, *Yeni Şafak*'ta yazan, *Yeni Şafak*'a konuşan aydınların, yazarların, bu yenilikçi çizgideki siyasetçilerin hiçbiri *Akit* gazetesine röportaj vermez, o gazetede görünmek istemezdi.

Yeni Şafak ile *Akit* gazetesi arasında her zaman bir kavga vardı.

Akit gazetesi, *Yeni Şafak*'ı ve o çizgidekileri "davayı satmakla" suçluyordu.

Yeni Şafak ise *Akit* gazetesini, "yobaz", "kaba" olarak tanımlıyordu.

İşte AK Parti, *Yeni Şafak*'ın da benimsediği çizgide siyaset yapmak isteyenlerin kurduğu bir partiydi.

Tayyip Erdoğan doğal olarak o partinin lideri oldu.

Avrupa Birliği hedefi olan, laiklikle sorunu olmayan, toplumu dindarlaştırmayı değil, dinin dışlanmasını engellemeyi veyahut bu amaçla konulan yasakları kaldırmayı amaç edinen, Batı ile sağlıklı ilişkiler kuran, toplumun farklı kesimleriyle saygılı, medeni, uzlaşmacı bir yaklaşım benimseyen bir siyaset anlayışları vardı.

İslamcılar için geçmişte Batı demek ahlakımızı yok etmeye, bizi bölmeye çalışan gâvurlar demekti.

Dindarlar belki de ilk kez AK Parti'yle beraber bu anlayışı da terk etmişlerdi.

AK Parti'deki bu değişimi samimi bulmayan, şüpheyle yaklaşanlar vardı ama İslamcı mahallede, AK Parti kurulmadan çok önce başlayan o değişimin hem tanığıyım hem de yaşayanı.

AK Parti'yi kuranlar bir gecede o çizgiye gelmiş değillerdi.

Yıllara dayalı sorgulamalar, yıllara dayalı tartışmalar, yaşanan çatışmalar, karşılaşılan tıkanıklıklar...

Bütün bunların neticesinde bir değişim yaşandı.

Evlerde, kahvelerde yapılan özel sohbetlerin tanığıyım.

Yani daha AK Parti yokken başlayan bir değişimdi bu.

AK Parti o değişimin bir sonucuydu, nedeni değil.

Eğer değişim AK Parti'nin kuruluşuyla beraber başlamış olsaydı samimi olup olmadıklarını sorgulayabilir, hatta hepimiz benzer endişeleri taşıyabilirdik. Ama dediğim gibi, tabandaki değişim kuruluştan çok önceydi ve yıllara dayanıyordu.

Yani önce parti kurup "değiştik" demediler, değiştikleri için Erbakan'a bayrak açıp o partiyi kurmak zorunda kaldılar.

Yaşadıkları çatışma düşüncelerini değiştirdi, hayatlarını değiştirdi, siyaset yapma biçimlerini değiştirdi, Türkiye'ye bakışlarını değiştirdi.

Dahası, Cumhuriyet felsefesine ve Atatürk'e bakışlarını değiştirdi.

Bu hayatın, çağın, oluşan yeni yaşam şartlarının getirdiği bir değişimdi.

O nedenle samimi olduklarından en küçük bir kuşkum yoktu.

AK Parti kurulurken *Yeni Şafak*'taki genel müdürlük görevimden ayrılmış, *Gerçek Hayat* adında bir dergi kurmuştum.

Dergide İslamcılar arasındaki bu değişimin doğurduğu tartışmaları işliyor ve kendimizce yeni bir dil, yeni bir yaklaşım, yeni bir üslup geliştirmeye çalışıyorduk.

Fakat dergide yaptığımız bazı eleştiriler benim AK Parti ile aramda bir mesafe oluşmasına neden oldu.

Partiyi kurarken ipin ucunu kaçırdıklarını düşünüyorduk.

Muhafazakâr kesimde yaşanan değişimi siyasi kazanç için istismar ettiklerini düşünüyor, bu anlama gelecek söz ve eylemleri eleştiriyorduk.

Bazı ilkesiz tutumlar, aralarına aldıkları ahlaki yönden sakıncalı isimler, bir de kendilerini olandan biraz daha fazla değişmiş gibi gösteren söz ve yaklaşımları eleştiriyorduk.

"Aman seküler kesim bizi *Akit* gazetesi çizgisindeki İslamcılardan sanmasın" diye dindarlıklarını da sorgulayan, sorgulatan, hatta gizleyen bir yaklaşım içindeydiler.

Bu da dergideki arkadaşlar olarak bizi fazlasıyla rahatsız ediyordu.

ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgal etmek için Türkiye'den istediği desteğe izin veren 1 Mart tezkeresi oylama sürecinde AK Parti ile kişisel olarak mesafem daha da açılmıştı.

"Allah'tan korkun, Tayyip Erdoğan'a inanmayın"

1 Mart tezkere süreci, toplumun farklı kesimleriyle benim yolumun kesiştiği ilk dönemdi.

Çünkü toplumun büyük bir kesimi tezkerenin geçmesine, Irak işgaline ortak olunmasına karşıydı.

Solcular, Aleviler, kimi Atatürkçüler... Hepimiz ortak bir paydada buluşmuştuk.

Biz dergide şiddetli tezkere karşıtlığı yapıyorduk. Tayyip Erdoğan ise çok güçlü bir şekilde tezkere taraftarlığı yapıyordu.

Tayyip Erdoğan'ın yaptığını, içerideki güç odaklarıyla kavgasında Amerika'yı arkasına alma çabası olarak gördüğümüz için bu yaklaşımını ülke için sakıncalı buluyorduk.

Dahası, dindar bir siyasetçinin, Müslüman bir ülkenin işgal edilmesine ülkeyi ortak etme isteğini asla kabul edemiyorduk.

AK Parti içinde de bizim gibi düşünenler çoğunluktaydı.

Mesela, Abdullah Gül ve Bülent Arınç bu görüşün başını çekiyorlardı.

Bu durum İslamcılar arasında çok ciddi bir tartışmalara neden oldu. Ama Tayyip Erdoğan'ın baskın karakteri bu tartışmaları engelliyordu.

Meclis'te tezkere oylamasının yapılacağı gün, sahibi olduğum dergide "Allah'tan korkun, Tayyip Erdoğan'a inanmayın, tezkereye evet demeyin" başlığıyla bir kapak yaptık.

Derginin bu sayısını, oylamanın olacağı sabah korsan bir şekilde bütün milletvekillerinin odalarına dağıttık.

Oylama için Meclis'e giden milletvekillerinin tamamı masalarında bizim dergiyi buldular.

O güne kadar Ak Parti'yi eleştiriyor olsak da hâlâ bir diyaloğumuz vardı oradaki arkadaşlarla.

Dergide çıkan "Allah'tan korkun, Tayyip Erdoğan'ı dinlemeyin" başlıklı yazı bize olan bakışlarını çok etkiledi.

Çünkü AK partililer beni artık "Erdoğan düşmanı" olarak görüyorlardı.

Ve artık yavaş yavaş İslamcı mahalleden kopma sürecim de başlamıştı.

İktidarın dergiye uyguladığı reklam ambargoları, ekonomik sıkıntılar neticesinde 2005 yılında dergiyi satıp bir haber sitesi kurdum.

Orada AK Parti iktidarının yolsuzluklarını manşet yapıyor, iktidara yönelik çok sert eleştirilerde bulunuyorduk.

Sadece iktidara değil, İslamcılara yönelik de eleştirilere başlamıştım.

Yolsuzlukları görmezden gelmeleri, Erdoğan'ın Batı'yı arkasına alma çabaları ve bunun neden olacağı tahribatlar... İslamcı aydınların çoğunluğunun bütün bunlar karşısında tek kelime etmemesini de eleştiriyordum.

İslamcı mahalleyle aram giderek açılıyordu.

Kâbus başlıyor

Cumhuriyet mitingleri, muhtıra, kapatma davası, uydurulan 367 garabetiyle Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olmasının engellenmesi... Tüm bunların İslamcılardaki değişime çok büyük bir darbe vurduğunu düşünüyorum.

Sadece bunlar da değil, Tayyip Erdoğan'ın eşinden dolayı gördüğü muamele, sırf eşi başörtülü diye Abdullah Gül'e ve eşine yapılan saygısızlıklar, bu insanlara yönelik kullanılan alaycı, aşağılayıcı söz ve davranışlar...

Sadece AK Parti'de değil, bütün muhafazakâr mahallede yaşanan bu değişimin sorgulanmasına neden oldu.

İnsanlar şöyle düşünmeye başladılar: Biz değişiyoruz, Atatürk'le demokrasiyle, Cumhuriyet felsefesiyle barışmaya çalışıyoruz, uzlaşma arıyoruz fakat bunlar bizi aşağılamaktan, yok etmeye çalışmaktan vazgeçmiyorlar.

Muhafazakâr kesimde çok ciddi bir değişim başlamış, epeyce de mesafe kat edilmişti.

Çoğunluk tarafından laiklik artık sorun olarak görülmemeye başlanmıştı.

Aydınlar, yazarlar, etkili siyasetçiler bu anlayışı tamamen terk etmişlerdi.

Cumhuriyet felsefesiyle hesaplaşma anlayışında olanların sayısı azalmış; gelenekçi İslamcılık, *Akit* gazetesi etrafında toplanan daha küçük bir grubun taşıdığı bir anlayış olarak kalmıştı.

Mesela, *Akit* gazetesinin 2000'li yıllarda 250-300 bin tirajı varken 2005'te bu rakam 70 binlere düşmüştü.

İnsanlar artık o katı dini anlayıştan bütünüyle uzaklaşıyordu.

Her şey bir anda terse dönmüştü. O günlerde bu yaşananları pek anlamamıştım ama şimdi baktığımda bugünlerin hazırlığının ilk adımı o zamanlar atılmış hissine kapılıyorum.

Bugün geldiğimiz noktadan baktığımda, son 20 yılda yaşanan siyasi olaylar sanki bir senaryonun parçasıydı, tüm bu yaşananlar da o senaryonun ilk bölümüydü gibi geliyor bana.

İslamcı camiadaki değişimi durdurmak, AK Parti'deki gelenekçi İslamcıları daha etkin hale getirmek için sanki bir el devreye girmişti.

Bir sabah kalktığımızda nasıl olmuşsa olmuş CHP'nin o dönemki genel başkanı Deniz Baykal, Tayyip Erdoğan'ın siyaset yasağının kaldırılması gerektiğini söylemişti.

Bu da yetmemiş, yani Tayyip Erdoğan'ın siyaset yasağını kaldırıp bir sonraki seçimler beklenmemiş, bir an önce iktidarın başına geçmesinin yolu açılmıştı.

AK Parti'nin her hareketine tepki gösteren, basit bir bürokrat atamasına bile izin vermeyen o dönemin güç odakları yani devlet kurumları bir anda bir ittifak yapmış, seçimlerin üzerinden daha bir yıl bile geçmemişken Siirt seçimlerini iptal etmiş, Tay-

yip Erdoğan'ın milletvekili seçilmesi ve başbakanlığı devralması sağlanmıştı.

Abdullah Gül'ün başbakanlığı döneminde AB çalışmaları yapılıyor, uzlaşmacı bir politika izleniyor, toplumun farklı kesimleriyle diyalog kuruluyor, bir anlamda İslamcılardaki değişim daha kalıcı hale geliyordu.

Nasıl olmuşsa olmuş, AK Parti'ye en mesafeli kimseler, kurumlar bir anda ittifak yapmış ve Tayyip Erdoğan'ın başbakan olmasını sağlamış, değişim geçirmiş dindarların iktidarının başına akıl almaz bir ittifakla o partideki en radikal İslamcılık anlayışına sahip kişi getirilmişti.

Sanki İslamcılardaki bu değişimin kalıcı hale gelmemesi için kendilerince bir tedbir almışlardı.

Yukarıda da dediğim gibi, sanki bugünlerin hazırlığı daha o günlerde yapılmıştı.

İttifakta da CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, YSK, Anayasa Mahkemesi ve iktidarın her sözünde hop oturup kalkan ama bu ittifaka sesini çıkarmaya asker vardı.

Bu ittifak sonucunda AK Parti içindeki gelenekçi İslamcılık anlayışındaki Tayyip Erdoğan, yasağı kaldırılarak iktidarın başına geçirilmişti.

Çünkü Tayyip Erdoğan'ın Abdullah Gül'e göre daha katı, daha gelenekçi bir anlayışa sahip olduğu biliniyordu.

Sanırım Tayyip Erdoğan'ın olaylara daha tepkisel yaklaşacağı, gelişen olaylarla beraber daha radikalleşeceği hesap edilmişti.

Böyle de oldu.

Tayyip Erdoğan yanılmıyorsam 2006 yılında kurmaylarına, başörtüsü yasağını da kaldıran bir Anayasa değişikliği yapılması talimatı verdi.

Bunun üzerine AK Partili yetkililere Yargıtay'dan gelen "Bu değişikliği yaparsanız kapatma davası açarız" mesajından sonra AK Parti Anayasa değişikliğini rafa kaldırmıştı.

Fakat bu değişiklik çalışmasını rafa kaldıran Tayyip Erdoğan, 2008'in Ocak ayında yaptığı İspanya ziyareti sırasında bir gazetecinin kendisine yönelttiği "Başörtüsü yasağını kaldıracak mısı-

nız?" sorusuna, "Velev ki simgedir, simge de olsa elbette kaldıracağız" diye cevap vermişti.

Bunun üzerine MHP devreye girmiş, aynen 2015 seçimlerinin yenilenmesinin yolunu açması ve 2017 yılındaki rejim değişikliği önerisinde olduğu gibi "Böyle uzaktan konuşmak olmaz, getir yasayı destek vereceğiz" diyerek adeta AK Parti'yi bu Anayasa değişikliğini yapmaya mecbur etmişti.

MHP'nin AK Parti'yi mecbur etmesi sonucu Anayasa değişikliği çalışması başlamış, ardından da AK Parti'ye kapatma davası açılmıştı.

Sadece bu da değil, daha önce hiç duyulmamış, görülmemiş bir yorumla cumhurbaşkanı seçilmek için Meclis'te 367 milletvekili oyu gerekli kuralı ortaya atılmış ve bu şekilde Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesi engellenmişti.

O dönemin güç odakları alenen demokrasiyi, hukuku, Anayasa'yı hiçe saymıştı.

AK Parti'deki en katı İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan'ı başbakan yapmak için ittifak etmiş devlet ve siyaset erbabı, bu sefer AK Parti'deki daha yenilikçi anlayışın temsilcisi Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olmasını engellemek için ittifak yapmıştı.

"Tayyip Erdoğan'ın siyasi yasağını demokrasiye uymadığı için kaldırdık" diyen dönemin CHP lideri Deniz Baykal bile Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığını engellemek için uydurulan antidemokratik 367 kuralına en büyük destek verenlerin başında yer almıştı.

Daha önce de dediğim gibi, sanki bir el devreye girmiş, İslamcılardaki değişimi tersine döndürmüş, AK Parti'de yenilikçilerin değil, gelenekçilerin etkin olmasını sağlamış ve ülkeyi de İslamcı bir iktidara teslim etmişti.

Kapatma davası, Cumhuriyet mitingleri, AK Partili siyasetçilere yapılan saygısızlıklar... bütün bunlar her şeyin terse dönmesine neden oldu.

Akıl almaz bir ittifakla Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırıp Ak Parti'de gelenekçi anlayışın etkinliğinin yolunu açanlar bir anlamda amaçlarına ulaşmışlardı.

Yani İslamcı mahalledeki değişim durmuş, hatta sorgulanmaya başlanmıştı.

Kapatma davası açıldığında AK Parti'ye o güne kadar yaptığım muhalefete son verdiğimi ilan ettim.

Mahalleden bu kadar kopmama rağmen bu yapılanlar beni bile çok etkilemişti.

Çünkü bunun artık bir Cumhuriyet değerlerini koruma meselesi olmadığını, apaçık bir iktidar mücadelesi olduğunu düşünmüş; yıllardır bizi merkezin dışına atan, çevreye mahkûm edenlerin, yanlarına gitmemize bile tahammül edemedikleri fikri bir kez daha yüreğime oturmuştu.

Beni İslamcı olmaya iten o dışlanmışlık duygusunu yeniden iliklerime kadar hissetmiştim.

Ve bütün İslamcılar arasında "Uzlaşmacı olmaya çalışmakla yanlış mı yapıyoruz?" tartışmaları başlamıştı.

Kendi yaşadığım kişisel değişimin bile sekteye uğradığını hissediyordum.

Şöyle düşünün: Bir yaranız var, onu tedavi etmek için yıllarca uğraşıyorsunuz ve tam da o yaraya neden olan kişi bir gün gelip kasten o yaraya bir bıçak saplıyor ve siz yeniden başa dönüyorsunuz.

Bu durum sadece beni değil, herkesi etkiledi.

En çok da yenilikçi çizgiyi gerçekten benimseyen, mahalleyi de dönüştürmeye çalışan yani dindarları Atatürk ve Cumhuriyet felsefesiyle barıştırmaya çalışan AK Parti'deki yenilikçileri zora soktu.

Çünkü yaşananlar, İslamcı tabanda bu değişime karşı çıkanlara sanki bir haklılık kazandırmış, onların mahallede yeniden seslerini yükseltmelerine zemin yaratmıştı.

Bu durum AK Parti'de belki de en çok da Tayyip Erdoğan'ı rahatlatmıştı.

Çünkü daha önce dediğim gibi, AK Parti'deki etkili isimler arasında *Akit* çizgisinde olan bir kişi vardı, o da Tayyip Erdoğan'dı.

Erdoğan ilk yıllarda yenilikçi gibi davranmaya, hatta öyle olmaya çalışıyordu.

Fakat bu olup bitenlerden sonra zihninde, ruhunda uyumaya bıraktığı o virüs yani kaba, dayatmacı, tahammülsüz dindarlık anlayışı yeniden harekete geçmişti.

Bir anlamda aslına dönmenin gerekçesini bulmuştu.

Zoraki giymeye çalıştığı elbiseden kurtulmak için bir bahanesi vardı artık.

Çünkü dediğim gibi, bütün dindar mahalle artık "Yanlış mı yapıyoruz?" duygusuna kapılmış, mahallede bu tartışmalar başlamıştı.

Bu durum Tayyip Erdoğan için büyük bir fırsattı.

Eski İslamcılık anlayışına geri döndü; sözleri, davranışları, insan tercihleri... hepsi ikinci grup dediğimiz gelenekçi İslamcılık anlayışını destekleyecek, sürdürecek türdendi.

Sadece kendi dönmekle kalmadı, partiyi, cemaatleri, aydınları... bütün bir mahalleyi *Akit* gazetesi çizgisine taşıdı. Hatta *Yeni Şafak*'ı bile o çizgiye çekti.

İslamcı mahalledeki *Yeni Şafak* ile *Akit* gazetesi arasındaki mücadelede kazanan *Akit* gazetesi olmuştu.

Bunu sağlayanlar da ne yazık ki AK Parti içinde tercihlerini yenilikçilerden değil, gelenekçilerden yana yapan kimi Atatürkçülerdi.

Halbuki gelişen teknolojinin etkisiyle dünya değişmişti.

Yani insanlar, toplumlar değişmiş, nihayetinde hayat da değişmiş, Atatürk'ün yüz yıl önce yaptığı şey hayatın gerçeğine dönüşmüştü.

Yani inanç üzerinden bir ülke, devlet veyahut bir hayat kurma fikri dünyada yaşanan bu değişimle imkânsız hale gelmişti.

Bunu en iyi gören İslamcılardı.

Bir anlamda, Cumhuriyet felsefesi için tehdit olmaktan çıkmışlardı.

Atatürkçülerin tek yapmaları gereken, içlerindeki çok küçük bir azınlık olarak kalmış radikallere bakmadan bu değişimi yaşayan dindarlara bir çıkış imkânı sunmaktı.

Yani İslamcılardaki o değişimi destekleyecek adımlar atmak, bu değişimin kalıcı hale gelmesini sağlamaktı.

Kimi Atatürkçüler veyahut Atatürkçülüğün arkasına saklanıp kendi iktidarını sürdürmeye çalışanlar, hayatın mecbur ettiği bu değişimi ya göremediler ya da görmek istemediler.

Ya da yukarıda da bahsettiğim o senaryo gereği bunlar ikna edilmiş, tercihlerini bilinçli olarak katı İslamcılardan yana kullanmaları sağlamıştı.

Böyle yaparak dayanağı kalmamış, sönmüş bir anlayışın İslamcı mahalledeki azınlığa düşmüş o küçük grubun eliyle daha da büyütülmesine ve hiç istemedikleri o tehdidin ete kemiğe bürünmesine zemin hazırladılar.

Dindar mahalledeki bu geriye dönüş elbette bir günde olmadı.

2007'de adım adım başlayan zaman içinde hızlanan ve Tayyip Erdoğan'ın kurduğu "tek adam" rejimiyle nihayetine eren bir süreçti.

Bugün geldiğimiz durumu görünce insan, "Bütün bunlar ülkenin bu hale getirilmesinin planlı ilk adımı mıydı?" demekten kendini alamıyor.

Çünkü muhafazakâr kesimdeki o değişim, dönüşüm Türkiye için bir kurtuluştu.

Kimi aydınların, yazarların, sanatçıların o dönemde AK Parti'ye destek olmalarının nedeni de buydu esasında.

Çünkü Türkiye'nin demokratikleşmesi için muhafazakâr toplum kesiminin değişmesi gerektiğini biliyor; muhafazakâr kesim değişir, dönüşür, demokrasiyle, AB değerleriyle barışırsa bunun Türkiye'nin kurtuluşu olacağını düşünüyorlardı.

Onlar esasında AK Parti'yi değil, dindarlardaki o değişimi desteklemişlerdi. O değişimin sürmesi, nihayete ermesi için AK Parti'ye yakın durdular.

İçlerinde elbette iktidarın kayığında olma alışkanlığıyla hareket edenler vardı ama çoğu aydın, yazar ve sanatçının amacı bu değişime destek vermekti.

Tayyip Erdoğan'ın tuhaf bir ittifakla siyaset yasağının kaldırılıp başbakanlığa getirilmesi ve nihayetinde Cumhuriyet mitingleri, muhtıra, kapatma davası, antidemokratik 367 şartı yorumu... bütün bunlar esasında o kimi aydınların, yazarların, siyasetçilerin de yıllardır verdikleri çabayı boşa çıkardı.

Bir anlamda ortada kalmalarına neden oldu.

Dindarların Atatürk'le, Cumhuriyet felsefesiyle barışmasını sağlayan değişimin kalıcı olması için AK Parti'nin yanında du-

ran aydınlar, yazarlar, sanatçılar değişime destek verdikleri için en büyük dayağı da yine kendilerine Atatürkçü diyen insanlardan yediler.

İki arada bir derede kalma hali

Bütün bu olaylar İslamcı mahalleden kopmaya çalışan beni bile derinden etkiledi.

Yaşadığım zihinsel dönüşümün bütünüyle geri dönmesi elbette imkânsızdı.

Çünkü yaşadığım çatışmaların, tıkanıklıkların beni mecbur ettiği bir değişimdi.

Fakat başka bir şey oldu.

Sahibi olduğum internet sitesinde "27 Nisan muhtırası verildiği için AK Parti'ye olan bütün muhalefetimi askıya alıyorum" diye bir yazı yayınladım.

Çünkü kimi Atatürkçülerin, ulusalcıların derdinin ülke değil, iktidar olduğunu düşünmüş, bu kavgada darbecilerin yanında görünmek istememiştim.

Bunun üzerine kimi eski arkadaşlarım Star medya grubunda yönetici olmamı istediler.

2007'de Star medya grubunda başkan yardımcısı olarak işe başladım.

Bütün bunlara rağmen orada ancak bir buçuk yıl dayanabildim.

Çünkü zihinsel olarak değişmiş, bu nedenle İslamcıların yaptıklarını anlamsız bulmaya başlamıştım.

Sonunda dayanamayıp oradan da ayrıldım.

Tam bir arada kalmışlık hali yaşıyordum.

İslamcılar ile Atatürkçülük adı altında iktidar savaşı verenlerin sözleriyle, eylemleriyle neden oldukları o dışlanma duygusunun arasında sıkışıp kalmıştım.

Bir arayış halindeyken bir arkadaşımın beni TMSF başkanına önermesi üzerine medya grubu başkanı olarak Cine5'te işe başladım.

Cine5'e başlayınca felaket bir tabloyla karşılaştım.

Devletin satmak üzere el koyduğu ama bir türlü satamadığı için devletin parasıyla işletilen Cine5 İslamcıların, iktidar mensuplarının tam bir arpalığına dönüşmüştü.

Kendilerine dindar diyen insanların açıkça yolsuzluk yaptıklarına şahit olmuştum.

Burada gördüklerimden, yaşadıklarımdan sonra benim İslamcılık hayatım, anlayışım orada son bulmuştu.

Çünkü namuslu, düzgün, vicdanlı, adil yani ahlaklı bir insan olmanın ancak dindar olunarak kazanılabileceğini düşündüğüm için o anlayışı benimsemiştim.

Bunun böyle olmadığını, dinin başka ahlakın başka olduğunu, dahası din hayatın belirleyici faktörü haline gelirse o ülkede sorunları çözmeyi bırakın ülkeyi daha da cehenneme çevirdiğini, iyi insan olmak için dindar olmaya gerek olmadığını fark edince ayrıldım.

Cennete gitmek için dünyayı cehenneme çevirenler

İslamcılık aslında daha önce de söylediğim gibi bir itiraz ideolojisiydi. Haksızlıklara, hukuksuzluklara, yasaklara ve yolsuzluklara itiraz eden ve sorunların çözümünün dinle olacağını benimseyen bir ideolojinin adıydı.

İktidara gelince itiraz da ortadan kalkmış oldu.

Bütün enerjilerini itiraz etmeye harcadıkları için yerine ne koyacakları üzerine hiç kafa yormamışlardı.

Ülkeler İslamcı mahalleden oluşmuyor.

Burası da farklı dinden, farklı kimlikten, farklı anlayıştan milyonların yaşadığı bir ülke.

Bütün bu insanlara yaşanabilir bir hayat sunmak, o insanları ortak bir değer etrafında toplamak, sorunları çözecek bir birliktelik sağlamak nasıl olacak meselesi hep belirsizdi.

Ve bir sözleri, bir projeleri, bir yaklaşımları olmadığı için afallayıp kaldılar.

Dahası, dinin hayatla yaşadığı devasa çatışma, bireylerin hayatını bile çıkmaza sürüklerken ülkeleri, devletleri ne hale getireceği üzerine zerre kadar düşünmemişlerdi.

Kendi hayatlarında yaşadıkları çatışma ve tıkanıklık üzerine bile düşünmezlerken devlet ve toplum üzerine düşünmelerini beklemek zaten anlamsızdı.

Bildikleri en önemli şey ümmet kardeşliğiydi. Bununla bütün dünyanın sorunlarını çözeceklerini sanıyorlardı.

Hz. Aişe ile Hz. Ali'yi, Hz. Ömer ile Hz. Osman'ı kardeş yapamayan dinin bunca insanı nasıl kardeş yapacağını da sormuyorlardı.

Bir illüzyon vardı, onunla bütün dünyayı cennete çevireceklerini sanıyorlardı.

Fakat İslamcılar, söz sahibi oldukları her ülkede insanların hayatını tam bir cehenneme çevirdiler.

Aynen filozof Karl Popper'ın "Dünyaya cenneti getirmeye çalışanlar, kaçınılmaz olarak dünya üzerinde cehennem yaratırlar" sözündeki gibi bir durum çıkmıştı ortaya.

Üstelik bunu da cennete gitmek için yaptılar.

İslamcıların iktidarı dinin bütün masumiyetini yitirmesine neden oldu.

Din onların elinde soğuk, çatışmacı, kavgacı, dışlayıcı bir olguya dönüştü ne yazık ki.

Ve din en büyük zararı İslamcılardan gördü.

Çünkü inanç bir ideoloji haline getirildiğinde hem bağlamından kopuyor hem de istismar edilecek bir değer halini alıyor.

Din İslamcıların elinde o ülkenin nefes borusunu tıkayan, gelişmesini, ilerlemesini engelleyen bir araca dönüştü.

Gelen kasırgaya karşı bir ses

İslamcı mahalleden kopmuş, yeni bir arayış içine girmiştim.

Fakat *Akit* çizgisine dönmüş bir İslamcılık anlayışının iktidarda, Tayyip Erdoğan liderliğinde ülkeyi nereye sürükleyeceğini az çok görebiliyordum.

Bu nedenle köşe yazıları yazmaya başladım.

Amacım, o mahalleyi tanıyan biri olarak eski arkadaşlarıma ve sesimi ulaştırabildiğim herkese seslenmek, yapılanlara itiraz etmek, gidişattaki vahamete dikkat çekmekti.

Çünkü o mahallede yaşamış, orayı bilen, o insanları tanıyan birinin yazıp, söylemesinin o insanlar üzerinde etki uyandıracağını düşünüyordum.

Bir anlamda yazarlığa mecburiyetten atıldım.

Bir ev yanarken, itfaiyeci değildim ama elime geçirdiğim bir kovayla o yangına su dökmeye çalışmak gibiydi benimkisi.

Çünkü meselenin nereye doğru gittiğini dehşetle görüyordum.

Dediğim gibi *Akit* gazetesi çizgisi dediğim İslamcılık anlayışının ne olduğunu, ülkeyi nasıl bir felakete sürükleyeceğini az çok görebiliyordum.

Tayyip Erdoğan'ın *Akit* çizgisi dediğim İslamcılık anlayışına dönerek hem AK Parti'yi hem de bütün mahalleyi oraya taşıma çabasının sonuçlarından endişe ediyor, bunun nasıl bir kötülük olduğunu, nasıl yıkıcı bir virüs taşıdığını, dahası bütün bunların ülkeyi nasıl bir cehenneme çevireceğini tahmin edebiliyordum.

Sadece mahalleyi o çizgiye taşıması da değildi mesele; o problemli anlayış güçle buluştuğunda ortaya nasıl bir tablo çıkacağının da farkındaydım.

Bunu adeta ülkeye doğru gelen bir kasırga gibi görüyordum.

Seküler kesimin belki tam bilmediği, tam tanımadığı bir kasırgaydı bu.

İslamcı kesimin ise "Vesayet ile kavga ediyoruz" diyerek kapıldıkları o öfke nedeniyle görmek istemedikleri ya da göremedikleri bir kasırgaydı.

Diğer yandan da İslamcı mahalledeki yıllara dayalı ortaya çıkan değişimin, dönüşümün, normalleşmenin yok edileceği ve tekrar başa döneceğimiz duygusu beni dehşete düşürüyordu.

Sadece ülke için değil, o mahalledeki insanlar için de üzülüyordum.

Akit çizgisindeki İslamcılık anlayışının hem dindarların hayatını hem de ülkeyi nasıl bir çıkmaza sürükleyeceğini biliyordum.

Çünkü gençliğim bu açmazlarla heba olmuştu.

İstiyordum ki başka insanların hayatı da heba olmasın.

Yazarlığı bir anlamda elime bir megafon alıp, kasırgaya ben-

zettiğim gelen felakete dikkat çekmek için avazım çıktığı kadar bağırmak şeklinde konumlandırdım.

Her tercihimin, her yorumumun, davranışımın, çabamın, uğraşımın arkasında yazar olmama neden olan bu endişelerim, korkularım vardı.

Bu nedenle eski mahallemden de sözümü dinleyebilecek olanlara ulaşmak için her yolu deniyordum.

Tayyip Erdoğan miting meydanında 14 yaşındaki evladını kaybetmiş bir anneyi, yani Gezi'de öldürülen Berkin Elvan'ın annesini yuhalattığında daha önce şahit olduğum o kötülüğü iliklerime kadar hissettim.

Yani *Akit* çizgisi dediğim içlerindeki kötülüğü dindarlıkla örtmeye çalışanların taşıdığı İslamcılık anlayışı.

Bunun hem dindarları hem de Türkiye'yi nereye götüreceğini, nasıl bir felakete sebep olacağını tahmin ettikçe dehşete düşüyordum.

Çünkü Tayyip Erdoğan'ın bütünüyle o çizgiye döndüğüne emin olmuştum.

Sadece dönmekle kalmadığını, yaptığı tercihlere bakınca bütün İslamcı mahalleyi de o çizgiye döndürmekte kararlı olduğunu anlamıştım.

Mesela, 2013 yılında "AK Partililere çağrı" başlıklı bir yazımda durumu anlatıp şöyle demiştim: "Öyle bir gün gelecek ki AK Partiliyim demeye utanacak hale geleceksiniz, lütfen bu gidişe dur deyin."

Çünkü İslamcıların geçmişte *Akit* çizgisinden nasıl utandıklarını, nasıl tiksindiklerini, nasıl uzak durduklarını yaşayarak görmüştüm.

Dahası, onların da bu çizginin yol açacağı kötülüklerin farkında olduklarını biliyordum.

Çünkü kimileri direkt bana söylüyordu, kimilerinin de kendi aralarında yaptıkları sohbetlerde benzer endişeleri dile getirdiklerini duyuyordum.

Mesela, benimle o dönemde iletişime geçenlerden biri Abdullah Gül'dü.

O dönem Abdullah Gül cumhurbaşkanıydı.

Yazılarım dikkatini çekmiş, bir gün beni İstanbul'da Huber Köşkü'ne davet etmişti.

Gittim, endişelerimi, korkularımı, meselenin nereye varacağını en açık haliyle anlattım ve "Bu gidişi durduracak bir şeyler yapmalısınız" dedim.

Beni en iyi anlayacak kişilerden birinin o olduğunu düşünüyordum.

Çünkü geçmişte İslamcı camiadaki değişimi savunan, teşvik eden, bunu sürdürmek için çabalayan isimlerin başında o geliyordu.

Dahası, *Akit* çizgisi dediğim İslamcılık anlayışının ne olduğunu, neler yapabileceğini o da iyi biliyordu.

Ben endişelerimi, korkularımı, meselenin nerelere varabileceğini böyle feveran halde anlatınca aynı endişeleri, korkuları taşıdığını gördüm.

Çünkü üzgün bir ses tonuyla şöyle dedi: "Onlarca yıllık emek boşa gitti. Koca bir mahallenin onlarca yıla dayalı değişimi yok ediliyor, o insanların hayatı yeniden cehenneme çevriliyor." Ve şunu ekledi: "Ben dindar mahallenin aydınlarının, yazarlarının, iş insanlarının bu kadar kolay teslim olacaklarını hiç beklemiyordum."

Böyle diyordu ama esasında çok etkili bir pozisyonda olmasına rağmen yapması gerekenleri yapmıyor veyahut yapamıyordu.

Yani esasında bir anlamda kendi de teslim olmuştu.

Burada doğal olarak herkesin aklına "Peki niçin bir şey yapmadı?" sorusu gelecektir.

Yapmadı veyahut yapamadı.

Ben de çok şey yapabileceğini düşünüyordum. Neler yapabileceğini de o görüşmede dilim döndüğünce anlatmıştım.

Ama bir türlü cesaret edemedi, bir türlü harekete geçemedi.

Yeterince cesur, yeterince kararlı davranmadı.

Arada bir gidişata dikkat çeken, endişelerini belirten mesajlar veriyordu ama bunlar da bir sonuç getirmiyordu.

Sanırım Tayyip Erdoğan'a açıktan meydan okumanın bir koltuk mücadelesi olarak algılanacağından korkuyordu.

Ya da seküler kesimden gelen hakaretler, aşağılamalar, "Onun da Erdoğan'dan bir farkı yok, hepsi aynı" anlayışının neden olduğu yaklaşımlar onu bir şey yapmaktan alıkoyuyordu.

Veyahut Tayyip Erdoğan'la konuşma kanallarını açık tutarak onu etkileyebileceğini, yeniden eski çizgiye döndürebileceğini düşünüyordu.

Bir diğer tahminim de sanırım benim 2007'de kapatma davası sonrası yaşadığım sıkışıklığın bir benzerini yaşıyordu Abdullah Gül de.

Yani ortada bir değerler mücadelesi değil, iktidar mücadelesi olduğunu görmek ve iki taraftan da görünmeme çabasının yarattığı sıkışıklıktı bu.

Ama sonuçta alması gereken inisiyatifi almamış, kendi benimsediği yenilikçi anlayışın kalıcı olması için göstermesi gereken liderliği göstermemişti.

Bu yazılarımdan sonra arayanlardan biri de Anayasa Mahkemesi eski başkanı Haşim Kılıç'tı.

Ankara'ya davet etti, gittim, uzun bir sohbetimiz oldu.

Onun da gidişattan dolayı üzgün olduğunu, benzer endişeler taşıdığını gördüm ama bulunduğu konum itibariyle yapabilecekleri sınırlı olduğu için kendini çaresiz hissediyordu.

Bir sohbette Erdoğan'a, "Bu dediklerinin yarısını yaparsan ülkede iç savaş çıkar, yapma, etme" dediğini anlattı.

Haşim Kılıç Anayasa Mahkemesi başkanıydı; muhafazakâr kesimden gelmesine rağmen, tanıdığım kadarıyla gidişata karşı en net tavrı alan, Tayyip Erdoğan'a karşı en dirayetli tutumu sergileyenlerin başında geliyordu.

Hem AK Parti'nin kapatma davasında hem iktidarın sosyal medyayı kısıtlayan yasa değişikliği gibi demokrasiye darbe vuran daha birçok yasanın Anayasa Mahkemesi'nde iptal davalarında demokrasiye, hukuka, evrensel değerlere vurgu yapan çok dikkat çekici konuşmalar yapmıştı.

Karşı çıkanlar, eleştirenler, "yapma" diyenler vardı ama Cumhuriyet mitingleri, kapatma davası, eşine yapılan saygısızlıklar, tam da sanki bir senaryo var da o senaryonun gerektirdiği

gibi bütün yaşananlar Tayyip Erdoğan'ı deliye döndürmüş, öfkesi gözünü kör etmiş, artık kimseyi dinleyecek durumu kalmamıştı.

O dönemde karşılaştığım her İslamcı yazara, aydına, "Siz ne yaptığınızın farkında mısınız? Bu suskunluğunuzun nelere mal olduğunu göremiyor musunuz? Hem dindar kesim hem de ülke nasıl bir felakete sürükleniyor anlamıyor musunuz?" sorularını yöneltiyordum.

Hepsi de bana, "Biz de farkındayız ama ne yapalım bu bir iktidar savaşı, yapabileceğimiz bir şey yok" diyordu.

Yıllar içinde hepsi teker teker Erdoğan muhalifi olmak zorunda kaldılar.

Yani bir anlamda Türkiye Gabriel García Márquez'in *Kırmızı Pazartesi* romanındaki gibi felaketini bekleyen bir ülkeye dönüşmüştü.

Ya da bir senaryo vardı ve herkes bir şekilde o senaryonun oyuncusu olmuştu.

Çünkü akıl almaz insanların da desteğiyle İslamcı camianın bile uzak durduğu, daha küçük olan bir eğilim Türkiye'nin kaderini belirleyen bir güce dönüşmüştü.

Bana göre bütün bunları Tayyip Erdoğan tek başına yapmadı.

Tercihini AK Parti içindeki gelenekçi çizgide olanlardan yana koyanların, dahası "Tayyip Erdoğan'ı durduruyoruz, durdurmamız lazım" deyip ölçüsüz, saygısız, hukuksuz ve abartılı tepki verenlerin ve bu değişime öncülük eden İslamcı camiadaki kimi siyasetçilerin, aydınların, yazarların korkak davranmalarının da büyük katkısı oldu.

Hepimiz kendi karşıtımızı yaratıyor; ölçüsüz, hukuksuz, kaba tepkilerle de o karşıtımızı büyütüyoruz.

Burada da aynen böyle oldu.

Bitmeye yüz tutmuş bir İslamcı çizgi, bir ittifakla AK Parti'de etkin pozisyona getirilmiş, güya onu engellemeye çalışanların üslupsuzlukları, kabalıkları, hukuksuzlukları, dahası meseleyi bir iktidar mücadelesine dönüştüren yaklaşımları, İslamcı camiadaki o en hastalıklı damarın yani virüsün bütün bir vücudu ele geçirmesine neden olmuştu.

Kanser hücresinin de böyle olduğu söylenir, yani bıçağı vurduğunuz an yayılma hızı da artıyor.

Kuruluş dönemindeki AK Parti'yi tanımlarken "AK Parti'nin kurucu kadrolarının büyük çoğunluğunun gerçekten yenilikçi olduğunu yani bu dönüşümü gerçekten benimsediğini, etkili pozisyonda olanlar arasında bir kişinin gelenekçi çizgiden geldiğini onun da Erdoğan olduğunu" söylemiştim

Orada bir başka şey daha demiştim: Ama içlerindeki en dirayetli, en kararlı, en cesur ama aynı zamanda en pervazsız olanı da Tayyip Erdoğan'dı.

İşte Deniz Baykal'ın başını çektiği akıl almaz bir ittifakla iktidarın başına getirilen Tayyip Erdoğan bu kişisel özellikleri sayesinde, en kaba, en katı İslamcılık anlayışının hem bütün mahalleyi hem de Türkiye'yi ele geçirmesini sağladı.

Seküler mahalle

Seküler mahallede bir mülteci

Nasıl ki "İslamcılar" dediğimizde tek bir kişiden bahsetmiyorsak "seküler kesim" dediğimizde de tek bir kişiden bahsedemeyiz.

Her biri farklı yapılardan, farklı hassasiyeti, farklı yaklaşımı, farklı davranışı olan kişilerden ve toplum kesimlerinden oluşuyor.

İslamcılar dendiğinde tek bir yapıdan, bütün meselelere aynı bakan insan topluluğundan bahsetmek ne kadar yanlışsa, solcular dediğimizde de her meseleye aynı bakan, aynı refleksi, aynı tavrı gösteren bir grup yok.

Veyahut Aleviler ya da Atatürkçüler... hepsi aynı değiller.

Fanatiği var, demokratı var, uzlaşmacı olanı var, kendinden olmayanı anında öteki diye damgalayanı var.

Yani farklı düşünen, farklı yaklaşan milyonlar var.

Bu yüzden sekülerler dediğimde genelden ya da o geneli yansıtan sesi çok çıkanlardan bahsettiğimin bilinmesini isterim.

Bu bölümde seküler mahalleye yönelik gözlemlerimi aktarmak istiyorum.

Çünkü ülkenin bu duruma gelmesine, geçmişte yaptıkları yanlışlarla, bazen verdikleri tepkilerle, bazen alkışlarla katkı verdiklerini düşünüyorum.

Toplumun farklı kesimlerine yönelik aldıkları tavır, mahallesinden çıkmaya çalışanlara gösterdikleri yaklaşım, benimsedikleri değerleri anlatırken veyahut savunurken kullandıkları üslup... tüm bunların ciddi sonuçları oldu.

Müsaade ederseniz, meselenin daha iyi anlaşılması için bu konuyu da kendi yaşadıklarım üzerinden anlatma yolunu tercih edeceğim.

Bu yöntemi tercih etmekteki amacım, benimsediğimiz üslubun, başkalarına karşı gösterdiğimiz yaklaşımın karşımızdaki kişilerde ne tür etkiler doğurduğunun anlaşılmasına katkı vermek olduğunu bilmenizi isterim.

AK Parti'yi eleştirmeye başladığım ilk yıllarda seküler kesimden büyük bir ilgi gördüm. Hatta yazılarım, konuşmalarım hiç beklemediğim, tahmin etmediğim kadar ilgi uyandırdı.

Çünkü muhafazakâr mahallede büyümüş, muhafazakâr medyada üst düzey yöneticilik yapmıştım.

Geçmişte o mahallede bulunmuş birinin kendi mahallesinin yanlışlarını yüksek sesle dile getirmesi doğal olarak ilgi çekiyordu.

Bir taraftan ilgi ve yüksek bir alkış, diğer taraftan da hep bir şüphe, hep bir tedirginlik vardı.

"Kim bu?", "Niye böyle davranıyor?", "Amacı ne?", "Acaba Erdoğan ile anlaşmalı mı?" gibi sorular dillendiriliyordu. 14 yıl geçmesine rağmen hâlâ da benzer sorular sormaktan vazgeçmeyenler var.

Bir taraftan alkışlıyorlar ama diğer taraftan da temkini ve şüpheyi elden bırakmıyorlardı.

Gidişatı durdurmak amacıyla AK Partililere ulaşmak için dilime, üslubuma dikkat edip sözlerime, kelimelerime özen gösteriyordum.

Yani sesimin duyulması için onları kırmamaya, incitmemeye ve onlara ulaşabileceğim sözlere, kelimelere öncelik vermeye çalışıyordum.

Çünkü ülkedeki gidişatı durdurmak için tutum değiştirmesi gereken daha çok onlardı.

Fakat bu dikkatim yani AK Partililere ulaşma çabam, seküler kesimin bana olan şüphelerini de artırıyordu.

Çünkü bu çabamı kimileri, eski mahalleme dönme veyahut o mahalleyi koruma çabası olarak yorumluyordu.

AK Partililere ulaşmak için kurduğum her cümleden sonra kimilerinin hakaretlerine maruz kaldığım için sözümün etkisini ko-

rumak amacıyla, her seferinde dönüp seküler kesime, ne demek istediğimi ayrıca izah etmeye mecbur kaldım.

İlk zamanlar bana gösterilen ilgiyi yaptığım şeye verilen bir kıymet sanıyordum.

Fakat sonradan anladım ki bu yaptığım şeye verilen bir kıymet değil, "düşmanımın düşmanı dostumdur" felsefesiyle oluşan bir ilgiymiş.

Çünkü ileriki zamanlarda şunu fark ettim ki, yıllarca AK Parti'de bulunmuş, orada tetikçilik yapmış, muhaliflere tehditler savurmuş, hakaretler etmiş fakat bir şekilde Erdoğan'la arası bozulup, muhalif olmuş herkes aynı ilgiyi görüyor, aynı alkışı alıyordu.

Bütün bunları görünce anladım ki kimileri benim gösterdiğim tavra ya da söylediklerime değil, Tayyip Erdoğan karşıtlığıma hayranlar.

Çünkü Tayyip Erdoğan'a, İslamcılığa yönelik yaptığım eleştirileri kendi iktidar mücadelelerinde bir yakıt olarak görüyorlardı.

Yazılarımda, konuşmalarımda dönüp de seküler kesime, "Siz de şu konuda yanlış yapıyorsunuz" gibi eleştiriler getirmeye başladığım andan itibaren o alkış yerini yavaş yavaş "Sen zaten o mahalleden gelmiştin", "Aklın fikrin o mahallede", "Geri dönmek için yol arıyorsun" gibi ithamlara bıraktı.

Mesela, yazılarımda ve konuşmalarımda solun da benimsediği değerleri savunuyorum.

Fakat ne zamanki onlara yönelik de eleştirilere başladım, o alkışlar yerini şüpheye hatta aşağılamaya bıraktı.

Mesela 2016 yılında Küba'ya gittim.

Orada da aynen Türkiye'deki gibi otoriter bir yönetim vardı.

Yani medya yoktu, sivil toplum yoktu, muhalefet yoktu, demokrasi, hukuk yoktu, internete bağlanmak bile izinleydi, yani yıllardır süren bir tek adam rejimi vardı.

Döndükten sonra oradaki gözlemlerimi bir yazıya döktüm ve kimi solculara şöyle bir soru yönelttim:

"Burada karşı olduğunuz her şeyin daha âlâsı orada uygulanıyor, ama Küba'ya övgüler diziyorsunuz, bu bir çelişki değil mi?"

Bir anda sol kesimin ekseriyetinin şimşeklerini üzerime çekmiştim. Kimilerinin hakkımda yazdıklarına, söylediklerine çok şaşırmıştım.

Halbuki hakaret etmemiş, basit bir eleştiride bulunmuştum.

AK Parti'yi eleştirdiğimde alkışlayan kimileri, eleştirilerim kendilerine yöneldiğinde veyahut hoşlarına gitmeyen bir şey söylediğimde beni kimisi "Eski İslamcıdan demokrat olmaz", kimisi de "Ne olacak eski İslamcı" diyerek kendince aşağılıyordu.

20'li yaşlarda terk ettiğim bir düşüncenin faturasını 50 yaşımda önüme koymaktan bir türlü bıkmıyorlardı.

Dahası, AK Parti'nin en güçlü döneminde orayı terk etmiş birine AK Parti'nin zayıfladığı bir dönemde, "Bunun amacı oraya geri dönmek, o yüzden bizi böyle eleştiriyor" diyecek kadar meselelere yüzeysel bakıyorlardı.

Ne alkışa ne de hayranlığa ihtiyacım var. Çünkü bu tür duyguların geçici olduğunun, insana bir değer katmadığının, dahası insanı zehirleyen şeyler olduğunun da farkındaydım.

Elbette ilk günden bana destek olan, gönlünü açan, ne yaptığımı anlayan, benimle dert ortağı olmaya çalışan çok kimse vardı.

Ama dediğim gibi genel yaklaşımda hep bir şüphe, hep bir mesafe vardı.

Bir gün "Peki ben eski mahalleme geri dönüyorum" desem, "Biz dememiş miydik bunun derdi oraya dönmek" diyecek ve adeta mutlu olacak insanlar vardı.

Çünkü ülkemizde daha önce bahsettiğim mahalle kültürü o kadar baskın ki, farklı mahalleden gelenlere şüpheyle bakmak neredeyse olağan hale gelmiş.

Bu baskın mahalle kültürünün, insanların yanlışlarından dönmelerini, bulunduğu yeri terk etmelerini nasıl engellediği üzerine kafa yormanızı istirham ediyorum.

Hakiki, öz Atatürkçüler

Yıllardır binlerce yazı yazmış, yüzlerce TV programına katılmış, yüzlerce konferans vermiş ve hepsinde de Atatürk'ün haklılı-

ğına ve Cumhuriyet felsefesinin önemine vurgu yapmış, iki kitap yazıp, geçmişte 20'li yaşlarına ait düşünsel yanlışlarının özeleştirisini vermiş biri olarak kimi Atatürkçülerin gözünde de "eski İslamcı" olmaktan bir türlü kurtulamadım.

Atatürkçülere yönelik en küçük bir eleştiri getirdiğimde hemen geçmişim hatırlatılıyordu.

Bunu özellikle de kendini o mahallenin tek sözcüsü görenler yapıyor, insanları da buna kışkırtıyorlardı.

Kendimce verdiğim onca çabama rağmen gözlerinde öteki olduğum hissinden bir türlü kurtulamadım.

Çünkü öyle davranıyorlardı.

Mesela, yıllardır Cumhuriyet felsefesini savunmama rağmen, sosyal medyada Atatürk'e övgü mesajı attığımda, "Yeni mi aklın başına geldi?" türü mesajlar almaktan bir türlü kurtulamadım.

Ülkedeki Atatürk düşmanlığının bütün sorumlusu benmişim gibi davranıyorlardı.

Atatürkçü kimi yazarlar benle yan yana durmamak, beni onaylıyor görünmemek için özen gösteriyor, benimle ilgili bir yazı yazacak ya da olumlu bir kanaat belirtecekleri zaman "görüşlerimiz aynı değil ama" demekten kendilerini alamıyorlardı.

Sanki doğuştan Atatürkçü ya da solcu olmayanlar makbul değildi.

Ya da aileden Atatürkçü ya da solcu olduğumu gösteren bir belge gerekiyordu.

Sanki bu değerler onların doğuştan sahip olduğu değerlerdi de sonradan gelenler mülteci durumundaydı.

Bütün bu yaklaşımların ne tür sonuçlar doğurduğu, ülkeyi nasıl içinden çıkılmaz bir girdaba mahkûm ettiği üzerine düşünmenizi istirham ediyorum.

Tüm bunları sıklıkla bahsettiğim mahalle kültürünün toplumun bütün kesimlerinde neden olduğu güven tahribatını göstermesi açısından anlattım, beni etkiledikleri için değil.

Bütün bunlardan etkilenmedim çünkü amacım alkış almak değil, doğru bildiğimi söyleyerek ülkedeki gidişatı durdurmaya kendimce bir katkı sunmaktı.

Anlatmak istediğim, taraftarlık duygusu sadece toplumun bir kesimini değil, hepimizi esir almış durumda.

Her meseleye, herkese bu duyguyla yaklaşıyor, o kişinin ne yaptığından, ne söylediğinden daha çok kim olduğuna bakıyoruz.

Kimse kendinden olanın yanlışını görmüyor. Kimse kendinden görmediğini anlamaya, anlamak için de duygu birliği kurmaya çalışmıyor.

Sağın aklı var vicdanı yok, solun ise aklını da örten vicdanı var

Mücadele vermek ile kavga etmenin aynı şeyler olmadığı kanaatindeyim. Mücadele akılla, kavga ise daha çok duyguyla yapılan bir eylem türüdür.

Seküler kesim ne yazık ki sonuç almayı değil, duygularını tatmin etmeyi birinci öncelik olarak görüyor.

Ben bu durumun biraz solun yapısından da kaynaklandığını düşünüyorum.

Okurlarım buna ne kadar katılır bilmiyorum ama benim şöyle bir yorumum var: Haksızlığa tahammül edemeyen, vicdani hassasiyeti yüksek olan insanlar, genelde solcu oluyorlar.

Vicdanın kabarık olması demek, hassas duygulu demek.

Daha önce de söylediğim gibi, insanın duygusu kabarınca aklı örten bir perde haline geliyor.

Korku da böyledir, endişe de sevinç de böyledir.

Ben kavganın bu kadar tercih edilmesinin nedeninin solcuların kişiliğinden kaynaklandığını düşünüyorum.

Duyguları kabarık olduğu için düşünerek, bir strateji geliştirerek, üslup ayarlayarak değil, tepkiyle hareket ediyorlar, bu da yıllardır bir arpa boyu yol almalarını engelliyor.

Bana göre Türkiye'de sağın aklı var, vicdanı yok; solun ise aklı geri plana iten vicdanı var. Sağ aklını kullanarak yaptığı kurnazlıkla, menfaatperestlikle toplumu yanına çekip kendi gemisini yüzdürüyor; sol ise vicdani hassasiyetle duygusal tepkiler veriyor ve vicdanını rahatlatmakla yetiniyor.

Bu da doğal olarak en çok karşıtlarına yarıyor.

Çünkü yanlışlarımız karşıtlarımızı büyütecek, güçlendirecek sonuçlar doğuruyor.

Alman filozof Habermas'ın çok güzel bir sözü var; "Ben nişan almadan ateş eden entelektüellerden değilim" der. Türkiye'de nişan alıp da ateş eden entelektüel yok denecek kadar az. Ellerinde silah, öfkeyle sağa sola kurşun yağdırıyorlar.

Üstelik o yağdırdıkları kurşunun nereye gittiğine, kimleri yaraladığına, kimlere zarar verdiğine, kendilerine bir faydası olup olmadığına dönüp bakmıyorlar.

Bu sadece solun sorunu değil ne yazık ki.

Atatürkçü kesim de aynısını yapıyor. Yani kavga etmeyi, üstünlük taslamayı, aşağılamayı, hakareti bir mücadele türü olarak görüyor ve öyle de davranıyor.

Sonunda hem savundukları değerler büyük yara alıyor hem de ülke zarar görüyor.

Mağdur Atatürk

"Atatürkçüler" derken bütün bir toplum kesimini kast etmediğimi, daha çok o kesimden olduğunu söyleyerek yazan, konuşan, siyaset yapan, bürokraside görev alanları kast ettiğimi belirtmek isterim.

Bana göre bu ülkede en büyük mağduriyeti Atatürk yaşıyor.

Kendi içinde kısır tartışmalara enerjisini harcamış, yaşanan işgaller, yıkım ve oluşan yoksulluk sonunda yenilmişlik duygusuna teslim olmuş bir toplum için Kurtuluş Savaşı başlatıyor ve o savaşa liderlik ediyor.

Dahası, o kararlı ve dirayetli tutumu sonrası ortaya yeni bir devlet, yeni bir ülke çıkarıyor.

En önemlisi de muazzam bir öngörüyle o ülkeyi değişen dünyanın bir parçası yapacak bir felsefe ve anlayış ortaya koyuyor.

İşte bu ülkenin insanlarının mağdur ettiği bir lider var.

Yani Atatürk bana göre hem İslamcıların hem de Atatürkçülerin mağdur ettiği bir lider.

Bir tarafta onu, onun ne yaptığını, niçin yaptığını anlamayan İslamcılar var; diğer tarafta onu anladığını söyleyen fakat bu felsefeyi topluma anlatmak yerine onu ve değerlerini kendi kişisel iktidar mücadelelerinde istismar eden Atatürkçü kesim var.

Ve ne yazık ki bu istismara yıllarca göz yuman, hatta zaman zaman alkışlayan bir toplum kesimi var.

Nasıl ki İslamcıların din istismarı toplumun dinle arasına mesafe koymasına neden olduysa, geçmişte Atatürkçülerin yaptığı Atatürk istismarı nedeniyle de toplum Atatürk'e ve onun felsefesine mesafeli hale gelmişti.

Bugün toplum Atatürk'ü, onun ne yaptığını anlıyorsa bu Atatürkçüler sayesinde değil, İslamcı bir iktidar sayesinde oldu.

Bu, kendisini Atatürkçü olarak tanımlayanlar açısından tatsız bir durum.

Toplum Atatürk'ü, "çok sevdiğini, çok önemsediğini, çok iyi anladığını" söyleyenlerden değil de ona karşı olanların yaptıkları yanlışlar sayesinde anlıyorsa burada bir sorun var demektir.

Bence kendisini Atatürkçü olarak tanımlayan, bu kimlikle, siyasette, yargıda, bürokraside, medyada yer almayan çalışanların bu durum üzerine uzun uzun düşünmeleri gerekiyor.

Bana kalırsa bütün Atatürkçü siyasetçiler, aydınlar, yazarlar "Nasıl olur da toplum Atatürk'ü ve onun felsefesini bizden değil de onu anlamadığı için onun da karşı olduğu yanlışları yapanlardan öğrendi?" sorusuna bir cevap vermek zorundalar.

Toplum yüzünü Atatürk'e, sırtını Atatürkçülere döndü

Toplum, İslamcıların yanlışları nedeniyle yüzünü Atatürk'e dönmeye başladı.

Ama Atatürk'e dönerken Atatürkçülere dönmüyor.

Çünkü değerler istismarı bütün toplum kesimlerini o istismarı yapanlara karşı mesafeli hale getirdi.

Bugün kendisini Kemalist veyahut Atatürkçü olarak tanımlayan siyasetçilerin toplumdan ilgi görmemelerinin nedeni, geçmiş-

te yaptıkları yanlışlarla, Atatürk'ü kendi kişisel iktidar mücadelelerine malzeme yapmaları ve bu anlayışla toplumun farklı kesimlerine hayatı zehir etmiş olmalarıdır.

Baskıyla, tehditle, dışlamayla, hakaretle, aşağılamayla Atatürk felsefesini bütün topluma kabul ettireceklerini sandılar.

Öyle yanlışlar, öyle üslupsuzluklar, öyle antidemokratik yaklaşımlar gösterdiler ki toplum Atatürkçülere mesafe koymak isterken doğal olarak Atatürk'e mesafeli hale geldi.

Laikliğin bu toplum için hava kadar, su kadar önemli olduğunu anlatamadılar.

Sadece laikliği bir baskı aracı olarak kullandılar.

Cumhuriyet felsefesinin amacını, niyetini topluma anlatamadılar, anlatmak için sahici bir çaba da göstermediler, sadece Cumhuriyet'in sahibi olmakla övündüler.

Çünkü Atatürk'ün başarısını kendi başarısı zannettiler.

Atatürk'ün öngörülerini kendi öngörüleri zannettiler.

Atatürk'ün haklılığını kendi haklılıkları olarak gördüler.

Kendilerini böyle gördükleri için de ülkenin tek ve gerçek sahibi gibi davrandılar.

Aynen baba parası yiyen şımarık, sorumsuz evlat gibi babanın bıraktığı birikimi büyütmek, geliştirmek yerine o birikimi kendi kişisel kazanımları için har vurup harman savurdular.

Sonunda ortaya büyük bir tahribat çıktı.

Atatürk'ün başarısını kendi başarıları zannettikleri için de kendilerini ülkenin tek ve gerçek sahibi gibi görüp toplumun farklı kesimlerini dışladılar.

Beğenmedikleri ya da kendi makamları için tehdit gördükleri kimseleri Atatürk düşmanı olarak yaftalamaktan geri durmadılar.

Yönetimde olduğu dönemlerde ne yazık ki ülkeyi yaşanabilir bir hale de getiremediler.

Kürt sorunu, kendine Atatürkçü diyenlerin etkin olduğu iktidarlar döneminde çıktı.

Bu ülkenin Alevileri onların iktidarları döneminde de kendilerini dışlanmış hissetti.

Mesela Maraş ve Madımak gibi katliamlar CHP geleneğinden gelen partilerin iktidarları döneminde olmuştu.

Bu ülkenin binlerce solcu aydını, yazarı onların iktidarlarında sürgünlere gitmek zorunda kaldı.

Bu ülkede, tertemiz bir duyguyla inancını yaşamak isteyen milyonlarca dindar insan onların baskıları, yasakları, hakaretleri, dışlayıcı yaklaşımları, kabalıkları yüzünden İslamcıların safına katıldı.

Ben gencecik, 14 yaşında bir çocuktum.

Kimse bana saygıyla, şefkatle, içtenlikle Atatürk'ü anlatmadı. Kimse bana laikliğin esasında hem benim özgürlüğümü sağlayan hem de inancımın itibarını koruyan bir değer olduğunu anlatmadı.

Anlatmadığı gibi bu değerleri kullanarak inancımdan dolayı dışladılar, aşağıladılar.

Ben laikliği din karşıtlığı zannedip hem inancımı korumak hem de yaşam mücadelesi vermek için kendimi İslamcıların safında buldum.

Çünkü "dincilikle mücadele ediyoruz" diyerek esasında dindarlarla mücadele ettiler.

Daha önce söylediğim gibi, mücadeleyi kavga etmek zannettikleri için bu kavgada sağa sola kurşunlar yağdırdılar. Ve o kurşunlardan biri de bana isabet etti ve 14 yaşındaki bir çocuğu İslamcıların safına itti.

Atatürkçülüğüyle övünen, poz veren, bu değerlerin sahibi olmanın yarattığı kibirle insanların ensesinde boza pişiren kimi generaller yolsuzluğa bulaştılar.

Eğitim sisteminde her istediklerini yaptıkları halde Atatürk'ün özlemini duyduğu bir nesil yetiştiremediler.

Çünkü onlar için asıl mesele Atatürk'ün anlaşılması, toplum tarafından kabul edilmesi değil, iktidarlarını sürdürmekti.

İslamcı bir iktidar nasıl ki kendisine taraftar yetiştirmek için "Dindar nesil yetiştireceğim" diyerek bizim çocuklarımızın hayatını heba ettiyse, geçmişte kimi Atatürkçüler de eğitimi kendilerine taraftar yetiştirme aracı olarak kullandılar.

İlköğretim okullarında sınıfta kalma 28 Şubat döneminde kaldırıldı.

Bunun gerekçesini de okullara gönderdikleri resmi yazıda, "Bütün çocukların mühendis, doktor, hukukçu olmasına gerek yok, siz çocuklara Atatürk sevgisi öğretin yeter" diyerek açıkladılar.

Aynen ortaöğretimde sınıfta kalmayı kaldıran, bir anlamda "Bütün çocukların mühendis, doktor, hukukçu olmasına gerek yok, siz çocuklara Hz. Muhammed sevgisi aşılayın yeter" diyen İslamcılar gibi yaptılar.

Mevcut iktidara laf ediyorlar ama bugünkü iktidarın yaptıklarının benzerlerini geçmişte kendileri yaptılar.

Siyasette yükselmek için Atatürk'ü ve onun değerlerini kullananları, bürokraside bir makam edinmek için bu değerleri istismar edenleri, Atatürkçü insanlar nezdinde kanaat önderi, aydın, yazar pozisyonu kazanmak için bu istismarı görünmez hale getirenleri kast ediyorum.

Geldiğimiz bu noktada kimi okurlarım Atatürkçülerin haklı çıktıklarını söyleyeceklerdir.

Bana göre haklı çıkan Atatürk oldu, Atatürkçüler değil.

Atatürk ile İslamcılar arasındaki mücadeleyi Atatürk kazandı, Atatürkçüler değil.

Atatürk'ün haklılığını kendi haklılıkları sanıyorlar ama bana göre yanılıyorlar.

Onlar haklı çıkmış olsalardı, toplum akın akın Atatürk'e yani cumhuriyet felsefesine yönelirken onlara gitmemezlik etmezdi.

Cumhuriyet felsefesine duyulan özlem, Atatürkçülere duyulan bir özleme dönüşmüyor.

Tam tersine, onların yanlışları yüzünden milyonlarca insan İslamcıların safına katıldığı için laiklik bugün tehlikede.

Onların antidemokratik uygulamaları yüzünden topluma, gençlere, kadınlara söyleyecek tek bir sözü olmayan İslamcı bir iktidar hâlâ varlığını sürdürebiliyor.

Dediğim gibi, belki ülkeyi koruma refleksiyle böyle davrandılar ama bana göre yanlış üslup, yanlış yöntem, dahası demokrasiden, hukuktan uzak yaklaşımlar en çok da cumhuriyet felsefesine zarar verdi.

Bu tür eleştiriler yaptığımda genelde "Atatürkçüler ne zaman iktidar oldular ki?" sorusuyla karşılaşıyorum.

Ülkedeki bundan önceki bütün iktidarlar Atatürkçülerin iktidarıydı. Yani onun felsefesini benimsediğini söyleyen insanların iktidarı.

Mesela, Atatürkçü toplum kesimi kime oy verdi de o parti iktidar olamadı?

Bir de mesele sadece siyasal iktidar mı?

Askeriyede, yargıda... devletteki bütün bürokraside bu görüşü benimsediğini söyleyen insanlar vardı.

Askeri bürokrasi, bu ülkenin yıllarca tek hâkim iktidarıydı.

Eğitim sistemini de onlar belirliyordu, dış politikayı da.

Hangi sanatçının TRT'ye çıkacağına da onlar karar veriyordu, hangi filmin yayınlanacağına da.

Hangi kitabın basılacağına da onlar karar veriyordu, hangi yazarın, aydının makbul sayılacağına da.

Kimin akademisyen olacağı da onların iznine bağlıydı, kimin yargıç olacağı da.

Bu insanların tercihleri, yaklaşımları, politikaları sonunda ortaya böyle bir toplum çıktı.

Bugün şikâyet ettiğimiz bu insanlar uzaydan mı geldiler?

Onların yönettiği ülkenin eğitim politikalarının ürünü insanlar bunlar.

Atatürkçülerin iktidarında toplum niçin Atatürk'e mesafeli hale geldi?

İslamcıların iktidarında toplum niçin dine mesafeli hale geldi?

Milliyetçiler yüzünden vatanseverlik kavramı niçin bu kadar kirlendi?

Sanırım bu soruların üzerine hepimizin düşünmesi gerekiyor.

Bana göre "bizden" olduğunu söyleyenlerin istismarı yüzünden hem benimsediğimiz değerler yıprandı hem de ülkede büyük tahribat yaşandı.

Benimsediğimiz değerler, o değerlere karşı olanlar tarafından değil, tam tersine onları çok önemsediğini söyleyenler tarafından tahrip edildi.

Biz de toplum olarak ne yazık ki buna çanak tuttuk.

Atatürkçü görünen kimseler iktidarlarında demokrasiyi gerçekten işletmiş olsalardı, sağlıklı bir eğitim sistemi kurmuş, ekonomide görünür bir başarı sağlamış olsalardı, İslamcılar bırakın iktidar olmayı, yanına bile yaklaşamazlardı.

Bugün İslamcılar iktidar oldularsa bunu kimi Atatürkçülere veyahut Atatürkçü geçinenlere borçlular.

Dahası, milyonlarca insan onların yanına geçmişse bunun nedeni ülkede geçmişte huzurlu bir yaşam kurulamamış olmasıdır.

Hâlâ da aynı yanlışları yapmaya devam ediyorlar.

Anlatmayı değil, aşağılamayı, hakaret etmeyi tercih ediyorlar.

Diyalog kurmayı değil, dışlamayı tercih ediyorlar.

Önüne gelene "Atatürk düşmanı" diyerek kavga etmeyi marifet zannediyorlar.

Atatürk'ün sıklıkla vurguladığı akılla ve bilimle değil, duyguya dayalı bir tepkiyle hareket ediyorlar ve kaybeden de ülke oluyor.

Savunduğumuz değerleri gerçekten önemsiyorsak ve bunun toplum tarafından benimsenmesini istiyorsak duygusal tepkilerle değil, stratejik akla dayalı yaklaşımlarla hareket etmeliyiz.

Türkiye'nin aydın sorunu

Çok kıymetli aydınları tenzih ederek söylüyorum, seküler kesimdeki aydınlarla, yazarlarla tanıştıktan ve sohbet etmeye başladıktan sonra fark ettim ki aydınların büyük bir kısmı bu topluma inanmıyor. Bu toplumun kötü, çürük ve bozuk olduğu önkabulüyle hareket ediyorlar.

Çok önemli bir edebiyatçı, roman yazarıyla sohbet ediyordum, "Bu toplum düzelmez, bu ülke iflah olmaz" dediğinde çok şaşırmıştım.

Böyle bir önyargıları, önkabulleri var. Böyle söyleyen bu yazara, "Toplumun kötü olduğuna ve üstelik düzelmeyeceği-

ne inanıyorsanız niçin kitap yazıyorsunuz?" diye sorduğumda "Para kazanıp keyfime bakmak için yazıyorum" demişti. Bu kişi Türkiye'nin en önemli sanatçılarından, edebiyatçılarından biriydi.

Birçok aydının, yazarın ağzından benzer sözleri duydum, duyuyorum.

Halbuki toplumlar bireylerden oluşur; insan değişen, dönüşen, iyileşen canlı mekanizmadır.

İnsan kötüdür, değişmez önkabulü bir aydın için anlaşılır bir şey değil.

Ortaçağ Avrupası'nda mezhep savaşları oldu, Avrupa şehirlerinin sokaklarında oluk oluk kan aktı.

Amerika'da onlarca yıl süren iç savaş yaşandı, haydutluk bir yaşam biçimine dönüştü.

Bütün dünya benzer yollardan geçti.

Fakat değerleri olan toplum olmayı bir şekilde başardılar.

Çünkü o ülkelerin aydınları, yazarları, edebiyatçıları, filozofları "Bu toplum düzelmez" demeyip, tuğla üzerine tuğla koymaktan vazgeçmediler. Sanatla, edebiyatla, felsefeyle kendi toplumlarını iyiliğe yöneltmek için bıkmadan usanmadan çalıştılar.

Batı bugünkü kültürünü edebiyatla, felsefeyle, sanatla oluşturdu.

Mesela, Batı'da büyükanneye, büyükbabaya olan hürmet, saygı önce romanlarda işlenmeye başlandı.

Görgü, terbiye, nezaket kuralları romanlarla aktarıldı topluma.

Felsefeyle ahlak oluşturulmaya, edebiyatla adalet duygusu yerleştirilmeye çalışıldı.

Toplumsal ilişkiler, birbirine saygı, birbirinin hakkına riayet etme... tüm bunlar edebiyatla yaygınlaştırıldı o toplumlarda.

Asırlardır filozoflar felsefe yapıyor, düşünce üretiyor, insanı anlamaya kafa yoruyor ve o insanı iyiye yöneltmek için bıkmadan usanmadan yazıp konuşuyorlar.

Amerikalı aydınlar haydutluğu bir yaşam biçimi haline getirmiş kendi toplumları için "Bunlar düzelmez" deseydi bugün böyle bir toplum çıkar mıydı ortaya?

Avrupalı aydınlar, edebiyatçılar, filozoflar, mezhep savaşında birbirini kesen insanlara bakıp "Bunlar düzelmez" deseydi bugün insanlar Avrupa'da yaşamak için can atar mıydı?

Yazarlar, aydınlar, "Bu toplum iflah olmaz" duygusuyla hareket ettikleri için halk bu duyguyu çok çabuk hissediyor ve o insanlara mesafe koyuyor.

"Beni aşağılıyor", "Hor görüyor", "Tepeden bakıyor" diyerek o insanların sözüne kıymet vermiyor.

İnsanın değişmeyeceğine inanmak evrime inanmamak, dahası insanı tanımamak olduğunu düşünüyorum.

Seküler kesimin en büyük dezavantajlarından biri, topluma ulaşması gereken aydınların, yazarların bu önyargıyla, önkabulle hareket ediyor olmaları.

Solculardan, Atatürkçülerden, liberallerden; yazan, konuşan, üreten çok kıymetli aydınlar, yazarlar var elbette.

Ama genele baktığımızda ne yazık ki böyle düşünenler çoğunlukta.

Üstelik bu toplumun değişmeyeceğini, düzelmeyeceğini düşünmelerine rağmen yazmaktan, konuşmaktan da vazgeçmiyorlar.

Çünkü toplumu dönüştürme mücadelesi değil, iktidar kavgası veriyorlar. Haklı çıkmak ve onun verdiği huzurla yaşamak istiyorlar. Yazarak, konuşarak elde ettikleri gelirle ve aydın pozisyonuyla hayatlarını sürüyorlar. Taraftarlık duygusuyla hareket ederek ülkedeki iktidar mücadelesinin bir parçası haline geliyorlar.

Ülkenin bütün tarihi dönemeç sayılacak olaylarında bu duyguyla hareket ettiler.

Çok uzağa gitmeden söyleyeyim, 28 Şubat sürecinde de böyle davrandılar, Cemaat meselesinde de Ergenekon davalarında da, Türkiye'nin Suriye politikasında da...

Hakikati söyleyip toplumu bilgilendireceklerine, bu süreçlerde kavganın tarafı olmayı tercih ettiler.

Kürt hareketi ve Kürt meselesi

Türkiyelileşen Kürt siyasetinin önüne kazılan hendek

Kürt sorunu veyahut PKK sorunu, adını ne koyarsak koyalım ortada bir sorun olduğu açık.

Hatta bana göre Türkiye'nin en büyük sorunlarının başında geliyor.

Çünkü bu sorunun, ülkenin enerjisini emen, insan kaynağını harcayan, ekonomisini zayıflatan, dahası toplumda sürekli kin ve nefret duygusu yaratan bir özelliği var.

Yani ülkeyi zehirleyen bir sorun.

Barış süreci elbette çok önemli bir adımdı. Bana kalırsa AK Parti iktidarının en önemli adımlarından biriydi.

İktidar, belki biraz samimiyetten, belki biraz kolaycılıktan, belki siyasi rant sağlama hevesiyle böyle bir yol seçti ama sonuçta cesur bir yoldu.

Fakat bana göre yöntem ve üslup yanlıştı, en önemlisi de taraflar barış konusunda samimi değillerdi.

Barış, yüksek bir demokrasi ve adalet kültürü, dahası olgunluk gerektiren bir eylemdir.

Görebildiğim kadarıyla iki tarafta da bu kültür ve bu olgunluk yoktu ne yazık ki.

Özellikle otoriter eğilimler göstermeye başlamış bir iktidarın yani ülkenin genelindeki demokrasiyi ve insan haklarını zayıflatan bir iktidarın, yüksek demokratik kültür gerektiren bir sorunu çözmeye kalkışması tuhaf kaçıyordu.

"Diğer alanlarda demokrasiyi yok ediyorum ama bu alanda demokratik bir zemin açacağım" demesi gibiydi.

Buna rağmen hepimiz bu sürece "Acaba olur mu?" diye yaklaştık.

Yukarıda da dediğim gibi, iki taraf da farklı duyguyla hareket ediyordu.

Hem sorunun tarifi hem de çözümün ne olacağı konusunda bana göre bir netlik de yoktu.

Bu nedenle ortaya daha vahim bir tablo çıktı.

Kürt sorunu veyahut PKK, iktidarların toplumu sindirmek, gemilerini yüzdürmek için kullandığı bir enstrümana dönüşmüş durumda.

Bu enstrümandan kolay kolay vazgeçmek istemiyorlar.

Diğer taraftan Kürt siyasi hareketi de varlığını bu soruna borçlu.

"İki taraf da samimi değildi" diyorum çünkü iktidar buradan bir siyasi kazanç elde etme peşindeyken PKK da meşrulaşma çabasındaydı.

İktidar, barış süreci oyunu artırsın, hatta daha fazla oy getirsin hesabıyla hareket ederken, PKK ise kendi pozisyonlarının ne olacağı endişesiyle hareket ediyordu.

Çok büyük, çok önemli, çok hassas bir konuydu, bu nedenle provokasyonlara da açıktı.

Sorun var, tarif yok

Karşılaştığım insanlardan en sık duyduğum soruların başında "Kürt sorunu ne?" sorusu geliyor.

Kimse tam olarak ne olduğunu bilmiyor veyahut sağlıklı bir tanım yapamıyor.

Çünkü "Kürt sorunu" dendiğinde herkes bir başka şey söylüyor.

Hani kör birine file dokunup onu tarif etmesini istiyorlar da o kişi, filin ayağını tuttuğunda başka bir tarif yapıyor, hortumunu tuttuğunda başka bir tarif, dişlerine dokunduğunda da çok başka bir tarif yapıyor.

Kürt meselesi tarifinde bizim de bundan farkımız yok.

Hepimiz bulunduğumuz yere veyahut gördüklerimize göre bir tarif yapıyoruz.

Kimisi bunu demokrasi ve insan hakları sorunu olarak görüyor.

Yani güçlü bir demokrasinin, yüksek bir insan hakları anlayışının olmamasının doğurduğu sorun olarak görüyor.

Çözümün de gerçek bir demokrasi, gerçek bir adalet ve insan haklarına dayalı özgürlükçü bir yönetim anlayışıyla sağlanacağını söylüyor.

Kimileri ise bunun artık sadece demokrasi ile çözülemeyeceğini ancak özerklik gibi kısmi bir bağımsızlıkla çözüleceğini söylüyor.

Kimileri de bu sorunu bağımsız bir Kürdistan talebi olarak görüyor ve çözümün ancak bu bağımsızlığın kazanılmasıyla mümkün olacağını söylüyor.

Bu bir terör veyahut ayrılık sorunu olarak görülüp muhatap PKK mı alınacak –ki PKK da artık ayrılığı açıktan savunmuyor– yoksa demokrasi ve insan hakları sorunu olarak görülüp HDP mi muhatap alınacak meselesi de netliğe kavuşmuş değil.

Tam olarak ne istendiği, çözümün nasıl olacağı üzerine bir konsensüs sağlanmış değil.

Ortada net bir tanımın olmaması doğal olarak çözümü de zorlaştırıyor.

Kürt sorununun net bir tanımının olmamasının en büyük sorumlusu bana göre Kürt hareketinin siyasi kanadıdır, yani HDP'dir.

Kürt hareketi onlarca yıldır yerelde ve Meclis'te siyaset yapıyor.

Esasında Kürt siyasi hareketinin şimdiye kadar bu sorunu net olarak ortaya koymuş, yani net bir çerçevesini çizmiş ve çözüm yolunu da bütün topluma göstermiş olması gerekiyordu, ama ne yazık ki bunu yapamadılar.

Bunun iki nedeni var.

Bana göre bunun bir nedeni, Kürt hareketi sol ağırlıklı bir yapı olduğu için son zamanlarda solcularda bir tarz haline gelmiş bir yaklaşımla hareket ediyor.

Yani mücadeleyi değil, kavgayı tercih ediyor.

Zaten sorunu silahla çözmeye çalışmak kavga etmektir.

Mücadele ise bu meseleyi toplumun anlayacağı bir dille, onların hassasiyetlerini de hesaba katarak anlatmak ve bu sorunun ülkeye verdiği zararlara toplumu ikna etmek ve toplumsal desteği kazanmaya çalışmaktır.

Çünkü bir meselede toplumsal destek kazanıldığında siyasetin bundan kaçması mümkün olmuyor.

Kavga ise iktidarların da istediği bir şey.

Çünkü bu kavgayı kullanarak toplumu manipüle etmek daha kolay oluyor ve bu aynı zamanda iktidarların da işine yarıyor.

Diğer taraftan bu meselede mücadele esas alındığında Diyarbakır'a değil, Samsun'a, Trabzon'a, Edirne'ye, İzmir'e konuşmak ve bu sorunu oradaki insanlara anlatmak gerekiyor.

Bu da beraberinde farklı dil, farklı üslup kullanmayı, dahası farklı bir yaklaşım benimsemeyi gerekli kılıyor.

Kavgada ise tabana ihtiyaç duyulduğu için tabanı memnun edecek söz ve yaklaşımlara öncelik veriliyor.

Kürt hareketi bu kavgada taban desteği açısından güçlü kalabilmek için yıllardır Diyarbakır'a konuşuyor.

O insanların hassasiyetleri dikkate alınıyor, o insanların duygularına hitap ediliyor.

Yani Kürtlerin çektiği sıkıntıları, yaşadıkları acıları yine Kürtlere anlatmayı tercih ediyorlar.

Bu da beraberinde doğal olarak karşıtlarının büyümesine ve toplumun farklı kesimlerinin bu meselenin tam olarak ne olduğunu anlamasına engel oluyor.

Halbuki acıları anlamak, empati yapabilmek, sadece bir taraf için değil, yani sadece Kürtlerle empati yapmak değil, aynı zamanda şehit olan askerin, polisin yakınlarının da acılarını hesaba katabilmek, toplumun geniş kesiminde yer etmiş, ülke bölünecek paranoyasını giderecek bir yaklaşım geliştirmek gerekiyordu.

Mesela şöyle bir örnek anlatayım.

Yanılmıyorsam 2015 yılıydı. Bir gün Mansur Yavaş, –o dönemde henüz Ankara Belediye başkanı değildi– "Seninle tanışmak, sohbet etmek isteyen arkadaşlar var, davet etsem gelir misin?" dedi.

"Elbette" dedim ve Ankara'ya gittim.

Bir restoranda, iş insanı, avukat, doktor gibi farklı mesleklerden, ülkücü camiadan gelen yaklaşık 25 kişilik bir grupla sohbet etmeye başladık.

Ben konuşmamın doğal akışı içinde "Dağa giden çocuklar da bizim çocuklarımız, o çocukların hayatını korumak da bizim sorumluluğumuzda" gibi cümleler kuruyordum.

Sohbettekilerden biri "Levent Bey bir şey sorabilir miyim?" dedi.

"Buyurun" dedim. "Konuşmanızda sıklıkla 'PKK'lılar da bizim çocuklarımız' deyip duruyorsunuz, bunu bizi kızdırmak için mi yapıyorsunuz yoksa böyle inandığınız için mi?" şeklinde bir soru yöneltti bana.

"Hayır, böyle inanıyorum, o çocuklar bizim çocuklarımız, onlar, hepimizden daha çok sevdiğinizi söylediğiniz bu ülkenin bir parçası, siz ülkeyi severken tam olarak neyini seviyorsunuz? Dağını, taşını, toprağını mı?" diye karşı bir soru yönelttim ve tane tane kendi meramımı anlattım.

Ve konuşmanın sonunda o insanlar şöyle dediler: "Levent Bey biz mi devlete git bu insanlara hayatı zehir et diyoruz, biz mi o insanların insan gibi yaşamasını engelliyoruz, biz de herkesin bu ülkede insan gibi yaşamasını istiyoruz ama bir taraftan da ülkemizin bölünmesini istemiyoruz."

Biraz önce, "Toplumun farklı kesimlerinin hassasiyetini hesaba katmak gerekiyor" derken tam da bunu kast etmiştim.

Hem iktidarların manipülasyonu sonucu hem de Kürt siyasetçilerin tabanı diri tutmak için kullandıkları abartılı sözler toplumda farklı duyguların, endişelerin oluşmasına neden oldu.

Toplumdaki bu duyguyu, bu hassasiyetleri veyahut iktidarların manipülasyonları sonucunda oluşan paranoyayı yönetmek Kürt hareketinin sorumluluğunda olan bir şey.

Çünkü acı çeken, hayatı cehenneme dönen insanların yaşamını daha iyi yapmak için siyaset yapıyorlar, bunun için vekil, bunun için belediye başkanı oluyorlar.

Bunun en doğru yolunu bulmak ve uygulamak da onların temel vazifesi.

Ama dediğim gibi, bir sorun bazen öyle bir sarmala giriyor ki hem karşıtları hem de taraftarları ondan beslenmeye başlıyor.

Kürt siyasetinde varlık göstermek, yani bir adım öne çıkmak için bazen en ağdalı sözlerle, en radikal cümlelerle Diyarbakır'a seslenmek gerekiyor.

Halbuki zor ama Kürtlerin yararına olan Samsun'a, Konya'ya, İzmir'e konuşmaktı.

Diyarbakır'a konuşma kolaycılığını tercih ediyorlar çünkü vekillik, belediye başkanlığı gibi pozisyonlarını ancak bununla elde edebiliyor veyahut ancak bununla koruyabiliyorlar.

Sorunun adının konulamamasının bir diğer nedeni de Kürt hareketinin taleplerinin zaman içinde anlamını yitirmiş olması.

Yenilikçi Kürtler

2015 seçimleri sonrası HDP çok yüksek bir oy oranıyla Meclis'e girmişti. Yüksek bir oy almakla kalmamış, toplumun farklı kesimlerinin de ilk kez dikkatini çekmeyi başarmıştı.

Çünkü belki de tarihlerinde ilk kez Diyarbakır'a değil, Samsun'a, İzmir'e, Edirne'ye konuşuyorlardı.

Bunun sonucunda da ülkenin genelinde Kürt sorununun çözümüne karşı sağlıklı bir hassasiyet oluşmuştu.

Seçim sonrası günlerde o dönem HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş ile bir toplantı yaptık.

PKK hendek savaşı başlatmış, hem HDP'yi köşeye sıkıştırmış hem de toplumda Kürt meselesine yönelik oluşan olumlu havaya büyük bir darbe vurmuştu.

Selahattin Demirtaş, sanırım bir çıkış yolu yaratabilmek için yazarlarla, aydınlarla, kanaat önderleriyle bu konuyu tartışmak istiyordu; daveti üzerine ben de o toplantıya katıldım.

Selahattin Demirtaş konuşmasında "Yüz yıl önce bir dava uğruna yola çıktık fakat geldiğimiz bu aşamada bizim davamız çöktü yani taleplerimizin birçoğu anlamını yitirdi" demişti. Bu sözü bana çok ilginç gelmişti. Dünyada artık ulus devlet kalmıyordu, yerel diller etkinliğini yitiriyordu.

Farklı kimlikten, farklı inançtan, farklı mezhepten milyonlarca insan dünyanın farklı yerlerinde bir arada yaşıyordu.

Kimlik, inanç, mezhep, dil artık yaşadığımız yeri belirleyen değerler olmaktan giderek çıkıyor, dünya başka bir şekil alıyordu.

Bu da ister istemez Kürt hareketini kendi amacını yeniden sorgulamaya itiyordu.

Esasında değişen dünya, ortaya çıkan yeni yaşam şartları sadece İslamcıların değil, Kürtlerin de davasını anlamsızlaştırmıştı.

Bilimin, teknolojinin bu kadar belirleyici olduğu, büyük şehirlerin; farklı dinden, inançtan, mezhepten, kimlikten milyonların yaşadığı toplanma merkezlerine dönüştüğü bir dünyada "dindar nesil" yetiştirmek ne kadar anlamsız kaldıysa, anadilde eğitim de o kadar anlamını yitirmişti.

Türkiye'de eğitim dilinde Türkçenin bile etkisi, anlamı giderek kaybolurken doğal olarak Kürtçe eğitim dili de anlamını yitiriyordu.

İnanç yorumunun bu kadar farklılaştığı bir dünyada ümmet kardeşliğinden bahsetmek ne kadar işlevsiz kaldıysa bir kimliğe dayalı ulus devlet anlayışı da o kadar anlamsız kalmıştı.

Yani İslamcıların yaşadığı tıkanıklığın bir benzerini Kürt hareketi de yaşıyordu.

Bir anlamda İslamcılıkta benim yaşadığım veyahut karşı karşıya kaldığım çatışmanın bir benzerini Kürt hareketi ve Selahattin Demirtaş da yaşıyordu.

İdeolojik idealleri anlamını yitirmiş, benimsediği fikirlerin hayatla bağı kopmuştu.

Ve Kürtlerin yaşadığı tıkanıklığı aşmak için de değişim kaçınılmazdı. Şimdi anlıyorum ki HDP'nin Türkiyelileşme projesi o değişimin kaçınılmaz bir sonucuydu.

Bana kalırsa bu değişim zorunluluğunu Abdullah Öcalan da fark etmişti. Çünkü Kürt hareketinin artık Türkiyelileşmesini gerektiğini o da söylüyordu.

HDP, bir anlamda dünyadaki dönüşümün mecbur ettiği değişimin sonucu olarak Türkiyelileşme çabasına girdi.

Bu değişim süreci hem sorunun tanımını zorlaştırdı hem de çok yeni olduğu için çözümün tarifinin oluşmasına fırsat vermedi.

Bir ülkenin en temel ve kan davasına dönüşmüş sorununu çözmek için bana göre asgari bir demokrasi gerekiyor. Dahası, meseleyi kayıt altına alacak bağımsız kurumlara ihtiyaç var.

En önemlisi de demokratik kültüre ve olgunluğa ihtiyaç var.

Ama tam tersine Kürtlerle barış süreci başlatan iktidar, demokrasiden de insan haklarından da her gün biraz daha uzaklaşan bir anlayışa sahipti.

Demokrat olmayan, insan haklarına saygısı olmayan bir siyaset anlayışının böyle devasa bir sorunu çözeceğini düşünmek hayalden başka bir şey değildi.

Ama insanlar küçücük de olsa o hayalin gerçekleşme ihtimaline sarıldılar.

Diğer taraftan temkinli olmak, dikkatle hareket etmek gerekiyordu.

Bana kalırsa Kürt hareketi yeterince dikkatli ve temkinli davranmadı.

Çünkü tekrar söylüyorum, benim gördüğüm oradaki amaç her iki taraf için de –kimi samimi isimleri tenzih ederek söylüyorum– barıştan ziyade pozisyonları güçlendirme çabasıydı.

Mesela, PKK'nın şehirlere inmesi, yol kesmesi, mahkemeler kurması... Doğduğum ilçede gözlerimle gördüm, PKK militanları köylerdeydi.

O dönemde Ağrı valisi beni aramış, "Levent Bey şoförüme filan yere gitmek istiyorum dediğimde şoförüm bana, 'Efendim ileride PKK'lılar yol kesip, arama yapıyorlar, devam edeyim mi yoksa başka bir yoldan mı gideyim?' diye soruyor ve ben de mecburen yolumu değiştiriyorum" demişti.

Bunu o dönemde bir televizyon kanalında anlatıp, bunun sonucunun bir felaket olacağına vurgu yapmıştım.

Kendimce, bu yaklaşımların barış sürecini nihayete erdirmeyeceğini, bu nedenle Kürt hareketinin bu sorunu olgunlukla çözmesi ve bir an önce o şımarıklığı ortadan kaldıracak bir yaklaşım geliştirmesi gerektiğine dikkat çekmeye çalışmıştım.

Diğer taraftan iktidarın da bu meseleye siyasi rant devşirme amacıyla yaklaşmaktan vazgeçmesi gerekiyordu.

Bütün bunlara dikkat edilmediği için barış sürecinin istenen sonuca varmadığını düşünüyorum.

Ama bana göre barış süreci Kürtler açısından ulaşılması gereken neticeye ulaşmıştı.

Radikallerin ittifakı yenilikçileri boğuyor

Toplumun bütünü ilk kez Kürt hareketine kulak vermeye başlamıştı.

Kürtlerin çektiği acıları duymaya başlamış, bu sorunun çözülmesi için yüksek bir toplumsal talep oluşmuştu.

Trabzon'da "Bu sorun çözülecekse Öcalan ev hapsine çıkabilir, hatta gelsin benim evimde yatsın" diyen insanlar vardı.

"PKK'ya terör örgütü diyelim mi demeyelim mi?" tartışmaları yapılıyordu.

Sezen Aksu, Ajda Pekkan gibi sanatçılarımız bölgede konserler veriyor, Şevval Şam Kürtçe türküler söylüyor, Kürt-Türk hep birlikte halaylar çekiyordu.

Toplumdaki "ülke bölünecek paranoyası" en aza inmişti.

Kürt siyasetçiler benimsedikleri yeni dil ve üslup sayesinde bütün TV kanallarına çıkabiliyor, toplumun geri kalanına Kürtlerin yıllardır çektikleri acıları kolayca anlatabiliyorlardı.

Yani Kürt siyaseti sadece Diyarbakır'a değil, artık bütün Türkiye'ye konuşabiliyordu.

HDP artık meşru bir parti olarak görülüyor, çok farklı kesimlerden insanlar HDP'ye oy vermeyi tartışıyorlardı.

Bu durum Kürt hareketi için büyük kazanç, Kürt sorununun kalıcı çözümü için de olağanüstü bir zemindi.

Fakat ya göremedikleri için ya da amaçları farklı olduğu için bu devasa kazanımı umursamadılar.

Kürt hareketi meselelere genel olarak tepkiyle yaklaştığı, yani kavgayı bir mücadele yöntemi olarak benimsediği, sistematik olan değil, bireysel vakalar üzerinden tutum belirlediği için toplu-

mun farklı kesimleriyle bağ kurmakta zorlanıyor, bu da en çok iktidarların işine yarıyor.

O günlerde yani barış sürecinin bitme emareleri ortaya çıktığı günlerde bir televizyon programında, "Ben HDP'nin yerinde olsam bugün itibarı ile iktidarın kurduğu barış masasını terk ederim" demiştim.

Çünkü Kürt hareketinin elde ettiği kazancın çok büyük olduğunu düşünüyordum.

Sorunun çözümü için toplumsal anlamda çok büyük bir zemin yakalandığını görüyor, bunun kalıcı hale getirilmesinin devlete rağmen bir çözüm iradesini ortaya çıkaracağını ve iktidarları da buna zorlayacağını düşünüyordum.

HDP'nin devlete "Amacımız Kürtlerin yaşadığı acıları ve bu acıların neden olduğu sorunu topluma anlatmak ve o insanların bize kulak vermesini sağlamaktı, bu süreçte bunu elde ettik. Yani toplumun farklı kesimleriyle bağ kurmamızın bir yolu açıldı. Bundan sonraki mesele demokrasi ve insan hakları meselesidir, bunu da pazarlıkla değil demokratik yollardan almanın yolunu seçeceğiz" diyerek masadan kalkıp bütün yüzünü topluma dönmenin ve toplumsal desteği büyütmek için çaba göstermenin çok daha yararlı olacağı kanaatindeydim.

Ama bunu yapmadılar. Yani toplumu yanlarına almayı değil, devletle pazarlık veyahut kavga etmeyi tercih ettiler.

Devletle kavga etmenin geniş toplum kesimlerinin nezdinde her zaman bir meşruiyet sorunu yarattığı gerçeğini görmezden geldiler ve bildikleri eski, 40 yıldır sonuç alamadıkları o yönteme yani kavgaya tekrar geri döndüler.

Bu süreç bana Tayyip Erdoğan'ın *Akit* çizgisine dönmesini hatırlattı.

İslamcılar da yaşadıkları değişim sonucu ideolojik yaklaşımlarını terk ediyor, yenilikçi bir dindarlık anlayışını benimsiyorlardı.

AK Parti'nin kuruluşu bir anlamda İslamcıların Türkiyelileşme çabasıydı.

AK Parti içinde katı İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan akıl almaz bir ittifakla nasıl tek ve etkili aktör yapıldıysa ay-

nı durum Kürt hareketinde de yaşanmış, Türkiyelileşmeye çalışan HDP yerine daha çatışmacı PKK yeniden aktör yapılmıştı.

Cumhuriyet mitingleri, kapatma davası gibi olaylar nasıl ki İslamcıların Türkiyelileşme sürecini sekteye uğrattıysa Tayyip Erdoğan ve kimi toplum kesimlerinin yaklaşımı da HDP'nin Türkiyelileşmesini sekteye uğratıyordu.

Tayyip Erdoğan ilk fırsatta eski anlayışına dönüp gerçek değişim yaşayanlar dahil bütün mahalleyi eskiye döndürmeye mecbur ettiği gibi, PKK da Kürt hareketini yeniden bildiği eski yönteme dönmeye zorluyordu.

Bana göre AK Parti'de ya da İslamcılar arasında Abdullah Gül, Abdüllatif Şener, Ali Babacan ve daha birçokları neydiyse Kürt hareketinde de başta Selahattin Demirtaş olmak üzere birçokları aynıydı.

Bu toplum kesiminde de dünyanın dayattığı şartların doğal sonucu olarak gerçekten değişen yani Türkiyelileşmek isteyenler, bir de bu değişime çekinerek ayak uydurmaya çalışanlar vardı.

Tayyip Erdoğan kendi çıkarı, kendi iktidarı için İslamcıların değişimini terse döndüren lider olurken, PKK da kendi gücünü, pozisyonunu korumak için Kürtlerdeki değişimi ve kazanımı yok eden bir aktör olarak hareket ediyordu.

Erdoğan'ın masayı devirip Kürt hareketini yeniden şeytan gösterme politikasına dönmesiyle beraber Kürt hareketinin Türkiyelileşme süreci sekteye uğramış, iktidarla kavga yeniden başlamıştı.

Urfa'nın Ceylanpınar ilçesinde iki polis memurunun kurşunlanarak öldürülmesi bahane edilerek barış süreci sonlandırılmış, HDP'nin Türkiyelileşmesi sekteye uğratılmıştı.

İlginç olan ise PKK'nın önce olayı üstlenmesine rağmen, birkaç ay sonra "Bu polisleri biz öldürmedik" diyerek tam tersi açıklama yapmasıydı.

Kürt hareketinde kavgaya yani bilinen eski yönteme dönmenin ilk ateşi bu iki polisin öldürülmesiyle yakıldı.

Aynen Erdoğan'ın ilk yıllardaki uzlaşmacı tavrını bırakıp kavgacı, çatışmacı İslamcılık anlayışına dönmesine neden olana benzer bir süreç yaşanmıştı.

Yani aynen İslamcılarda olduğu gibi sanki bir el devreye girmiş, Kürtlerin Türkiyelileşmesini engellemişti.

Engellemekle kalmamış, PKK sayesinde Tayyip Erdoğan'ın 2015'te kaybettiği seçimleri tekrar kazanmasına zemin yaratılmıştı.

HDP'nin Türkiyelileşmesinin engellenmesi de sanki Türkiye'yi Ortadoğululaştırma sürecinin bir gereğiydi.

Hep dediğim gibi, sanki bir senaryo vardı ve her şey o senaryoya uygun bir şekilde gelişiyordu.

Bütün bunların sonunda PKK, hendek politikası ile Kürt hareketinin yeniden belirleyici aktörü olmuştu.

Ve üstelik anlamsız, sonucu olmayan bir çatışma başlatarak bunu yapmıştı.

Cumhuriyet tarihinde dindarlara en büyük kötülüğü nasıl ki Tayyip Erdoğan yaptıysa, bana göre Kürtlere de tarihin en büyük kötülüğünü barış sürecinin bütün kazanımını yok ederek Kürtleri tekrar kavga politikasına sürükleyen PKK yaptı. Bunu niçin yaptı, kimin için yaptı bilmiyoruz.

Çünkü bir şehrin bir mahallesinde hendek kazıp, 15 yaşındaki çocukların eline silah verip, o hendeklerden silahı, topu, uçağı olan bir devlete savaş açmak ve o mahallede özerklik ilan etmeye kalkmak, çocukların bile yapmayacağı türden bir davranıştı ama 40 yıllık bir örgüt bunu yapıyordu.

Üstelik barış sürecinde Kürt hareketinin elde ettiği bütün kazanımı bir çırpıda yok etmekten zerre kadar imtina etmiyordu.

Dahası, bu sürecin tek kazananı vardı, o da Tayyip Erdoğan'dı.

Yani Türkiye kaybetmişti, Kürtler kaybetmişti ama Tayyip Erdoğan iktidarının yani İslamcı iktidarın sürmesi sağlanmıştı.

Çünkü bu süreçte yaşananlar hem 2015 Haziran'ında kaybettiği seçimi yeniden kazanmasına hem de Türkiye'de tek adam rejiminin kurulmasına zemin yarattı. HDP burada farklı bir pozisyon alabilir miydi bilmiyorum ama alsaydı her şey çok farklı olabilirdi.

Nasıl ki İslamcıları yeniden eski anlayışlarına döndüren o süreçte AK Parti'deki yenilikçiler yeterli cesareti, kararlılığı gösteremedilerse, bana göre HDP de Türkiyelileşme çabasına PKK eliyle çıkarılan engellere karşı yeterli cesareti gösteremedi.

Bütün bunlara baktığımda her şey sanki kusursuz bir senaryonun akışı içinde ilerliyor hissine kapılıyorum.

Bütün bunlar İslamcı otoriter bir iktidarın ayakta kalması, Türkiye'nin Ortadoğululaşması için herkesin çeşitli nedenlerle bir oyuncuya dönüştüğü bir senaryoymuş gibi geliyor.

Ya da herkes kendi çıkarını Türkiye'den daha fazla önemsediği için o çıkar bu akışla örtüşüyor.

Ama insan yine de "Bu kadar körlük, bu kadar da tesadüf olmaz" demekten kendini alamıyor.

Cehennemin zebanileri

Hem İslamcıların hem de Kürt hareketinin Türkiyelileşme süreçlerinin sekteye uğramasında bütün sorumluluğu engel çıkaranlara yüklüyormuş göründüğümün farkındayım.

Türkiyelileşmeye çalışan hem İslamcılar hem de Kürt hareketi mensupları elbette daha kararlı, daha dirayetli, daha cesur olabilirlerdi.

Fakat bana göre demokrasi kültürü bir günde kazanılan bir şey değil. Eski alışkanlıklardan kurtulmak, yeni bir anlayışa geçmek, dahası o sancılı değişim sürecini tamamlamak öyle pek kolay bir süreç değil.

Korkularımız var, endişelerimiz var, her şeyimizi kaybetme riskimiz var, kendi mahallemizden hain damgası yeme durumumuz var, üstelik bir de karşıtların yarattığı zorluklar var.

Diğer taraftan şöyle düşünelim: Bir kuyunun içinde bir grup insanız, çıkmanın yollarını arıyoruz, içimizden kimileri bir yol ve yöntem öneriyor, kimileri de buna karşı çıkıyor ve çoğunluk bu yöntemi kabul ettiği için de denemeye karar veriyoruz.

Elini yukarıya atıp kuyudan çıkmak için bir hamle yaptıklarında da kuyunun ağzında olan birileri tekme vurup o insanları tekrar kuyuya itiyor.

Bu durumda içeride daha önce bu çıkış formülüne karşı olanlar "Bu yolun doğru olmadığını biz söylemiştik" diyerek o toplulukta üstünlük kazanmaya başlıyorlar.

Orada mesele tek başına bir kişinin çıkması değil.

Çünkü o durumda hain damgası yeme ihtimali de var.

O nedenle ya beraber çıkacaklar ya da başka bir yol arayacaklar.

Yani cehennemden kaçmaya çalışanı tutup tekrar oraya atan cehennem zebanisi gibi davrananlar var.

Burada asıl dikkat etmemiz gereken konu, yanlışından dönmeye, değişerek Türkiyelileşmeye çalışanları engelleyen bir mekanizma var Türkiye'de.

Toplum kesimlerinin radikallerini yücelten ılımlılarını geri atan ve sorunların büyüyerek devam etmesini sağlayan bir mekanizma.

Asıl önemli olan, toplumdaki değişimi engelleyenlerin ülkenin kaderini belirleyici konumda olmaları.

"Niçin engelliyorlar?" sorusunu sormak, bunun üzerine kafa yormak zorunda olduğumuzu düşünüyorum.

İslamcıların değişiminde de bu böyle oldu, Kürt hareketinin değişiminde de.

Bu iki harekette de engelin böyle bir işlevi oldu.

"Bu iki gruptaki yenilikçiliği savunanlar daha baskın olsalardı, daha cesur, daha kararlı davranıp gurubun bu çıkıştan vazgeçmesini engelleselerdi" diyebiliriz elbette ama tekme atıp geri itenin kabahatinin büyüklüğünü değiştirmiyor bu durum.

İslamcılar Erdoğan'ın baskın karakterine direnemediler, Kürt hareketi de PKK'nın gücüne ve etkisine direnemedi.

Esasında hendek olayları başladığında bu değişimden ve değişimin sürdürülmesinden yana olan Kürt hareketi mensupları olup bitenden rahatsızdılar, bunu her fırsatta belirtiyorlardı, hatta Selahattin Demirtaş yıllar sonra yaptığı bir açıklamada "o süreçteki tutumlarının yanlış olduğunu ve yeterince cesur davranmadıklarını" söylemişti.

Böyle düşünen sadece Selahattin Demirtaş değildi.

Hendek olayları başladığında hem PKK'yı hem de iktidarı çok ağır eleştiren bir yazı yazmıştım.

Bunun üzerine HDP milletvekili Sırrı Süreyya Önder telefonla arayarak yazımdan dolayı beni tebrik etti.

Ben de "Nasıl olur siz daha dün hendek politikasını destekleyen açıklama yapıyordunuz ama" deyince, "Biz siyasetçiyiz böyle konuşma mecburiyetinde kalıyoruz ne yazık ki" dediğinde bir anda ağzımdan, "Ama çocuklar ölüyor" cümlesi dökülmüştü.

Yine hendek döneminde bir çözüm bulmak amacıyla bir grup aydın, yazar, akademisyen çeşitli ziyaretler yaptık.

Her siyasi partiye gidildi o dönemde.

Benim içinde bulunduğum bir grup da HDP'yi ziyaret etti.

Hepimiz can havliyle, bu felaketi durdurmak için bir yol arıyorduk.

Hendek'te öldürülen çocukları, bu sürecin ülkeye vereceği zararı, HDP'yi nasıl gayrimeşru bir duruma düşüreceğini, dahası bunun ülke siyasetini nasıl bloke edeceğini gördüğümüz için kapı kapı dolaştık.

HDP'ye gittiğimizde biz feveran halde çözüm ararken karşımızda oturan HDP yetkilisi "Yapabileceğimiz bir şey yok, çünkü PKK, bizim yüzyıllık davamız o hendekte öldürülen üç beş çocuğun hayatından daha önemlidir, o nedenle geri adım atamayız şeklinde bakıyor meseleye" dedi.

O odadan nasıl bir acıyla çıktığımızı daha dün gibi hatırlıyorum.

"Yeterince cesur olmadılar, kararlı durmadılar" derken işte bunları kast ediyordum.

PKK'nın "üç beş çocuk" dediği, bu ülkenin öldürülen 15 ile 20 yaş arasındaki yüzlerce evladıydı.

Dahası, 40 yıllık bir sorunun çözümünde barış sürecinde kazanılan o devasa alanın yok edilmesiydi.

Türkiye hastayken iyi olmak mümkün mü?

Bana göre Kürt hareketinin bir başka yanılgısı daha var, esasında bu sadece Kürt hareketin de değil, bütün toplum kesimlerinde benzer bir duygu var. Kendilerini Türkiye'den bağımsız görüyorlar. Yani Türkiye'nin sorunlarından bağımsız görüyorlar. Eğer devletle bir şekilde pazarlık yapıp alacaklarını alırlarsa mutlu olacaklarını zannediyorlar.

Bir ülkede demokrasi yoksa, hukuk yoksa, insan haklarına saygı yoksa, bu değerlerin eksikliğinden ortaya çıkan hiçbir sorun çözülemez gerçeğini göremiyorlar ya da görmek istemiyorlar.

Yani Türkiye iyi olmadan Kürtler iyi olamaz. Türkiye iyi olmadan Aleviler iyi olamaz, muhafazakâr dindarlar iyi olamaz, Atatürkçüler iyi olamaz...

Kürt hareketi de işte böyle yaptı. Türkiye kötüyken kendilerinin iyi olabileceği varsayımıyla hareket ettiler.

2015 Haziran seçim sürecinde bir grup gazeteciyle beraber Mardin'e gittik.

Akşam yemeğinde Selahattin Demirtaş ile buluştuk, masada Kürt hareketinin önemli isimlerinden bir siyasetçi de vardı.

Bu siyasetçi Demirtaş'a "Tayyip Erdoğan'a seni başkan yaptırmayacağız diyerek çok büyük yanlış yaptın, halbuki biz aldığımıza bakmamız lazımdı, bize ne kimin başkan olup olmayacağından" demişti.

Bu bana çok ilginç gelmişti. Çünkü Kürt hareketinin en önemli isimlerinden birinin meseleye bu kadar yüzeysel bakmasına çok şaşırmıştım.

Türkiye'nin bir yarısı mutsuzken diğer yarısının mutlu olamayacağı gerçeğini hepimizin kabul etmesi gerekiyor.

Kürtler mutlu olmadan Türkiye mutlu olamayacağı gibi Türkiye mutlu olmadan Kürtlerin de mutlu olamayacağını görmemiz gerekiyor.

Hendek hareketi hem Kürtlerin hayatını yeniden cehenneme çevirdi hem iktidarın eline HDP'yi tekrar meşru siyasetin dışına itecek bir koz verdi hem de Türkiye'nin tek adam rejimine geçişinin, en önemlisi de Türkiye'nin Ortadoğululaşması sürecinin en önemli kilometre taşlarından biri oldu.

Tek adam rejimi için açılan hendekler

Tayyip Erdoğan'ın tek adam rejimine geçmesinde PKK'nın hendek politikasının büyük katkısı ve bunun inkâr edilemez bir gerçek olduğunu düşünüyorum.

HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş "Seni başkan yaptırmayacağız" diyerek koyduğu tavrın tam tersini PKK hendek politikasıyla yaptı.

2015 Haziran seçimlerinde Erdoğan seçimi kaybetmişti.

Kasım seçimlerine gidene kadar yaşanan süreç yani hendek politikası, Ankara gibi şehirlerde patlatılan bombalar ve tüm bunların toplumda neden olduğu "Burayı Suriye yapmak istiyorlar" korkusu, toplumun yeniden Tayyip Erdoğan'ın arkasında toplanmasına neden oldu.

Tayyip Erdoğan'a iktidarını onlarca yıl sürdürme imkânını altın tepside sundular.

Bu esasında iki mahallenin de fanatiklerinin ittifakıydı, varlıklarını birbirlerine borçlu olduklarının farkında olmasalar da olup biten bize bunu gösteriyordu.

Bir başka mahallenin fanatikleri nasıl ki AK Parti'ye gösterdikleri hukuk dışı yaklaşımlarla İslamcılardaki değişimi yani İslamcıların Türkiyelileşmesini engelledilerse, İslamcı mahallenin fanatikleri, yani değişime karşı olan Tayyip Erdoğan da aynısını Kürt hareketine yapıyordu.

Bütün bunları görmezden gelmek, sadece sonuca bakarak yakınmak bizi bir yere götürmez.

Diğer taraftan Tayyip Erdoğan'ın iktidarı yani otoriter İslamcı iktidar tehlikeye düştüğünde, ona en çok karşı olanların böyle anlaşılmaz gerekçelerle bir anda, bu tehlikeyi ortadan kaldıracak bir yaklaşım içine girmeleri bana gerçekten çok tuhaf geliyor.

Bütün bu engellerin bir şekilde ortadan kaldırılması bana çok anlaşılmaz geliyor.

HDP PKK ile arasına bir mesafe koyabilir mi?

Sıklıkla tartışılan bir konu da HDP'nin PKK ile arasına bir mesafe koyup koyamayacağı.

Peki bu mümkün mü?

Buna bir açıdan "hayır", diğer bir açıdan da "evet" diyebilirim.

Bir mesafe koyamaz çünkü aynı sorunun neden olduğu acıların, yıkımların, haksızlıkların muhatabı olan insanların bir kıs-

mı dağa gidiyor, bir kısmı ise bu sorunu çözmek için siyasete atılıyor. Yani haksızlıkla karşılaşan aynı ailenin bir çocuğu tepkisini silaha sarılarak gösteriyor, diğer çocuğu ise kardeşinin dağdan sağ salim gelmesi için çözüm yolunu siyasette arıyor.

Veyahut yakılan, yıkılan boşaltılan köylerdeki insanlardan bir kısmı büyük şehirlere göç ediyor ve bu sorunun çözümüne katkı sunmak için siyasete giriyor.

Bu nedenle ayrılmalarını imkânsız görüyorum.

Mesela Selahattin Demirtaş'ın bir kardeşi dağda, PKK'da.

Selahattin Demirtaş tam da o kardeşinin sağ salim dönmesi için siyasi bir mücadele veriyor.

Diğer taraftan "bir mesafe koyabilir" diyorum, çünkü Kürt hareketinde, bir şekilde HDP'nin etkin rol alması gerektiğini düşünüyorum.

Toplumsal desteği de arkasında tutan HDP'li siyasetçilerin bu konuda yeteri kadar cesur olmadıkları kanaatindeyim.

Esasında HDP ile PKK'nın ilişkisinin Türkiye için büyük bir şans olduğunu düşünüyorum.

Selahattin Demirtaş'ın kardeşinin dağda olmasının sorunun çözümünde Selahattin Demirtaş'ı daha sahici, daha içten yaptığı kanaatindeyim.

Kardeşini kaybetmemek için sorunun çözümüne yönelik can havliyle uğraşan bir insan var; bunun karşısında bu ülkenin askerini, polisini, bu ülkenin herhangi bir evladını kaybetmemek için can havliyle çabalayan birilerine de ihtiyaç var.

Türkiye bu sorunu çözmek, gerçekten bölünme endişelerine bir son vermek isteseydi HDP'nin PKK ile olan ilişkisini sorun olarak görmez, tam tersine bunu bir avantaja çevirirdi.

Ama dediğim gibi, ülkede iktidarlar hiçbir zaman bu meseleye bir çözüm anlayışıyla yaklaşmadılar.

Ölen, öldürülen çocuklar onların çocukları olmadığı için canları da yanmadı.

İktidarlar her sıkıştığında PKK onların yardımına koşan bir örgüt gibi davrandığı için, kendi çıkarları uğruna bu sorunu bir enstrüman olarak kullanmaktan vazgeçmediler.

Çözmek isteselerdi siyasetin önünü tıkamaz, sorunun bu kadar büyümesine de neden olmazlardı.

Ekonomimizi zayıflatan, enerjimizi tüketen, huzurumuzu yok eden, çocuklarımızın canını alan bu sorunu çözmek için bu ilişkiyi Türkiye'nin lehine kullanacak bir siyaset aklına ihtiyaç var.

Ama ülkede bu aklı da cesareti de gösterecek bir siyasetçi de siyaset anlayışı da yok ne yazık ki.

Kürt sorununun çözümü, ama nasıl?

Temel hak ve özgürlüklere dayalı bütün sorunların gerçek bir demokrasi, adalet ve insan haklarına dayalı bir devlet anlayışı yokluğundan kaynaklandığını düşünüyorum.

Bu nedenle Kürt sorununun da gerçek bir demokrasiyle, güçlü bir hukuk sistemiyle ve insan haklarına dayalı bir devlet anlayışıyla çözüleceği kanaatindeyim.

HDP'nin Türkiyelileşmesine güçlü bir destek vermenin, bu sorunun çözümünü daha da kolaylaştıracağını çünkü Türkiyelileşmiş bir Kürt siyasetinin hem sorunu hafifleştireceği hem de çözümü daha da kolaylaştıracağı kanaatindeyim.

Diğer yandan çözümün daha çok psikolojik nedenlerle bir çıkmaza sürüklendiğini düşünüyorum.

Yani toplumdaki Kürt karşıtlığı kalkmadan hem anayasal bir adım atmanın zor olduğunu hem de Anayasa'da ne yazdığının bir anlamı olmadığını düşünüyorum.

O yüzden ülkeyi yönetenler Kürt karşıtlığı üzerinden iktidarlarını sürdürme politikasından vazgeçmeliler.

Kürtleri dışlayıcı, aşağılayıcı, düşman gösteren politikalarına son vermeliler.

Farklılıklarımızı sorun değil, zenginlik gören bir anlayışla dili, inancı, mezhebi sorun görmeyen, herkese kendini birinci sınıf vatandaş hissettirecek bir politika izlemeliler.

Nihayetinde de insanların dilini, kimliğini rahatça, özgürce kullanmalarına ve görünür kılmalarına hem imkân sağlayacak hem de destek verecek bir yaklaşım benimsemeliler.

Bütün bunların sonunda toplumdaki endişeler, hassasiyetler, öfke azalacağı için yani psikolojik bariyer aşılmış olacağı için bütün bu hakları anayasal teminat altına almak da kolaylaşacak.

Yani bu sorunun çözümü için öncelikle toplumun dönüşmesi gerekiyor.

Bu nedenle Kürt hareketi dahil bu sorunun çözümünü isteyen herkesin bütün çabasını toplumdaki dönüşümü sağlamaya harcaması gerektiğini, iktidarla kavga etmenin sorunu daha da çözümsüz hale getirdiğini, dahası bütün bunları da iktidarlara rağmen yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Toplum dönüştüğünde o iradenin karşısında hiçbir iktidar duramaz.

PKK'nın silah bırakma sorunu ise ayrı bir süreç gerektiriyor.

Mahallelerden Türkiye'ye onurlu çıkış

Onurlu çıkış veyahut Türkiyelileşmek

Türkiye'de kimlikler, inançlar, mezhepler ve ideolojiler ekseninde oluşmuş sosyolojik mahallelerden oluşan bir toplum yapısı var.

Değerlerimizi, acılarımızı, sevinçlerimizi, önceliklerimizi, tutum ve davranışlarımızı bu mahalle kültürü belirliyor.

Siyasetimiz de medyamız da sivil toplumumuz da bu baskın mahalle kültürüyle şekillendi.

Bütün bunlar aynı acıyı, aynı sevinci paylaşan, aynı değerleri benimseyen, aynı istikamete yürüyen bir toplum olmamızın da önüne geçti.

Bir anlamda kabileler halinde yaşayan, dahası bu kabilelerin iktidarı yani ülkeyi ele geçirme, ülkede söz sahibi olma, ülkeye kendi rengini verme mücadelesinin yaşandığı bir yere dönüştü.

Ortak değerlerimiz oluşmadı çünkü farklı değerleri benimseyerek veyahut önemseyerek büyüdük.

Ortak acılarımız oluşmadı çünkü her mahallenin acısı farklıydı.

Ortak sevinçlerimiz oluşmadı çünkü bir mahallenin sevinci bir diğer mahallenin kâbusu veyahut kaybı oldu.

Ortak bir istikamet belirleyemedik çünkü her mahallenin önceliği, kazancı başkaydı.

Mahalle kavgası esasında bir iktidar kavgasıydı.

Ülke yönetimini alan ülkenin sahibi olduğu duygusuyla hareket etti.

Bu nedenle, iktidarı alan, diğer mahalleleri kendine benzetmeye çalışmaktan, kendi değerlerini diğer mahallelere yani ülkeye dayatmaktan, diğer mahallelerin hakkını gasp etmekten imtina etmedi.

Nihayetinde "bizden olanı" kayırmak, "bizden olanı" el üstünde tutmak genel geçer bir kural halini aldı.

Ülke yönetimini alan benzer yaklaşımlar gösterdiği için her dönem farklı bir mahalle mağdur edildi, dışlandı, ötekileştirildi.

Nihayetinde de yaşadığımız ülke hepimiz için tam bir cehenneme dönüştü.

Daha önce yazdığım *Onurlu Çıkış* kitabımda kullandığım metafor üzerinden anlatmak gerekirse, Türkiye'yi sosyolojik mahalle temelinde farklı odalarında yaşadığımız bir ev olarak düşünelim.

Odamızın konforunu, kazanımını o evin konforundan, o evin kazancından daha üstün tuttuğumuz için yani bütün dikkatimizi, önceliğimizi odalarımıza verdiğimiz, enerjimizi o odayı korumaya harcadığımız için evin tahrip olduğunu, temellerinin çürüdüğünü, duvarlarının çatladığını fark edemez olduk.

Sonunda da tahrip olmuş, yaşanmaz hale gelmiş o evde odalarımızdan, bu evi kimin bu hale getirdiği kavgası veriyoruz.

Ortada yıkılmaya yüz tutmuş bir ev varken bütün zamanımızı kendi odamızın haklılığını ortaya çıkarmaya harcıyoruz. Hatta bunca yıkıma, tahribata rağmen aynen geçmişte yaptığımız gibi, kendi odamızın kazanması durumunda evin daha iyi olacağını diğer odalara anlatma derdindeyiz.

Kimse bulunduğu pozisyonu terk etmiyor, herkes kendi mahallesini haklı görüyor, Türkiye'nin kurtuluşunu kendi mahalle kültürünün bütün ülkenin kültürü olmasına bağlama iddiasından bir türlü vazgeçmiyor.

Buranın farklı toplum kesimlerinin yaşadığı bir ülke olduğu gerçeğini kabule yanaşmıyor.

Farklı toplum kesimlerinin bir arada yaşayabilmesi için uzlaşmaya ihtiyaç duyulduğu gerçeğini de görmezden geliyor.

Böyle olduğu için demokrasi gelişmedi, liyakat temel değer olmadı, eşitlik anlayışı yaygınlaşmadı, sağlam bir hukuk sistemi

kurulamadı ve bütün enerjisini birbirini yenmeye harcamış bir toplum olduğumuz için geri kalmışlık, yoksulluk adeta kaderimiz oldu.

Eğitim sistemindeki sorunlarımızı çözemedik, çünkü iktidarı alan her mahalle, eğitimi, ülke çocuklarını kendisi gibi yetiştirmenin, kendisi gibi yapmanın aracı olarak gördü.

Sanatta, edebiyatta, bilimde, teknolojide geri kalmamızın temelinde de bu baskın mahalle kültürü ve o mahalleler arası kavganın yattığını düşünüyorum.

Çünkü bir edebi eser o ülkenin değil, o mahallenin başarısı olarak görüldüğü için, diğer mahalleler görmezden geldiği ya da burun kıvırdığı için hak ettiği değeri görmedi.

Mesela, Orhan Pamuk Nobel Ödülü aldığında onun başarısı ülkenin başarısı olarak görülmediği için bu başarıya sevinenler küçük bir azınlıktı.

Çünkü herkes kendi mahallesinin / odasının başarısına odaklandığı, diğer mahallenin başarısını kendi yıkımı gördüğü için kimse bu başarıya bir değer atfetmedi, gurur duymadı.

Bilim insanlarının ne yaptığından çok kim olduklarına, kimliklerine bakıldı.

Mesela, bilim insanı Aziz Sancar Nobel Ödülü aldığında insanlar onun başarısından çok kim olduğuyla ilgilendi.

"Ne kadar Atatürkçü olduğu", "Mardinli ama Kürt olmadığı" gibi konular başarısından daha çok konuşuldu.

Çünkü o başarıyı da Türkiye'nin başarısı olarak görmek yerine kendi mahallelerinin hanesine yazma çabasındaydılar.

Herkes, siyasi tercihlerde kabiliyetli olanı değil, kendine yakın gördüğünü tercih etti.

Mahalleler arası iktidar yarışı öyle baskın bir duygu halini aldı ki toplum bunun dışındaki hiçbir alana ilgi gösteremez oldu.

Birbirimizi aşağı çekme, ötekini yenerek üstünlük sağlama çabası bütün bir ülkeye kaybettirdi.

Çünkü bir ülkenin bir yarısı diğer yarısını yendiğinde kaybedenin o ülke olduğu gerçeğini göremez haldeydik.

Herkes karşı tarafın ılımlısına hayran

Toplumda genel olarak karşı mahallenin ılımlısına, kendi mahallesinin ise radikaline hayranlık var.

Böyle bakıyorlar sanırım ılımlı insanların uzlaşmacı tavrını kendi mahallelerinin kazancı olarak görüyorlar

Geçmişte ben de bu mahallelerden birinde yaşıyordum.

Ben de benzer yaklaşımlar gösteriyor, en doğrunun, en haklının kendi mahallem olduğu anlayışıyla hareket ediyordum.

Kendi mahallemin, anlayışımın ülkede egemen olması durumunda ülkenin refaha kavuşacağını düşünüyor, diğer mahallelerin bütünüyle yanlış olduğu kanaatini taşıyordum.

Ülkenin başarısının diğer mahalleleri yenmekten geçtiği anlayışıyla hareket ediyordum.

Ama bu anlayışın ne kadar sorunlu olduğunu 30'lu yaşlarda fark etmiştim.

Mahallelere hapsolmak sadece kendi tercihlerimizle gösterdiğimiz bir yaklaşım türü değil.

Mecburiyetler, imkânsızlıklar, oluşan sosyal çevre baskısı, en çok da karşıtlarımızın bizi o mahallelere itmesi...

Bütün bunlar, her birimizi bir yanlışa sürükledi ve o mahallelere mahkûm hale getirdi.

Kimse mahallesinden çıkamaz hale geldi.

Çünkü mahallesinden çıkmak iki taraflı yani hem kendi mahallesinden hem de diğer mahallelerden dayak yemeyi de beraberinde getiriyordu.

Mahalleden olanlar "Davayı sattı" gözüyle bakarken başka mahalledekiler de "Acaba ne amaçla böyle davranıyor?" şüphesiyle o kimseleri değersizleştiriyorlar.

Tam anlaşılması için şöyle bir metafor üzerinden anlatayım. İki takım arasında futbol maçı var, takımlardan birine hakem faul cezası verirken diğer takımdan bir oyuncu ortaya atılıp hatanın kendisinde olduğunu söyleyerek karşı takımın faul cezası almasını engelliyor.

Kendi takımı "Acaba ne aldı da böyle davrandı?" diye bakarken karşı takım, "Acaba bizden nasıl bir beklentisi var ki böyle davrandı?" diye bakıyor.

AK Parti iktidarı ile yani geçmişte içinde bulunduğum mahallenin iktidarında olup bitenleri görünce, Türkiye'yi asıl felakete sürükleyenin bu mahalle anlayışına dayalı iktidar mücadelesi olduğunu gördüm ve bu anlayıştan çıkmak gerektiğini anlattım.

Çıkana "niye çıktın?" demeden insanların bu sıkışmışlıktan çıkışlarını kolaylaştırmak gerektiğini, ülkenin geldiği durumda "ama sen geçmişte şöyle yaptın" diyerek o kişiyi yeniden eski mahallesine itecek davranışlardan uzak durmak gerektiğini söyledim.

Çünkü ülkenin bu hale gelmesinde hepimiz suçluyduk.

Mahalle mücadelesi verirken el birliğiyle ülkemizi mahvetmiş, yıkımın eşiğine getirmiştik.

İktidarı alan diğerini dışlamış, haksızlık yapmış, mağdurlar yaratmış, sonra o mağdurlar iktidar olduğunda aynısını bir başkasına yapıp yeni mağdurlar yaratmıştı.

Sonunda da gerçek bir demokrasinin kurumsallaşmadığı, gerçek bir adalet anlayışının yerleşmediği, eşitliğin, özgürlüğün ülkeyi bölmek anlamına geldiği bir ülke olup çıkmıştık.

Kapkaranlık bir kuyunun içinde bir sarmala takılıp kalmıştık.

İşte o kuyudan çıkıp ülkeyi herkes için yaşanabilir hale getirmek, evrensel değerlerin belirleyici olduğu, herkesin eşit olduğu bir ülke olabilmek için mahallelerimizden onurlu bir çıkış yapmamız yani Türkiyelileşmemiz gerektiğini, diğerlerinin de bu çıkışı yapana aynı bilgelikle davranması gerektiğini anlatmıştım.

Bu ülkeyi herkes için yaşanabilir hale getirmek amacıyla salona çıkmak yani mahallelerimizden Türkiye'ye gelmek, Türkiyelileşmek gerekiyordu.

Yani o evi herkes için yaşanabilir kılmanın yolunu, yöntemini aramaktı.

Bu çağrı, aynı evin farklı odalarında yaşayan, kendi odasını kendi evi zannedenlerin bu yanılgılarına dikkat çekmek, bu evin yani ülkenin kendi farklılıklarıyla başkalarının da yaşadığı bir ülke olduğu gerçeğini kabul edip ona göre bir tutum belirlemek gerektiğine vurgu yapmaktı.

Salona gelmenin temel şartı demokrat olmaktı.

Yani başkasının hakkına, özgürlüğüne, eşitliğine, yaşamına, giyimine, diline, mezhebine, inancına saygılı olmak, müdahil olma-

mak, değiştirmeye kalkmamak, hor görmemek, hatta farklılığı bir zenginlik görmek ve kamusal alan dediğimiz toplumun bütününün hayatını etkileyecek kuralları ve değerleri uzlaşmayla belirleyen anlayışı kabul etmekti.

Çünkü mahalle kültürü devam ettiğinde güçlü olan, kalabalık olan veyahut demokrasi, adalet, eşitlik gibi gerçek olmayan vaatlerle diğer odadakileri kandırıp, iktidarı yani evin yönetimini alan oda, salonu da ele geçirmiş oluyor.

Mahalle bekçileri

Bana göre bu kabile kültürünün ülkede yerleşik hale gelmesinde en az günahı olan sıradan insanlardır. Çünkü toplumlar istikametlerini o ülkenin aydınına, yazarına, kanaat önderine, siyasetçisine, iş insanına bakarak belirler.

Türkiye'de mahalle kültürünü yaratan, bunun sürmesini isteyen, hatta sürmesi için ciddi çaba sarf edenler aydın ve siyaset sınıfıdır. Yani mahalleleri korumak, salona inmemek, ortak duygusu, amacı olan bir toplum olamamak, kabileler halinde yaşamak, en çok aydınların ve siyasetçilerin işine gelen bir şey.

Çünkü odalar/mahalleler var olduğu müddetçe o mahallelerin sözcüsü, hatta bekçisi haline geliyorlar.

O mahallelerde el üstünde tutulan bir kanaat önderi muamelesi görüyorlar. Siyaset ise toplumun bütününü kuşatıcı bir söylem geliştirmek, toplumun bütününün dikkatini çekecek bir politika oluşturmak yerine sadece o mahallenin duygularına hitap ettiğinde daha kolay mesafe kat edebiliyor. Yani bir düşman ya da öteki yaratıp onunla korkutarak mahallenin duygularını istismar etmek, bu şekilde taraftar/seçmen toplamak, toplumun bütününü kuşatacak iyi bir eğitim, tarım, ekonomi politikası geliştirmek ve bu yetkinlikle taraftar, seçmen toplamaktan daha kolay.

Milliyetçilik, dindarlık, Atatürkçülük, mezhepçilik istismara çok açık bir duygu.

Mesela dindarlığı görünen biriyse ya da Atatürk'le ilgili ağdalı bir cümle kuruyorsa, veyahut belirgin bir kimlik vurgusu

yapıyorsa o kişinin siyasette ne kadar yetkin olduğu tartışmaları geri plana itiliyor.

Aynı durum aydınlar, kanaat önderleri için de geçerli.

Toplumun bütününe hitap edecek bir düşünce, yaklaşım, söz üretemedikleri, toplumun bütünüyle konuşacak dil ve üslup geliştiremedikleri için sadece bir mahalleye hitap eden yaklaşımlar göstermek daha kolaylarına geliyor.

Mahalleler var olunca bu mahalleler arası mücadele sürdükçe kimilerine de bu mücadelede o mahallenin aydını, yazarı, kanaat önderi rolü düşüyor.

Normalde kimsenin dönüp bakmayacağı fikirler, sözler, konuşmalar; taraftarlık duygusu, mahalle yararı anlayışıyla el üstünde tutuluyor.

Atatürkçülere Atatürk'ü anlatan, dindarlara dini anlatan, Kürtlere Kürtlerin çektiği acıları anlatıp devletin ne kadar zalim olduğuna vurgu yapan, milliyetçilere Türklüğün ne yüce bir değer olduğunu anlatan insanlar o mahallede aydın, yazar, kanaat önderi muamelesi görüyorlar.

Mahalleler var oldukça da görmeye devam edecekler.

Mahalleler ortadan kalkarsa sahici bir görüş üretmeleri, toplumun bütününün dikkatini çekecek bir yaklaşım benimsemeleri gerekiyor.

Dahası, farklı kesimlerle konuşacak bir dile ve anlayışa geçmeleri gerekiyor.

Bütün bunları yapmadıkları veyahut yapamadıkları için mahallelerin varlığını sürdürmesi için ellerinden geleni yapıyorlar.

Pusulası olmayan rehberler

Ülkemizdeki baskın mahalle kültürünün oluşmasına en büyük sorunluluğun aydınlarda ve siyasetçiler de olduğunu söylemiştim.

Çünkü toplumlar kendi başlarına bir istikamet belirleyemezler. Aydın demek farkındalık duygusu gelişmişmiş insan demek biraz da. Yani iyi ile kötüyü ayırt edebilecek yetkinliği kazanmış,

dil ve üslup gelişimini tamamlamış ve yaşadığı topluma ışık tutacak konuma gelmiş insan demek bir anlamda.

Aydınlar, kanaat önderleri ve siyasetçiler, sanatçılar toplumların rehberleridir.

Aynı zamanda, konumları gereği ellerindeki fenerlerle topluma yol gösteren insanlardır.

Onlar nereye gidiyorsa toplumlar da doğal olarak oraya doğru yöneliyorlar.

O bir adım önde olanlar iyiliğe giderse toplumlar da iyiliğe, kötülüğe giderlerse kötülüğe gidiyorlar.

Toplumlar, kanaat önderlerini takip ediyorlar çünkü neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyi kötü olduğunu ayırt etmek için yüksek bir çaba gerekiyor.

Bu da yetmiyor o gördüğünü uygulayabilecek yani yanlışın karşısından doğruyu, kötünün yanında iyiyi seçmek için de cesaret gerekiyor. Sadece cesaret de yetmez o cesareti tetikleyecek bir de sağlam ahlaka ihtiyaç var.

Bu dediğim değerler genel toplum kesimlerinde pek görülebilen değerler değil.

Çünkü iyi ile kötüyü ayırt edebilmek için yüksek bir bilince ihtiyaç var, dahası ekonomik refaha ihtiyaç var, yani geçim derdine düşmüş, bütün enerjisini hayatını sürdürmeye harcayan insanlardan düşünüp bu değerleri elde etmelerini bekleyemeyiz.

Diğer taraftan değer sahibi olmak çok zor ve maliyetli bir şey.

"Ahlaklı olmak en maliyetli erdemlerin başında gelir" demiştim.

Ya da cesaretli olmak insanı o cesaretin doğuracağı sonuçlara da katlanmaya mecbur eder.

Toplumlar doğal olarak tüm bu maliyetlerden kaçındıkları için en kolay yolu seçer, yani kendilerine belirledikleri ya da benimsedikleri kanaat önderlerinin ne yapıp ne yapmadığına bakarak tutum belirlerler.

Bu sadece bizde değil dünyanın her yerinde böyledir.

Toplum psikolojisi ile birey psikolojisinin farklı işlediğini, toplumsal psikoloji oluşurken birey psikolojisinin etkisinin azaldığını, toplum psikolojisi oluşurken insanların birbirinden etkilendi-

ğini ve bu etkileyenler arasından en önemli payın da konumu gereği bir adım önde olan kanaat önderlerinin olduğunu da hesaba katmamız gerekiyor.

Toplumda sorun varsa, bana göre o sorunun kaynağı, pusulası olmayan rehberlerdir.

Önce aydınların ve siyasetçilerin Türkiyelileşmesi gerekiyor

Mahalle kültüründen öncelikle aydınların ve siyasetçilerin kurtulması gerekiyor.

Çünkü aydınlar, kanaat önderleri, siyasetçiler mahalle kültüründen vazgeçerlerse toplum da çabucak buna ayak uyduracaktır.

Eskiden kamusal aydın diye bir tabir vardı, neredeyse tamamen öldü.

Artık kamunun yani toplumun bütününün değil, mahallelerin aydını, yazarı, siyasetçisi, kanaat önderi var.

Kürtlerin aydını, dindarların aydını, Atatürkçülerin aydını, solcuların aydını, milliyetçilerin aydını, Alevilerin aydını.

Sadece bu mahallelere hitap ediyorlar.

Diğer mahallelere ulaşmak için en küçük bir istekleri de çabaları da yok ne yazık ki.

İsteseler de ulaşamıyorlar çünkü o mahalleleri tanımıyorlar, tanımadıkları için dillerini de bilmiyorlar.

Dillerini bilmedikleri için o insanların neye alındıklarını, neye sevindiklerini, hangi sözün onları nasıl etkilediğini veyahut hangi söz nasıl söylenirse onlara ulaşabileceğini de bilmiyorlar.

Kürtlerle konuşmayı bilen biri Türk milliyetçisiyle konuşamıyor, konuşamadığı gibi zaten ulaşmak gibi bir çaba içine de girmiyor.

Zaten mahalle aydınları yazılarını öteki mahallelere kendi değerlerini anlatmak üzere yazmıyorlar; daha çok kendi mahallelerinin duygularını okşayacak, oradan bir itibar devşirecek ve aydın konumunu muhafaza etmeye yarayacak türden bir yaklaşım içindeler.

Bunu bir kısmı bilinçli yani kendi işine öyle geldiği için yapıyor, kimisi de farklı mahallelerin dilini bilmediği için yapıyor.

Kürtlerin derdine sıklıkla vurgu yapan bir aydın, bir yazar yazılarını esasında Kürtlerin anlayacağı bir dilde yazıyor, milliyetçi bir çocuğun anlayabileceği hassasiyette değil.

Halbuki o yazının muhatabı milliyetçi kesim.

Ama yazı Kürtlere yazılmış, Kürtlerin çektiği acıları Kürtlere anlatan bir üslupla.

Ya da Atatürkçü bir yazar, aydın, yazılarını Atatürkçü kesime yazıyor, bir dindar çocuğa Atatürk'ü anlatmak amacıyla değil.

Aynı durum siyasetçiler için de geçerli. Atatürkçü siyasetçi, dindar siyasetçi, Kürt siyasetçi, milliyetçi siyasetçi, Alevi siyasetçi.

Toplum da vitrindekilere bakarak aynı şekli alıyor doğal olarak.

Bana göre Türkiye'nin bugün yaşadığı sorunların temelinde gerçek bir aydın sınıfının olmaması, sahici bir siyasetçi sınıfının olmaması ve de toplum yararını kendi kişisel çıkarının önüne koyabilecek burjuvazinin yani iş dünyasının olmaması yatıyor.

Aydınlar yazarlar kendi mahallelerine hitap ettikleri için toplum da farklı mahalleden gördüğü aydına, yazara pek kulak vermiyor.

Kulak vermiyor, çünkü birine kulak vermek biraz duyguyla olan bir şey. O duygu birliğinin oluşmasını sağlayacak, karşısındaki kişiyle iletişimin kanallarını açacak yaklaşımı, dili, üslubu, hassasiyeti geliştirmesi gereken "aydın" denen insanlardır.

Aydınların, yazarların, tüm bu sorunları çözebilmiş, insanlarla iletişim kurma kabiliyeti kazanmış olmaları gerekiyor.

Kaldı ki entelektüel sorumluluk, entelektüel ahlak da bunu gerektiriyor.

Aydınlar, savundukları değerleri, ürettikleri fikirleri insanlara ulaştıramıyorsa, onların anlayabileceği bir dil ve üslup geliştiremiyorsa yani meseleye kendisiyle aynı bakmayan, aynı düşünmeyen veyahut kendi önceliği farklı olan insanlara ulaşma sorunu yaşıyorsa ve bunu da dert etmiyorsa aydın, yazar sıfatını hak etmiyor demektir.

Diğer taraftan birçok aydın, içeriğe ve teoriye daha çok önem veriyor, yani "Ben özgürlük diyorsam bütün toplum kesimleri bu-

na gelmeli ve bunu almalı" anlayışıyla bir fikir ortaya koyuyor ve herkesin bunu kabul etmesini bekliyor.

Halbuki üslubun, özellikle de şu anda, Türkiye'deki bütün meselelerde esastan çok daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Çünkü ne söylediğinden daha çok nasıl söylediğindir esas olan.

Bunca acının, travmanın yaşandığı, nihayetinde bunca önyargının oluştuğu bir toplumda bütün bu acıları, travmaları, korkuları, endişeleri hesaba katmadan konuşmak, yazmak bana göre havanda su dövmek gibidir.

Kaldı ki ürettiği ürünü alıcıya ulaştırma, bu ürünü ona beğendirme, onu ikna etme sorumluluğu da üreticinindir.

Basit bir krakeri satmak için bile firmalar milyarlar harcayarak ışıltılı, albenisi yüksek ambalajlar üretiyorken, o ürünü satmak için müşteri pazar araştırmasına milyonlarca lira harcıyorken fikir insanlarının "Ben söyledim, anlayan anlar" yaklaşımı içinde olması kabul edilebilir değil.

Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguyu paylaşanlar anlaşır

Mesele sadece üslup da değil, asıl meselenin dil sorunu olduğunu düşünüyorum.

Çünkü farklı mahallelerde yaşamış olmamızdan dolayı birbirimizin diline yabancılaştık.

Birbirini anlamayan, anlamadığı için duygu birliği kuramayan ya da tam tersi duygu birliği kuramadığı için birbirini anlamayan kabileler halinde yaşıyoruz.

Çok bilinen bir söz vardır; "Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguyu paylaşanlar anlaşırlar" diye. Orada dilin önünde duygu var, duygularımız çok farklı.

Duygularımıza kaynaklık eden acılarımız, travmalarımız, endişelerimiz çok farklı, farklı olduğu için her birimiz kelimelere farklı anlamlar yüklüyoruz. Aynı kelimeden hem kast ettiğimiz farklı hem de anladığımız farklı. Bu da bizi ister istemez birbirimize yabancılaştırıyor.

Bu dil sorununu çözemediğimiz için toplumun farklı kesimlerine ulaşmakta zorlanıyor; sözümüzü, fikrimizi, düşüncemizi aktaramıyoruz.

Aydınlar ve siyasetçiler dil sorununu çözemeyip sadece kendi mahallelerine hitap ettikleri için ülke sorunlarını çözemiyor, debelenip duruyoruz.

Dil öğrenmek demek onun acısını bilmek, travmalarını, hassasiyetlerini hesaba katmak, hangi kelimenin onu kırıp kırmayacağını bilmek, hangi tanımlamanın, yaklaşımın onu rencide edip etmeyeceğini bilmek demektir.

Karşımızdakiyle iletişim kurabilmek için o kişiyi anlamak gerekiyor. Yani acılarını, travmalarını, bunların sonucunda oluşan önyargılarını bilmek gerekiyor.

Söylediğimiz bir sözün tepkiye mi neden olacağını yoksa ona dokunacak ve dinlemesini mi sağlayacağını hesaba katmak gerekiyor.

Çok olumlu bir şey söylüyoruzdur ama kullandığımız kelime karşımızdaki kişide yaşadığı acı nedeniyle öyle negatif bir duygu oluşturuyor ki ortaya çıkan tepkisellik o kişinin artık bize kulak vermemesine neden oluyor.

Anadolu'da, kavgalı, birbirine önyargılı iki insanın iletişimini anlatmanın zorluğuna dikkat çekmek için "Öyle bir önyargısı var ki canım diyorsun zıkkım anlıyor" derler.

Tekrarlayacak olursam dil bilmek, karşı tarafın acılarını, travmalarını ve bunların neticesinde oluşan önyargılarını bilmek, bütün bunların duygusunu taşımak ve bu duyguyu dilimize yansıtmakla ilgili bir durum.

Ve dahası hangi sözün, hangi kelimenin nasıl algılanacağını baştan tahmin edip en doğru sözü ve kelimeyi bulabilmektir.

Amerikalı filozof John Dewey der ki: "Bir toplumda filozofun ve aydının rolü çok önemlidir, çünkü onların söylediği her sözün bir karşılığı var toplumda. O yüzden söylediği her sözü çok iyi düşünmesi lazım, yoksa toplumda yıkıcı sonuçlara neden olabilir."

Aydınlar, yazarlar, siyasetçiler bu mahalle kültürünün dışına çıkabilmiş olsalar yani toplumun bütünüyle duygu birliği kura-

bilmiş olsalar bu beraberinde dil birliğini de getirecek ve değerlerimizi birbirimize anlatmak ve bir uzlaşı ortamı yaratmak daha kolay hale gelecek.

Mahalleler terk edilmediği, farklı kesimlerle diyalog kurma çabasına girilmediği için doğal olarak herkes kendi mahallesine hitap ediyor, bu da mahalle kültürünün daha da kalıcı hale gelmesine neden oluyor.

Çünkü ettikleri her söz, ürettikleri her politika, gösterdikleri her çaba, yaptıkları her konuşma, hem karşı önyargının daha da katılaşmasına hem de mahalle kültürünün daha kalıcı hale gelmesine neden oluyor.

Bana göre yıllara dayalı sorunlarımızın çözülmüyor olmasının, dahası ülkenin her gün biraz daha geriye gidiyor olmasının temelinde bu kopukluk yatıyor.

Sıkıştığımız bu girdaptan çıkmanın en önemli yollarından birinin oda/mahalle kültüründen kurtulmak olduğunu düşünüyorum.

Bütünüyle yok edelim demiyorum, zaten edemeyiz de.

Çünkü bunun sosyolojik gerçeklerle uymadığının farkındayım.

Ama mahalle kültürünü daha flu hale getirip ortak değerleri, ortak duyguyu, ortak amacı ve bu ülkenin evladı olma ortak paydasını daha belirgin hale getirebiliriz.

"Önceliğimiz mahallemiz değil, Türkiye'dir" anlayışını yerleştirebiliriz.

Mahallelerimize değil, Türkiye'ye konuşup birbirimizi anlamamızı kolaylaştırabilir ve buradan uzlaşmayla ortak bir anlayış geliştirebiliriz.

Herkes önceliğini kendi mahallesine verdiği için, oraya konuştuğu için mahallelerimiz kazanıyor görünse de sonunda bütün ülke kaybediyor, yani hepimiz kaybediyoruz.

Fakat yukarıda da dediğim gibi, Türkiye'de hem siyaset hem de aydın, yazar sınıfı varlığını bu mahallelerin varlığına borçlu olduğu için kimse mahallesini görünmez yapmayı göze alamıyor.

Bu kuyudan çıkabilmek için hepimizin birbirimize el uzatması gerekiyor.

Hatasından dönenin, mahallesinden çıkmaya çalışanın onurunu kırmadan, onu aşağılamadan, suçlamadan, dışlamadan, ona "Ama sen de geçmişte şöyle yapmıştın" demeden el uzatmak ve bu çıkışı kolaylaştırmak zorundayız.

AK Parti İslamcıların kuyudan çıkma çabasıydı bir anlamda.

Savundukları dünya görüşü dünyadaki değişime yenilmiş, hayatla çatışır hale gelmiş, bu nedenle o görüşü değiştirme ihtiyacı hissetmişlerdi.

O insanlara o kuyudan çıkış imkânı sağlansaydı veyahut çıkma çabaları engellenmeseydi bugün çok başka bir ülke olacaktık.

Fakat sanki bir el devreye girdi ve o insanların kuyudan çıkmaları engellendi.

Aynı şey HDP'nin Türkiyelileşme çabasında da oldu.

Bulunduğu kuyudan, yani kendi mahallesinden çıkmaya çalışan bir toplum kesiminin bu çıkışı engellendi ve o insanlar oraya yeniden itildiler.

İslamcıların Türkiyelileşmesi de engellendi, HDP'nin Türkiyelileşmesi de.

Tekrarlıyorum: Sanki bir el Türkiye'nin Ortadoğululaşması için bir senaryoyu hayata geçiriyor.

Ortadoğululaşma süreci

Lübnanlı yazar Amin Maalouf, Lübnan'ı şöyle tanımlıyor: Ulus olma kabiliyetini yitirmiş, herkesin birbirine düşman olduğu, kendi çıkarını ülke çıkarının önünde gören insanların ülkesi.

Ortadoğu denildiğinde akla din, mezhep, kimlik savaşlarının olduğu; demokrasinin, insan haklarının, hukukun gelişmediği ve ortak duyguya sahip bir toplumun oluşmadığı ülke yapısı akla geliyor.

Bu nedenle bütün bu yaşananları Türkiye'nin Ortadoğululaşması olarak görüyorum.

Çünkü bu düşmanlıklar, bu mahalleler arası iktidar mücadeleleri devam ettiği sürece bizim da kaçınılmaz olarak varacağımız yer orası.

Oraya varmamak için ortak duygusu, ortak amacı olan bir toplum olmak için mahallelerden Türkiye'ye çıkmamız gerekiyor.

"Ben mahallemden çıkmak istiyorum, Türkiyelileşmek istiyorum, uzlaşmak istiyorum, el vermek, el almak istiyorum, oluşacak ortak değerlerin bir parçası olmak istiyorum" diyeni "Ama sen de geçmişte şöyleydin" deyip aşağılamak, nedamet getirmesini beklemek ve onun çıkmasına müsaade etmemek gibi bir olgu var Türkiye'de.

"Bu girdaptan çıkmak için birbirimize el vermemiz gerekiyor" demiştim. Türkiye'de tam tersine çıkmaya çalışana da engel olunuyor.

Mesela HDP "Türkiyelileşiyorum" dediğinde toplumun önemli bir kesimi inanmadı, inanmamakla da kalmadı "İnanmıyoruz", "Sizin başka bir niyetiniz var" diyerek engel olmaya çalıştılar.

Ve sanki bir el devreye girdi o insanların Türkiyelileşmesini engelledi.

"İnanmıyoruz", "Samimi değilsiniz", "Ama siz de şunu yapmıştınız" diyerek bu sürece itiraz edenler HDP'nin Türkiyelileşmesini de engellediler.

İngilizlerin çok sık kullandığı "kendini gerçekleştiren kehanet" diye çok bilinen bir tabir var.

Yani bir baba evladına, beş yaşından itibaren "Sen adam olmazsın", "Sen hiçbir şey olmazsın" diyor ve çocuk gerçekten tam da babasının yarattığı o baskıcı, aşağılayıcı atmosferde özgüvenini kaybediyor ve bir şey olamıyor. Ve baba diyor ki, "Böyle olacağını ben biliyordum."

Esasında o çocuğu o hale getiren babanın kendisi.

Bizde de mahallesinden çıkmaya çalışana şüpheyle bakıldığı, dışlandığı, yalnızlaştırıldığı, dönek damgası vurulduğu, hatta bu davranışının arkasında başka nedenler arandığı için kimse kolay kolay bu çıkışı göze alamıyor.

Halbuki çıkmaya çalışana, "Gel kardeşim, ver elini, beraber bu ülkeyi ayağa kaldıralım" diyecek bilgeliği göstermek, o insanı rencide etmeden, onurunu kırmadan, onda yenilmişlik duygusu yaratmadan, "Tabii ki yapabilirsin", "Tabii ki gelebilirsin", "Sen

de gelebilirsin", "Hep beraber gelebiliriz" diyecek olgunluğu göstermek, o kişinin Türkiyelileşmesine destek olmak gerekiyor.

"Ama sen şunu yapmıştın", "Ama şu yaptığını da unutmadık", "Zamanında şöyle demiştin" gibi sözler doğası gereği o kişiyi hem rencide ediyor hem de geçmişte yaşadığı acıları, travmaları hatırlatarak o kişide bir karşı tepki oluşmasına neden oluyor.

Burada kimilerinin aklına doğal olarak "Geçmişte suç işleyenleri af mı edelim?" sorusu gelecektir.

Dikkat çekmeye çalıştığım konular yargıyı gerektiren suçlar değil.

Kaldı ki zaten her şeyi unutmadık mı?

Bu ülkeye verdiği zarardan dolayı kim, hangi mahkemede yargılandı da ceza aldı bugüne kadar?

Hangi yolsuzluğun, hangi katliamın, hangi hukuksuzluğun hesabı soruldu ki?

Konu yargıyı ilgilendiren konular değil.

Kimlik, inanç, mezhep, ideoloji üzerinden sürdürülen saygısızlıklardan, dışlamalardan, aşağılayıcı söz ve davranışlardan bahsediyorum.

Yani birbirimizin inancına, mezhebine, yaşam tarzına saygı duymamak ve herkesi kendimize benzetme çabamızın neden olduğu travmalardan bahsediyorum.

İktidarı ele geçirme veyahut ele geçirdiğimiz iktidarı koruma refleksiyle yapılanların neden olduğu kırgınlıklardan bahsediyorum.

Dahası, mahalle kültürüyle hareket ederek bir şekilde ortağı olduğumuz haksızlıklardan, neden olduğumuz acılardan bahsediyorum.

Evet, bunları unutmak, hatta unutmak da olmaz her birimizin diğerinden özür de dilemesi gerekiyor.

Çünkü Türkiye'de hiçbir toplum kesimi bir diğerine "Benim hiçbir günahım yok" diyebilecek durumda değil.

Türkiye'de herkes bir şekilde gücü ele geçirdi ve ötekine haksızlık yaptı.

Demokrasinin gelişmemesinde herkesin katkısı var. Hukuk devleti olamamamızda herkesin katkısı var. Kürt'ü dışlayan, haksızlık, yapan ne kadar suçluysa, kendisine yapılan haksızlığın, hu-

kuksuzluğun bedelini öldürdüğü yoksul insanların çocuklarına ödeten Kürt de o kadar suçlu.

Kürt haklıydı çünkü dışlanıyordu, çünkü hayatı elinden alınıyordu, dili yasaklanıyordu, haklı olduğu bir meselede verdiği tepkiyle korkunç bir yara açtı bu ülkede. Eğer Kürt'e yapılan unutulmayacaksa Kürt'ün neden olduğu ölümlerin de unutulmaması gerekecek.

"Cumhuriyet felsefesini koruyoruz" denilerek baskıcı, dışlayıcı, ötekileştirici politikalarla milyonlarca insanın hayatını cehenneme çevirdiler.

Geçmişteki başörtüsü yasakları, dindarlara uygulanan ambargolar; bütün bunlara baktığımızda, evet, Cumhuriyet felsefesini koruma refleksiyle yaptılar ama neden oldukları travmaların, acıların faturasını Türkiye ödüyor şu anda. Onu unutmayacaksak bunu da unutmayacağız.

Niyetlerimiz iyi olabilir, Atatürkçülerin niyeti iyi olabilir, Kürtlerin niyeti iyi olabilir, dindarların niyeti iyi olabilir ama mesele niyetler değil, yaptıklarımızın ne sonuç doğurduğudur.

Yaptıklarımızla kimlerin hayatı cehenneme döndü, kimlerin hayatı yaşanmaz hale geldi, kimler ne acılar yaşadı bunları hesaba katmamız gerekiyor.

Ya bütün bunları unutup yeni bir anlayışla yeni bir hayat kuracağız ya da toplum olma vasfını bütünüyle kaybedip birbirimizi yiyip bitirene kadar buna devam edeceğiz.

Kimse haklı değil ve kimse de ötekinin haklılığını kabul etmeyecek.

Çünkü sağlıklı düşünme kabiliyetimizi kaybettik.

Travmalarımız, acılarımız, korkularımız, endişelerimiz hepimizi hasta etti.

Normal, sağlıklı bir insan gibi düşünemiyor, sağlıklı bir insan gibi konuşamıyor, birbirimizle kavga etmeden iletişim kuramıyoruz.

Bana göre Türkiye toplumu hasta bir toplum.

Çünkü yaşadığı acıların, korkuların, endişelerin, maruz kaldığı haksızlıkların, aşağılamaların, dışlamaların, gördüğü saygısızlıkların bir sonucu var insanın üzerinde.

Toplumun bütün kesimleri benzer şeyler yaşadı.

Ve bütün bu acıların neden olduğu bir travma ve o travmaların psikolojik etkileri var.

Birbirimize güvenmiyoruz. Mahalleler arası iktidar mücadelesi vermekten, yani bir anlamda yaşam mücadelesi vermekten normal insan olma sürecini tamamlayamadık.

İş endişesi, geçim endişesi, eğitim endişesi, hayata tutunup tutunamayacağının yarattığı endişe ve korku...

İktidarı alan diğerinin hakkını gasp etmekte, ötekini yokluğa mahkûm etmekte bir beis görmediği için iktidar olmak esasında bir yaşam mücadelesine dönüşüyor.

Bütün bu kavgaların içinde çelik gibi önyargılarımız oluştu. Bunun neticesinde birbirimizle iletişim kuramıyor, birbirimizi anlamıyoruz.

Duygularımız zedelendiği için kontrol edemiyor, her meseleye o yaralı duyguyla bakıyoruz.

Duygular yaralandığı için aklımız devre dışı kaldı.

Duygu kabardığında aklın önüne bir perde gibi geçiyor.

Bana göre insanın en zayıf hali duygunun kabardığı haldir. Yani korktuğu, yani endişelendiği, yani âşık olduğu, çok sevindiği... Bütün bunlar duygunun kabarık halidir ve aklı devreden çıktığı anlardır.

Duygusu kabarmış insanlar düşünemez, neyin iyi neyin kötü olduğu ayrımını yapamaz, doğru bildiğini de uygulayamaz hale gelir.

Bizim yaşadığımızın bu olduğunu düşünüyorum.

Bunun için hiçbir sorunumuzu çözemiyoruz.

Bunun için insan gibi tartışarak bir meseleyi halledemiyoruz.

Sadece yenme ve yenilme güdüsüyle hareket ediyoruz.

Bu sağlıklı toplumların göstereceği bir davranış türü değil.

Bütün bunları aşmak, normal insanlar haline gelmek, sağlıklı bir toplum yapısına kavuşmak için birbirimizin doktoru olmamız gerekiyor.

Ancak birbirimize göstereceğimiz bilgece tutumlarla, birbirimizin acılarını, travmalarını, korkularını hesaba katarak belirleye-

ceğimiz yaklaşımlarla bu korkuları giderir, birbirimizi tedavi edebiliriz.

Her birimizin öncelikle ötekinin bu ülkede ne kadar acı çektiğini, ne kadar korku, endişe yaşadığını, ne kadar travmatik muamelelere maruz kaldığını ve bütün bunların sonunda sağlıklı düşünme yetisinin nasıl zayıfladığını hesaba katmamız gerekiyor. Birinden bir tepki gördüğümüzde, birinden bir söz işittiğimizde, birinden bir yaklaşım gördüğümüzde bu davranışa neden olan duygusal zedelenmeyi hesaba katacak bilgelikle hareket edebilmemiz lazım.

"Niçin böyle davranıyor?", "Niçin böyle tepki veriyor?", "Niçin korkuyor?", "Niçin endişeleniyor?", "Niçin beni anlamıyor?" sorularını sormak, sonuca değil nedene odaklanmak gerekiyor.

Filozof Spinoza, "Her doğa olayının bir nedeni olduğu gibi insanların davranışlarının da bir nedeni vardır" der ve durumu şöyle açıklar: "Olaylar karşısında anlık hislerimizle hareket etmek yerine onları anlamaya çalışalım. Her şeyin bir nedeni olduğunu anladığımızda ve falanca doğa olayını yahut filanca insan davranışını ortaya çıkaran nedenler zincirini kavradığımızda ahlaki yargı, istihza, şikâyet, nefret veya öfkeden hiçbiri kalmayacaktır geriye."

"Niçin böyle oldu?" sorusunu sormazsak, onun üzerine kafa yormazsak, "O niçin böyle davranıyor?" kısmına bakıp ona göre bir tavır almazsak vereceğimiz yanlış tepkiyle o kişiyi daha da kötüye itebiliriz.

Hepimizin acılarına, korkularına, yaşadığı travmalara bir ötekinin davranışı neden olduğu için bunları da ancak o korkuya neden olanlar ortadan kaldırabilir.

Birbirimizi anlayıp birbirimizi iyileştirmeye çalışacak olgunluğa, bilgeliğe ulaşmak gerekiyor.

Daha önce söylediğim gibi, burada en önemli sorumluluk, toplumun bir adım önünde yani vitrinde olanlardadır.

Yani aydınlarda, yazarlarda, siyasetçilerde, sanatçılarda, akademisyenlerde, kanaat önderlerindedir.

Eğer bunlar doğru, sağlıklı, ahlaklı davranırsa toplumun çok kolayca doğru istikamete yönelebileceğini düşünüyorum.

Vitrinde olanlar iyileşirse bu iyilik toplumun geneline kolayca yayılır.

Toplumda oluşan psikolojik bariyerlerin nedeni de bana göre daha çok vitrinde olanların kavgaları, ayrışmadan beslenmeleri, dahası topluma iyiye yöneltecek bilinçten yoksun olmalarıdır.

Onlar iyileşirse toplum da kolayca iyileşir.

Niçin "toplum kolayca iyileşir" diyorum çünkü toplum kesimlerinin kendi aralarında yukarıdaki kadar ayrımcılık yok.

Farklı toplum kesimleri aynı mahallede, aynı okulda, aynı kahvede beraber yaşıyorlar.

Aynı marketten alışveriş yapıyorlar, üstelik dertleri de acıları da huzursuzlukları da aynı.

Dahası, toplumun bütünü huzur istiyor, barış istiyor; refah düzeyinin yükselmesini ve dostça yaşamak istiyor. Fakat bunu nasıl elde edeceğini bilmiyor.

Diğer taraftan her insanın içinde hem iyilik var hem kötülük.

Yani iki ağaç gibi düşün iyilik ağacı, kötülük ağacı gibi.

Aydınlar, siyasetçiler, sanatçılar, kanaat önderleri, o insanların içindeki hangi ağaca su döküyorsa o ağaç büyüyor. Bizde yüzlerce yıldır insanların içindeki kötülük ağacı sulandı.

Buna rağmen toplumun içindeki o yeşil yani iyilik ağacı henüz kurumuş değil.

Ben tam tersine o ağacın çok canlı olduğunu düşünüyorum.

İşte o ağacı sulayacak bir yaklaşıma ihtiyaç var. Eğer aydınlar, siyasetçiler, yazarlar, kanaat önderleri, iş dünyası iyilik ağacına su dökerlerse oranın yeşerme ihtimalinin çok yüksek olduğu kanaatindeyim.

Ama ne yazık ki Türkiye'de biraz önce söylediğim gibi esas sorun bu bilinçle hareket eden kanaat önderlerinin olmamasıdır. Elbette ki çok kıymetli aydınlar, çok düzgün yazarlar, namuslu hareket eden siyasetçiler var.

Fakat o kadar azlar ki diğerlerinin neden olduğu tahribat bunların çabasını da etkisiz kılıyor.

Hepimiz suçluyuz

Türkiye'de hem politik atmosfer hem entelektüel atmosfer hem de devletin refleksleri bizi doğal olarak, biraz önce söylediğim gibi mahallelere mahkûm ediyor. Mahallelere mahkûm olmamız demek o mahallelerin hatalarının, yanlışlarının ortağı olmamız anlamına geliyor.

Kimimiz haklıyken verdiğimiz tepkilerle haksız duruma düştük, kimimiz başkalarının hakkının yenilmesine göz yumarak bu yanlışa ortak olduk, kimimiz taraftarlık duygusuna kapılıp "bizden olanın" yaptığı yanlışlara sessiz kalarak yıkımın ortağı olduk, kimimiz de kişisel kazancımızı ülkenin yararının önüne koyarak ülkeye kötülük yaptık.

Ama sonuçta her birimizin birbirimize karşı bir yanlışı var. Geçmişteki Atatürkçünün dindara/başörtülüye, bugün başörtülünün/dindarın Atatürk'e, Cumhuriyet felsefesine, milliyetçinin veyahut ulusalcının Kürt'e, Kürt'ün haklı olduğu bir konuda verdiği yanlış tepkinin neden olduğu acılarla toplumun farklı kesimlerine yaptığı haksızlıklar, yarattığı acılar, travmalar var.

O yanlışların, o zararların toplumun her birinin ruhunda, zihninde açtığı tahribatlar var.

Şimdi mahalle duygusuyla hareket ettiğimiz sürece yani bu anlayışı sürdürdüğümüz müddetçe on yıllardır süregelen yıkım devam edecek ve hepimizin hayatı daha da cehenneme dönecek.

Bu çıkışı yapmadığımız için gerçek bir demokrasiyi inşa edemiyoruz, özgürlükçü bir toplum olamıyoruz, adaleti tesis edemiyoruz ve nihayetinde ekonomik refahı yükseltemiyor, yoksulluğa ve sefalete mahkûm oluyoruz.

Çünkü mahalleler arası iktidar mücadelesi tüm bu saydıklarımın önündeki en büyük engel.

Yaşam mücadelesi vermekten insan olmaya vakit bulamıyoruz.

Yani kişisel erdemler edinmeye vakit bulamıyoruz.

Bu da toplumun ahlak düzeyini belirliyor.

Mahallesinden çıkmaya çalışana geçmiş hatalarını hatırlatıp aşağılamak, hakaret etmek, geçmişte yaptığı yanlışları yüzüne vu-

rup kendi haklılığımızı abartmak o insanda bir yenilmişlik duygusunun oluşmasına neden oluyor ve bu süreçte onuru zedeleniyor ve yaşadığı değişimden utanç duymaya başlıyor.

Ve sonunda o duygunun da etkisiyle ya geri dönmek zorunda kalıyor ya da tüm bu hakaretlere, suçlamalara, aşağılamalara cevap verme telaşına kapıldığı için kendi çıkışını imkânsız hale getiriyor.

Böyle olunca karanlık bir kuyuda birbirini aşağı çeken insanların yaşadığı ülkeye dönüşüyoruz.

Yani değerleri olmayan, toplum olamamış, kabile kültürüyle hareket edip birbirini yenmeyi marifet sayan ve nihayetinde yaşamı cehenneme dönen insanlar oluyoruz.

Yani klasik bir Ortadoğu ülkesine dönüşüyoruz.

Bu tür ülkeler toplumsal barışı sağlayamadıkları, ortak değerleri, ortak duyguyu oluşturamadıkları ve güçlü bir anayasa yapamadıkları için kalkınamıyor, gelişemiyor ve giderek adeta çürüyorlar.

Ak Parti-cemaat ittifakı başlıyor

Belediyecilerle dershanecilerin ittifakı

AK Partililer, dindarlar ve liberal aydınlar Ergenekon davalarını vesayetle mücadele olarak görüyorlardı.

Bu aslında Tayyip Erdoğan'ın "*Akit* çizgisi" dediğimiz İslamcılık anlayışına dönmesinin ya da döndürülmesinin bir sonucuydu.

Erdoğan *Akit* çizgisine dönünce devlet kadrolarında güven duyacağı dindar insanlara ihtiyaç duymaya başladı.

Bu ihtiyacını Gülen Cemaati karşıladı.

Esasında AK Parti iktidarı öncesi Gülen Cemaati ile İslamcılar arasında belirgin bir mesafe vardı.

Cemaat onlarla yan yana durmamaya, gözükmemeye dikkat eder, İslamcılar ise Gülen Cemaati'ne güvenmez, cemaatin hesaplı, sinsi yaklaşımlarının arkasında hep bir şey arardı.

Cumhuriyet mitingleri, muhtıra, kapatma davası gibi olaylar Tayyip Erdoğan'ı yeniden gelenekçi İslamcı çizgiye itince, Tayyip Erdoğan normalde pek sıcak bakmadığı ama düşünce olarak kendine en yakın gördüğü Gülen Cemaati'nin ipine sarıldı.

Gülen Cemaati'nin Türkiye ile ilgili planları az çok biliniyordu.

Cemaatin temel amacı, iyi eğitim almış mensuplarını devlete yerleştirerek yönetimde etkin bir pozisyon almaktı.

Tayyip Erdoğan'ın ihtiyacı onlar için bulunmaz bir fırsattı ve bu fırsatı sonuna kadar kullanmaya kararlıydılar.

Ergenekon gibi davaların bir nedeni Gülen Cemaati'nin, bu davalarla eski kadroları tasfiye edip devlette cemaate yer açma aracı olarak görmesiydi.

Bir diğer nedeni ise Tayyip Erdoğan'ın döndüğü yeni çizgi yani *Akit* çizgisi, kavgacı, hesaplaşmayı birinci amaç gören bir İslamcılık anlayışı barındırıyordu.

Tayyip Erdoğan bu çizgiye dönünce AK Parti'nin kurulduğu ilk yıllardaki uzlaşmacı tavrın yerini kavgacı, çatışmacı bir politika almıştı.

Bir anlamda artık uzlaşma değil, hesaplaşma zamanıydı.

Bu vesileyle geçmişte çeşitli bahanelerle yapılan darbeler, işlenen siyasi cinayetler, verilen ideolojik kavgalar... bütün bunların odağında "vesayetçi yapı" dedikleri bir kısım ordu mensubu ve sivillerden oluşan bir grubun olduğunu düşünüyorlardı.

Katı bir laiklik anlayışıyla dindarlara uygulanan baskıların ve bu çerçevede yapılan haksızlıkların, hukuksuzlukların baş aktörleri olarak görülen kimseler hesaplaşmanın ilk hedefi haline getirildiler.

Diğer taraftan AK Parti kendi iktidarını güçlendirmenin yollarından birinin de "düşman" gördükleri bu güç odaklarını zayıflatmak olduğunun da farkındaydı.

Ne zaman ki içerde toplumsal destek anlamında bir mesafe kat etti, Avrupa Birliği ile Batı'yı arkasına aldı, bu özgüvenle hem kendi iktidarına engel gördükleri hem de hesaplaşılacak insanlar olarak baktıkları bu yapıyla mücadele etmeyi bir yol olarak benimsedi.

"Biz uzlaşmak istedik ama onlar kabul etmeyip, kavga istediler, kendileri bilir" anlayışına geri dönmeye başlamıştı; muhafazakâr kesimdeki insanlar artık bu kavgayı gerekli görüyorlardı.

Geçmişte yapılan haksızlıkların, hukuksuzlukların, hatta ülkenin bu halde olmasının nedenini bu insanların yaptıkları yanlışlara bağlıyor, onlarla hesaplaşmanın gerekli olduğuna inanıyorlardı.

Sadece muhafazakâr kesim de değil, Türkiye'de özgürlükçü, demokrat, insan haklarından yana, farklılıkları zenginlik gören anlayışa sahip herkes vesayet odakları denilen bu yapıyı demokrasinin gelişmesinin önündeki en büyük engel olarak görüyordu.

Ergenekon davaları işte bu güç odaklarıyla hesaplaşmaydı.

Liberal aydınlar, yazarlar ve AK Parti meseleye bir hesaplaşma, bu odağın tasfiyesi olarak bakarken, Gülen Cemaati ise devlette kadrolaşma imkânı olarak görüyordu.

Böyle gördükleri için davaların boyutu bir anda bambaşka bir aşamaya gelmişti.

Tasfiye etmek istedikleri herkesi o torbanın içine atmaktan zerre kadar imtina etmiyorlardı.

Çünkü tasfiye ettikleri her bir insanın yerini bir cemaat mensubu alacaktı.

Haksızlıklar yaptılar, hukuksuzluklar yaptılar, gerçekten darbeci, gerçekten suçlu olan birilerinin yanında birçok insanı da o torbaya atmaktan çekinmediler.

İslamcılıktan yeni ayrılmış ama henüz içindeki o duyguyu, anlayışı bütünüyle değiştirememiş biri olarak ilk anlarda bu davaların gerekli olduğu kanaatini taşıyordum.

Fakat kısa bir süre sonra yukarıda bahsettiğim amacı da, bu davada yapılan haksız hukuksuz uygulamaları da görünce fikrim değişti.

Büyük bir hukuk cinayeti işlendiğini, alenen iftiralar atıldığını görüyor, dindar insanların nasıl bu kadar gaddarlaşabileceklerine bir türlü inanamıyordum.

Yazarlığa başladığım andan itibaren de buradaki haksızlıklara hukuksuzluklara isyan eden yazılar yazdım.

Cemaatin bu amacını afişe etmek üzere onlarca yazı kaleme aldım.

Esasında bu bir iktidar savaşıydı.

AK Parti, Cumhuriyet mitingleri, kapatma davası gibi olaylarla kendisine engel çıkaranlara karşı başlattığı bir iktidar mücadelesiydi.

Gülen Cemaati ise bu kavgadan faydalanıp devleti her alanda ele geçirme çabasındaydı.

Diğer taraftan mahallede olan herkes Gülen Cemaati'nin amacını da biliyordu.

Bu, adalet üzerinden yürütülen bir hesaplaşma değil, bir iktidar savaşıydı. Yani hangi mahallenin iktidar olacağı kavgasıydı.

Bir iktidar kavgası olsa bile, ben dindarların iktidar için bu kadar adaletten, ahlaktan, dürüstlükten uzaklaşacaklarını bir türlü anlayamıyordum.

Esasında yeni yeni anlamaya başlamıştım ama yine de kondurmak istemiyordum.

Hem yöntem yanlış ve ahlak dışıydı hem de niyet kötüydü.

Niyet, geçmişte yapılan yanlışların hukuki bedelini ödetmek değil, karşı mahalle olarak görülen kimseleri düşman mantığıyla yok etmek ve devlette kadrolaşmaktı.

Esasında ülkemizin bu hale gelmesinin en temel nedenlerinden biri, ülkede kimsenin adalet peşinde olmaması.

İktidar mücadelesi sürdürenlerden kimsenin amacı ülkeyi bu karanlık kuyudan çıkarmak, ülkeye barış, adalet, huzur getirmek değil.

Daha önce de söylediğim gibi, bu bir mahalleler arası iktidar kavgası.

İktidar kavgasında da kimse adalete, dürüstlüğe, hakka, hukuka riayet etmiyor.

Tayyip Erdoğan bu kavgasını din üzerinden sürdürüyorsa bir başkası bunu Atatürkçülük üzerinden, bir başkası milliyetçilik, bir başkası Kürtlük, bir başkası Alevilik, kimileri de solculuk üzerinden sürdürüyor.

Kaybeden ise toplum kesimleri olarak hepimiz oluyoruz. Toplum kesimleri de ne yazık ki bu iktidar kavgasının taraftarı ve amigosu gibi davranıyor, kendilerini o ruh halinden kurtaramıyorlar.

Buradan çıkabilmek için taraftarlık duygusundan kurtulmak gerekiyor.

Fakat ülkenin bu hale gelmesindeki sürece, o süreçte yaşanan olaylara baktığımda bu davalarla asıl yapılmak istenenin İslamcı bir iktidara muhtemel engel çıkaracak ordu mensuplarını tasfiyesi olduğu hissi uyanıyor bende.

Yani AK Parti hangi amaçla katı İslamcılık anlayışına itildiyse, HDP'nin Türkiyelileşmesinin önü hangi amaçla kesildiyse Ergenekon davalarının da aynı amaçla kurgulandığı hissi oluşuyor bende.

Bu amacın da Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak olduğunu düşünüyorum.

Ülkeyi çürüten iktidar kavgaları

Ülkemizi yıkıma sürükleyen tüm bu olaylar bitmek bilmeyen iktidar kavgaları nedeniyle yaşanıyor.

Çünkü Cumhuriyet kurulduğundan beri böyle, iktidara gelen bir öncekiyle hesaplaşmak üzere geliyor.

Yapılan yanlışların hukuk üzerinden hesabını sormaktan bahsetmiyorum.

Hesaplaşmayı baskıyla, dışlamayla, aşağılamayla, ülkeyi kendi çiftliği gibi görüp o anlayışla yönetmekle yapıyor.

Adaletsizlikler yapıyor, başkasının hakkını gasp ediyor, sonra baskıyla susturmaya çalışıyor ve büyük bir mağduriyete neden oluyor, yani yeni mağdurlar yaratıyor.

Sonra o mağdurlar bir şekilde gücü ele geçirince bu sefer onlar zalimliğe başlıyor.

Çünkü en büyük zalim, en büyük mağdurdan çıkarmış.

Ülke böyle kapkaranlık bir girdabın içinde onlarca yıldır debelenip duruyor.

Çünkü değerlerimiz değil; partilerimiz, inançlarımız, mezheplerimiz, kimliklerimiz var.

Halbuki mağdurun kimliğine bakmak, gelişmemiş toplumların özelliğidir.

Bu sadece şu kesim, bu kesim meselesi değil, hepimiz aynı toplumun bir parçasıyız.

Toplumun bir kesimi bir başka kesiminden daha ahlaklı, daha adil yaklaşımının gerçekçi olmadığı kanaatindeyim.

Çünkü toplumun bir yarısındaki ahlaki zafiyet diğer yarısına da sirayet ediyor.

Esasında biz bir kumaşın farklı tonlarıyız, kumaş kalitemiz aynı.

Çünkü aynı haksızlıkların mağduruyuz, benzer acılarımız, benzer travmalarımız var.

Hepimiz bu ülkede yaşam mücadelesi veriyoruz.

Dahası aynı kurallar ya da kuralsızlıklar hepimizi etkiliyor.

Mahalleler arası iktidar mücadelesi bu değerleri edinmemizi de engelliyor.

Çünkü ülkede öyle bir sistem ve siyaset anlayışı var ki değerleri çiğnemeden yaşam sürmen neredeyse imkânsız hale geliyor.

Daha önce de dediğim gibi, torpil yapmadan çocuğuna iş bulamamak, kaçak inşaat yapmadan ev sahibi olamamak hepimizin sorunu.

Mesela, iktidarın birkaç yıl önce çıkardığı İmar Barışı yasasından yararlanmak için 12 milyon aile başvuru yaptı, yani ülke nüfusunun üçte ikisi.

Bunun anlamı "Kanunsuz bir iş yaptım veyahut çaldım, gel anlaşalım" demektir.

Bu af yasasından sadece toplumun bir kesimi yararlanmadı, toplumun her kesiminden insanlar başvurdu.

Böyle onlarca örnek var.

Dediğim gibi, Türkiye'de normal bir hayat sürmek neredeyse imkânsız.

Yaşamak için haksızlık, kanunsuzluk hatta hırsızlık yapmaya, başkasının hakkını yemeye mecbur eden bir sistem var.

Bunun doğal sonucu olarak da yaşamak, hayata tutunmak için ahlak, adalet, saygı, nezaket gibi değerlere değil; partilere, kimliklere, mahallelere sığınmaya, onlara sıkı sıkıya sarılmaya mecbur kalıyoruz.

İktidarların bu kadar kolayca yolsuzluk, haksızlık yapabiliyor olmalarının nedeninin de ülke olarak bu kültürde yetişmemiz olduğunu düşünüyorum.

İkinci bölüm

Kasırga yaklaşıyor

2015 seçimleri

Filmin fragmanı

Türkiye'nin bugün karşı karşıya kaldığı durumda 7 Haziran 1 Kasım asında yaşananların çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum.

Çünkü AK Parti 7 Haziran'daki seçimi kaybetmişti. Fakat yaşanan sürecin sonunda iktidarı tekrar kazanma olanağı bulmuş ve 1 Kasım'da seçimi kazanarak tek adam rejiminin de temellerini atacak bir güce kavuşmuştu.

O dönemde yani 13 Mayıs 2015'te yazdığım bir köşe yazımda, *"Ta ki toplum 'Tayyip*

Erdoğan'sız olmuyor, o gitti işler bozuldu, her şeyi o biliyor' fikrine ikna olana kadar, belki ekonomik bir kriz bile göze alınacak, yapacağı konuşmalarla toplumun bir kısmını hop oturtup hop kaldıracak, ülkeyi iç savaşın eşiğine getirecek. Tayyip Erdoğan koalisyon olsa bile yönettirmez ve böyle bir algı yaratmaya çalışır" demiş kendimce muhalefetin dikkatini buna çekmiştim.

Tam da o yazımda söylediğim gibi bir süreç yaşandı.

Akit çizgisi dediğim İslamcılık anlayışının neler yapabileceğini az çok tahmin edebildiğim, dindar toplum kesimini iyi tanıdığım ve muhalif cenahta olup bitenin onlardaki etkisini hesaba katabildiğim için bu durum ister istemez meselelere seküler kesimden farklı bakmama neden oluyordu.

Sonuçta orada büyümüştüm, geçmişte hissettiğim o duygunun bir benzerinin bu dönemde de hissedileceğini görüyor, o en-

dişeyle de "böyle yaparsanız şöyle sonuçları olur" türü yazılar yazıyordum.

Daha öngörülü, daha akıllı, her şeyi en iyi gören biri olduğum için değil, o insanları tanıdığım için meseleye böyle bakıyordum.

Yani bu benim kişisel maharetim değildi, çünkü iktidarda solcular olsaydı bir solcu olup biteni benden daha iyi okuyabilir, daha gerçekçi tahminlerde bulunabilirdi.

Solcuların nelere alınacağını, nelere nasıl tepki vereceğini benden daha iyi bileceği için çok daha iyi tahminler yapacaktı.

Diğer yandan Tayyip Erdoğan'ı kişilik olarak da iyi tanıdığımı düşünüyorum.

Bütün bunlardan dolayı Tayyip Erdoğan'ın 2015'te iktidarı kolay kolay vermeyeceğine, vermemeye çalışacağına dikkat çekerek asıl sorumluluğun muhalefete düştüğünü vurgulayıp durdum.

Çünkü 2015 seçimlerinden önce de aynen bugünlerde olduğu gibi muhalif kesimde "Biz kazanıyoruz" duygusu o kadar belirgindi ki, ben bu duygunun çok tehlikeli olduğunu, muhalif kesim tarafından yaratılan "biz ve onlar" algısının ister istemez AK Partililerdeki "onlar" duygusunu tetikleyeceğini, AK Parti'deki çözülmeyi durduracağını ve o insanların, bütün itirazlarına rağmen yeniden Tayyip Erdoğan'ın arkasında hizalanacağını anlatmaya çalıştım.

Esasında ben o yazıda Tayyip Erdoğan'ın muhtemelen 2015 Haziran seçimini kaybedeceğine, ama çok kısa sürede bunu geri almanın yollarını arayacağına, bu nedenle muhalefetin çok dikkatli olması gerektiğine kendimce dikkat çekmiştim.

2014 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçiminde kimsenin tanımadığı Ekmeleddin İhsanoğlu ismini ortaya atan, Kemal Kılıçdaroğlu'nu buna ikna eden, "Ekmek için Ekmeleddin" gibi akıl almaz bir seçim kampanyası ile cumhurbaşkanlığını Tayyip Erdoğan'a hediye eden Devlet Bahçeli yine sahnedeydi.

Sanki yine o senaryonun devamı gerekiyordu ve sanki bir el devreye girmiş seçim meydanında Tayyip Erdoğan için ağza alınmayacak sözler söyleyen Devlet Bahçeli'yi ikna etmiş, muhalefetin koalisyon kurmasını engellemişti.

Üstelik muhalefetin Devlet Bahçeli'ye "Gel sen başbakan ol" teklifine rağmen, Bahçeli hükümet kurmaya hiçbir şekilde yanaşmamıştı.

Daha ilginç olanı ise 2003 yılında bir sabah kalkıp "Tayyip Erdoğan'ın yasağı kaldırılmalı" diyerek AK Parti'de katı İslamcıların etkinlik kazanmasını sağlayan Deniz Baykal yeniden sahneye çıkmıştı.

Tayyip Erdoğan seçimi kaybetmenin moral çöküntüsünü yaşarken imdadına yine Deniz Baykal yetişmişti.

Deniz Baykal, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'na haber vermeden Köşk'e giderek Tayyip Erdoğan ile görüşmüş, Erdoğan'ı yalnızlaştıran o atmosferin dağılmasını sağlamıştı.

Bununla da yetinmemiş, muhalefetin ortak Meclis başkanı adayı çıkarma çabasını engellemek için CHP genel başkanına rağmen Meclis başkanlığına adaylığını açıklamış, diğer taraftan MHP'nin Meclis başkan adayı Ekmeleddin İhsanoğlu, MHP lideri Devlet Bahçeli'ye "Ben adaylıktan çekileyim Deniz Baykal'ı destekleyelim" demiş, Bahçeli'nin "hayır" cevabı sonucu muhalefetin ortak bir aday çıkarması engellenmiş, Meclis başkanlığını yeniden AK Parti'nin kazanmasının önü açılmıştı.

Deniz Baykal ile Devlet Bahçeli'nin Meclis'teki ittifakı ve PKK'nın da hendeklerle sağladığı destek neticesinde Tayyip Erdoğan iktidarı yeniden kazanmıştı.

Tayyip Erdoğan'ın yani İslamcı iktidarın varlığını sürdürmesi için ona karşı olduğunu söyleyen kimi siyasi aktörlerin böyle kolayca bir oyuncuya dönüşmesini hakikaten çok anlaşılmaz buluyorum.

Sadece bunlar da değil, bütün bunları gözden kaçıran muhalif kesim erken bir bayram havasına girmiş, o havayla "biz ve onlar" ayrımına belirgin bir vurgu yapmış ve Haziran seçimlerinde Erdoğan'dan kopan seçmen daha fazla bir oranla Kasım seçimlerinde yeniden Erdoğan'a dönmüştü.

Sanki yine bir el devreye girmiş, İslamcı anlayışın iktidarda kalmasını sağlamıştı.

Sanki o hep bahsettiğim senaryonun sekteye uğramaması gerekiyordu ve bu da sağlanmıştı.

Hem muhalif kesimin "biz" vurgusuyla yarattığı bayram havası hem de muhalefet partilerindeki dağınıklık Erdoğan'ın arayıp da bulamayacağı bir şeydi; bunu da sonuna kadar kullandı ve iktidarı tekrar geri aldı.

Muhalefetin en büyük dezavantajı, rakibini tanımaması, o rakibin ve ona oy veren insanların hangi duyguyla hareket ettiklerini bilmemesiydi.

Hâlâ da bildikleri söylenemez ne yazık ki.

Korku politikasının ilk perdesi

O dönemde gidişatı durdurmak için herkes kendince bir çaba içindeydi.

Çünkü ülkenin nereye sürüklendiğini hepimiz görebiliyorduk.

Bu nedenle yazarlar, aydınlar, gazeteciler, akademisyenler olarak dilimiz döndükçe, imkân buldukça bu çabaya kendimizce katkı vermeye çalışıyorduk.

Bazen kendi aramızda, bazen siyasetçilerle sohbetlerde ülkemizin sürüklendiği bu yıkımı durdurmak üzere fikir alışverişinde bulunuyorduk.

Haziran seçimlerinden yaklaşık bir hafta sonra iktidar çevrelerinden bir haber almıştım.

Orada eski arkadaşlarımın olması bana bu tür avantajlar sağlıyordu.

Bu avantajı fırsat buldukça muhalefetin yani Türkiye'nin yararına kullanmaya çalışıyordum.

Tayyip Erdoğan kendine yakın gazetecileri toplamış ve "İki ay sonra yeni bir seçime gidiyoruz, hazır olun" talimatı vermişti.

Bunu duyunca bir sohbetimizde bunu Kemal Bey'e aktardım ve "Sanırım Tayyip Erdoğan bir koalisyon kurmayacak, topluma da koalisyonu kurmayanın siz olduğunuzu gösterme politikası izleyecek" demiş, bu duruma dikkatini çekmeye çalışmıştım.

Buna rağmen o görüşmeler gereksiz bir şekilde uzamıştı.

Koalisyon görüşmeleri uzun sürünce Tayyip Erdoğan da bunu sonuna kadar kullandı.

Hem hükümet kurulamıyor olması hem de artan terörün –o dönemde PKK da hendek olaylarını başlatmıştı– şehirlerde patlayan bombalar toplumda korku yaratmıştı.

Tayyip Erdoğan seçim kararı almadan önce son bir hamle daha yapmıştı.

Devletin teamüllerine göre Ahmet Davutoğlu'ndan sonra hükümeti kurma görevini ikinci büyük parti konumundaki CHP'ye vermeliydi ama vermemişti.

Bu aslında hangi sınırları zorlayacağının da işaretlerinden biriydi.

Bana göre Tayyip Erdoğan'ın bu kural tanımazlığı daha ilk başlardan durdurulmazsa bunu alışkanlık haline getireceği de belliydi.

Bana göre muhalefet Tayyip Erdoğan'ın bu hukuk kural tanımaz yaklaşımına daha o günden güçlü ve kararlı bir tepki göstermeliydi.

Mesela, o günlerde bir sohbetimizde Kemal Bey'e "Muhalefetin en temel hakkının gasp edilmesini engellemek için bence saraya yürümelisiniz" demiştim.

Sanırım Kemal Bey bir kargaşa olur endişesiyle bu önerime sıcak bakmamıştı.

Muhalefet yeterince etkili bir politika izleyemediği için bu kural tanımazlık giderek kalıcı hale geldi.

Yaptığı bu kural tanımazlığa muhalefetten güçlü bir itiraz görmeyen Tayyip Erdoğan aldığım duyumlardaki gibi Kasım'ın ilk haftasına seçim kararı aldı.

Hem muhalif kesimdeki zafer havası hem muhalefetteki dağınıklık hem de terörün, bombaların yarattığı korkuyla AK Parti'den kopanların tamamı, hatta daha fazlası yeniden Erdoğan'ın yanında toplanmış, AK Parti Haziran seçimlerine göre oyunu dokuz puan artırarak yeniden tek başına iktidar olmuştu.

Tayyip Erdoğan hem muhalif kesimin yarattığı "Biz kazanıyoruz" algısını hem de muhalefetteki dağınıklığı tam da kendisinden beklenen bir şekilde kullandı ve teamülleri de çiğneyerek daha önce kaybettiği seçmenleri tekrar geri kazandı.

İslamcıların iktidarının sekteye uğrama tehlikesi kimi muhalif aktörlerin de desteğiyle bertaraf edilmiş, iktidarın devamı sağlanmış, sanki Türkiye'yi Ortadoğululaştırma senaryosu varmış da o senaryonun sekteye uğraması engellenmişti.

Korku politikası sadece toplumu değil, muhalefeti de etki altına almıştı.

Halbuki bana göre muhalefetin görevi o korkuyu dağıtmaktı, o korkuya teslim olmak değil.

Yaratılan korkuyu ülkeyi yönetenlerin üzerine yıkmaktı.

Çünkü insanların güvenliğinden muhalefet değil, iktidarlar sorumludur.

Bana göre muhalefetin bu bilinçle hareket ederek sorumluluğu iktidarın üzerine yıkması ve iktidarı o korkuyla baş başa bırakması gerekiyordu.

Daha henüz yeni yeni başlayan korku politikasını ilk günlerde dağıtacak bir tavır ortaya konulmadığında hem toplumdaki korku büyüyor hem iktidar daha çok cesaret kazanıyor hem de bu korku politikasına karşı atılacak adımların seçenekleri azalıyor. Yani ipin ucunu bir kez kaçırdığınızda sonrasında toparlamak çok zorlaşıyor.

Bunun için de kural, hukuk, teamül tanımayan bir iktidara karşı bana göre ilk günden itibaren bütünlüklü, kararlı, stratejik akla dayalı bir politika uygulanması gerekiyordu.

Şimdi üzülerek söyleyeyim ki muhalif kesim Türkiye'de olup biteni bir iktidar mücadelesi olarak görmekten vazgeçemedi.

Kitabın girişinde anlattığım yani *Akit* çizgisi dediğim o İslamcılık anlayışının ne demek olduğunu, bunun bir güçle buluştuğunda neler yapabileceğini, Türkiye'yi nereye sürükleyebileceğini, o İslamcılık anlayışının bünyesinden barındırdığı o katıksız kötülüğün nasıl bir şey olduğunu sanırım tam fark edemediler.

Ya da fark etmek istemediler.

Çünkü fark etmek beraberinde gerçek bir şey yapmayı da zorunlu kılıyordu.

Gülen Cemaati ve 15 Temmuz

Besle kargayı, oysun gözünü

Bana göre 15 Temmuz süreci çok önceden başlamıştı. Yani AK Parti iktidar olduğunda dönemin güç odaklarına karşı sürdürdüğü mücadelede cemaatle ittifak yapmasıyla başlayan bir süreçti bu.

Cumhuriyet mitingleri, AK Parti'ye yönelik açılan kapatma davası gibi olaylar o dönemin güç odaklarına karşı AK Parti'yi bir ortak arayışına itti.

Çünkü cemaatin yetişmiş iyi elemanları vardı.

Gülen Cemaati dindar bir yapı olması nedeniyle AK Parti'ye, diğerlerine göre daha güvenilir geliyordu.

İslamcıların siyasi kanadı yani Milli Görüş hareketi dediğimiz partiler devletten topluma giderek Türkiye'yi dindarlaştırmak isterken cemaatler ise toplumdan devlete giderek Türkiye'yi dindarlaştırmayı amaç edinmişlerdi.

Gülen Cemaati'nin de görünür amacı buydu.

Siyasal İslamcılarla bir anlamda amaç birliği içindeydiler.

Muhafazakâr mahalledeki değişim AK Parti'yi doğurmuştu.

O değişim sonunda ülkeyi dindarlaştırmak bir amaç olmaktan çıkmıştı.

Ama Gülen Cemaati bu amacını hâlâ taşıyordu.

AK Parti ilk yıllarda hem bu amaç farklılığından kaynaklanan nedenle hem de geçmişte cemaatle aralarındaki soğukluk nedeniyle bu cemaatle iş tutmaktan kaçınıyordu.

Erdoğan'ın *Akit* çizgisi dediğimiz anlayışa dönmeye başlamasıyla beraber bu iki yapı arasındaki amaç birliği de yeninden kurulmuş oldu.

AK Parti verdiği iktidar savaşında cemaatin kadrolarına ihtiyaç duyduğu için, cemaat de devlette kadrolaşmak istediği için bir ortaklığa gittiler.

Yukarıda da anlattığım gibi, biri toplumdan devlete gidiyordu diğeri de devletten topluma.

Bu ortaklık bir süre sonra bu iki yolun kesişmesine neden oldu ve doğal olarak rekabeti ve çatışmayı da beraberinde getirdi.

Dini cemaat mi, ABD'nin de desteklediği bir örgüt mü?

Gülen Cemaati'nin yurtdışıyla bağlantıları İslamcı camiada uzun yıllardır tartışılan bir konuydu.

Çünkü bunun işaretleri çok fazlaydı.

Çok ilginç isimler hiç olmadık anda cemaate destek veriyordu.

Mesela, Gülen Cemaati'nin büyümesine en büyük desteği verenlerin başında Musevi asıllı iş insanları Üzeyir Garih ve İshak Alaton geliyordu.

Bütün dünyada okullar açabiliyor olmaları, dahası cemaatin yayın organlarında ABD ve İsrail politikalarını destekler yayınlar yapmaları bu iddiayı güçlendiriyordu.

Devlet diğer bütün cemaatlere mesafeliyken Gülen Cemaati Süleyman Demirel, Bülent Ecevit gibi siyasetçilerin açıktan desteğini alabiliyordu.

Sağlanan bu destekler ve kolaylıklar Gülen Cemaati'nin hiç beklenmeyecek bir boyutta büyümesine neden oldu.

Yurtlar, okullar, vakıflar, medya kuruluşları açtılar.

Yüzbinlerce insanı kendi amaçları doğrultusunda eğittiler ve devlete yerleştirmeye başladılar.

Geçmiş iktidarlar döneminde devlete on kişi yerleşmişse, AK Parti ile kurdukları ortaklık neticesinde bu sayı bine çıktı.

AK Parti'den önce yüz öğrenci evleri varsa, AK Parti ile yaptıkları ortaklıkla beraber bu sayı binlere çıktı.

Bu ortaklık sayesinde varlıkları her alanda yüzlerce kat büyüdü.

Türkiye'yi dindarlaştırmak için toplumdan devlete yürüdükleri bu yolda artık gelip devletin kapısına dayanmış, hatta devleti neredeyse bütünüyle ele geçirmişlerdi.

Bir anlamda AK Parti ile olan rekabet, devlet üzerinde bir çatışmaya dönüşmüştü.

Diğer yandan da büyümelerine, gelişip serpilmelerine destek olan odakların bazı istekleri oluyordu.

Mesela, Suriye politikasında AK Parti'yi ABD'nin istediği çizgiye zorlayan Gülen Cemaati'ydi.

ABD ve İsrail'in Irak'tan sonraki hedefinde Suriye vardı.

Tayyip Erdoğan ilk günlerde bu politikalara direnmeye çalıştı.

Fakat cemaat, hem devletteki kadrolarıyla ama en önemlisi de geniş medya olanaklarıyla iktidarı ABD'nin Suriye politikalarına destek vermeye zorluyordu.

Cemaatin bütün gazete ve TV'lerinde bu politika işleniyordu.

Gülen Cemaati'nin tam olarak ne olduğu ne yapmaya çalıştığı fikri sanırım Tayyip Erdoğan'ın kafasında Suriye meselesiyle daha da netliğe kavuşmuştu.

Ama iş işten geçmiş sadece kolunu değil bütün bedenini de cemaate kaptırmıştı.

Cemaat, verilen hiçbir şeyle yetinmiyor, hep daha fazlasını istiyordu.

Kumpaslar kurdular, iftiralar attılar, ele geçirdikleri yargı gücüyle devlette büyük bir tasfiye başlattılar.

Ergenekon, Balyoz gibi davalarla "düşman" gördükleri kimseleri tasfiye etmiş, devleti bütünüyle ele geçirmişlerdi.

"Devlet, Gülen Cemaati'nin mi kontrolünde olacak yoksa AK Parti'nin mi?" tartışması su yüzüne çıkmaya başlamıştı.

Gülen Cemaati sadece eski devlet mensuplarına yönelik değil, AK Partili kimi dindar muhafazakâr insanlara bile iftira atmaktan, kumpas kurmaktan geri durmuyordu.

Onlar için devletteki kadroların dindar olması yeterli değildi, illa kendi yetiştirdikleri kimselerden olmalıydı.

Mesela İstanbul Emniyeti'nde bir daire başkanı imam hatip lisesi mezunu, dindar bir insandı.

Onun hakkında uydurma bir fuhuş CD'si ile bir kampanya yapıp Erdoğan tarafından görevinden alınmasını sağladılar.

Bu Emniyet mensubu daha sonra mahkemeye gidip hakkındaki iddiaların kumpas olduğunu ispat ettiğinde cemaatin yetkili isimlerinden, o zaman STV'nin başında olan Hidayet Karaca bu kişiyle karşılaştığında, "Kusura bakma, sana haksızlık ettik ama o makam bize lazımdı" demişti.

2011 yılından itibaren bunu fark etmiş, yazılarımın önemli bir kısmını bu konuyu işlemeye ayırmıştım.

Neredeyse her hafta bir iki yazı yazarak cemaatin bu amacını kendimce deşifre etmeye çalışıyordum.

Çünkü cennete gitmek için insanların hayatını ve ülkeyi cehenneme çevirmekten zerre kadar imtina etmiyorlardı.

Bu konuyu o kadar sık işledim ki, etrafımdaki insanlar beni cemaat paranoyasına kapılmakla itham ediyorlardı.

Muhafazakâr mahalleden kimse pek bu konulara girmiyordu.

AK Parti ile cemaatin kavgası derinlerde sürüyordu.

İçeriden olan herkes de bunun farkındaydı.

O dönemde cemaatle ilgili yazılarım en büyük ilgiyi Tayyip Erdoğan'ın çevresinden görüyordu. Çünkü ben yazınca "Çok iyi yazıyor, iyi ki de yazıyor" diyerek teşekkür mesajları gönderiyorlardı.

Kamuoyu önünde birbirlerine övgüler dizerken arka planda ise birbirlerini yiyorlardı.

Ben de yazılarımda en çok da bu ikiyüzlü davranışa vurgu yapıyor, her iki tarafı da eleştiriyor, suçluyordum.

O dönemde cemaatin elde ettiği kazanımları kaybetmeme pahasına suikastlara bile başlayabileceğine dair endişelerim vardı ve bunu da çevremle paylaşıyordum.

Bu yüzden 15 Temmuz darbe süreci çok önceden başlamıştı diyorum.

Çıkar ittifakı, suç ortaklığı bitiyor, çatışma başlıyor

Cemaat ile AK Parti arasındaki tartışma ilk önce cemaatin kadrolaşma taleplerinin artmasıyla başladı.

Öyle ki Tayyip Erdoğan artık kendi başına bir yere bir atama yapamaz hale gelmişti.

Fethullah Gülen bir gün Tayyip Erdoğan'a, "Doğu ve Güneydoğu'da bu isimleri ataması durumunda Kürt sorununun da biteceğini" söylediği bir liste gönderiyor.

Tayyip Erdoğan da getirenin yanında "Bu kadarı da fazla" diyerek listeyi çöpe atıyor. Yanılmıyorsam çatışmanın su yüzüne çıktığı ilk olay buydu.

Cemaatin kadrolaşması öyle bir noktaya varmıştı ki yargı, polis ve asker bütünüyle onların kontrolüne geçmişti.

Devleti bütünüyle ele geçirmek için sacayağının sonuncusu olan bir tek MİT Müsteşarlığı kalmıştı. Onu da alıp hem devleti hem de Erdoğan'ı bütünüyle kontrollerine geçirme amacındaydılar.

MİT'i de almak için PKK ile başlatılmaya çalışılan barış sürecini bahane ederek, MİT Müsteşarı Hakan Fidan'a bir operasyon düzenlemiş, ifade için savcılığa çağırmışlardı.

Hakan Fidan ifadeye gittiğinde de gözaltına alacaklardı.

Abdullah Gül ve Tayyip Erdoğan'ın "gitme" talimatı ile Hakan Fidan ifadeye gitmemiş ve gözaltına alınmaktan son anda kurtulmuştu.

Bu, AK Parti ile cemaatin ortaklığının bitişi, kavganın da bütünüyle su yüzüne çıkmasına neden olan olaydı.

Ama sanırım Erdoğan, karşısındaki gücün farkında olduğu için yine de aracılar koyarak arayı düzeltme çabasından hiç vazgeçmiyordu.

Fethullah Gülen'e aracılar gönderiyor, onu ikna etmeye çalışıyordu ama Gülen devlette aldığı mesafenin, sahip olduğu gücün farkında olduğu için barışma isteklerine yanaşmıyordu.

Türkiye Suudi Arabistan olur mu?

Gülen Cemaati toplumdan devlete yürüdükleri yolu yani "ülkeyi dindarlaştırma" planlarını tamamlamış olacak, Türkiye'yi dini hassasiyetle yönetilen ama aynı zamanda aynen ABD ve İsrail'in politikalarına da yakın duran bir devlet haline getireceklerdi.

Bana kalırsa Türkiye'yi siyasi anlamda Suudi Arabistan gibi yani dini hassasiyetlerle yönetilen ama ABD'nin politikalarının tam parçası olan bir devlete dönüştüreceklerdi.

Devlet ellerinde olursa kimin iktidar olacağının bir anlamı olmayacağını, bu şekilde Tayyip Erdoğan dahil gelecek bütün siyasetçileri kendilerinin yönetebileceklerini düşünüyorlardı.

Çok sert yazılar yazıyor bu iki yapıyı da hem ikiyüzlü davranmakla hem de iktidar için ülkeyi yıkmakla itham ediyordum.

Cemaat yazdığım internet sitesinden beni attırmak için çok uğraşıyor ve üzerimde bir baskı kurmaya çalışıyordu.

Bunların hiçbiri sonuç vermeyince bu sefer benimle dostane ilişki geliştirmenin yolunu aradılar.

"Bizi yanlış tanıyorsun, biz böyle insanlar değiliz, istersen buyur gel kendin gör" diyerek beni Afrika'daki okullarını gezmeye davet ettiler.

Ben de hem zihnimdeki soruları kendilerine direkt sormak hem de oralarda ne yaptıklarını yerinde görmek için daveti kabul ettim.

Uçakta cemaatin önemli isimleriyle yan yana oturduk, aklımdaki bütün soruları yöneltip hem dindar olup hem de bu kadar kolayca nasıl kumpas kurup, iftira attıklarını sordum.

Aldığım tek cevap "Ben bilmiyorum, biz yapmıyoruz, biz öyle yapacak insanlar değiliz" oluyordu.

Kurdukları kumpasları, attıkları iftiraları isim, yer, gün vererek sorduğumda da, "Biz böyle şeyler yapmayız nasıl olur?" diyorlardı şaşkınlıkla.

O zaman fark ettim ki Gülen Cemaati, birbirinin ne yaptığını bilmeyen, birbirini tanımayan onlarca farklı amacı olan hücre yapılanmasına sahipti.

Mesela, yargıdan olanlar medyadakilerin ne yaptığını pek bilmiyorlar, medyada olanlar TSK'dakilerin ne yaptığını bilmiyorlardı.

Benim konuştuğum kimseler de eğitim sorumlusu olan kimselerdi.

O yüzden yargının ve polisin yaptıklarını anlatınca inanamıyor ya da inanmıyor gibi yapıyorlardı.

Gittim okullarını gezdim, ne yaptıklarını yerinde görünce çok büyük ve çok kirli bir yapı olduklarına emin oldum.

Üstelik "Dünyadaki okullarda Türkçe öğretiyoruz" propagandasının koca bir yalan olduğunu fark ettim.

Çünkü o okuldaki en zeki birkaç öğrenciye Türkçe öğretip buraya getirip bir anlamda şov yaptıklarını fark ettim.

Döndükten sonra bir yazı yazdım ve gördüklerimi, anladıklarımı... her şeyi en açık haliyle yazdım.

"Yabancılara Türkçe öğretiyoruz" propagandalarının kocaman bir yalan olduğunu, hiç alakası olmayan çok tuhaf insanlardan destek aldıklarını ve bu yapının birbirini tanımayan onlarca gruptan oluştuğunu ve her şeyi bilenin yalnızca Fethullah Gülen olduğunu kibar bir dille anlattım.

Yani yazılarımda ileri sürdüğüm fikirlerden ve onlara yönelttiğim eleştirilerimden emin olmak ve bunları onların yüzüne de söyleyip ne tür cevaplar vereceklerini anlamak için gitmiştim.

Muhafazakâr camiada büyümüş olmama rağmen hayatım boyunca bu Afrika gezisinden başka, Gülen Cemaati'nin hiçbir etkinliğine de davetlerine de katılmadım.

Zaten o yazımdan sonra benimle ilişkilerini de bütünüyle kestiler.

Savaş başlıyor

AK Parti ile cemaatin ittifakı bitmiş, birbirlerine açıktan savaş ilan etmişlerdi.

Cemaat elindeki yargı gücüyle iktidar mensuplarının yolsuzluk dosyalarını işleme koymuş, iktidarın önemli isimlerini göz altına almaya başlamıştı.

Bana göre 17-25 Aralık süreci 15 Temmuz darbe girişiminin ilk adımıydı.

Hakan Fidan'a yaptıkları operasyon başarısızlıkla sonuçlanmış, Tayyip Erdoğan ile açıktan kavgaya başlamışlardı.

Erdoğan gücü yettiği oranda cemaati tasfiyeye başlamıştı.

Bu onlar için korkunç bir durumdu.

Yıllara dayalı bütün kazanımlarını kaybetme riskiyle karşı karşıyaydılar.

İktidar mensuplarının yaptıkları yolsuzlukları kendi amaçları doğrultusunda kullanarak bir anlamda iktidara ilk darbeyi yaptılar.

Bu bir yargı darbesiydi.

Muhtemelen Tayyip Erdoğan'ı da tutuklamaya vardıracakları kadar büyük bir amaç barındıran darbeydi.

Tayyip Erdoğan'ın kararlı durması sonucunda bu savaşın kazananı Erdoğan oldu.

Bununla da yetinmeyip başka yollar aramaya başladılar.

Allah'ın, iktidara bir lütfu

15 Temmuz'da tam olarak ne olduğunu hiçbirimiz bilmiyoruz. Çünkü 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili cevap bulmayan sorular, aydınlatılamayan çok karanlık noktaları var.

Üstelik bu tür sorulara cevap alamayanlar yalnız bizler değil, dönemin Başbakanı Binali Yıldırım da alamıyor.

Devlette çok üst düzey görev yapmış bir dostumdan dinlemiştim.

Bu dostum Binali Yıldırım'ın kendisine, "15 Temmuz'u Hakan Fidan'a sordum ama bana, bu soruları Cumhurbaşkanına sormamı söyledi. Bunun üzerine ben de Cumhurbaşkanına sordum, o da '15 Temmuz darbe girişimiyle alakalı soru sorma, bu meseleyi bir daha karıştırma, işine bak Binali' dediğini" söyledi.

Fakat şunu söyleyebiliriz ki 15 Temmuz darbe girişiminin kazananı Tayyip Erdoğan, kaybedeni ise Türkiye oldu.

Çünkü Tayyip Erdoğan bunu bir lütuf olarak görüp kafasındaki tek adam rejiminin taşlarını döşemede bir fırsat olarak değerlendirdi.

Çünkü muhalefet, olup biteni hem Türkiye'nin lehine dönüştürecek hem de siyasetin zeminini yeniden oluşturacak bir yaklaşım geliştiremedi.

Çünkü çok karanlık bir durumdu.

Tam olarak ne olduğunu, nasıl olduğunu kimse bilmiyordu.

Muhalefetin, muhalif kesimin, Gülen Cemaati'ni, amacını ve ne yapmaya çalıştıklarını da yukarıda anlattığım ayrıntılı haliyle bildiklerini sanmıyorum.

O nedenle ilk başlarda "yiyin birbirinizi" yaklaşımı hâkimdi.

Çünkü bu kavgadan ikisinden de kurtulacaklarını sanıyorlardı.

Muhalefet de yeterince etkili bir politika ortaya koyamadı.

Zaten zor bir ortamdı.

Ölen insanlar vardı, kendi ülkesini bombalayan TSK mensupları vardı ve kimse tam olarak ne olduğunu bilmiyordu.

Buna rağmen yine de o süreçte daha aktif politika izlenebilir, darbe karşıtlığı üzerinden bir politika belirlenebilir, toplumun dikkatini oraya çekmeye çalışabilirlerdi.

Sonra buna benzer şeyler yaptılar ama vaktinde söylenmemiş sözlerin etkisi de düşüyor.

Tayyip Erdoğan neden olduğu felaketin de etkisiyle o dönemde çok sıklıkla uzlaşma çağrıları yapıyor, daha önce "hain" "bölücü" dediği muhalefete zeytin dalı uzatıyordu.

Sıkıştığı anda muhalefetin desteğini yanında görmek istiyordu.

Bana kalırsa muhalefet Tayyip Erdoğan'ın yanında durmak ile Türkiye'nin yanında olmanın arasındaki o ince çizgiyi ayıramadı ve Tayyip Erdoğan'ın kaybettiği o moral üstünlüğünü yeniden kazanmasına neden oldu.

Tayyip Erdoğan, ülkeye ağır bir felaket yaşatan 15 Temmuz darbe girişimindeki sorumluluğunu unutturmak ve toplumsal desteği yeniden arkasında toplamak için Yenikapı mitingini organize etti.

Yani şehirlerin bombalanmasının, insanların üzerine kurşun yağdırılmasının, bu ülkenin askeri ile polisinin birbirlerinin üzerine kurşun sıkacak, bomba atacak aşamaya gelmesinin tek sorumlusu vardı ki o da bana göre Tayyip Erdoğan'dı.

Çünkü dindar insanlara ülkeyi teslim etme düşüncesiyle Gülen Cemaati'nin bu kadar palazlanmasını sağlayan, bir anlamda ülkeyi onlara teslim eden Tayyip Erdoğan'dı.

Onun yanlış düşüncesi, yanlış işleri, yanlış tercihleri sonucu ülke ağır bir felaket yaşamıştı.

Bunun suçluluk psikolojisini taşıdığı için hiçbir konuda muhalefetle bir araya gelmeyen, muhalefetin FETÖ konusunda daha önce yaptığı eleştirileri umursamayan ve her ortamda muha-

lefeti hain olmakla suçlayan Tayyip Erdoğan bir anda muhalefeti hatırlamıştı.

Bana kalırsa muhalefet, Yenikapı mitingine katılarak Tayyip Erdoğan'ın kaybettiği moral üstünlüğünü tekrar kazanmasına neden oldu.

İktidar büyük bir uzlaşı görüntüsü vermek için muhalefeti mitinge davet etmişti.

Bana göre muhalefet, "Uzlaşma miting meydanında değil, Meclis'te olur" diyerek iktidarı Meclis'e davet etmeliydi.

Bunu o günlerde de fark ettiğim için miting öncesi Kemal Bey'le karşılaştığımızda bu düşüncelerimi aktarma fırsatı buldum.

Sanırım Parti Meclisi katılma yönünde karar verince Kemal Bey de katılmak zorunda kaldı.

Tayyip Erdoğan tam da tahmin ettiğim gibi mitingi bir şova dönüştürüp, muhalefeti de bu şovuna malzeme yapmıştı.

Halbuki Tayyip Erdoğan, ülkenin başına gelen bu felaketin baş sorumlusuydu ama mitingde büyük ve kahraman bir lider gibi hareket ediyordu.

Ve o mitingle kazandığı moral üstünlüğüyle "Bu darbe Allah'ın bize bir lütfu" deyip ülkenin yıkımını kendisi için bir kazanca dönüştürerek tek adam rejiminin taşlarını döşemeye başladı.

Yine her kritik eşikte olduğu gibi sanki yine o el yine devreye girmiş, otoriter İslamcı iktidarın tek adam rejimine dönüşmesi için böyle bir darbe organize edilmişti.

Nasıl olmuşsa olmuş, TSK'daki bazı generaller kendi ülkelerini bombalayacak kadar canileşmişlerdi.

TSK mensuplarını böyle bir olaya kim, nasıl, neyle, ikna etmiş, onları akıl almaz bir darbe girişimine sürüklemişti?

Bütün bu sorular cevapsızdı çünkü bunun nasıl olduğunu kimse bilmiyordu.

Bana göre 15 Temmuz darbesi Türkiye'yi Ortadoğululaştırma sürecinin en önemli kilometre taşlarından biriydi.

Çünkü İslamcı bir iktidarın otoriterleşmesi gerekiyordu, o da bu darbe girişimiyle sağlanmıştı.

OHAL ilan edildi, bir gecede çıkarılan KHK'larla devletteki kadrolaşmanın önü açıldı, kurumların etkisi azaltıldı ve fiili bir tek adam rejimine geçildi.

Fili olarak kurulan tek adam rejiminin anayasal bir dayanağa kavuşturulması gerekiyordu.

Fakat bunu yapmak için AK Parti'nin Meclis'teki oyu yetmiyordu.

Yine nasıl olmuşsa olmuş, bütün konuşmalarında başkanlık sistemine karşı olduğunu söyleyen MHP, bir gecede fikir değiştirmiş, rejim değişikliğine destek vereceğini açıklamıştı.

Aynen 2006'daki başörtüsü yasağını kaldıran Anayasa değişikliğinde ve 2015 Haziran seçimlerinin tekrarlanmasında olduğu gibi MHP bir kez daha İslamcı iktidarın sürmesi için AK Parti'nin imdadına yetişmişti.

Aslında AK Parti'nin değil, Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak isteyenler varsa onların imdadına yetişmişti.

MHP lideri Devlet Bahçeli'nin bir sabah yaptığı "Getirin yasayı değiştirelim" çağrısıyla referandum süreci de başlamış oldu.

Rejim değişiyor, kasırga yaklaşıyor

2017'de yapılan rejim değişikliği referandumu sanırım ülkenin kaderini değiştiren en önemli olayların başında geliyor.

Bana göre bazı olayları engellemek için çok önceden, sistematik ve bütünlüklü bir yaklaşım içinde olmak gerekiyor.

O sürece gelene kadar yapılması gerekenler yapılmayınca sonucu değiştirmek de bir o kadar imkânsızlaşıyor.

2015 seçimleri, 15 Temmuz darbe girişimi... bütün bu süreçlerden sonra izlenen politikaların neticesinde ortaya yeni bir durum çıkmış yani yeni bir zemin oluşmuştu.

Gidişatı tersine çevirmek giderek zorlaşıyordu.

2017'ye kadar durumun vahameti kavranmış, ona göre adımlar atılmış, ona göre bir politika izlenmiş olsaydı bu süreç bence engellenebilirdi.

Türkiye'de bitmek bilmeyen bir iktidar savaşı var, yani mahallelerin iktidarı ele geçirme savaşı.

Ülkenin kaderi değişirken de bu sürecin taşları döşenirken de kimse bu iktidar mücadelesinden vazgeçmedi. Meselenin bir iktidar meselesi olmadığı, bu aşamadan sonra meselenin artık ülke olduğu gerçeğine göre hareket etmedi.

Bunun en doğal kazananı da hep Tayyip Erdoğan oldu.

Çünkü iktidar mücadelesinde en büyük imkânlar onun elindeydi.

Devlet, yargı, medya... toplumu kolayca etkileyebilecek bütün araçlar Tayyip Erdoğan'ın kontrolündeydi.

İktidar bütün bu araçların kontrolünü bir gecede ele geçirmedi.

Hepsini adım adım yaptı.

Her attığı adım muhalif kesimde şaşkınlıkla, alayla ve kınamayla geçiştirildi.

Gücü ele geçirdiğinde de yapacağı şeyleri daha kolay yapmaya başladı.

Toplumun diğer kesimlerinin siyasetçileri, aydınları, yazarları bütün bu olup bitenlere hâlâ bir iktidar mücadelesi olarak yaklaştığı için hem kendi aralarında bir bütünleşme sağlayamadılar hem de AK Parti seçmenini yanlarına çekemediler.

Yani topluma, bunun bir iktidar savaşı değil, ülkenin kaderinin değişmesi meselesi olduğu gerçeği daha ilk yıllardan anlatılmış, sadece anlatılmakla kalınmamış, buna uygun söz ve davranışlar sergilenmiş olsaydı mesele bu boyutlara varmayabilirdi.

Gidişata rağmen kimse meseleyi iktidar mücadelesine indirgemekten vazgeçmediği için AK Parti'ye oy veren seçmenler de vazgeçmedi.

Muhalefet partileri, ülke yıkıma giderken bile partilerini ve alacakları oyları daha çok önemsiyorlardı.

Her gelişme alanı biraz daha daralttı ve Tayyip Erdoğan'ın biraz daha güç toplamasına neden oldu.

Referanduma geliş süreci de böyleydi.

Yani sonuç sadece sandığa kalmıştı. Zordu ama imkânsız değildi.

Buna rağmen ben muhalif kesimin referandumda yine de çok iyi bir kampanya yaptığını düşünüyorum.

Çünkü referandum olması yani istenenin net olması, hem muhalif kesimin birliktelik kurmasını kolaylaştırdı hem de bunun bir iktidar mücadelesine dönüşmesini engelledi.

Mesela, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu referandum sürecinde parti logosunu kullandırtmadı.

İYİ Parti lideri Meral Akşener şehir şehir dolaştı.

HDP etkili çalışmalar yürüttü.

Bu da "hayır" kampanyasının bir parti meselesi değil, Türkiye meselesi olduğu algısının oluşmasına yaradı.

Diğer taraftan hedef net olduğu için, yani yapılacak şey belli olduğu için herkes kendi imkânları dahilinde bu sürece katkıda bulundu.

Mesela, kimileri sırf insanlarla konuşabilmek için hastanelerdeki hasta kuyruklarında bekledi.

Herkes bir şekilde işin bir yerinden tutma çabasındaydı.

Böyle bir kampanyaydı ve bence Türkiye için çok umut verici bir kampanyaydı.

"Biz ve onlar" ayrımının en aza düştüğü, bu meselenin bir A, B, C partisi meselesi olmadığını, demokrasi mi tek adam rejimi mi tercihi olduğunu, "evet" dersek neye "evet" diyeceğimiz, "hayır" dersek neye "hayır" diyeceğimiz epeyce güçlü bir kampanyayla topluma anlatıldı.

Fakat Tayyip Erdoğan'ın o güne kadar kat ettiği mesafe, yani döşediği taşlar muazzam bir gücü kontrolüne almasını sağlamıştı.

Medya, yargı, devlet... bütün imkânlar Tayyip Erdoğan'ın kontrolündeydi.

Referandumda "hayır" kampanyası yapanların karşısında rakip olarak AK Parti MHP bloku değil, bütün imkânlarıyla devlet vardı.

Bütün bu imkânlara, iktidarın yaydığı korku politikası ve uyguladığı baskılara rağmen referandumda "evet" diyenlerin oranı ancak yüzde 51,41 olmuştu.

Yani iktidarın uyguladığı bütün baskılara, yaydığı korkuya ve kullandığı devasa devlet imkânlarına rağmen toplumun yaklaşık yüzde 49'u buna "hayır" diyerek direnmişti.

Bana göre bu muazzam bir direnişti.

O dönemde bir yazı yazmış "bu sonucun büyük bir umut taşıdığını" söylemiş, aradaki farkın 400-500 bin insan olduğuna vurgu yapmış, "ilk cumhurbaşkanlığı seçimine kadar bu farkın kapatılabileceğini ve ilk seçimde de bu sürecin geri döndürebileceğini" söylemiştim.

Fakat böyle olmadı. Bana göre muhalif kesim bu süreci polemikle, kavgayla geçirdi.

Rejim değişirken iktidar hayali kurmak

Hem CHP'deki parti içi iktidar mücadelesi hem de muhalif kesimdeki meseleyi yeniden iktidar mücadelesine indirgeyen yaklaşımlar toplumun, ülkenin gidişatına değil, iktidar mücadelesine odaklanmasına neden oldu.

Referandum sürecinde oluşan o birliktelik, dahası yaratılan bu bir iktidar savaşı değil, ülke meselesi anlayışı hızlıca terk edildi.

Tayyip Erdoğan'ın ustalıkla uyguladığı kutuplaştırma siyasetine muhalif kesim de su taşımaya başladı.

Sanki referandum olmamış, tek adam rejimi kurulmamış, otoriter bir yönetimin taşları döşenmiyormuş, basit bir iktidar değişimi meselesiymiş gibi davranılmaya başlandı.

Yangın henüz evin çok küçük bir parçasındayken birkaç kova suyla söndürülecekken o suyu dökmediğimizde yangın doğal olarak daha büyük bir müdahaleyi gerektirecek boyuta geliyor.

Yani bir hortuma ve tazyikli suya ihtiyaç duyar hale geliyor, o da yapılmadığında bu sefer tek bir hortum da yetmiyor, daha büyük yangın söndürücü araçlara ihtiyaç duyuluyor.

Bana göre bugünlere hep böyle geldik.

Küçük bir yangın çıktı, gerektiği gibi davranılmadı, sonra o yangın biraz daha büyüdü, yine gerektiği gibi davranılmadı ve sonuçta bütün ev yanmaya başladı.

Vaktinde atılmayan her adım, yapılması gerektiği halde yapılmayan her şey, karşımızdaki sorunu daha da büyüttü ve muhaliflerin müdahale edebileceği boyutu aştı.

Bugün gelinen sonuca bakarak neyi yapıp neyi yapamayacağımızı tartışıyoruz.

Halbuki bu bir süreç; bu süreç yaşanırken yapılanlar veyahut yapılmayanlar bu sonuca varılmasında etkili oldu.

İktidar hayal, muhalefet umut pazarlıyordu

Bana göre daha ilk günden bu gidişatın karşısında güçlü bir set oluşturulması gerekiyordu.

Yani bu durumun falan partinin iktidardan gidip, filan partinin iktidara gelmesi meselesi olmadığı, ülkenin yani hepimizin geleceğini belirleyen bir durum olduğunu topluma aktarmak için her yol ve yöntem kullanılmalıydı.

Mesela, bazen mimiklerimizle, bazen ses tonumuzla, bazen bakışımızla, bazen yüzümüzden yansıttığımız acı ve üzüntü duygusuyla... Yani taşıdığımız endişeyi topluma aktarmak için her sözümüz, her hareketimiz, her yaklaşımımız çok önemliydi.

Bunlara dikkat etmediğimiz gibi muhalifler güya topluma umut vermek adına hiç sorun yokmuş, tek adam rejimi kurulmuyor, demokrasi askıya alınmıyormuş, mesele ilk seçimde halledilecek kadar kolaymış gibi davranmaktan asla vazgeçmediler.

Umutlu olma bahanesiyle, gelen felaketi görmeme yolunu seçtiler. Çünkü gördüklerini kabul ettikleri anda başka bir şey yapmaları gerektiğinin onlar da farkındaydı.

Bana göre asıl yapılması gerekeni yapamadıkları için olanı hafifleştirme yolunu tercih ettiler.

Hâlâ da öyle davranmayı bir marifet zannediyorlar.

Seküler kesim ile muhafazakârlar arasında bu konuda çok belirgin bir fark var.

Muhalif kesimde tuhaf bir umut açlığı var.

Ben muhafazakârların umuda bu kadar anlam yüklediklerini hiç görmedim.

Sanırım dindar olmanın kazandırdığı bir değer bu.

Onlar daha çok yapacakları şeyi yapmakla ve sonucunu Allah'tan bekleyen bir yaklaşımla hareket ediyorlar.

Yani sonucun ihtimaline göre değil, yapılması gerekenin zorunluluğuna göre hareket ediyorlar.

Seküler kesim ise bir şey yapabilmek için tuhaf bir şekilde umuda ihtiyaç duyuyor, yani önce bir şeyin olabilirliğini görmek istiyor.

Bu da onları harekete geçmekten, bir şey yapmaktan alıkoyuyordu.

Çünkü umut bir şeyi başkalarının yapmasını beklemektir.

Yani kendi üzerine düşeni yapmak yerine bir kurtarıcı beklemek, aramaktır.

Umut dağıtanlar kendilerini kurtarıcı, umut bekleyenler de kendilerini kurtarılacak kimseler olarak görüyorlardı.

Halbuki filozof Nietzsche "Gerçekçi olmayan umut çürütür" der.

İktidar hayal satarak varlığını sürdürmeye çalışırken, muhalefette umut pazarlama peşindeydi.

Ne yazık ki muhalif kesim de gerçekçi olup olmadığına bakmadan bu umudu satın almaya çok hevesliydi.

Farkında olmadan o umut isteği bizi çürüten; vahameti kavramamızı, asıl yapılması gerekeni yapmamızı engelleyen bir şeye dönüşmüştü.

Mesela, ben kendi içimde umutlu konuşmak ile gördüklerimi, duyduklarımı yani olup biteni anlatıp kendimce asıl yapılması gerekene vurgu yapmak arasında sıkışıp kalmıştım.

Çünkü gördüklerimi, endişelerimi anlattıkça insanlardan "Umudumuzu kırıyorsun" mesajları alıyordum.

Bu durum beni de ister istemez gerçekleri konuşmaktan imtina eder hale getiriyordu.

Bana "Bu günlere nasıl geldik?" diye bir soru yöneltilse hiç tereddütsüz, "Umutlu olmak için meseleyi hafife aldılar ve sonuç hüsran oldu" derim.

Çünkü referandum bitince o birliktelik havası dağılmış; partiler yeniden siyaset zemini varmış, demokrasi işliyormuş gibi kendi iktidarları için uğraşmaya başlamışlardı.

Referandum sürecindeki o hava dağılmış; partilerin çıkarı, Türkiye hassasiyetinin önüne geçmişti.

Yani bir çocuk denizde boğulurken deniz kenarında takım elbiseleriyle oturmuş, "Bu çocuk kurtulursa şöyle okullara göndereceğiz, ona şöyle yollar yapacağız, şöyle iş imkânları sunacağız" tartışması yapıyorlardı.

Öncelikle o çocuğu kurtarmak gerektiği yaklaşımı belirgin bir şekilde kimsenin gündeminde yoktu.

Parti çıkarı Türkiye'yi unutturdu

Dünyada onlarca ülke otoriter yönetim tecrübesi yaşamıştı. Bir ülkede denge denetleme olmazsa, siyasetin zemini daraltılırsa, parlamento etkisiz hale getirilirse, demokrasi askıya alınırsa, devlet parti devletine dönüştürülürse, dahası devlet bütünüyle bir kişinin, bir partinin kontrolüne geçerse ne olduğu, nasıl sonuçlar doğurduğu ve o devletin nereye sürüklendiğini bize gösteren onlarca örnek vardı.

Birazcık aklını kullanan, siyasetten birazcık anlayan ve ülkesini gerçekten dert eden herkes durumun vahametini gördü.

Bu insanlar yazdılar, konuştular anlattılar ama seslerini duyuramadılar.

Özellikle siyasetçiler alışkanlıklarını değiştiremiyor, değiştirmekten de korkuyorlardı.

Diyelim ki siyaset eskiden Türkiye'de karate yapmaktı, sistem değişikliğiyle boks yapmaya benzedi.

Muhalefet karate yapma alışkanlığından bir türlü vazgeçmedi. Halbuki boks öğrenmeleri gerekiyordu.

Ama en önemlisi de aynen referandum sürecinde olduğu gibi, bu sistem güçlü bir birliktelik gerektiriyordu.

Fakat mahallelerini terk edemedikleri için ötekiyle konuşacak, anlaşacak dil de yaratamadılar.

Bu da doğal olarak herkesi kendi mahallesinin ya da partisinin iktidarı için mücadeleye itti.

Bunun sonucunda AK Partililer de bu süreci kendi partilerinin iktidarının mücadelesi olarak gördüler.

Mesela, CHP pozisyonunu değiştirip partiyi bir demokrasi şemsiyesi haline getirebilirdi.

O partide herkes olabilir, demokrasi mücadelesi verenlerin toplandığı bir adres halini alabilirdi ama olmadı. Çünkü bırakın başkalarını yanlarına almayı, kendi içlerinde bile yarış, rekabet halindeydiler.

Muhalefetin, muhalif kesimin AK Parti tabanına ulaşıp, durumun vahametini anlatıp, onları da bu demokrasi mücadelesine çağıran bir yaklaşımına, bir politikasına şahit olmadım.

Bunun sadece güzel sözlerle, vaatlerle olacağını düşünüyor, yani davet etikleri kişinin hemen kendilerine inanacağını ve o davete icabet edebileceğini sanıyorlar.

Bana göre insanın zihni, psikolojisi böyle çalışmıyor.

Halbuki öncelikle partinizi dönüştürmeniz gerekiyor. Yani davet ettiğiniz insanların rahatça gelebileceği, kendini yabancı hissetmeyeceği bir yapı haline getirmeniz gerekiyor.

Dahası, kendinizi de değiştirmeniz gerekiyor. Dilinizi, üslubunuzu, yaklaşımlarınızı... hepsini değiştirmeniz, o insanların gelebileceği bir ortam yaratmanız gerekiyor.

Böyle bir çaba hiç olmadı.

Sadece ağdalı sözler, şatafatlı cümleler edip herkesin buna inanmasını beklediler.

Bir gün, bir sohbet anında Kemal Bey'e, "Tabanınızda çok eğitimli, çok parlak gençler, kadınlar var, vitrine onları çıkarsanız daha iyi olmaz mı? Vitrinde; bagajı olan, toplumun zihninde geçmiş yanlışları, acıları, sıkıntıları hatırlatan insanlar var, bu durumun toplumun farklı kesimlerinin sizin partinize gelmesini engellediğini düşünüyorum" demiştim.

Yani partileri insanların gelebileceği yapıya dönüştürmek derken bunu kast ediyordum.

Yollar yürümekle aşınmadı

Adalet Yürüyüşü, Kemal Kılıçdaroğlu'nun yaptığı en önemli ve en kıymetli eylemlerden biriydi.

Fakat beklenen sonucu doğurmadı.

Çünkü siyasette bir yanlış on doğruyu götürüyor. Yani bütünlüklü bir politika sürdürmek, sözlerin ve eylemlerin bir zincirin halkası gibi birbirini takip eden bir yaklaşım taşıması gerekiyor.

Diğerlerini yapmadığınızda bu yaptığınız doğru da amacına ulaşmıyor.

Yukarıda saydığım birçok adım zamanında atılmadığı için bana göre o büyük yürüyüş beklenen etkiyi de sonucu da doğurmadı.

Yani önce bunu bir parti meselesi olmaktan çıkarılması ve mahalle refleksiyle hareket etmekten vazgeçilmesi gerekiyordu.

Partinin bir demokrasi şemsiyesine dönüştürülmesi, dahası insanların rahatça destek vereceği ortamın sağlanması gerekiyordu.

Bir diğer sorun da bana göre Adalet Yürüyüşü iyi planlanmamış, hedefi net olarak ortaya konulmamıştı.

Elbette ki ülkedeki adaletsizliklere dikkat çekmek gibi bir hedefi vardı ama nasıl sonuç alınacağına dair bir yöntem barındırmıyordu.

Fakat böyle devasa bir yürüyüşün gerekçesi ülkedeki yıkım değil, CHP'li bir siyasetçinin tutuklanması yapılmıştı.

Bana göre otoriter yönetimler kısa süreli tepkilerle durdurulabilen yönetimler değildirler.

Yani kural, anayasa, hukuk tanımadıkları için, dahası toplumun tepkilerini, acılarını, isyanlarını umursamadıkları için otoriter oluyorlar.

Böyle bir yönetim tepkiyle terbiye edilemez, bir seferlik bir tepki veyahut bir sözle politikalarından vazgeçmesi beklenemez.

Her eylemin caydırıcı bir niteliğinin olması gerekiyor.

Aksi takdirde yani caydırıcı niteliği olmadığında hem sokağa çıkanın etkisini azaltıyor hem de otoriter yönetimin bu tür eylemlere karşı bağışıklık kazanmasını sağlıyor.

Muhalefet sokağa çıktığında o konuda bir sonuç almadan geri dönerse sokağın etkisi de zayıflıyor.

Yani sonuç alana kadar devam eden bir eylemler zincirine dönüşmediği için caydırıcı işlevi olmadı, bana kalırsa otoriter yönetimin bu konuda bağışıklık kazanmasına da neden oldu.

Adalet yürüyüşünde tam da böyle oldu. Kemal Bey İstanbul'a kadar yürüdü; iktidarın tavrında, tutumunda değişen bir şey olmadı, hatta "Yürümekle yollar aşınmaz" diyerek alay bile ettiler.

Bana göre aynen Gezi'de olduğu gibi iktidarın ruhuna korku salacak bir eylemler zinciri olmalı, iktidar bu konuda geri adım atana kadar da vazgeçmemeliydi.

O yüzden bu tür eylemler iyi plan yapmayı, bir sonraki adımı hesaba katmayı ve dirayetli bir tutum takınmayı gerektiriyor.

Halbuki Kemal Bey'in adalet vurgusu AK Parti seçmeninin bir kısmına da ulaşmıştı ama sadece o duyguyu ve hassasiyeti paylaşmakla yetindiler.

Paylaştıkları bu hassasiyetler onları bir pozisyon değiştirmeye zorlamadı.

Çünkü yürüyüşün gerekçesi olarak CHP'li bir siyasetçiye yapılan haksızlık gösterilince AK Partililer de bunu, başka bir mahallenin iktidardan şikâyeti ve iktidar mücadelesinin bir parçası olarak görüyorlardı.

Herkes kendi hırsızına oy veriyor

Özür dilemenin en maliyetsiz, hatta bedava kredi sağlayan bir özelliği olduğunu düşünüyorum.

Özür dilemek, özeleştiri yapmak, "Biz de hata yaptık" diyebilmek, karşı tarafın acılarını, travmalarını anlamaya çalışmak ya da anladığını göstermek, bütün bunlar insanların bizimle kurduğu ilişkinin de niteliğini belirleyen şeylerdir.

Onca olay yaşandı, siyasetin zemini yok edildi, ülkede otoriter bir rejim kuruldu; bütün bunlardan sonra Kemal Bey geçtiğimiz Ekim ayında helalleşme çağrısı yaptı.

Bana göre bu çok geç kalınmış bir yaklaşımdı ama yine de çok doğruydu.

"Geç kalınmıştı" diyorum insanların kendi odalarından yani mahallelerinden çıkmasını sağlamak, yaratılan kutuplaşmanın etkisini azaltmak ve toplumu bir duygu etrafında birleştirmek için çok önce yani Tayyip Erdoğan bu kadar mesafe alınmadan yapılsaydı çok daha yararlı olurdu kanaatindeyim.

"Biz de hata yaptık" deyip özeleştiride bulunmak, "Yaptığımız yanlışlardan ders aldık" deyip insanların dikkatini çekmek...

Bütün bunlar toplumun çok kıymet verdiği yaklaşımlar.

Tayyip Erdoğan'ın sıklıkla "Aldatıldık, hata yaptık" demesinin nedeni, toplumun bu tür yaklaşımlara çok kolay prim vermesidir.

Kemal Bey'in helalleşme çağrısı, insanların sıkıştıkları kendi odalarından/mahallelerinden çıkışını kolaylaştıracak bir yaklaşımdı.

Sadece söylemekle yetmez, bana göre bu yaklaşımın her sözümüze, her mimiğimize, her tavrımıza yansıması da gerekiyor.

Eleştirdiklerimizi konuların doğrusunu kendimiz uygulamıyorsak karşımızdakine de etki etmiyor.

Mesela, kendi partinizde, belediyelerinizde liyakati uygulamıyorsanız, yaptığınız liyakat vurgusu toplumu etkilemiyor.

Kendi belediyelerinizde yolsuzluklar konusunda yeterince hassas değilseniz ne kadar şikâyet ederseniz edin insanlar pozisyonunu değiştirmiyor.

Yani insanların gelmesi için güzel sözler yetmez, o sözlerle tutarlı davranışların da olması gerekiyor.

Sözle kandırdığımızı düşünüyoruz ama insanlar öyle kolay kanmıyorlar.

Mesela, referandum oylamasından hemen sonra Kemal Bey'le yaptığımız bir sohbette yine CHP'nin AK Parti seçmenine niçin ulaşamadığı ve onları niçin ikna edemediğini konuşuyorduk.

O sohbette Kemal Bey'e "AK Parti seçmeninin bunca yolsuzluğu niçin umursamadığını ve orayı hâlâ niçin terk etmediğini soruyorsunuz, saygısızlık olarak görmezseniz size bir şey sormak istiyorum" dedim ve şu soruyu yönelttim:

"Kemal Bey siz bir basın toplantısı yapıp Mustafa Sarıgül'ün yolsuzluk yaptığını söyleyip, elinizdeki mavi renkli yolsuzluk dosyalarını gösterdiniz. Birkaç yıl sonra da yolsuzlukla itham ettiğiniz birini İstanbul büyükşehir belediye başkanlığına aday yaptınız.

Ve o aday yaklaşık yüzde 40 oy aldı.

Siz yolsuzluğu niçin umursamayıp o kişiyi aday yaptıysanız ve CHP seçmeni bu durumu sorgulamadan o adaya niçin oy verdiyse AK Parti seçmeni de aynı gerekçeyle hareket ediyor."

Sonrasında da o günlerde bana gelen AK Partili bir gencin mailini gösterdim.

Mailde genç şöyle yazmıştı:

"Abi sen bize kızıyorsun ama onlar kendi hırsızına oy veriyor, biz de kendi hırsızımıza."

Yani demek istediğim: Değerlerimiz, ilkelerimiz yoksa, söz ve davranışlarımız arasında bir tutarlılık görülmüyorsa, şikâyet ettiğimiz şeyleri biz de yapıyor ama yapmıyor gibi davranıyorsak politikalarımız da etki uyandırmıyor.

Ve toplumda "Nasıl olsa hepsi aynı bari kendime en yakın olanı yani beni dışlamayacak, hor görmeyecek ama çalışacak olanı seçeyim" anlayışı yer ediyor.

Bundan dolayı "Çalıyorlar ama çalışıyorlar" sözünün çok yüksek bir farkındalıkla söylenmiş bir söz olduğunu düşünüyorum.

Bu kısırdöngüyü kırmak için de başkasını değil, önce kendimizi düzeltmemiz gerekiyor.

Muhalefet tam on yıldır kendini düzeltmediği için, yani daha demokrat olmadığı, daha adil davranmadığı, daha dürüst hareket etmediği, daha birleştirici, bütünleştirici davranmadığı; dahası kendi odalarını, mahallelerini terk etmediği için bunca yıkıma ve felakete rağmen AK Partililer de terk etmiyorlar.

Çünkü konuşunca herkes demokrat, herkes özgürlükçü, herkes adaletten yana, herkes dürüst, herkes liyakat istiyor, herkes barışçı ama eyleme geldiği zaman bunlardan eser kalmıyor.

Toplum da söze değil, eylemlere bakıyor.

Üstelik tek mesele bunlar da değil, hepimizin gözden kaçırdığı veyahut dikkat etmediği, toplumun muhalefete yönelmesini engelleyen farklı gelişmeler de yaşanıyor.

Tayyip Erdoğan'ın büyük oyunu

Oyunu kuran büyük el kimin?

Yaşanan gelişmelere baktığımda Tayyip Erdoğan'ın veyahut onun da dahil olduğu bir yapının bütün süreci etkileyecek bir oyun planını devreye soktuğunu görüyorum.

Hatta bazen kritik anlarda farklı kişilerin anlaşılmaz tavırlar içine girmesinin, olmayacak gelişmeler yaşanmasının ve olayların bir bütünlük içinde gerçekleşmesinin Tayyip Erdoğan'ı da aşan bir senaryo çerçevesinde olduğu hissine kapılıyorum.

Ortadoğu'da mezhep savaşlarının arttığı, Suriye'nin iç savaşa sürüklendiği bir dönemde Türkiye'de de katı Sünni İslamcı anlayışa sahip bir iktidar vardı; yani engeller birer birer kaldırılmış, olmayacak kişiler bir anda pozisyon değiştirmiş ve iktidar, dönüşerek bu anlayışa gelmişti.

Yani Türkiye'yi Ortadoğululaştırma süreci yaşanıyordu.

Ortadoğululaşma demek otoriter tek adam rejiminin olduğu, mezhep farklılığının belirgin hale getirildiği ve etnik çatışmanın sürdüğü bir ülke yapısı demekti.

İlk adımı atılmış, Türkiye İslamcı otoriter bir iktidara teslim olmuştu.

Siz tesadüfe bakın ki tam da bu dönemde CHP'de bir genel başkan değişimi olmuş ve Alevi inancına sahip Kemal Kılıçdaroğlu genel başkanlığa seçilmişti.

Bugün gelinen duruma baktığımızda tüm bu olayların nasıl böyle bir bütünlük içinde gerçekleştiği, gerçekleşirken olmayacak

insanların bir gecede nasıl ve niçin fikir değiştirip süreci kolaylaştıran bir aktöre dönüştüğü meselesi üzerine kafa yormamız gerektiği kanaatindeyim.

Kemal Bey'in CHP'ye genel başkan olmasıyla beraber Tayyip Erdoğan, sanki beklendiği gibi bu durumu kendi iktidarı için kullanmaya başladı.

Veyahut daha önce planlanan ama Kemal Kılıçdaroğlu'nun genel başkan olmasıyla beraber Tayyip Erdoğan'ın da işine yarayan bir oyuna dönüştü.

Suriye savaşının yarattığı endişe ile toplumdaki korkuyu, tedirginliği daha da artıracak, yaratacağı kutuplaşmayla tabanını bir arada tutarak kendisini yani iktidarını daha da sağlama alacak bu oyunu adım adım uygulandığını görüyorum.

Tayyip Erdoğan'ın amacı toplumu bir mezhep çatışmasıyla korkutmak ve muhafazakâr kesimi "İktidarda biz mi olalım, onlar mı olsun?" ikilemi arasına hapsetmek ve diğer sorunların bir teferruat olarak görülmesini sağlamaktı.

Önce, hiç gündemde yokken, üstelik Ortadoğu'da mezhep savaşı patlak vermişken, 2013 yılında açılışı yapılan üçüncü köprünün adını Yavuz Selim koydu.

Öyle bir dönemde yani Suriye'de, Irak'ta mezhep savaşı varken böyle bir adım atmak için insanın delirmiş olması gerekiyordu.

Çünkü Aleviler tarihlerindeki en büyük katliamı Yavuz Selim'in padişahlığı döneminde yaşadıkları için bu ismin Alevileri rahatsız edeceği, onlarda bir tedirginlik yaratacağı da biliniyordu.

"Hiç gündemde yokken" diyorum çünkü o dönemde cumhurbaşkanı olan Abdullah Gül'e bu isim meselesinin nasıl olduğunu ve niçin bu dönemde böyle bir isme ihtiyaç duyulduğunu sordum.

Abdullah Gül bana "Köprü için Yunus Emre gibi farklı isimlerin üzerinde duruyorduk fakat son anda değiştirilmiş ve Yavuz Selim yapılmış, köprünün adının Yavuz Selim olduğundan benim de köprünün açılış töreninde haberim oldu" demişti.

Dediğim gibi Tayyip Erdoğan köprünün adını Yavuz Selim koyarak ülkemizdeki Alevileri rahatsız edeceğini biliyordu, bunun onlarda korku ve endişe yaratacağının farkındaydı.

Alevilerde oluşacak bu endişeler ve ortaya çıkacak hassasiyetlerin kendi tabanında yaratacağı etkinin de doğuracağı kutuplaşmanın da farkındaydı.

Bununla kalmadı.

Gezi süreci başladı. Gezi gösterileri, Taksim Meydanı'nın imara açılmasını protesto etmek amacıyla toplumun her kesiminden insanların katıldığı bir protesto eylemiydi.

Fakat Tayyip Erdoğan, Gezi'de olanların esasında bir Alevi kalkışması olduğunu her fırsatta hem ima etti hem de kendi tabanını el altından buna inandırdı.

Mesela, Gezi'de öldürülen çocukların bir kişi hariç neredeyse tamamının Alevi çocuklar olması çok tuhaf değil mi?

Yani farklı şehirlerin meydanlarında toplumun farklı kesimlerinden yüzbinlerce insan varken sanki seçilerek Alevi çocuklar hedef alınmıştı.

Hatta biri de, Gezi'nin birinci yıldönümü gösterilerinde cem evinin içinde öldürülmüştü.

Öldürülenlerin tamamının Alevi olması hem Alevilerde oluşan o korkunun büyümesine neden oldu hem de Tayyip Erdoğan'ın kendi tabanına yaydığı "Bu bir Alevi kalkışmasıdır" propagandasının etkili olmasını sağladı.

Gezi süreci başladığında ben de meydanlardaydım.

Hem yazılarımla hem de konuşmalarımla bu sürece destek veriyordum.

O dönemde bir gün, uzun zamandır görüşmediğim iki eski arkadaşım, telefonla arayarak beni bir akşam iftara davet ettiler.

Biri Tayyip Erdoğan'a çok yakın eski bir AK Parti milletvekili, diğeri de hâlâ iktidar medyasında yöneticilik yapan, eski bir arkadaşımdı.

AK Parti'ye çok sert muhalefet yaptığım için normalde benimle ilişkilerini kesmişlerdi.

Fakat o gece nedense beni iftara davet etme ihtiyacı duydular.

İftara gittiğimde sohbet esnasında "Gezi'ye destek veriyorsun, ne yaptığının farkında mısın Allah aşkına, bu bir Alevi kalkışması, Aleviler hepimizi kesecekler, sen nasıl buna ortak olursun, Er-

doğan karşıtlığı bu kadar mı gözünü kör etti" dediklerinde "Siz aklınızı mı kaçırdınız, asıl Aleviler sizden korkuyorlar" deyip dilim döndüğünce Gezi sürecini anlatmıştım.

Fakat benim o arkadaşların gözünde gördüğüm gerçek bir korkuydu.

Yani beni kandırmak için yaptıkları bir oyun değildi. Tayyip Erdoğan'ın "Gezi bir Alevi kalkışmasıdır, iktidara sahip çıkın" diyerek yaptığı propagandaya gerçekten de inanmışlardı.

İşte bu korku politikası hem Aleviler üzerinde etkili oldu hem de AK Parti tabanında.

Diğer taraftan o dönemde bazı devlet kurumlarından Alevi çocukların işine son veriliyordu

Mesela, o dönemde ABD'nin Los Angeles şehrine gitmiştim. Bir Türk restoranına gittiğimde restoranda garsonluk yapan bir genç yanıma geldi ve beni tanıdığını söyleyip, ABD'ye niçin geldiğini anlattı.

Bir yıl öncesine kadar THY'de kabin memuru olarak çalıştığını, işine son verilmeden bir ay önce ayın en başarılı elemanı seçildiğini ama bir ay sonra hiçbir gerekçe gösterilmeden işine son verildiğini anlattı.

"Sence niçin son vermişlerdir?" diye sorduğumda "Abi muhtemelen Alevi olduğum için" demişti.

O çocuğun durumuna o kadar çok üzülmüştüm ki Türkiye'ye dönünce bunu bir TV kanalında anlatıp, yapılanın "korkunç" olduğunu söyledim.

Fakat henüz oynanan oyunun farkında değildim.

Yine o dönemde benzer bir olayı AK Partili bir belediyede bölüm müdürü olarak çalışan bir yakınım yaşamıştı. Bir gün üst makamların "Terfi ettirilmek üzere başarılı personelleri bildir" isteği üzerine yanında çalışan çok başarılı, Alevi inancına sahip bir personelin ismini bildiriyor, "Öyle bir tepki geldi ki az daha beni de işten atacaklardı" demişti.

Bütün bunların hepsi kurgulanan o oyunun bir sonucuydu.

Alevi toplumuna karşı yıllardır yapılan bir ayrımcılık vardı. Bu yapılanlarla o toplum kesimindeki endişenin daha da büyüyeceğinin farkındaydılar.

Bu oyunun yukarıda da dediğim gibi iki taraflı sonuçları olacaktı. Alevileri endişeye, korkuya ve doğal olarak bir öfkeye sevk edecek, Alevi kesiminden yansıyan bu öfkeyle de kendi tabanını kontrol altında tutacaktı.

Öyle de oldu.

Aleviler haklı olarak bir korkuya kapıldılar ve o korkuyla tutunacak bir liman arayışına girdiler.

Kemal Bey'in başkanlığındaki CHP onlar için bir anlamda sığınma alanıydı.

Yani hayatta kalabilmek, çocuklarına iş bulmak için CHP'yi sığınak gibi gördüler.

Bu durum doğal olarak CHP yönetiminde bir mezhebin mensuplarının ağırlık kazanmasına, nihayetinde de CHP'de tartışmalara neden olmaya başladı.

2016 yılının Mart ayında CHP'nin İzmir Seferihisar'daki bir toplantısına katılmıştım.

Parti içinde gördüğüm mezhep kavgası beni dehşete düşürmüştü.

Çünkü etkin kadrolarda bir mezhep mensuplarının çoğunluk kazanması doğal olarak bir tartışma yaratıyordu.

O tartışma CHP'lilerin bütün enerjisini de çekip alıyordu.

Bunun üzerine İzmir'den döndükten bir hafta sonra karşılaştığımızda Kemal Bey'e gözlemlerimi anlatıp, bir endişemi paylaştım.

"Kemal Bey, Tayyip Erdoğan eğer iktidarda 50 yıl daha kalmak için bir plan uygulamak isteseydi, kuşkusuz CHP'nin bir Alevi partisine dönüşmesini isterdi.

Mezhep meselesi bu bölge insanlarının en kolay zehirlendiği konu.

Alevi toplumunu çok iyi anlıyorum, yaşadıklarını görüyorum, niçin burada toplanmak istediklerini de gayet iyi anlıyorum ama bu korkuyu ve o korkunun neden olduğu bu toplanmayı hem Alevi toplumunun iyiliği için hem de Türkiye'nin iyiliği için engellemeniz gerektiğini düşünüyorum" dedim.

Burada bir şeyin altını özellikle çizmek istiyorum.

"Aleviler siyasette etkin olamaz" anlayışında değilim. Hatta Alevi inancına mensup birinin ülkede cumhurbaşkanı, başbakan olamayacağı anlayışını kabul edenlerden de değilim. Toplumda böyle bir anlayış olduğuna inanmıyorum. Üstelik normalleşmemiz, önyargılarımızdan kurtulmamız, gerçek bir toplumsal barışı sağlamamız ve gerçek bir demokrasiye geçebilmemiz için bunun bir zaruret olduğunu da düşünüyorum.

Eğer mezhep meselelerini kaşıyan biri olmazsa ülkemizde bunun sorun olacağını düşünenlerden de değilim.

Ve bu konuda en büyük haksızlığın da Alevi toplum kesimine yapıldığının ve bu haksızlıkları sonlandırmanın hepimizin sorumluluğu olduğunun da farkındayım.

Ama bunu aşmanın yolunun bir partide toplanmak olmadığını, hatta bu yolun onları daha da zor durumda bırakacağını çünkü mezhepçilik virüsünün zihin olarak Tayyip Erdoğan'a en uzak toplum kesimlerinin bile onun yanında toplanmasına neden olacağını, bunun en büyük zararını da uzun yıllar yine Alevi toplum kesiminin göreceğini düşünüyordum.

Muhafazakâr mahallede konuşulanları bildiğim ve oluşan bu tehlikeyi fark ettiğim için o dönemde cem evlerinden ve CHP teşkilatlarından gelen bütün konferans taleplerine olumlu yanıt verdim.

Bu konferanslarda kendimce gördüğüm bu tehlikeyi, dilim döndüğünce o insanlara anlatmaya çalıştım.

Bu konferanslarımda tek bir olumsuz tepki almadım.

Hepsi de "Çok haklısın Levent Bey, bizim de niyetimiz bu değil ama demek böyle bir görüntü çıkıyor ortaya" diyerek taşıdığım endişeye ortak oldular.

Hatta Adana'da bir konferansımda çok kalabalık bir salonda bu endişelerimi anlatınca sonradan Alevi dedesi olduğunu öğrendiğim yaşlı bir bey "Haklısın evlat, bizim de yanlışlarımız var" diyerek büyük bir olgunluk göstermişti.

İktidarın yaydığı korku politikası nedeniyle Alevilerin CHP'ye sığınması ve CHP'deki önseçim gibi demokratik süreçlerin iyi işlemesi nedeniyle etkili makamlarda bu insanların ağırlık kazanmasına neden oldu.

Bu da Tayyip Erdoğan'ın yaratmaya çalıştığı algıyı kolaylaştırıyordu.

Bu durum hem toplumun dikkatini çeken bir olguya dönüşmüş hem de Tayyip Erdoğan'ın el altından yaydığı "CHP bir Alevi partisidir, iktidarı onlara veremeyiz" propagandasının etkili olmasına neden olmuştu.

Bunca yıkıma, bunca yolsuzluğa, bunca talana, bunca haksızlığa rağmen toplumun AK Parti'den kopmamasının, kopsa bile CHP'ye gitmemesinin altında uzun yıllardır yapılan bu propagandanın büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.

Kemal Bey de bu durumun yarattığı tıkanıklığın farkına varmış olacak ki 2018 yılından itibaren partide bir değişime gitti ve CHP ile ilgili oluşan bu algıyı dağıtacak adımlar attı.

Fakat kendi konumunu korumayı her şeyden daha önemli gören sorumsuz kimi CHP'lilerin bazı söz ve davranışları Kemal Kılıçdaroğlu'nun bu çabasını ister istemez olumsuz etkiledi.

Kemal Bey CHP'de kısmen de olsa bir dönüşüm sağlamıştı ama AK Parti tabanında CHP'ye yönelik bu anlayış bir kere yerleşmişti.

CHP'deki bu değişimin etkilerinin henüz topluma tam olarak yansımadığını, Tayyip Erdoğan'ın bunu kullanmaya devam ettiğini de görmemiz gerekiyor.

Tayyip Erdoğan, köprü adıyla başlattığı Gezi ile taçlandırdığı oyununu ustalıkla oynamış, muhafazakâr tabanda "Burası Suriye mi olacak?" endişesini yaratmış o korkuyla da tabanını yanında tutmayı başarmış, yani istediği sonucu almıştı.

Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırarak, iktidarın katı bir İslamcılık anlayışına teslim olmasını sağlayan Deniz Baykal'ı ikna eden, 2015'te MHP'yi ikna edip, Tayyip Erdoğan'ın iktidarını sürdürmesini sağlayan, dahası tek adam rejim değişikliğinde onca lafı söyleyen MHP liderinin bir gecede fikir değiştirmesini sağlayan birileri varsa bu oyunu kuranın da aynı odak olduğunu düşünüyorum.

Ve bu oyunun ne yazık ki hâlâ devam ettiği kanaatindeyim.

2018 Seçimleri, neler oldu, neler yaşandı?

Bir çılgın proje olarak cumhurbaşkanlığı adaylığım

2018 seçimlerinin arka planına geçmeden önce müsaade ederseniz size kendi cumhurbaşkanlığı adaylık sürecimin arka planını anlatmak istiyorum.

Daha önce referandum sonuçlandıktan sonra yazdığım bir yazıdan bahsetmiştim.

Umut verici bir yazıydı. Çünkü aradaki bir puanlık küçük farkın kapatılabileceğini düşünüyordum.

O yazıda "2018 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde AK Partilileri de işin içine dahil edebilecek bir yaklaşım, bir politika ortaya konulursa, bu sistem değişikliğinden sonra Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanı seçilmesi engellenerek tek adam rejimine geçişin durdurulabileceğini" söylemiştim.

Çünkü bütün baskılara, tehditlere rağmen direnen hem yüzde 49'un büyüklüğüne hem de aradaki farkın küçüklüğüne ve bu farkın kapatılabileceğine yaptığım vurgu toplumda bir umut dalgası yarattı.

O yazı sanırım umut verici bir yazı olduğu için beklemediğim kadar büyük bir ilgi gördü.

O yazımdan sonra insanların zihninde benimle ilgili bir adaylık ihtimali oluşmaya başladı.

Eski siyasetçiler, kimi sanatçılar, emekli bürokratlar, kimi aydınlar... hatta okurlarım arasında benim adaylığım konuşulmaya başlandı.

Prof. Dr. Ali Nesin'in *HaberTürk*'e verdiği bir röportajda ideal aday olarak benim adımı vermesi bu ilgiyi daha da artırdı.

Bu tartışmalar beni hem hedef haline getirmiş hem de ilgi odağı olmamı sağlamıştı.

Bu tartışmalara tek bir gün dahil olmadım. Adaylık düşündüğümü ima eden tek bir sözüm de davranışım da yoktu.

Hem siyasete girmeyi düşünmüyordum hem de bu adaylık meselesinin çok anlamsız bir şey olduğunu biliyordum.

Çünkü mesele kimin aday olup olmayacağı meselesi olmadığını, esas olanın birlikteliğin sağlanması olduğunu, dahası partilerin içyüzünü bildiğim için böyle bir şeyin imkânsız olduğunu da biliyordum.

Aydınlar, yazarlar, gazeteciler, akademisyenler, kanaat önderleri... herkes kendince bir arayış ve çaba içindeydi.

Ülkemizin nereye sürükleneceğini görüyor, bunu engellemeye yönelik gösterilen çabalara elimizden gelen katkıyı vermeye çalışıyorduk.

Bir gün Ruşen Çakır'ın programına katılmak için Medyascope'a gidiyordum. Ruşen aradı, "Programa geliyorsun, programdan sonraki vaktini biraz geniş tut, seninle tanışmak isteyen biri var" dedi.

Programı yaptıktan sonra Ruşen Çakır'ın odasına çıkınca gelen kişinin Boğaziçi Üniversitesi eski rektörü çok kıymetli Üstün Ergüder Hoca olduğunu gördüm.

Esasında biz Üstün Hoca'yla daha önce bir kere karşılaşmış, kısa bir sohbet de etmiştik.

Üstün Hoca direkt konuya girdi ve şöyle dedi: "Levent, bütün konuşmalarını dinliyor, bütün yazılarını okuyorum, seninle fikirlerimiz yüzde yüz örtüşüyor. Bu gidişatı durdurmak için bir şeyler yapmak gerekiyor, bana göre senin cumhurbaşkanı adayı olman lazım." Üstün Hoca lafı hiç dolandırmadan direkt konuyu açınca önce bir şaşkınlık yaşadım.

Çünkü Üstün Ergüder hem çok saygın hem de çok değerli yaklaşımları olan biriydi.

Bunun üzerine ben de "Hocam, bunu sizin yapmanız lazım. Siz hem yaşça daha olgun ve tecrübeli hem de bu konuda daha yetkinsiniz" diyerek adaylığım meselesini geçiştirmeye çalıştım.

Üstün Hoca, konuyu devam ettirince çok büyük saygım vardı, saygısızlık olmasın diye "Tamam hocam, bir bakayım, konuşuruz" diyerek konuyu kapattık.

Sonra ben bir aylığına yurtdışına gittim.

Yurtdışından döndükten sonraki hafta eski bürokrat, şimdilerde dış politika yorumculuğu yapan, arkadaşım Aydın Selcan aradı ve buluşmak istediğini söyledi.

Buluşunca, Boğaziçi Üniversitesi eski rektörlerinden Gülay Barbarosoğlu, Boğaziçi'nin eski rektörlerinden Üstün Ergüder ve Boğaziçi matematik profesörlerinden Betül Tanbay'ın her hafta toplantı yaptıklarını, Betül Tanbay'ın evinde seçim sürecini konuştuklarını ve o toplantılara beraber katılmamızı istediklerini" söyledi.

Bunun üzerine belirlenen günde Aydın Selcen ile Betül Tanbay'ın evine gittik.

Gitmeden önce, arkadaşım olan Anavatan Partisi eski genel başkanı ekonomist Nesrin Nas'ın da gelmesini istediğimi söyledim, onlar da "Çok iyi olur" diyerek olumlu yaklaşınca hepimiz Betül Tanbay'ın evinde toplandık.

Neler yapabiliriz, nasıl yapabiliriz üzerine sohbet etmeye başladık.

Çünkü o dönemde herkes kendince bir çıkış arıyor, bir şeyler yapma ihtiyacı duyuyordu.

Bu insanların da derdi ülke daha büyük felaketlere sürüklenmeden bir çıkış yolu yaratılmasıydı.

Konuşma sonunda geldi, bir bağımsız aday organizasyonu yapılması fikrine dayandı.

Yani muhalefet yaratılan bu kutuplaşmadan kendini kurtaramıyor, birlik de olamıyor, AK Parti seçmeninin rahatça gelebileceği bir aday kilidin açılmasını sağlayabilir anlayışıyla hareket ediyorduk.

Bunun da en kolay partiler üstü bir adayla sağlanacağını düşünüyorduk.

O toplantıda, "Şimdiden böyle bir organizasyon yapmamız gerek, aday senin olman lazım" deyip topu bir anda kucağıma bıraktılar.

Bunun üzerine ben de "Bu benim evet dememle olabilecek bir şey değil, bu çok büyük bir karar, bunun altından kalkabilir mi-

yiz, kalkamaz mıyız, bunu tartışmamız gerek. O yüzden bu halkayı genişletelim bir bakalım duruma" diyerek konuyu zamana yaymaya çalıştım.

"Tamam" dediler ve biz toplantılara başladık.

Her toplantıda katılımcı sayısı da giderek artmaya başladı.

Sabancı Üniversitesi'nde akademisyenlik yapmış iktisat profesörü Ahmet Aykaç, Yapı Kredi Bankası eski Genel Müdürü Burhan Karaçam, yine Boğaziçi Üniversitesi akademisyenlerinden Prof. Dr. Faruk Birtek, yazar akademisyen Soli Özel ilk katılanlar arasındaydı.

Herkesin tek amacı vardı: Gidişatı durdurmaya kendimizce katkı vermek.

Bu sayı eski bürokratların, yazarların, aydınların, akademisyenlerin katılımıyla kısa sürede kırk kişiye çıktı.

Toplantıları, bana mail atıp, "otelim emrinde" diyen bir okurumun otelinde yapıyorduk.

Her toplantı artık benim için bir kâbusa dönüşüyordu.

Çünkü her toplantıda insanlar "çıkıp adaylığımı ilan etmemi" söylüyorlar, ben de buna karşı her seferinde "Konuşalım, nasıl olacağına bakalım, yapabilir miyiz, altından kalkabilir miyiz?" diyerek konuyu geçiştiriyordum.

Bu toplantılar yaklaşık dört ay sürdü.

Bir taraftan bu adaylık meselesinin çok ciddi bir şey olduğunu düşünüp tedirgin oluyor, diğer taraftan, "Acaba yapabileceğim bir şey var da bundan kaçıyor muyum?" endişesi taşıyordum.

Çünkü ülkenin bu kadar değerli insanı bir araya gelmiş ve benim bir şey yapabileceğimi söylediklerine göre "Acaba yapabilir durumdayım da ben mi bunu fark etmiyorum?" endişesiyle günlerce uyumadım.

Belki farkında olmadan kendi konumumuzu abartıyor, kendimize olmadık misyonlar yüklüyorduk.

Diğer taraftan da siyasete girmek gibi hiçbir planım olmadığı halde bu adaylık meselesinin insanların zihninde, bir makam hırsıyla hareket ettiğim algısını yaratmasından ürküyordum.

Yine bir toplantıda bir araya gelmiştik.

Toplantıdaki arkadaşlar yine her zamanki gibi bir an önce çıkıp adaylığımı ilan etmem gerektiğini söylüyor, bana da "Eğer korkuyorsan söyle bilelim, boşa uğraşmayalım" anlamına gelecek sözler söyleniyordu.

Bunun üzerine "Arkadaşlar adaylığını ilan et diyorsunuz ama daha toplantı yapacak bir ofisimiz bile yok, çünkü o ofisi tutacak bir paramız da yok. Böyle otel odalarından adaylık ilan etmek biraz komik kaçmaz mı? Önce para bulalım, ofis tutalım, bir ekip oluşturalım" diyerek adaylığımın ilanını bu şartlara bağladım.

Bunun üzerine para bulmak amacıyla iş insanlarıyla görüşmek için kendi aramızda görev bölümü yaparak o toplantıdan ayrıldık.

Para bulup ilk fırsatta ofis tutacaktık.

Daha önce tanıştığım bir iş insanından randevu aldım, ofisine görüşmeye gittim ve "böyle bir organizasyonun kurulduğunu, bunun için de paraya ihtiyacımız olduğunu" söyledim.

"Çok iyi yapmışsınız" diyerek hiçbir şey söylemeden içeri gidip, elinde içi para dolu bir torbayla döndü.

"Para işlerinden sorumlu arkadaşımızla gelelim ona verirsiniz" diyerek parayı almadan oradan çıktım.

İş insanının bu tavrı karşısında büyük bir şaşkınlık yaşamıştım.

Çünkü hiç beklemiyordum.

İçimi korkunç bir endişe sardı.

Çünkü insanların böyle kolay destek vermeleri sırtımızdaki o sorumluluk duygusunu daha da büyütüyor, beni bir anlamda biraz daha köşeye sıkıştırıyordu.

Ertesi hafta arkadaşım sevgili Nesrin Nas ile başka bir iş kadınına gittik.

Ona durumu anlattık, "çok iyi yaptığımızı, işleri biraz kötü ama yine de bir miktar para verebileceğini sonra ihtiyaç olursa takviye yapacağını" söyledi.

Ekipten Ahmet Aykaç Hoca da başka bir iş insanına gitmişti. Döndüğünde o iş insanının "Çok iyi yapıyorsunuz" dediğini ve "bir miktar parayı bir şekilde bize ulaştıracağını" söyledi.

"Acaba bir şey yapabilirim de ben bundan kaçıyor muyum?" endişesi o kadar büyüyordu ki tarif edemem.

Ya da insanların tabiriyle farkında olmadan gaza geliyordum.

Bir taraftan ofis ararken diğer taraftan da gençlerden oluşacak bir ekip kurmaya çalışıyorduk.

Taksim'de bir ofis tuttuk ve mobilya siparişi verdik.

Tayyip Erdoğan tam da o günlerde baskın bir seçim kararı aldı.

Seçim kararı, bilgisayarlarımız bile kurulmamış, sadece toplantı masası gelmiş, boş bir ofiste kıymetli hocalarla otururken açıklandı.

Masada Boğaziçi'nden Üstün Ergüder, Faruk Birtek, Nesrin Nas, Aydın Selcen ve şimdi tam hatırlayamadığım birkaç arkadaş daha vardı.

Bir anda o kadar hazırlıksız yakalanmıştık ki ne yapacağımızı bilmiyorduk.

Tartışmalar sonunda adaylığımı açıklamanın doğru olacağı kanaatine vardık.

50 günde bir ekip kurmanın, seçim kampanyası yapmanın imkânsız olduğunun farkındaydım. Yine de adaylığımı açıklamaktan vazgeçmedim.

Aday olursam belki bir puan, belki yarım puan alarak seçimin ikinci tura kalmasına katkı verebileceğimizi düşünüyorduk.

Çünkü her konferansıma gelip kulağıma eğilerek "Abi ben de senin eski mahallendenim, gelinen durumdan dolayı çok utanıyorum" diyen o çocukların bu kutuplaşmada gidecek yerlerinin olmadığını görüyordum.

Diğer yandan sırtımda bir yumurta küfesi olmadığı için hem muhalefetin önünü açacak konuşmalar yapar hem de AK Parti seçmenine daha kolay ulaşma imkânı bulabilirim düşüncesiyle hareket ediyordum.

Bütün arkadaşlar olarak tek bir motivasyonumuz vardı, o da gelen kasırganın tahribatını azaltmak için elimizden gelen her katkıyı sunmaktı.

Adaylığımı ilan ettikten sonra her şey bir anda değişti.

Tam da korktuğum başıma gelmişti.

Yani "Bunun bütün derdi siyasette bir koltuk kapmakmış" algısı insanların zihnine yerleşmiş; yazılarıma, konuşmalarıma olan

ilgi yerini bir anda "Kendini ne zannediyor" gibi küçümseyici cümlelere bırakmıştı.

Belki de haklılardı.

Çünkü kalkıştığımız işin büyüklüğünü görünce insanların böyle düşünmelerini normal karşılıyorum.

Sadece bunlar değil, baskın seçim kararı alınınca, etrafımızdaki insanların büyük bir kısmı "Artık bu iş olmaz" diyerek uzaklaşmıştı.

Hatta "En doğru ismi bulmuşsunuz, para göndereceğim" diyen iş insanı, "Adaylıktan çekilsin, oyları bölmesin ben para veremem" diye haber göndermişti.

Yazılarıma, sosyal medya mesajlarıma olan ilgi bir anda onda bir oranında düşmüştü.

Çünkü insanların zihninde bir makam elde etmek için yazıp, konuştuğum anlayışı oluşmuştu.

Sırf hissettiğimiz o sorumluluk duygusuyla hiç istemediğim bir alana girmek zorunda kalmıştım.

Dahası, bunun hakkımda ne tür algılar oluşturacağını ve bundan sonra söyleyeceğim her sözü nasıl gölgede bırakacağını da görüyordum, o yüzden bu süreç bana kendimi ateşe atmak gibi geliyordu.

Sıklıkla söylerim; duygu kabarıklığı insanın aklının önüne geçen bir perde gibidir.

Sanırım ülkemizle ilgili yaşadığımız endişe sağlıklı düşünmemizi engellemiş, o endişeyle kendimize olmayacak misyonlar yüklemiştik.

Niyetimiz iyiydi ama bu imkânsızlıklarla böyle bir şeyin yapılamayacağını görmemiz gerekiyordu.

O dönemde bu çılgınlığa tek başıma kalkıştığım algısı vardı.

Çünkü arkadaşlarla beraber bir fotoğraf vermemiştik.

Beni bu işe ikna edenlerin, yanımda olanların kimler olduğu pek bilinmiyordu.

Çünkü adaylığımı ilan edene kadar yaptığımız işi kamuoyu ile paylaşmamanın daha doğru olduğunu düşünüyor, ne olur ne olmaz diye emin adımlarla yürümeye çalışıyorduk.

Adaylığımı ilan ettikten sonra zaten çoğu kimse çekilmişti.

Kalanlar da çeşitli nedenlerle öyle bir fotoğraf vermek istemiyordu.

Mesela, Nesrin Nas adaylığımı desteklediğini sosyal medya hesaplarından açıkça söylüyordu ama eski bir siyasetçi olduğu için fotoğraf vermenin bana zarar verebileceğini düşünüyordu. Ya da kimisi üniversitede hocaydı, sıkıntıya düşeceğini düşündüğü için açıktan yanımda görünmek istemiyordu.

Böyle olduğu için ben de etrafımda böyle insanlar var diyecek bir görüntü paylaşamıyordum.

Bütün bunlar doğal olarak insanlarda, makam hırsıyla yanıp tutuşan bir deli gibi tek başıma ortaya atıldığım fikrinin oluşmasına neden olmuştu.

Yine de başladığımız bu işi yarıda bırakmamak, sürdürmek istiyorduk. Fakat ekip kuracak kimseyi bulamıyordum.

Çünkü insanlar birinin hazır kayığına binmeyi daha garantili, daha kolay gördükleri için yeni bir kayık yapmayı göze alamıyorlardı.

Ya da dediğim gibi, bizim yaptığımız şeyin bir delilik olduğunu düşünüyorlardı.

Mesela, reklam filmi çektirmek istiyorduk ama reklam ajansı bulamıyorduk.

Görüştüğümüz herkes "Bir parti olmadığınız için sizinle çalışmamız durumunda iktidarın hedefi olursak bizi kimse koruyamaz" diyerek korktuklarını açıkça söylüyorlardı.

O dönemde Ahmet Aykaç, Nesrin Nas, Üstün Ergüder ofiste toplanmaya devam ediyor, buradan işe yarar nasıl bir şeyler yapabileceğimize kafa yormaya devam ediyorduk.

Adaylık başvurusu yapmak için YSK'ya 150 bin TL para yatırmak ve 100 bin imza toplamak gerekiyordu.

Elimizde az bir miktar para vardı. Çünkü söz verenlerin çoğu para vermekten vazgeçmişti.

Onu da adaylık başvurusu için kullanırsak kampanyayı neyle yapacağız endişesi vardı ama yine de devam etmek istiyorduk.

Asıl endişemiz, YSK'nın sınırladığı o beş günde bu kadar imza toplayıp toplayamayacağımızdı.

Bunun üzerine muhalefet partilerine gittim.

İlk önce CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nu ziyaret ettim.

"Kemal Bey, kazanamayacağımı ben de biliyorum ama belki yarım, belki bir puan alarak seçimi ikinci tura bırakmaya neden olabiliriz. O yüzden bana imza desteği verirseniz bu adaylık meselesini sürdüreyim" dedim.

Kemal Bey, "Bakayım, arkadaşlarla bir konuşayım" diyerek konuyu geçiştirdi.

"İmza desteği verir misiniz?" diye HDP'yi arayıp oradaki arkadaşlarla konuştum.

Onlar da "bunun pek mümkün olmadığını" söylediler.

Meral Akşener de bağımsız aday olduğu için onun da imza meselesi vardı, bu nedenle ona gitmedim.

Mobilyaları olmayan, TV'si kurulmamış, video çekecek kamerası bile olmayan bir ofiste, birkaç arkadaşla oturup, durum değerlendirmesi yapıp, çekilmenin daha iyi olacağı kanaatine vardık ve çekildim.

"Çekilme, devam et" diyenler vardı elbette.

Ama zaten istemeyerek girdiğim bir şeydi.

O sorumluluk duygusundan kurtulmuş, elimizden geleni kendimizce yapmıştık.

Daha fazla zorlamak başka anlamlara gelecekti.

Diğer taraftan Abdullah Gül'ün, muhalefetin ortak adayı olacağı konuşulmaya başlanmıştı.

Bunun benim adaylığımı anlamsızlaştırdığını da görüyordum.

Çünkü bana göre Abdullah Gül hem partiler üstü bir isim olacaktı hem de bırakın bir iki puanı, anketlerde AK Parti'den en az 20 puan aldığı görülüyordu.

O dönemde tek bir kişi bana, "Yapma, uzak dur, bu işler sana göre değil" diyerek adaylığıma karşı çıkmıştı.

O da sevgili dostum Nuray Mert'ti.

Yani bunun çılgınlık olduğunu sanırım Nuray Mert anlamıştı.

Tayyip Erdoğan'a hediye edilen bir seçim

2018 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin, henüz seçim yapılmadan Tayyip Erdoğan'a hediye edildiğini düşünüyorum.

Seçimin Tayyip Erdoğan'a hediye edildiği görüşüm daha Muharrem İnce'nin adaylığı açıklandığı gün oluşmuştu.

O gün benim adaylığım için kiraladığımız ofiste Nesrin Nas, Soli Özel, Üstün Ergüder ve Ahmet Aykaç ile sohbet ederken, bunu söylediğimde, yazar ve akademisyen Soli Özel ile küçük bir tartışma da yaşamıştık.

Peki niçin böyle düşünüyordum?

Bunun birçok nedeni vardı.

Bunlardan biri, muhalif kesim 2017 rejim değişikliği referandum sürecinde gösterdiği birliktelikten vazgeçmiş, meseleyi partilerin girdiği bir iktidar yarışına indirgemişti.

Bu durum doğal olarak belirgin bir "biz ve onlar" ayrımını beraberinde getirdi.

Yani rejim değişikliğinin neden olduğu endişeler unutulmuş, iktidar hayali görülmeye başlanmıştı.

Öyle ki OHAL ilan edilmemiş, demokrasi askıya alınmamış, iktidar bütün devlet imkânlarını kullanmıyormuş, dahası yüzde 50+1 mecburiyeti yokmuş gibi hareket edilmeye başlandı.

Tayyip Erdoğan'ın yıllardır CHP üzerinden sürdürdüğü mezhep oyununun etkisi tabanda hâlâ çok tazeydi.

Bunu hem biliyor hem de görüyordum.

Meselenin hem bir iktidar değişimine indirgenmiş olması hem de muhalif kesimde "biz ve onlar" ayrımının belirgin hal alması, AK Parti tabanındaki bu korkuları yeniden depreştireceğini düşünüyordum.

Bana göre AK Parti tabanını bu sürece dahil edebilmek için meselenin bir iktidar yarışı olmadığı algısını yaratmak gerekiyordu.

Taşıdığımız endişeleri anlatıp, onları da bu endişelere ortak etmek için ince bir stratejiye ihtiyaç vardı.

Fakat muhalefet, referandum sürecinde taşıdığı endişeleri bir tarafa bırakıp, erken bir iktidar rüyası görmeye başladığı için bu ince strateji hiç akıllarına gelmedi.

Üstelik her parti seçimde ayrı adaylar çıkararak bu meseleyi doğal olarak bir mahalle yarışına dönüştürmüştü.

Mesele mahalleler yarışına dönüştürüldüğünde toplumsal çoğunluk olarak en büyük mahallenin kazanacağını görmek için müneccim olmaya gerek yoktu.

Meseleye böyle baktığım için 2017 referandumundan hemen sonra, bütün yazılarımda, konuşmalarımda buradan çıkmanın yolunun partiler üstü, AK Partililerin de korkusunu giderecek bir ortak aday çıkarılması gerektiğini savundum.

Muharrem İnce'nin adaylığı ilan edildiği gün seçimin kaybedileceği yönündeki görüşüme bu endişelerim kaynaklık ediyordu.

Çünkü hem aday tercihin nedeninin arka planını biliyordum hem de Muharrem İnce'nin siyaset tarzının, üslubunun neler yaratacağını az çok görebiliyordum.

Ama yine de belki yanılırım, belki AK Parti seçmeninin bir kısmı bu kutuplaşmanın ve yaratılan korkunun etkisinden kurtulur da farklı bir sonuç çıkar diye küçük bir iyimserlikle hareket etmeye çalıştım.

Fakat Muharrem İnce'nin kampanyası başlayınca hem İnce'nin üslubu ve yaklaşımı hem de muhalif kesimde ortaya çıkan iktidar olma heyecanı bu iyimserliğimi de yok etmişti.

Seçim bir anda horoz dövüşüne dönüşmüş, herkes kendi tarafında yerini almıştı.

Muharrem İnce kampanyasını, bütünüyle sloganlarla sürdürdüğü bir iktidar yarışı üzerine kurmuştu.

Yani ülkede bir rejim krizi yokmuş gibi hareket ediyor dahası "Ben kazanırsam bu sistemi hemen değiştirmeyecek, bu yetkilerle bir süre görev yapacağım" diyerek AK Parti tabanındaki "Bunların derdi rejim değil, iktidar olmak" duygusunun pekişmesine neden oluyordu.

Sadece bu da değil, Muharrem İnce'nin her bir mitinginin, her bir TV programının sosyal medyada bir "biz ve onlar" savaşına dönüştürülmesi Tayyip Erdoğan'ın arayıp da bulamayacağı bir şeydi.

Öyle de oldu zaten.

Birazcık siyaset bilen herkes bu seçimin kaybedileceğini zaten biliyordu.

Güya umut vermek adına topluma açıkça yalan söylendi.

Mesela, seçimden birkaç hafta önce bir TV programına katılmış, bu endişelerime dikkat çekmeye çalışmıştım.

Ekranda "Seçimi kazanıyoruz, bu iş bitti" diyen arkadaş program arasında "Muharrem İnce'nin kazanamayacağını ben de biliyorum ama umut vermemiz gerek" dediğinde, "Peki seçimin kaybedilmesi durumunda muhalif kesimdeki psikolojik yıkımı hesaba katmıyor musun?" diyerek seçim sonrasında oluşacak o karamsarlığı engellemek gerektiğine dikkat çekmeye çalışmıştım.

Cumhurbaşkanlığı adaylığımın en büyük zararını o seçimde gördüm.

Çünkü kendimce yaptığım her uyarı, "Böyle yaparsanız seçim kaybedilir" anlamına gelen her sözüm, "Aday olamadı, kıskançlıktan böyle yapıyor" gibi çocukça tepkilerle değersizleştirildi.

Sadece bu da değil; o mahalleyi tanıyan, o insanların nelerden etkileneceğini bilen biri olarak "Böyle yapmamalı, şöyle davranmamalı, şuna dikkat etmelisiniz" türü kendimce yaptığım uyarılara, eleştirilere insanlar "Ne oldu eski mahalleni mi hatırladın, biz kazanacağız diye üzülmeye mi başladın?" gibi akıl almaz tepkiler veriyorlardı.

Neredeyse artık konuşamaz hale gelmiştim.

Çünkü her itirazım, her uyarım büyük bir öfkeyle karşılanıyordu.

Bütün muhalif kesim böyle değildi elbette.

Ama yaratılan hava buydu.

O seçim sürecinde hissettiğim öteki görülmeyi, dışlanmayı, aşağılanmayı başka hiçbir dönemde yaşamadım.

Onca yazım, onca konuşmam, onca çabam bir anda unutulmuş; iktidar heyecanına kapılan muhalefetin büyük çoğunluğu beni bile "öteki" olarak görmeye başlamıştı.

İşte yaşadığım bu duygunun daha büyüğünü bütün AK Partililerin hissettiklerini az çok anlayabiliyordum.

O dönemde "Abi bunlar sana bile tahammül edemiyor, bize ederle mi?" mealinde yüzlerce mesaj alıyordum.

Bu nedenle 2018 seçimleri bana göre sadece muhalefetin değil, muhalif kimi yazar, aydın, kanaat önderi... çoğunluğun elbirliğiyle Tayyip Erdoğan'a hediye ettiği bir seçimdi.

Abdullah Gül'ün ortak adaylığı

Ben kendi adaylık meselemle meşgulken bir gün Abdullah Gül'ün ortak aday yapılacağı haberini aldım.

Gelişmelerden haberim yoktu, çünkü o dönemde aday olduğum için muhalif siyasetçilerle pek görüşmüyordum.

Esasında adaylıktan çekilmemin bir nedeni de Abdullah Gül'ün ortak aday yapılacak olmasıydı.

Çünkü bizim amacımız, partiler üstü bir aday çıkarılması ve AK Parti seçmeninin de gelmesini sağlamaktı.

Gördüğüm kadarıyla o dönem Abdullah Gül'ün adaylığı bu ihtiyacı karşılıyordu.

Abdullah Gül'ün ortak adaylık fikrinin tam olarak kimden çıktığını bilmiyorum. Benim tahminim, bu fikri ortaya ilk atan Saadet Partisi ve HDP'li kimi siyasetçilerdi.

Fakat partileri buna ikna eden ve görüşmeleri sürdürenlerden biri yanılmıyorsam Konda Araştırma Şirketi Başkanı Bekir Ağırdır'dı.

Bekir Ağırdır'ın yaptığı bir ankette Abdullah Gül'ün seçimi yüzde 60'la kazandığı görülüyordu.

Bu ne kadar doğruydu bilmiyorum ama söylenen buydu.

Bekir Ağırdır bu anketi önce bütün partilere sonrasında da Abdullah Gül'e götürmüştü.

Herkes bu fikre olumlu yaklaşmıştı.

Özellikle de CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu.

Kemal Bey'in bu seçimi Tayyip Erdoğan'a hediye etmemek için çok çabaladığının yakından tanığıyım.

Her türlü tavizi verdi, oluşan ortak görüşlere itibar etti ama buna rağmen bu süreci sonlandırmaya gücü yetmedi.

Aynen 2015 seçimlerinden sonra Deniz Baykal'ın Tayyip Erdoğan'la görüşüp Meclis başkanlığı adaylığını açıklamasını engellemeye yetmediği gibi.

Çünkü onu da çok aşan ilginç gelişmeler vardı.

Önce Gül'ün adaylığını anlatayım, bu ilginç gelişmelerin ne olduğuna birazdan geleceğim,

Bu gidişatı durdurmak için bana göre esas olan AK Parti seçmeninin bir kısmını demokrasi mücadelesi verenlerin yanına çekmekti.

Kimin iktidar olacağı, ülkeyi kimin yöneteceği meselesi sonranın meselesiydi.

Muhalefet, Abdullah Gül'ün hem Tayyip Erdoğan'ın CHP ile alakalı tabana yaydığı korkuyu yok edecek, hem AK Partilileri "Bu bir iktidar mücadelesi değil" anlayışına çekecek hem de "biz ve onlar" ayrımının yarattığı endişeyi ortadan kaldıracağını düşünüyordu.

Bana göre muhalif kesim o dönemde hem ülkedeki durumun vahametini tam olarak kavrayamadığı için, hem iktidar hayali görmeye başladığı için hem de "biz ve onlar" ayrımına kapıldığı için Abdullah Gül'ün adaylığına çok yüzeysel yaklaştı.

Sosyal medyada Abdullah Gül karşıtı öyle bir hava oluştu ki bu hava AK Partilileri bile ürkütecek kadar dışlayıcı, aşağılayıcı bir yaklaşım barındırıyordu.

"Abdullah Gül aday olursa sandığa gitmeyiz", "Ona oy vereceğime ülke batsın daha iyi" türü mesajların AK Partilileri de aynı duyguyla hareket etmeye iteceğini göremeyecek kadar yüzeysellik barındırıyordu bu tepkiler.

Çünkü siz "Aday bizden biri olmayacaksa ülke batsın" dediğinizde bir başkası da "O zaman bizden biri de olmayacaksa ülke batsın" anlayışını kolayca benimseyebiliyor ve oluşan bu atmosfer doğal olarak herkesi kendinden olanın arkasında hizalanmaya mecbur bırakıyor.

Özellikle CHP'li kimi siyasetçilerin düşüncesizce ettiği sözler bu atmosferin oluşmasına büyük katkı sağlıyordu.

Bu nedenle sosyal medyada küçük de olsa bir Abdullah Gül karşıtlığı oluşmuştu.

Halbuki Abdullah Gül'ün ortak adaylığı kabul etmesi bana çok ilginç gelmişti.

Çünkü bana göre kazanma ihtimali olan bir adayın her türlü tehlikeyi göze alması gerekiyordu.

Diğer taraftan kendi mahallesinin iktidarına karşı toplumun farklı kesimleriyle iş birliği yapmayı göze alması önemliydi.

Muhafazakâr mahalledeki katılaşmış CHP önyargısına bir anlamda meydan okumuştu.

Fakat insanlar bunu Abdullah Gül'ün yeniden cumhurbaşkanı olma hevesi olarak yorumladılar.

Böyle yorumlamalarının temelinde de meseleyi bir rejimin değiştirilmesini engellemek, demokrasiye yeniden dönmek, siyasetin zeminini yeniden kurmak değil de iktidarı almak şeklinde yorumlamak yatıyordu.

Sıklıkla vurguladığım gelen vahametin farkında olmamaları, ülkede tam olarak ne olduğunu bir türlü anlayamamaları bütün söz ve eylemlerini belirleyen faktör oldu.

Yani meseleyi bir ülkenin yıkılışını engellemek, ülkeyi sürükleneceği felaketten kurtarmak, demokrasiye, hukuka yeniden işlerlik kazandırmak ve siyasetin zeminini yeniden kurmak şeklinde algılamadıkları ve meseleyi iktidar mücadelesine indirgedikleri için Abdullah Gül'ün adaylığını iktidarı yine o mahalleye teslim etmek gibi gördüler.

Abdullah Gül'ün adaylığına karşı çıkılmasının diğer bir nedeni de kitabın başında anlattığım gibi seküler kesimin bütün dindarları aynı görmesiydi.

Halbuki Gül'ün CHP'nin adayı olmayı kabul etmesi bile aynı olmadıklarının göstergesiydi.

Esasında ülke kilitlenmiş, kimse pozisyonunu değiştirmediği için de bu kilit açılamıyordu.

Bundan en büyük kazancı da Tayyip Erdoğan sağlıyor ve tek adam rejimini her gün biraz daha kalıcı hale getiriyordu.

Hepimizin birinci önceliği o kilidi açmaktı.

Yani mesele, kimin cumhurbaşkanı olacağı, ülkeyi kimin yöneteceği değildi.

Konda'nın yaptığı araştırmada ortaya çıkan "yüzde 60 ile kazanıyor" sonucu sanırım muhalefetin en büyük dayanağı olmuştu.

Kemal Bey de dahil olmak üzere ülkedeki aklı başında herkes bu nedenle Abdullah Gül'ün adaylığını istiyordu.

Fakat hem ülkenin gidişatından şikâyet edip sabah akşam sosyal medyada ağlayan, sızlayanların oluşturduğu atmosfer hem de son andaki çok ilginç bulduğum bazı gelişmeler Abdullah Gül'ün ortak aday yapılmasını engelledi.

Ve o seçim sonucunda tek adam rejimi biraz daha kurumsallaştı, devlet bütünüyle parti devletine döndü ve her alanda büyük bir yıkım yaşandı.

Milyonlarca gencin hayali söndü, milyonlarca insan yoksulluk girdabına sürüklendi, ülke her alanda ağır bir yıkım yaşadı.

Bir gecede fikir değiştiren muhalefet partisi

Bütün partiler Abdullah Gül'ün ortak aday yapılması konusunda anlaşmıştı.

Aday olması durumunda Abdullah Gül'ün seçimi kazanacağını bana göre Tayyip Erdoğan da görmüş, fena halde endişeye kapılmıştı.

Sanırım ona giden anketler de benzer şeyler söylüyordu.

Dahası, Abdullah Gül'ün adaylığının Tayyip Erdoğan'ın yıllar önce CHP üzerinden kurduğu oyun planını boşa çıkaracağının da farkındaydı.

Fakat Tayyip Erdoğan'ın gördüğünü kimi muhalifler göremiyordu.

Bu da onun için büyük bir şanstı.

Tayyip Erdoğan, iktidarına yönelik oluşan tehlikenin farkına vardığı için Gül'ün adaylığını engellemek amacıyla kolları sıvadı.

Önce Abdullah Gül aleyhine "Mahalleye, dindarlara ihanet ediyor" diye büyük bir kampanya başlatıldı.

Ardından Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ı ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ı göz dağı vermek için Abdullah Gül'e gönderdi.

Esasında bu iki isim de Abdullah Gül ile hukuku olan kimselerdi.

Ama orada önemli olan kamuoyuna verilecek mesajdı.

Çünkü bu iki isim Abdullah Gül ile görüşmeye bir askeri helikopterle gitti. Helikopter, Gül'ün Ayazağa'daki ofisinin yanında-

ki askeri bölgeye inmiş, bu iki isim oradan yürüyerek Abdullah Gül'ün ofisine geçmişti.

Bu esasında kamuoyunda bir algı oluşturmak amacıyla kapalı bir tehdit mesajıydı.

Çünkü dediğim gibi, bana göre Tayyip Erdoğan seçimi kaybedeceğini görmüştü.

Bu iki ismin bir askeri helikopterle gittiği haberi duyulacak ve bu görüntünün toplumda bir endişe yaratması sağlanacaktı.

Gidenlerin ne söylediğinden daha çok Tayyip Erdoğan'ın seçimi kaybetmemek için neleri yapacağının anlaşılmasını sağlamaktı.

Abdullah Gül'e yakın kaynaklardan öğrendiğim kadarıyla, görüşme çok hararetli geçmişti.

Çünkü "Abdullah Gül'ün bu kadar yüksek sesle bağırdığına, sesinin alt katlara kadar geldiğine ilk defa şahit olduk" dediler.

Abdullah Gül gelenlere "Ne yaptığınızın farkında mısınız?", "Böyle bir şeye nasıl alet olursunuz?", "Bu ülke bunları hak ediyor mu?" diyerek rest çekmiş, adaylık kararını geri almayacağını bildirmişti.

Abdullah Gül'ü kararından döndüremeyen Tayyip Erdoğan yüzünü bu sefer muhalefete dönmüştü.

Ve bir anda Meral Akşener, "Partim benim aday olmamı istiyor, o nedenle ortak aday konusuna sıcak bakmıyoruz" diyerek adaylığını ilan edince Abdullah Gül'ün adaylığı da engellenmiş oldu.

Halbuki Bekir Ağırdır elindeki anketle bütün liderleri dolaşmış, bu fikre bütün liderler ikna olmuştu.

Zaten Abdullah Gül de bunun üzerine "Ben varım" demişti.

İlk başlarda Abdullah Gül'ün ortak aday yapılması fikrine "tamam" diyen Meral Akşener, bu fikrinden vazgeçmiş, her partinin kendi adayını çıkarmasının yolunu açmıştı.

Bir gün Meral Akşener'e bunu sorduğumda, "Engelleyen ben değilim, benimle bir alakası yok" dedi.

Böyle demişti ama sonraki yıllarda "2018'de büyük hata yaptıklarını" söyleyip, "aynı hatayı bir daha yapmamak için "2023 seçimlerinde cumhurbaşkanlığına aday olmayacağım" demişti.

Ama sürece dahil olan herkes Abdullah Gül'ün adaylığının, Meral Akşener'in "Partim benim aday olmamı istiyor" diyerek adaylığını açıklamasıyla son bulduğunu söylüyor.

Bu meseleyle ilgili benim kişisel yorumum, muhtemelen İYİ Parti'den birileri devreye sokulmuş, Meral Akşener aday olmaya mecbur edilmişti.

Sadece Abdullah Gül'ün adaylığı değil, muhalefetin ortak aday çıkarması da engellenmiş bana göre Tayyip Erdoğan'ın seçimi kazanmasının yolu açılmıştı.

Bütün kritik anlarda olduğu gibi sanki yine bir el devreye girmiş, tek adam rejiminin devamlılığı sağlanmış, Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak isteyen bir senaryo varsa o senaryonun akamete uğraması engellemişti.

Çünkü Abdullah Gül'ün seçilmesi yıllardır kusursuz bir şekilde işleyen senaryonun akamete uğraması demekti.

Ama nasıl olmuşsa olmuş daha önce Gül'ün ortak adaylığına "tamam" diyen bir muhalefet partisi bir gecede kararını değiştirmiş, senaryoyu akamete uğramaktan kurtarmıştı.

Bir kere daha tekrar edeyim ki, tüm bu kilit anlarda birilerinin bir şekilde ikna edilmesi, bütün engellerin büyük bir ustalıkla ortadan kaldırılması bana gerçekten çok tuhaf geliyor.

Bu nasıl mümkün olabilir?

Bunu hangi güç sağlayabilir?

Bu kadar engeli kim kaldırabilir, bu kadar farklı insanı kilit anlarda kim nasıl ikna edebilir?

Ya da Türkiye kaderine doğru sürüklenirken herkes çıkarına göre hareket ediyor ve bu gidişatı kolaylaştırıyor muydu?

Bütün bunlar hakikaten çok şaşırtıcı.

Çalınan minareye kılıf gerekiyor

Abdullah Gül'ün adaylığı engellenince oyunun ikinci perdesi başlamıştı.

Kemal Bey büyük bir risk alarak Abdullah Gül'ün adaylığına "evet" demişti.

Çünkü o da durumun farkındaydı.

Esas olan kilidin açılmasıydı ve bunu da ancak AK Parti tabanından oy alabilecek birinin yapacağını biliyordu.

Fakat Gül'ün adaylığı gündemden kalkınca kendisi için en kolay yolu tercih etmeye mecbur kaldı veyahut mecbur bırakıldı.

Hem sosyal medyada hem muhalif kamuoyunda "Aday bizden biri olsun" anlayışı güçlü bir ağılık kazanmıştı.

Bu kamuoyu baskısı altında farklı bir aday çıkarmanın riskini de göğüslemek gerekiyordu.

İşte bu riskin Kemal Bey'in kararını en çok etkileyen faktörlerden biri olduğunu düşünüyorum.

Çünkü Kemal Bey her partinin farklı aday çıkarmasının, riski daha da büyüttüğünün farkındaydı.

Parti içinde iktidar mücadelesi verenler, sosyal medyada Kemal Bey aleyhine kampanya yapanlar bu riski adeta bir tehdit olarak kullanıyorlardı.

Kemal Bey parti içi mücadelede kendisini zora sokacağını düşündüğü riskin sorumluğunu "Aday illa bizden biri olsun" diyerek hem parti içi iktidar mücadelesi sürdürenlerin hem de bu anlayışı yaygınlaştırmaya çalışan muhalif kesimin üzerine attı.

Yani onların istediği gibi birini aday yaparak sorumluluktan kurtulacağı anlayışıyla hareket etti.

Kemal Bey, partideki kendi rakibi Muharrem İnce'yi aday yaparak bu insanlara, "Buyurun istediğiniz gibi sizden birini aday yaptım, kaybederse de sorumluluk bende değil" demiş oldu.

Bu şekilde o dönem hem tabanı rahatlatmış hem de parti içi mücadelede kendisi açısından bir rahatlama sağlamıştı.

Halbuki Kemal Bey o güne kadar yaptığı konuşmalarda adayın nasıl biri olacağını onlarca kez tarif etmişti.

Fakat Muharrem İnce, Kemal Bey'in yaptığı bu tariflerden hiçbirine uymuyordu.

Mesela, kulislerde adaylığına kesin gözüyle bakılan isimlerden biri de Abdüllatif Şener'di.

Çünkü Kemal Bey, CHP'nin adayının AK Parti'den oy alacak biri olmasına dikkat ediyordu.

Abdullah Gül'ün ortak adaylığını engelleyenler bana kalırsa CHP'nin AK Parti'den oy almasını sağlayacak bir aday çıkarmasını da engellemiş, söz ve eylemleriyle kutuplaşmayı artırmaya en yatkın isimlerden birinin aday olmasını sağlamıştı.

Ülkenin kader seçimi bir anlamda parti içi kavgaya feda edilmişti.

Yani bir siyasetçinin kendi rakibini cumhurbaşkanlığına aday yapması hayatın doğal akışına aykırıydı.

Bu durum, bana göre seçimin kaybedildiğinin baştan kabul edildiğinin bir göstergesiydi.

Ama buna rağmen kamuoyuna "kazanıyoruz", "bu iş bitti" propagandası yapmaktan vazgeçmediler.

Bugünlerde de muhalefet benzer bir yaklaşımla hareket ediyor ve "Bu iş bitti" havası yaratarak toplumu benzer bir rehavetin içine sürüklüyor.

Bütün bunları görünce; bazen, kimileri tarafından "kazandık", "bu iş bitti" atmosferinin toplumu, muhalefeti rehavete sürüklemek için kasten yaratıldığı hissiyatına kapılıyorum.

Daha önce söylediğim gibi, siyasetten biraz anlayan herkes Muharrem İnce'nin seçimi kaybedeceğini anmıştı ve ne yazık ki öyle de oldu.

Esasında kaybeden Türkiye oldu.

Bunca yoksulluk, bunca haksızlık, ülkenin bir parti devletine dönüşmesi, laikliğin, Cumhuriyet felsefesinin ağır bir tehlike altına girmesi... tüm bunlar muhalif kesimin meseleyi rejim değişikliği değil, iktidar değişikliği olarak görmesi ve bu nedenle yapılması gerekenleri yapmadıkları için yaşandı.

Burada eminim ki kimilerinin aklına "Abdullah Gül'e karşı olunmasının nedeni, Atatürk ve Cumhuriyet karşıtı olarak görülmesinden kaynaklanıyor olmaz mı?" sorusu gelecektir.

Evet, böyle bir algı vardı ama "Bu gerçek mi?" sorusunu kimse sormadı.

Yedi yıl cumhurbaşkanlığı yapmış bir isimden bahsediyoruz.

Bu konularla alakalı söyledikleri, yaptıkları... hepsi arşivlerde duruyor. Gezi sürecinde aldığı tavır ortada.

Tayyip Erdoğan'la yaşadıkları çatışma konuları da bilinen şeyler.

Niçin ayrıldıkları da sır değildi.

Bana göre de Abdullah Gül'ün yaptıklarından veyahut yapmadıklarından dolayı söylenecek, eleştirilecek çok şey var.

Tarzı, yaklaşımı, üslubu elbette eleştirilir.

Yeterince cesur olmaması, yeterince kararlı davranmaması, kilit anlarda dirayetli bir tavır takınmaması...

Bütün bunların hepsi eleştiri konusu.

Dahası, kendi mahallesinde öncülük ettiği onlarca yıla dayalı değişimin bir kişinin eliyle yok edilmesine karşı daha aktif bir pozisyon almaması da bana göre çok ciddi eleştiri konusu.

Ne yazık ki ülkenin bu hale gelmesinde bu çekingenliği, kararlı olmaması nedeniyle onun da ciddi payı olduğunu düşünüyorum.

Ama aranan; ideal, ülkeyi yönetecek bir cumhurbaşkanı değil, ülkedeki kilidi açacak, siyasete işlerlik kazandıracak, ülkeyi normalleştirecek bir kişiydi.

Yani ülke kilitlenmişti, o kilidi açacak bir anahtar aranıyordu.

Ne kadar doğruydu bilemem ama o dönem anketler de bu anahtarın Gül olduğunu söylüyordu, muhalefet de zaten bunun için onun adaylığında ittifak yapmıştı.

Kaldı ki Abdullah Gül CHP, İYİ Parti, HDP ve Saadet Partisi'nin ortak adayı olacaktı.

Bu partiler olmadan Meclis'te ne yapabilirdi ki?

Abdullah Gül, Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı olsaydı Kemal Bey bu adaylığa "olur" der miydi?

Kaldı ki Abdullah Gül'ün Atatürk düşmanı olmadığını, Cumhuriyet felsefesiyle bir sorun yaşamadığını seküler kesimden onu tanıyan herkes bilir.

Bütün bunları göz ardı etmek bana çok doğru gelmiyor.

Üstelik bir iki yıllığına seçilecek, Meclis'te muhalefetin de desteğiyle sistemi yeniden düzeltecek, sonra da göreve veda edecekti, çünkü böyle anlaşılmıştı.

O iki yılın sonunda da herkes kendi partisinin iktidarı için mücadele edebilirdi.

Ama önce yaşanan kilitlenme açılmalı, siyasetin zemini oluşturulmalı, devlet esaretten kurtulmalıydı.

Kabul edelim ki kendi mahallemizi, kendi partimizi iktidar görme arzusu ülke hassasiyetimizin önüne geçti.

Ve şimdi o ağır faturayı hep birlikte ödüyoruz.

Ama en çok da bu ülkenin yoksul insanları ödüyor, siyasette kendine bir yer kapmış olanlar değil.

Kadınları, gençleri, çocukları ödüyor.

Bütün bunların sonunda "Ama Erdoğan hile yaptı" deyip seçimdeki bariz başarısızlığı örtmeye çalışmanın hiçbir anlamı yoktu.

Çünkü hile yaptıysa da o hileyi hesaba katarak hareket etmek gerekiyordu.

Tam da bu nedenle bir kilitlenmeden bahsediyoruz.

Otoriter yönetim demek bana göre hukuku, demokrasiyi askıya almış, bir anlamda ülkeyi rehin almış bir yönetim demektir.

Ülke o esaretten kurtulmadan iktidar hayali görmek hem ülke hassasiyeti taşımamak hem de durumun vahametini kavrayamamaktır.

O dönemde kimileri, "Abdullah Gül bir şey yapmak istiyorsa bağımsız aday olmalı" türü tartışmalar yapılıyordu.

Aday olmalı mıydı, olsaydı kazanır mıydı, kazanma ihtimali olmayan bir adaya AK Partililer oy verir miydi, yani o beklenen işlevi görür müydü? Bütün bunları bilmiyorum.

Ama bana göre Abdullah Gül, "Ortak adaylığı beklemeyip, kendi aday olsaydı" diyenler esasında "Aday olsun AK Parti'den oy alsın aradan biz sıyrılalım" demiş oluyorlardı.

Herkes kendi mahallesine sığınmış, kendi partisi ve adayı etrafında kümelenmiş ama başka birinin birinci önceliğinin Türkiye olmasını ve bunun için meydana inmesini bekliyorlar.

Bu bana fazla çıkarcı bir yaklaşım gibi görünüyor.

Ülkenin bu girdaptan çıkabilmesi için herkesin bir adım geri atması, herkesin bazı tavizler vermesi, bunun bir iktidar meselesi değil, ülkenin yıkımdan kurtulma meselesi olduğu anlayışına sahip olması gerekiyordu.

Kimse bunu yapmayınca bir başkasından da bekleme hakkımız olmuyor doğal olarak.

Tekrar edeyim: Bana göre kazanma ihtimali olan bir adayın her türlü tehlikeyi göze alması gerekiyordu.

Çünkü 2002 yılında bugüne gelen süreçte kimlerin nasıl ikna edildiğini, kimlerin nasıl kolayca oyuncuya dönüştürüldüğünü, bu sürecin tamama ermesi için her engelin nasıl kolayca ortadan kaldırıldığını görünce kazanma ihtimali olan adayın her türlü tehlikeyi göze alması gerektiği kanaatine varıyorum.

Abdullah Gül'ün bütün bunları göze alıp ortak adaylığa "evet" demesi doğrusu beni bile şaşırtmıştı.

Çünkü bu çok büyük cesaret ve kararlılık gerektiren bir adımdı.

Daha önce birçok defa gösteremediği kararlılığı, cesareti burada göstermişti.

"Adam kazandı", Muharrem İnce kayıplara karıştı

Bana kalırsa Muharrem İnce'nin adaylığı CHP'deki parti içi mücadelenin bir sonucuydu.

Daha önce bahsettiğim gibi, adaylık meselesi Kemal Bey'in, seçimin riskini kendisini zorlayan, partide iktidar mücadelesi verenlerin kucağına atması meselesiydi.

Muharrem İnce, muhalefetin ortak aday çıkarma çabalarına karşı çıkmış, "Aday illa bizden olsun" kampanyası yapmış, kendine yakın partilileri, teşkilatları bu konuda Kemal Bey'e karşı hareketlendirmiş, bir anlamda adayın CHP'li olması için uğraşmıştı.

Bana göre 2015'te Deniz Baykal'ın Kemal Bey'e rağmen Erdoğan ile görüşüp Meclis başkanı olmasına benzer bir durumdu.

CHP'li bir adayın kazanamayacağı ortada olduğu için Kemal Bey de Muharrem İnce'yi aday yaparak bu işin sorumluluğunu onun sırtına yüklemişti.

Muharrem İnce sıklıkla "yalnız bırakıldığını, destek olunmadığını, hatta engeller çıkarıldığını" söylüyor.

Bütün bunlar bu zorlama adaylığın doğal sonucuydu.

"Çok istiyordun al buyur yap" demiş oldular bir anlamda.

Bu yaklaşım ister istemez ekip ruhunu da öldürüyor.

Kemal Bey'in söylediği, "CHP'yi yönetmek ülkeyi yönetmekten daha zor" cümlesinden de anlaşılacağı gibi CHP'deki parti içi iktidar mücadelesi hiç bitmiyor.

Ülkedeki her seçim parti içindeki muhalifler için bir umuda dönüşüyor.

"Seçimi kaybedersek yönetim bize geçer" gibi akıl almaz yaklaşımlar sergileniyor.

2018 seçimleri de bunlardan biriydi.

Kaldı ki seçime bir ay kala bir aday çıkarmak onun sağlıklı bir kampanya yapmasını ve toplumda bir güven duygusu yaratmasını beklemek pek doğru bir yaklaşım değildi.

Tablo böyleyken seçime gidildi.

Bütün bu olup bitenden sonra o seçimi Tayyip Erdoğan'ın kazanacağını görmek için siyasi deha olmaya gerek yoktu.

Seçim gecesinde olanlar esasında adaylık sürecinde yaşananların doğal bir sonucuydu.

Parti içi mücadelenin topluma yansıyan yüzüydü.

Muharrem İnce aday olmuş, tam da beklenildiği gibi seçimi kaybetmişti.

Kimi CHP'lilerde bunun öfkesi vardı.

Yani "Aday bizden olsun" kampanyasının ve o kampanyada yapılan yanlışların neden olduğu sonuca duyulan bir öfke.

Bu öfkenin hedefinde de doğal olarak Muharrem İnce vardı.

Muharrem İnce, hem partiyi kendi adaylığına mecbur bırakmış hem de kimi partililere göre "yaptığı bariz hatalarla özellikle de kutuplaşmayı artırıcı sözlerle" seçimin kaybedilmesine neden olmuştu.

CHP'deki kimi siyasetçiler meseleye böyle bakıyor, başarısızlığın bütün faturasını Muharrem İnce'ye çıkarıyorlardı.

Muharrem İnce ise parti içinde kendi adaylığına karşı çıkanların onu yalnız bıraktıklarını ve seçimi kaybetmesi için ellerinden gelen her şeyi yaptıklarını düşünüyordu.

Bu ayrışma o gece sağlıklı bir strateji kurulmasının ve seçmenin psikolojisini yönetecek bir yaklaşım geliştirilmesinin de önüne geçti.

O gece faturayı birbirlerinin üzerine yıkmak için verdikleri mücadelede seçmeni unutmuşlardı.

Muharrem İnce'nin "Adam kazandı" mesajının ardında esasında kendi partisine duyduğu öfke vardı.

Bu öfke sadece böyle bir mesaj atmasına değil, başka hatalar yapmasına da neden oldu.

Ve doğal olarak o gece seçmeni unutup bu faturadan nasıl kurtulacağının hesabını yapmaya başladı.

Kurtarıcı aranıyor

Ülke bu haldeyken muhalefetin böyle sorumsuz davranması kimilerinin aklına "Peki niçin böyle davranıyorlardı?" sorusunu getirecektir.

Benim kişisel tahminim, bahsettiğim *Akit* gazetesi çizgisindeki İslamcılık anlayışını tanımadıkları, dahası bu anlayışın otoriterlikle buluştuğunda gelecek olan felaketin boyutunu göremedikleri ya da görmek istemedikleri için olabilir.

Çünkü felaketi tam kabul ettiklerinde hem pozisyonlarını değiştirmeleri gerekiyor hem de yaptıkları siyaset şeklini.

Bunları yapamadıkları için böyle bir tehlike yokmuş gibi davranmayı tercih ediyorlar.

Ülkeyi elbette dert ediyorlar ama bu derdin büyüklüğünün onları daha fazla şeyler yapmaya itecek kadar olmadığını düşünüyorum.

Yani ülkeyi dert ediyorlar ama bir taraftan da partilerini o partilerdeki konumlarını da muhafaza etmek istiyorlar.

Bir diğer nedeni de sorumluluğu daha çok toplumda görmeleri.

"Biz kavga veriyoruz, anlatıyoruz, söylüyoruz toplum gerçeği görüp gelirse işleri düzeltiriz, gelmiyorsa biz ne yapabiliriz ki?" diye bakıyorlar.

Toplum tahribatı durdurmayı siyasetçilerden beklerken siyasetçiler ise toplumdan bekliyorlar.

Toplum muhalefetin kendilerini kurtarmasını beklerken muhalefet ise toplumun onları kurtarmasını bekliyor.

Meseleye böyle baktıkları için bütün umutlarını Tayyip Erdoğan'ın yapacağı yanlışlara bağladılar.

Tayyip Erdoğan yanlış yapacak, ülke zarar görecek, toplum fikrini değiştirecek ve buradan çıkacağız.

Böyle baktıkları için de gidişatı durduracak sahici bir politika üretmiyorlar.

Mesela, ekonomi bozulacak ve toplum buna dayanamayacak.

Sadece siyasetçiler değil, kimi ekonomistler, aydınlar da benzer anlayışı benimsiyorlar.

Halbuki dünyada ekonominin götürdüğü otoriter bir yönetim yok gibi.

Venezuela, Irak, Suriye, Şili, Romanya... ekonomideki bozulmanın otoriter yönetimi değiştirmeye yetmediğini gösteren onlarca örnek var.

Çünkü ekonomi bozuldukça insanlar daha çok korkuyorlar, korktukça gerçekçi davranmaktan daha da uzaklaşıyorlar.

Ekonomi bozulduğunda adalet, demokrasi, insan hakları gibi temel değerler neredeyse bütünüyle gündemden düşüyor, insanların birinci önceliği doğal olarak geçim derdi olmaya başlıyor.

Birinci öncelik ekonomi olduğunda da en güçlü gördüğü liderin arkasında toplanıyor.

Muhalefetin dağınık yapısı da bu anlayışı besliyor.

"Bu gidişle ekonomi bozulacak, ekonomi bozulunca iktidar kaybedecek" anlayışı bir süre sonra tuhaf bir kısır döngü yaratıyor.

Otoriter yönetimlerde ekonomi gerçekten bozuluyor, muhalefet haklı çıktıkça o haklılığına vurgu yapıyor, bu sefer de ekonominin bozulmasından dolayı mutlu oluyorlar algısı oluşmaya başlıyor.

Yabancılar buna "Wishfull thinking" yani tahminin temenniye dönüşme hali diyorlar.

Bana göre muhalefet de ne yazık ki bu açmazla karşı karşıya kaldı.

Yani umudunu tahmininin gerçekleşmesine bağlama açmazı.

Bu durum "Bunlar istiyorlar ki ekonomi bozulsun iktidar değişsin" anlayışını yaratıyor ve seçmeni kendinden gördüğü iktidara daha fazla sahip çıkmaya yöneltiyor.

Diğer yandan otoriter yönetimin hukuk, kural tanımadığını, ekonomideki bozulmanın neden olduğu sorunları geçici rahatlamalarla aşmak için her şeyi yapabileceği gerçeğini göz ardı ediyorlar.

Mesela, ülkenin en önemli varlıklarını yok pahasına satıp, topluma geçici bir rahatlama sağlayıp seçimi kazanma ihtimali her zaman görmezden geliniyor.

Böyle olduğu için bunca yıkıma, bunca talana, bunca tahribata rağmen iktidar gözle görünür bir oy kaybına uğramıyor, seçmen iktidardan kopsa da muhalefete gitmiyor.

Çünkü otoriter yönetimlerin diğer en önemli özelliği ise toplumdaki güven duygusunu yok etmektir.

İnsanlar güven duygularını kaybettikleri için bir başkasına güvenmekte zorlanıyorlar.

Böyle anlarda toplumun en güçlü gördüğü lider, devletin bütün olanaklarını kullanarak muazzam bir güç kazanmış, sahnede gördükleri, daha önce tanıdıkları kişi oluyor.

Toplum psikolojisi böyle işlediği için zaten otoriter yönetime yakalanmış ülkeler bir yıkım olmadan otoriterlikten çıkamıyorlar.

Benim "Ülkede kilitlenme yaşanıyor" dediğim şey tam da bu.

Bu kilidi açmak için toplumsal psikolojiyi hesaba katmak gerekiyor.

Bunu hesaba kattığımızda da dilimiz, üslubumuz, yaklaşımlarımız ne söylediğimizin önüne geçiyor.

"Muhalefet sahici bir şey yapmıyor" derken bunu kast ediyorum.

Bana göre bütün bunlar hesaba katılarak bir politika izlenmeli.

Dil, üslup ayarlanmalı, topluma ulaşmanın yeni yolları yaratılmalı.

Ama en önemlisi de güven duygusu yaratacak bütünlüklü politika ve ilkeli yaklaşıma ihtiyacı var.

Sınavlarda dört yanlış bir doğruyu götürürken siyasette bir yanlış on doğruyu götürüyor.

On tane doğru yapıp bir tane yanlış yaptığımızda esasında hiçbir şey yapmamış oluyoruz.

İkinci bir yanlışta artık eksiye düşüyoruz.

Sonra ne söylersek söyleyelim duyulmuyor, duyulsa da etki etmiyor.

Endişeli toplum, endişesiz muhalefet

Toplum böyle anlarda sorunlarını çözecek, endişelerini ortadan kaldıracak ve tüm bunları yapabileceğine inanacağı bir kurtarıcı arıyor, bunu bulamadığında da "Daha kötüsü olabilir" endişesiyle istemeyerek de olsa var olana sarılıyor.

Halbuki bana göre insanlara en başından beri gelen kasırganın anlatılması gerekiyordu.

Başka ayrıntılara girmeden bütün dikkati, bütün enerjiyi, bütün çabayı bunu anlatmaya vermek, toplumun dikkatini buna çekmek gerekiyordu.

Demokrasi olmazsa, adalet olmazsa, laiklik olmazsa yoksullaşan, kapkaranlık bir Ortadoğu ülkesine döneceğimiz gerçeğini en yalın haliyle anlatmak tek ve vazgeçilmez bir amaç olmalıydı.

Bunu sadece sözle de anlatamayız.

Önce güven kazanmamız gerekiyor, sonra halimizle, hareketimizle, bazen bakışımızla, bazen yüzümüzdeki endişeyle... Toplum muhalefete baktığında endişenin ete kemiğe bürünmüş halini görmeliydi.

Yani otoriter yönetimin neden olacağı yıkımın endişesini.

Muhalefet tam tersine "Umut veriyoruz" diyerek böyle bir tehlike yokmuş gibi davranma yolunu seçti ve meseleyi bir iktidar yarışına indirgedi, bu da insanların gelen kasırgayı görmelerini engelledi.

Mesele iktidar yarışına indirilirse bu yarışta devleti, medyayı, yargıyı kontrolüne almış bir siyasetçi doğal olarak daha avantajlı bir konuma gelmiş oluyor.

Bana göre Tayyip Erdoğan'ın en büyük şanslarından biri de muhalefetin bu meseleyi bir iktidar yarışına indirgemiş olmasıdır.

2019 Yerel seçimleri

Kusursuz Fırtına

2019 yerel seçimlerinde büyük bir başarı elde edildiğine dair genel bir kanaat var.

Bana göre 2019 seçimlerindeki muhalefetin başarısı ne yazık ki Türkiye'nin kazancına dönüşmedi.

Tam tersine bu seçimleri Türkiye'nin büyük bir fırsatı kaçırdığı bir seçim olarak görüyorum.

Bu düşüncemin kimilerini çok şaşırttığının farkındayım.

Neden böyle düşündüğümü anlatayım.

Meseleye belediye başkanlığı düzleminde bakıyorsak elbette bir başarı var ortada.

Yani Türkiye'de otoriter bir yönetim olmasaydı, demokrasi, hukuk, insan hakları, dahası Anayasa askıya alınmamış, laiklik tehlikede olmasaydı yani normal bir demokratik sistem olsaydı belediyedeki kazanımlar elbette büyük bir başarı sayılabilirdi.

Türkiye 2019'a göre daha mı iyi, yoksa daha mı kötü durumda?

Ekonomide, dış politikada, tarımda, toplumsal barış meselesi, rejimin biraz daha kökleşmesi meselesi, toplumda yaşanan ahlaki çürüme ve yozlaşma, gençlerin ülkeyi terk etmek için yarışa girmiş olması... Tüm bunlara baktığımızda Türkiye 2019'a göre daha iyi diyebilir miyiz?

Peki ortada bir başarı varsa, bu gidişatı az da olsa durdurması gerekmez miydi?

Bu konuda herkesten farklı düşündüğümün farkındayım.

Ben de yanılıyor olabilirim elbette.

Ama benim ülkenin karşı karşıya kaldığı tehlikeye bakışımın farklı olduğu da ortada.

2019 seçim sürecini biraz, Wolfgang Petersen'in yönettiği baş rollerini George Clooney, Mark Wahlberg ve Diane Lane'in paylaştığı *Kusursuz Fırtına* filmine benzetiyorum.

Geçimini balıkçılıkla sağlayan bir kasabada altı kişi balık tutmak için tekneyle denize açılıyorlar.

Geçimleri tutacakları balıktan elde edecekleri gelire bağlı olduğu için denizde açılabildikleri kadar açılıyorlar.

Fakat o anda korkunç bir fırtınanın geldiğinden habersizler.

Çok da balık tutuyorlar.

Hatta öyle ki belki de bugüne kadarki en büyük ve en çok balığı bu sefer tutuyorlar.

Çok mutlular, denizin ortasında teknede "Her şey çok güzel olacak" diyerek birbirlerini kutluyor, adeta mutluluktan kendilerinden geçiyorlar.

Fakat o arada fırtına her gün biraz daha yaklaşıyor.

Sonunda o fırtınanın tam ortasında kalıyorlar.

Ne tuttukları balıklar kalıyor ne tekneleri ne de canları.

Umarım ülkenin sonu o filme benzemez ama ben 2019 yerel seçim kazanımlarının neden olduğu mutluluğu o balıkçıların tuttukları balıklar sayesinde yaşadıkları sevince, mutluluğa benzetiyorum.

Böyle düşünmemin nedeni, belki de sıklıkla tekrarladığım gibi, iktidar mensuplarını tanıyor olmamın, neler yapabileceklerini tahin edebilmemin, benimsedikleri İslamcılık anlayışının ülkeyi nasıl bir karanlık kuyuya döndüreceğini yani gelen kasırganın büyüklüğünü görüyor olmamın etkisi var muhtemelen.

Ülkenin yüz yıllık kazanımını yok edecek, geri döndürülmesi imkânsız tahribatlar yaratacak, milyonlarca insanın hayatını cehenneme çevirecek, milyonlarca insanı yoksulluğun pençesine sürükleyecek, milyonlarca gencin bu ülkeye olan umudunu kıracak ve burayı çoraklaştıracak bir kasırga gelirken tali gördüğüm meseleleri yani şehre yapılan güzel bir metroya, yapılan muhteşem bir binaya sevinmek bana çok tuhaf geliyor.

Yani teknemizi yutacak bir fırtına gelirken tuttuğumuz balıklara sevinemiyor, bunun nasıl büyük başarı olduğunu anlayamıyorum.

Muhalif kesim ise tam tersine "böyle davranmamak gerektiğini, bir şey yokmuş gibi davranmanın direnci artırdığını, kasırga gelmiyormuş gibi yaparsak insanları umutlu tutabileceğimizi" söylüyor ve başarıyı, başarısızlığı buna göre tanımlıyor.

Sakın yukarı bakma

2019 seçimlerinde muhalefetin tavrını başka bir örnekle anlatayım.

Gözünüzde şöyle bir film sahnesi canlandırmanızı istiyorum: Denizin kenarında bir şehirde yaşıyoruz.

Kimimiz plajda güneşleniyor, kimimiz restoranda yemek yiyor, kimimiz dans ediyor, kimimiz de evlerimizde oturuyoruz.

Fakat kimilerimiz karşıdan uzaktan da olsa bir kasırganın geldiğini görüyor.

Tam da öyle bir anda kimi siyasetçilerimiz gelecekte o şehrin yönetimini almak için çeşitli vaatlerde bulunuyor, kimi siyasetçilerimiz de o şehrin bir mahallesinin yönetimini almak için seçim kampanyası yapıyor.

İçimizden kimi yazarlar, aydınlar, akademisyenler, bilim insanları gelen kasırgayı fark ettiği için toplumu uyarmak, bir tedbir almalarını sağlamak için adeta feveran ediyor.

Feveran ediyorlar ama hem topluma ulaşamıyorlar hem de ulaşsalar da inandıramıyorlar.

Çünkü siyasetçiler böyle bir tehlike yokmuş gibi davranıyorlar.

Aynen yönetmenliğini Adam McKay'in yaptığı başrol oyunculuğunu Leonardo DiCaprio ile Jennifer Lawrence'ın paylaştığı *Don't Look Up* filmindeki gibi bir sahne var ülkemizde.

Bu filmde iki bilim insanı, "dünyaya yaklaşan, altı ay içinde, çarptığında dünyayı yok edecek bir kuyrukluyıldızın olduğunu" söyleyip bunu durdurmak amacıyla, bir şeyler yapmak gerektiğini anlatmak için TV'lere çıkıyor, ABD başkanıyla görüşüyor ama kimseyi ikna edemiyorlar.

Tedbir almak, bir şeyler yapmak durumunda olanlar, bir şey yapmamak için toplumun dikkatini başka yöne çekmek amacıyla "Sakın yukarı bakma" kampanyası yaparak bu iki bilim insanını değersizleştiriyor, meseleyi de magazinleştiriyorlar.

Bu filmdeki hikâye üzerinden anlatmam gerekirse, bana göre bizim ülkemize çarpacak olan kuyrukluyıldız otoriter yönetim anlayışını benimsemiş mevcut iktidar, "Korkmayın, bir şey yok, her şey güzel olacak" diyerek toplumun yukarı bakmasını engellemeye çalışan ise ne yazık ki muhalif siyasetçilerdir.

Yıkıcı ve büyük bir kasırga gelirken siyasetçilerin şehrin yönetimini almak için topluma vaatlerde bulunuyor olması, toplumun, durumun ciddiyetini kavramasının da önüne geçiyor.

Toplum genel olarak siyasetçilere, aydınlardan, yazarlardan, bilim insanlarından daha çok değer veriyor, onların sözlerine daha fazla kulak kabartıyorlar.

Böyle olduğu için bir gurup aydın, yazar, akademisyen gelen kasırganın vahametini topluma anlatmaya çalışsalar da yeterince etkili olamıyorlar.

Siyasetçilerin söz ve yaklaşımlarının toplumun gelen felakete bakışını nasıl etkilediğini, insanları nasıl vurdumduymaz yaptığını, insanların sahici bir tedbir almalarını nasıl engellediğini, yapmaları gereken asıl şeyleri yapmaktan alıkoyduğunu görmemiz gerekiyor.

Kasırganın neden olacağı felaket ortadayken ve üstelik o felaketi artık açıkça yaşamamıza rağmen o şehrin yönetimini almak için güzel vaatlerde bulunmayı kazanım olarak görmek bana biraz tuhaf geliyor.

Meseleye böyle baktığım için 2019 yerel seçimlerinin muhalefet açısından heba edilmiş bir süreç olduğunu düşünüyorum.

Çünkü o seçim kampanyasında yapılan vaatlerin, kullanılan dilin, ülkenin başında böyle bir bela yokmuş gibi davranmanın insanların ülkede olup biteni kanıksamasına neden olduğu kanaatindeyim.

Belediye başkanlıklarını kazanmanın yanlış olduğunu mu söylüyorum?

Elbette bunu demiyorum. Yaşanan ve yaşanacak olan felakette belediye başkanlıklarının bir teferruat olduğunu düşünüyorum.

Yani bana göre balık tutmayı değil, kasırgadan sağ çıkmayı öncelik yapmak gerekiyordu.

Çünkü o seçimlerin, toplumu bu kasırgaya karşı uyarmak, gerçek bir tedbir almaya zorlamak için çok büyük bir fırsat olduğunu ama bunun kullanılmadığını, hatta tam tersine toplumun dikkatinin başka yöne çevirecek yaklaşımlar sergilendiğini düşünüyorum.

Otoriter yönetime geçmiş yani devleti gasp edilmiş bir ülkede bence yol, köprü, kreş hesabı yapılamaz, bunun üzerinden siyaset sürdürülemez.

Çünkü bunun üzerinden sürdürülen o siyaset otoriter yönetimin meşrulaşmasını, esas tehlikenin de fark edilmesini engelleyeceğini düşünüyorum.

Seçimler, toplumun algılarının en açık olduğu, siyasetçilere en çok kulak verdiği dönemlerdir.

Topluma ulaşma imkanlarının en yüksek olduğu dönemlerdir.

Böyle bir dönemin bana göre kreş vaadiyle harcanmaması gerekiyordu.

Muhalefet taşıdığı endişeyi her an, her saniye topluma aktarmak ve toplumu bu yıkımın karşısına dikecek bir anlayışa çekmesi gerekiyordu.

Bana göre o seçimler Tayyip Erdoğan'ın otoriter anlayışının toplum nezdinde meşrulaşmasına neden oldu.

Ve buna da ne yazık ki "Topluma umut vermeliyiz" diyerek gelen felaketi göstermeme yöntemini tercih eden muhalefetin neden olduğunu düşünüyorum.

Bir taraftan dönüp "Hukuk yok, demokrasi yok, otoriterlik var" deyip diğer taraftan bütün bu yıkıcı sorunlar yokmuş gibi davranmak sözün ağırlığını zedeledi, meselenin ciddiyetine büyük gölge düşürdü.

Anayasası askıya alınmış bir ülkede belediye başkanlığını kazanmaya çalışmak bunun için kampanya yapmak bana hakikaten çok tuhaf geliyor.

Bu nedenle bana göre muhalefet seçim kampanyası gelen kasırganın yaratacağı yıkımı topluma anlatmak üzerine kurmalıydı.

Sonuç muhtemelen değişmeyecekti. Yani kazanılan belediyeler yine kazanılacaktı ama toplumun dikkati de gerçek tehlikeye çekilmiş, toplum sahici bir tedbir almaya zorlanacaktı.

Ankara'da Mansur Yavaş yine kazanacaktı zaten.

İstanbul'da Ekrem İmamoğlu muhtemelen yine kazanacaktı.

Çünkü referandumda İstanbul'un yaklaşık yüzde 52'si zaten Tayyip Erdoğan'a "hayır" demişti.

2018 Cumhurbaşkanlığı seçiminde de Tayyip Erdoğan yüzde 50 oy alabilmişti.

İstanbul'daki seçmenin yaklaşık yüzde 51'i zaten yıllardır durumun vahametinin farkındaydı. Ekrem İmamoğlu'na çok iyi kreş, yol, metro vaat ettiği için değil, otoriter yönetimi geriletmek için oy verdi insanlar.

Yani bana göre o seçim belediyeleri kazanmak için değil, gelen kasırgayı topluma anlatmak ve onları güçlü bir birliktelikle bu kasırgayı durdurmak için o bilinci ve direnci yaratmak üzerine kurgulanmalıydı.

Ama tam tersine "Her şey güzel olacak" denilerek insanların bir tehlike yokmuş gibi davranmasına neden oldular.

Tekrar edeyim: Seçim bütünüyle otoriterlik mi demokrasi mi ikilemine indirgenseydi aynı belediye başkanlıkları yine kazanılabilirdi muhtemelen.

Tek fark toplumda güçlü bir duygu oluşmuş, AK Parti'nin bir kısım seçmeni de bu endişeye ortak edilmiş, toplumun önemli bir kısmının en azından bundan sonra meseleye böyle bakması sağlanabilirdi.

Hem bu yapılmadı hem de o seçimde oluşan birliktelik duygusu ve heyecanı sürdürülemedi.

Ne dediğimin daha iyi anlaşılması için şöyle bir soru yönelteyim: Türkiye'de 2023 seçimini mevcut iktidar kazanırsa adım adım uygulanan Ortadoğululaşma süreci tamamlanırsa o belediye başkanlıklarının bir anlamı kalacak mı?

Yani kasırganın ortasında kalan bir tekne için balıkçıların ne kadar büyük balık tuttuklarının bir anlamı olur mu?

Aynı soruyu farklı bir şekilde de sorabilirim.

2019 seçimlerinde öyle bir kampanya yapılsaydı ki insanlar gelen felaketin farkına varıp, güçlü bir birliktelik duygusuyla iktidarın karşısına dikilip, iktidarı seçime zorlasaydı ve ülke bu felaketten kurtulsaydı.

Hangisi daha büyük kazanç olurdu? Belediyeleri kazanmak mı yoksa bu iktidarın son üç yılda verdiği zararlardan ülkeyi kurtarmak mı?

Anayasamız yok ama çok güzel metromuz var

Kimileri bu seçimin yerel seçim olduğunu, seçmenin siyasi bir kampanya istemeyeceğini ve yerel seçimde siyasi bir kampanyanın seçmeni olumsuz etkileyeceğini söylüyorlar.

Muhalif seçmen hizmetle mi ilgileniyordu gerçekten?

Yani HDP veyahut İYİ Parti seçmenleri Ekrem İmamoğlu'na ya da Mansur Yavaş'a daha çok yol, köprü yapacağı için mi oy verdiler?

CHP seçmenin sandığa gitmesinin nedeni kreş, yol, metro vaatleri miydi?

Bana göre böyle bir durum yok. Toplum ülke endişesi yaşıyor, yol, köprü endişesi değil.

İnsanlar bu endişeyle yani tam da benim söylediğim siyasi endişeyle sandığa gittiler.

Yani otoriter yönetime karşı birlik oldular ve oylarını da kim olduğuna bakmadan otoriter anlayışa karşı kullandılar.

Seçim iptal olduktan sonra ikinci seçim daha da siyasileşti ve Ekrem İmamoğlu'nun oyu siyasileşen ikinci seçimde daha da arttı.

Toplum hizmetle ilgileniyor olsaydı bütün bunlar olur muydu?

Kaldı ki böyle bir dönemde seçmen hizmetle ilgileniyorsa bu da o ülke siyasetçilerinin, aydınlarının kusuru olur.

Çünkü bu, gelen felaketi topluma anlatamamışlar demektir.

Ben toplumun bunun farkında olduğunu, tam tersine siyasetçilerin böyle bir felaket gelmiyormuş gibi davrandıklarını düşünüyorum.

Deniz Baykal geçmişte niçin öyle davrandı? Devlet Bahçeli bir gecede niçin fikir değiştirdi ve muhalefet bir otoriter yönetim yokmuş gibi niçin davranıyor? Bu soruların üzerine hepimizin düşünmesi gerektiği kanaatindeyim.

Siyasetçiler böyle davrandıkları için toplum da dikkatini gelene kasırgaya veremiyor, vermediği için de birliktelik duygusuyla bir şey yapma, tedbir alma zorunluluğu hissetmiyor.

Ülkeyi yıkıma sürükleyen ağır bir tahribat yaşanırken toplum niçin hizmetle ilgileniyor?

Anayasası askıya alınmış bir ülkenin ne demek olduğunu toplum niçin kavramıyor?

Demokrasinin, hukukun yok edilmesinin o beklediği hiçbir hizmeti alamayacağı, dahası ekmek bile bulamayacağı anlamına geldiğini niçin bir türlü görmüyor?

Ya da görmüyor mu gerçekten?

Bana göre muhalefete oy veren seçmenin tamamının esas derdi buydu zaten.

Burada yapılması gereken, bir kısım AK Partiliyi buna inandırmak ve demokrasi safına çekmekti.

Bir felaket geldiğine inandıramıyoruz çünkü kulak verdiği siyasetçiler yıllardır konuşmalarında demokrasinin yok edildiğini, hukukun ve Anayasa'nın rafa kaldırıldığını söyleyip otoriterlik vurgusu yaparken, eylemlerinde demokrasi, hukuk varmış anayasal bir sorun yokmuş gibi davranıyorlar.

Bu tutarsızlık toplumun felaket vurgularını bir iktidar savaşı olarak görmesine neden olduğu kanaatindeyim.

Kaldı ki toplum mu siyasetçiye bir istikamet verir siyasetçi mi topluma?

Toplumun peşinden sürüklenen bir siyaset ülkeye huzur getirebilir mi?

Siyasetçiler toplumu dönüştürebildikleri, kendi doğrularına inandırabildikleri zaman başarı kazanıyorlar.

Bizde niçin sahici bir siyasi başarı olmuyor?

Çünkü siyasetçiler popülist davranarak toplumun peşinden sürükleniyorlar ve sonuç da hep hüsran oluyor.

Tekrar edeyim: Bana göre amaç belediyeleri kazanmak değil, yıkımı durdurmak olmalıydı sonucun ne olacağını bilemeyiz.

Benim söylediklerim de yüzde yüz doğrudur yaklaşımı içinde değilim. Doğru olduğuna inandığım için meseleye böyle bakıyorum.

Yani belediye başkanlıklarını bu kadar önemsemenin asıl önemli olanı gölgede bıraktığını düşünüyorum.

"İstanbul'u, Ankara'yı alalım diye uğraşmıyoruz, bizim derdimiz başka, ülkemizin daha büyük bir sorunu var" yaklaşımında bulunmanın etkisi beklediğimizden de büyük olabilirdi.

"Derdimiz belediyeler değil, ülke" demek, buraları istemiyorum demek değildi.

Tam tersine "buraları bana vermelisin ama şu gerekçeyle vermeli, bununla da kalmamalı başka şeyler yapmak için de benim yanımda durmalısın" demekti dahası oluşan o birlikteliği de her gün biraz daha büyüterek iktidarın karşısına dikmekti.

Muhalefetin kazancı Türkiye'nin yararına dönüşmedi

Bana göre 2019 seçimlerinin kazananı muhalefet, kaybedeni ise Türkiye oldu.

Daha iyi anlaşılması için şöyle bir metafor üzerinden anlatayım durumu.

Denizde bir çocuk boğulurken denizin kenarında takım elbisesiyle oturmuş siyasetçilerden tek biri bile o çocuğu kurtarmak için denize atlamıyor.

"Oyunuzu bana verirseniz bu çocuğa çok güzel okullar yapacağım, gelecekte şöyle iş imkanları yaratacağım, aile sigortası getireceğim ve o çocuğun anne babasına güzel bir yaşam sürme olanağı sağlayacağım, o çocuk kurtulursa bizim yaptığımız muhteşem yollarda çok güzel araba sürecek..."

Muhalefet meseleye böyle yaklaşıyordu.

Yani ülke boğulurken ülkeyi boğulmaktan kurtaracak adımlar atmak yerine gelecekte o ülkeyi nasıl güzel yapacaklarının hayalini satıyorlardı.

Ama ülke hepimizin gözü önünde boğuluyordu.

Ekonomi çöküyordu, toplum çürüyordu, umudunu kaybeden gençler gruplar halinde ülkeyi terk ediyordu, kadınlar ölüyordu, milyonlarca çocuk iyi bir eğitim almadan hayata atılıyordu.

Türkiye gözümüzün önünde adım adım Ortadoğululaşıyordu.

Yani ülkemize çarpacak olan kuyruklu yıldız bütün hızıyla gelmişti.

O yıldız o kadar yaklaşmıştı ki durdurmak için alınacak bir tedbir neredeyse kalmamıştı.

Ülkeye bir kuyruklu yıldız çarpıyorken belediye başkanlıklarını kazanmaktan mutlu olmak sanırım benim pek anladığım bir şey değil.

O seçimde, toplumda oluşan duygu, heyecan büyütülerek devam ettirilseydi ve ülkede bir otoriter yönetim varmış gibi davranılsaydı o zaman belediyeleri kazanmak muhalefetin değil, Türkiye'nin kazancına dönüşürdü.

Ama bu da yapılmadı.

Tam tersine ülkeyi parti devletine dönüştüren, Anayasa'yı askıya alan, demokrasiyi, hukuku hiçe sayan sonucunu beğenmediği seçimi iptal eden birine bir taraftan "diktatör bozuntusu" derken diğer taraftan da "Sayın cumhurbaşkanımızın desteklerini bekliyoruz" diyerek randevu alma yarışına girildi.

Bunun otoriterliği nasıl meşrulaştırdığını, dahası toplum nezdinde, otoriterlik ithamını nasıl değersizleştirdiğini de umursamadılar.

Bu tür davranışların, yani bazı durumlarda Tayyip Erdoğan ve onun getirdiği sistemle bir sorun yokmuş gibi davranmanın, "otoriterlik vurgularının" toplum tarafından koltuk kavgasında söylenmiş sözler olarak görülmesine neden oldu.

"Demokrasi mücadelesi veriyoruz, kes sesini!"

Muhalif siyasetçilere yönelik zaman zaman yaptığım eleştiriler kimileri tarafından düşmanlık olarak algılanıyor veyahut bu tür eleştirilerin demokrasi mücadelesine zarar verdiği söyleniyor.

Toplum olarak eleştiri kültüründen yoksun olduğumuzu düşünüyorum.

Çünkü biz, yeni farklı bir şey söylediğimizde "Şimdi durup dururken icat çıkarma" denilerek büyütülen bir ülkenin çocuklarıyız.

Kendi fikrimizi söyleme cesareti gösterdiğimizde ukala, saygısız olarak tanımlanıp, o baskıyla büyütülen çocuklarız.

Böyle olduğu için de eleştiri düşmanlık olarak görülüyor.

Herkes kendinden olmayanlara yöneltilen eleştiriye itibar ederken kendinden olana yönelik eleştiride art niyet arıyor.

Eleştirinin iyileştirici, düzeltici, sağlamlaştırıcı, dahası muhatabını hata yapmaktan alıkoyan bir işlevi olduğu ne yazık ki görülemiyor.

İnsan kendine yakın gördüğü kimseyi eleştirir.

Yani dostun eleştirisi, düşmanın ise övgüsüdür kıymetli olan.

Bizde ise bu anlayışın tam tersi işliyor.

Bu nedenle muhalefet veyahut muhalif aktörlere yönelik eleştirilerimin altında kimileri sıklıkla bir art niyet arıyorlar.

Kimileri bunu eski mahalleme bağlarken, kimileri de kişilere olan düşmanlığıma.

Yazarlığa başladığım 2010 yılında Tayyip Erdoğan'ı eleştirmeye başladığımda eski arkadaşlarım bana "Erdoğan düşmanı" diyorlardı.

Bütün yazdıklarımı kişisel öfkeme bağlıyorlardı.

Bana geçmişte "Tayyip Erdoğan düşmanı" diyen arkadaşlarımın neredeyse tamamı zamanla Tayyip Erdoğan muhalifi oldular.

O dönemde eleştirilerimin mantığını anlayamıyor bana "Yıllardır vesayet rejimi bize baskı yaptı, şöyle dışladı, şöyle aşağıladı, iktidara geldik, bunlarla mücadele ediyoruz, bize uygulanan baskıları ortadan kaldıracak bir mücadele içindeyiz, sen ise ufak tefek yanlışları bahane ederek bu kavgaya, mücadeleye zarar veriyor, vesayet odaklarının değirmenine su taşıyorsun" diyorlardı.

Şimdi aynı şeyi kimi muhalefet seçmenleri de söylüyorlar.

"Böyle yapmamalısınız", "Şöyle yapılsa daha iyi olur" gibi itirazlar dile getirdiğimde "Otoriter bir yönetimle mücadele ediyor,

demokrasi mücadelesi veriyoruz", "Şimdi bunları söylemenin zamanı mı?" ya da "Böyle yaparak iktidarın ekmeğine yağ sürmüş olmuyor musun?" gibi tepkiler alıyorum.

Muhalif bir siyasi aktörü eleştirdiğimde de beni "o aktörün düşmanı" olmakla itham ediyorlar.

Halbuki bir yazar, gazeteci, aydın toplumun iyiliği için siyasetçiyi eleştirir.

Kendi iyiliğini düşünüyor olsa onunla dost olur.

Siyasetçi işini doğru yapsın, insanlar iyi bir hayat yaşasın diye yaptığımız eleştiriler yüzünden tam da o insanların sözlü saldırısına maruz kalmak hakikaten çok tuhaf.

İlginç olan ise daha ilk günlerden itibaren durumu fark edip Tayyip Erdoğan'a gösterdiğim eleştirel tavırdan, koyduğum mesafeden dolayı benim aklıma, öngörülü oluşuma, taraftarlık duyusuna kapılmamama iltifat edenler şimdilerde muhalif bir siyasi aktörü eleştirdiğimde beni kör olmakla, cehaletle suçluyorlar.

Halbuki Tayyip Erdoğan'a en büyük kötülüğü yapanlar benim gibi eleştirenler değil, onun her yaptığına "Çok güzel yapıyorsun, muhteşemsin, sen dehasın" diyerek onun zihinsel kontrolünü kaybetmesine neden olanlardır.

Ne yazık ki hepimiz aynıyız, aynı kumaşın farklı tonlarıyız. Yani partileri, mezhepleri, inançları, kimlikleri, mahalleleri olan, bunları her şeyden daha değerli gören ama değerleri, ilkeleri olmayan, ahlaki hassasiyeti zayıf olan insanlarız.

Herkes bu değerlerin kendinde olduğu varsayımıyla hareket edip, suçu başkasına atıyor ama sonuçta ülkenin durumu da toplumun yapısı da ortada.

Eleştirilerimin kimileri tarafından düşmanlık görülmesinin bir diğer nedeni de meseleye farklı bakıyoruz.

Ben yaşanan süreci ülkeyi felakete sürükleyecek bir kasırganın gelişi olarak görüyor, söz ve davranışlarımızın bütününün bu kasırganın tahribatını en aza indirici nitelikte olması gerektiğini düşünüyorum.

Çoğu kimse ise bunu bir iktidar mücadelesi olarak görüyor ve bu mücadelede kendi tarafına yöneltilen eleştirinin bu mücadelelerine zarar verdiğini düşünüyor.

Bu da doğal olarak olaylara, kişilere, sözlere eylemlere bakışımızı farklılaştırıyor.

Muhalif kimi siyasetçilerin söz ve eylemlerinin mevcut gidişatı kolaylaştırdığı Türkiye'nin Ortadoğululaşmasının topluma tarafından kanıksanmasına neden olduğunu düşünüyorum.

Meseleye böyle baktığım için de muhalif de olsa bu gidişata bilerek ya da bilmeyerek katkı veren herkesin uyarılması, eleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bu bağlamda en çok eleştirdiğim siyasi aktörlerden biri de Ekrem İmamoğlu.

Esasında Ekrem İmamoğlu'nun dili, kullandığı dikkatli üslubu, "biz ve onlar" ayrımı olmayan siyaset anlayışı, toplumun bütün kesimlerine ulaşmak için verdiği çaba... Bütün bunların hepsi çok kıymetli.

Ekrem İmamoğlu'nu tanımıyordum, ilk gördüğümde de belediye başkanlığı için "Olabilecek en iyi tercih" dediğimi hatırlıyorum.

Fakat seçim sürecinde kötü niyetle olmasa da bana göre çok büyük yanlışlar yaptı.

Bu yanlışlar, hem toplumun, durumun vahametini görmesini engelleyecek hem de Tayyip Erdoğan'ı ve onun siyaset anlayışını meşrulaştıracak türden yanlışlardı.

Aydınlar, yazarlar, akademisyenler, hapse atılmayı, dövülmeyi hatta öldürülmeyi göze alarak ülkenin bir felakete sürüklendiğini topluma anlatmak için adeta feveran ediyorlar.

Otoriter tek adam rejiminin yaratacağı yıkıma dikkat çekmek, seslerini duyurmak için her yolu deniyorlar.

Sonra bir siyasetçi çıkıyor, kullandığı yumuşak üslubuyla toplumun dikkatini çekmeyi başarıyor ve bu başarısını, gelen felaketi topluma anlatmak, göstermek için kullanmak yerine tam tersine böyle bir felaket gelmiyormuş gibi davranarak toplumun bu konudaki endişelerini yok ediyor.

Bana göre seçim kampanyasının yol, köprü, metro bağlamına indirilmesi yanlıştı.

Ama bu sadece Ekrem İmamoğlu'nun değil, bütün muhalefetin yanlışıydı.

Ekrem İmamoğlu bunları da çok aşan söz ve yaklaşımlarıyla bana göre bu yanlışı daha da etkili hale getirdi.

Mesela, seçim sürecinde camide Kuran okuması.

Tam da ülkede laikliğin yok edilmeye çalışıldığı dönemdeyiz.

İnancın siyasetin malzemesi yapılmasıyla toplumun nasıl hipnotize edildiğini de görüyoruz.

Dilimiz döndüğünce, imkân buldukça bu tür siyaset anlayışının ülke için ne tür sorunlar doğuracağını topluma anlatmaya çalışıyoruz.

Üstelik topluma, gelen felakete bu anlayışın kaynaklık ettiğini anlatmak için adeta çırpınıyoruz.

Tam da böyle bir dönemde bu eleştirileri yapanların doğal müttefiki görünen bir siyasetçi de aynı şekilde inancını siyaset malzemesi yapmaktan geri durmuyor.

Sadece spontane gelişen bir camide Kuran okuma meselesi de değil.

Miting meydanına imam çağırıp dua ettirmesi, bu da yetmiyor görevi teslim alırken makama bir imam çağırıp görevi dualar eşliğinde alması...

Böyle bir tablodan sonra bizim dönüp topluma Tayyip Erdoğan'ın sürdürdüğü inanç siyasetinin çok zararlı olduğunu, laikliği ortadan kaldırdığını, laikliğin ortadan kaldırılmasının ülkemizi kapkaranlık bir Ortadoğu ülkesine dönüştüreceğini söyleyebilir miyiz?

Söylesek de inandırabilir miyiz?

Siz AK Partili seçmen olsanız, size böyle şeyler söylendiğinde "bu dedikleriniz çok kötü bir şeyse CHP'nin adayı bunu niçin yapıyor, yaptığında aynı eleştiriyi ona niçin yöneltmiyorsunuz?" diye bir soru yöneltse ne cevap verirsiniz?

Böyle bir durumda biz bu topluma laikliğin önemini anlatabilir miyiz?

Üstelik Ekrem İmamoğlu'nun bu yaptığına o dönemde kimseden doğru düzgün bir eleştiri de gelmedi.

"Kimileri oy almak için böyle şeyler gerekli" diyerek destek verirken kimileri de görmezden geldi.

Tayyip Erdoğan dualı bir açılış yaptığında ortalığı ayağa kaldıranlar Ekrem İmamoğlu'nun makamına bir imam çağırmasını sorun etmediler.

Dahası, Ekrem İmamoğlu bu siyaset anlayışını seçildikten sonra da sürdürdü.

Büyükşehir belediyesi olarak kurban bağış kampanyası yapması, ülkede doğru düzgün cemaati olmayan üç beş kişinin ancak namaz kıldığı 100 bin cami varken ve her alanda açık bir din istismarı yapılırken büyükşehir belediyesi olarak İstanbul'un bir ilçesinde cami ve Kuran Kursu yaptırması, konuşmalarında Kuran ayetlerine referans vermesi... Türkiye'nin, Tayyip Erdoğan'ın siyaset anlayışını sürdüren bir siyasetçiye daha tahammülü kalmadığı kanaatindeyim.

Bütün bunlar meselenin değerleri korumak olmadığı, iktidarı kapma mücadelesi olduğu anlayışını pekiştirdi ve toplumun zihnindeki laiklik hassasiyetini köreltti.

Sadece bunlar da değil, belki iyi niyetle söylenmiş "Sayın cumhurbaşkanımız bana randevu verir, beni tanırsa kendisiyle çok iyi anlaşacağımızı düşünüyorum", "Cumhurbaşkanı özünde iyi bir insan ama yanlış yönlendiriliyor" "İkimiz de futbolu seviyoruz, cumhurbaşkanı İstanbul'a gelirse beraber maç yapmak isterim", "El ele verip bu ülkeyi beraber yönetmemiz lazım" gibi cümlelerle bana göre Tayyip Erdoğan'ın bu süreçte çok ciddi bir meşruiyet kazanmasına neden oldu.

Tayyip Erdoğan'ın kafasında ülkeyi bir yere sürüklemek, kendi anlayışına uygun bir rejim inşa etmek, devleti parti devletine dönüştürmek gibi bir amacı olduğunu ya göremedi ya da görmemiş gibi davranmanın daha doğru olacağını düşündü.

Böyle yaparak bana göre Türkiye'nin Ortadoğululaşmasına ne yazık ki ciddi katkı sağladı.

Üstelik yaşanan felaketi kendisi göremediği gibi söz ve eylemleriyle toplumun da görmesini zorlaştırdı.

Sanki temel sorun Tayyip Erdoğan'ın yaptıkları değil de kullandığı çatışmacı siyaset diliydi.

Demokrasiyi, hukuku, Anayasa'yı askıya alması değil de muhalefetle sağlıklı bir iletişim kurmamasıydı.

Diğer yandan insanlar "Ülkemiz ne olacak?" endişesiyle uyuyamaz hale gelmişken daha seçildiği hafta konserlere, tatile gitmesi... bütün bunlar bizim gibilerin sıklıkla vurguladığı "Felakete sürükleniyoruz" sözlerini anlamsızlaştırıyor, toplumun gelen tehlikeyi, felaketi fark etmesini engelliyordu.

Ben tam da bu gerekçelerle Ekrem İmamoğlu'nu eleştirdiğimde benle aynı endişeyi paylaştığını söyleyen insanlar ona değil bana kızıyor, beni "Ekrem İmamoğlu düşmanı" olmakla suçluyorlardı.

Aynen AK Parti'yi eleştirmeye başladığım ilk yıllarda AK Partililerin "Erdoğan düşmanı" dedikleri gibi.

Halbuki hayatım boyunca hiçbir siyasetçi ile dostluk ya da düşmanlık üzerinden bir ilişki kurmadım.

Böyle bir ilişki kurmuş olsaydım aynı mahallede büyüdüğüm, evine gidip geldiğim Tayyip Erdoğan'ı en azından ilk yıllarda desteklerdim.

Bu kadar yakın ilişki içinde olmama rağmen AK Parti kurulduğu gün gördüğüm yanlışları dile getirmeye başlamazdım.

Toplumun genel olarak siyasetçilerle kurduğu ilişkinin biçiminde ciddi sorunlar olduğunu düşünüyorum.

Bir siyasetçiye hayran olmak, onunla duygusal bağ geliştirmek, ona kefil olmak, yanlışlarını görmezden gelmek bana göre cehaletin göstergesidir.

Ülkenin en gözde, en dikkat çeken, sözüne en çok kulak verilen kimselerin siyasetçiler olması ise o ülkenin gelişmemiş olmasının kanıtıdır.

Bu sadece toplumda olan bir sorun değil.

Aydınlar, yazarlar, akademisyenler, kanaat önderleri... yani topluma öncülük edecek konumda olanlarda da bu anlamda çok ciddi sorunlar var.

Ülkenin bu halde olmasının en temel nedenlerinden birinin de aydınlar, yazarlar, sanatçılar ile siyasetçiler arasındaki ilişkinin biçimi olduğunu düşünüyorum.

Ve bu duruma gerçekten çok şaşırıyorum.

Edebiyatçılar, yazarlar, aydınlar, sanatçılar bir ilkokul çocuğu gibi siyasetçilere hayran oluyorlar.

Bu hayranlık gözlerini kör ediyor.

Dahası, bir makama gelen ya da gelme ihtimali olan siyasetçi ile yakın olmaktan tuhaf bir şekilde mutlu oluyorlar.

Bu hayranlıkları ve beklentileri onların siyasetçiler tarafından aldatılmasını da kolaylaştırıyor.

Hayranlık ilişkisi kurdukları için Tayyip Erdoğan'a aldandılar, Turgut Özal'a, Süleyman Demirel'e, Bülent Ecevit'e, Necmettin Erbakan'a bu yüzden aldandılar.

Kurnaz bir siyasetçi birkaç söz cambazlığıyla ülkenin koca koca entelektüellerini, aydınlarını, yazarlarını bir konuda ikna ediyor ve onların hayranlığını kazanabiliyor.

Aydınlar, siyasetçilerle mesafeli bir ilişki kuramadıkları için yanlışları göremiyorlar, görseler de o ilişkiyi bozmamak için dile getirmiyorlar.

Bu durum hem o siyasetçiyi zehirliyor hem de toplumu.

Hayran oluyorlar çünkü siyasetçinin kişiliğine, karakterine, ne kadar demokrat olup olmadığına yani kumaşına değil "bizden" olup olmadığına, yaptıklarına değil, ağdalı sözlerine bakarak bir kanaat oluşturuyorlar.

Üstelik bunun ne korkunç bir yüzeysellik olduğunu da fark etmiyorlar.

Aydınlar, yazarlar siyasetçiye taraf olunca bunun doğal sonucu olarak toplum kesimleri de siyasetçilerin taraftarlığına soyunuyor.

Halbuki bir toplumda dikkat edilmesi, sözüne değer verilmesi gereken edebiyatçılardır, aydınlardır, sanatçılardır, bilim insanlarıdır.

Aydınlar, sanatçılar, bilim insanları siyasetçilere hayran olunca toplum da onları bırakıp onların hayran olduklarına hayran oluyor.

Bu hayranlık eleştiriyi engellediği için siyasetçiyi, işini doğru yapmaya zorlayacak bir faktör de kalmıyor.

Bu da o siyasetçinin kontrolsüz, pervasız olmasına ve işini yapmak yerine enerjisini bu insanların hayranlığını kazanmaya harcamasına neden oluyor.

Kimisi CHP'li bir siyasetçiye hayran oluyor, kimisi HDP'li bir siyasetçiye, kimisi AK Partili siyasetçiye, kimisi de bir başka partili siyasetçiye.

Sonra da dönüp birbirlerinin siyasetçilere olan hayranlığına burun kıvırıp alay ediyorlar.

Böyle yaptıkları için toplumda kutuplaşma oluyor, sonra dönüp, kutuplaşmadan şikâyet edip, bütün suçu toplumun üzerine atma kolaycılığına kaçıyorlar.

Bunun da her zaman kaybedeni ülke olurken, kazananı siyasetçiler oluyor.

İnsanlar meseleye böyle baktıkları için hayran oldukları bir siyasetçiyi eleştirdiğimde doğal olarak buna anlam veremiyor ve beni o kişiye düşman olmakla itham ediyorlar.

Daha önce bahsettiğim gibi, ülkede kamusal aydın yani toplumun bütün kesimlerinin sözcülüğünü yapan onların yararını gözeten, hakikati söyleyen değil, bir mahallenin, bir toplum kesiminin aydını oluyorlar.

Mahallelerin siyasetçileri, o siyasetçilere hayran olan mahallelerin aydınları, o mahallelerin gazeteleri, televizyonları ve bütün bunların kendi öncelikleri var.

Toplum olamadığımız için böyle bir anda bile, gelen felaketin ülkemize vereceği zararı değil, kendi mahallelerimizin kazanımını daha çok önemsiyoruz.

Mesela, bir roman yazarı edebiyatçı düşünün. Romanında bir karakter yaratıyor, o karaktere bir kişilik, bir ahlak anlayışı yüklüyor, yani bir insan yaratıyor ama bir siyasetçinin kişiliğini, karakterini, yani kumaşını anlayamıyor ve söylenmiş güzel bir söze tav oluyor.

Bu bana hakikaten çok anlaşılmaz geliyor.

Halbuki siyasetçi dediğimiz insanlar, hepimize yani o romanı yazan edebiyatçıya, o resmi yapan ressama, o şarkıyı yazan, söyleyen müzisyene, bilme katkı sunan bilim insanına, fikir üreten aydına yani bütün topluma hizmet etmek için öne atılmış kimselerdir.

Kendilerine hizmet etmeyi meslek edinmiş insanları yani siyasetçileri, bu kadar yüceltmelerinin, o kimselere bu kadar hayran olmalarının, onlarla yakın olmaktan bu kadar mutlu olmalarının nedeni sanırım kendilerini fazlasıyla değersiz hissetmeleriyle alakalı.

Aydın, yazar, bilim insanı nihayetinde toplum, siyasetçiyle bu düzeyde bir ilişki kurduğunda o toplumun çürümesi de kaçınılmaz oluyor.

Esasında aydınlar, yazarlar, kanaat önderleri siyaset üstüdür. Asıl sorumlulukları siyaset üstü pozisyonlarını koruyup, toplumun yararını gözeterek siyasetçilere eleştiriler yöneltmek, o siyasetçinin doğru istikameti sürdürmesine katkı vermek, hatta buna zorlamaktır.

Yani hakikatti söylemektir.

Ortadoğululaşmanın görünmez aktörleri

Muhalif kimi siyasetçiler söz ve davranışlarıyla Tayyip Erdoğan'ın kurmaya çalıştığı rejimin toplum tarafından kanıksanmasına nasıl büyük bir katkı verdiklerinin sanırım farkında değiller.

Amin Maalouf'un *Uygarlıkların Batışı* isimli kitabında toplumun olup biteni kanıksamasının meseleyi nerelere taşıdığını anlatan çok ilginç bir hikâye var.

Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat bir gün üniversitede gençlere konferans verirken o konferansta yaşadığı bir anekdotu anlatıyor.

İslamcı Müslüman Kardeşler örgütünün liderinin bir gün Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'a geldiğini ve "Eğer ülkede başörtüsü mecburiyeti getirirsen, Müslüman Kardeşler olarak seni destekleriz" dediğini bunun üzerine Enver Sedat'ın da "Senin kızın başörtülü mü?" diye sorduğunu, "Hayır" cevabını alınca da "Peki senin gücün daha kendi kızına bile yetmiyor, ben bütün ülkeye başörtüsünü nasıl mecbur hale getireyim?" dediğini ve bunun üzerine salonda büyük bir kahkaha koptuğunu anlatıyor.

Amin Maalouf kitabında bu hikâyeyi anlatıp sonrasında da "Seküler siyasetçiler o kesimin oyunu almak için din ve milliyetçilik yarışına kendilerini öyle kaptırdılar ki ve toplum bu siyaset anlayışını öyle kanıksadı ki Mısır'da artık başörtüsüyle ilgili böyle bir anekdot anlatıp üzerine kahkaha atmak imkânsız hale geldi" diyor.

Türkiye'deki siyasetçiler benzer şeyi yaparak Tayyip Erdoğan'ın yaratmaya çalıştığı atmosferin toplumda kanıksanmasına neden oluyorlar.

Yani ülkenin Ortadoğululaşmasının toplumda kanıksanmasını sağlıyorlar.

Seküler siyasetçilerin başörtülü anne fotoğrafı paylaşmaları, camide kuran okumaları, Kemal Kılıçdaroğlu'nun "Ben de Peygamber soyundan geliyorum" gibi sözleri, İYİ Parti'nin Hz. Ömer'e atfen yaptığı "Ömer'in yolu" temalı reklam kampanyası... Bütün bunların hepsi Tayyip Erdoğan'ın inanç esaslı siyaset anlayışına dayalı ülke yaratma projesine verilmiş en büyük katkılardı.

Belki fark etmiyoruz ama Türkiye öyle bir hale geldi ki annesi başörtülü olmayan, cuma namazında görünmeyen, Kuran okumasını bilmeyen birinin siyasette mesafe kat etmesi imkânsızmış gibi bir algı oluştu.

Bu algıyı yerleştirmeye çalışanlara en büyük katkıyı verenler de ne yazık ki seküler siyasetçiler oldular.

Yani laikliği, Cumhuriyet'i dert edinenlerin hayran olduğu, yere göğe sığdıramadığı seküler siyasetçiler.

Bu mesele öyle bir hale geldi ki cumhuriyet felsefesinin bayraktarlığını yaptığını söyleyen CHP'nin lideri kendisinin "Peygamber soyundan geldiğini" söylemek zorunda hissetti.

İki Mustafa'nın istismarı

Muhalefet partilerinin muhafazakâr kesimden oy almak için sürekli dine referans vermeleri, dindar görünmeye çalışmaları laikliğin bir kenara itilmesine de neden oluyor.

Laiklik bu kadar tahrip edilirken bu konuyu hiç konuşmuyor olmalarının birçok nedeni olduğunu düşünüyorum.

Birincisi, laikliği topluma anlatmanın dilini bilmedikleri kanaatindeyim.

Laiklik ülkede en çok istismar edilen değerlerden biri olduğu için laikliği savunmanın geçmişte laiklik üzerinden yapılan baskıları, yasakları savunmak anlamına geleceğinden korkuyorlar.

Sıklıkla vurguladığım dil öğrenme meselesi burada da devreye giriyor.

Bana göre laikliğin önemini anlatmaları gereken toplum kesimini tanımıyorlar.

O kesimin yaşadığı acıları bilmiyorlar, bilmedikleri için anlamıyorlar.

Bunu anlamadıkları için o yaraları yeniden kanatmadan bu değeri nasıl anlatacaklarının yöntemini oluşturamıyorlar.

Bildikleri dille anlattıklarında da o acılar hatırlanıyor ve karşı tepki oluşuyor.

O toplum kesimini tanımadıkları için dindar gözükerek oy alacaklarını sanıyor, dahası din karşıtlığıymış gibi algılanan laikliği savunamıyorlar.

Camide Kuran okuyarak ya da "Peygamber soyundan geliyorum" diyerek dindarlardan oy alacağını sanmak o kesimi zerre kadar tanımamaktır.

Üstelik bunun laikliğe verdiği zararı da umursamıyorlar.

Çünkü siyasetçilerin birinci önceliği oy alıp iktidara gelmek oluyor.

Bunun yolunu nerede görüyorlarsa o yola girmekte bir beis görmüyorlar.

Siyasetçiyi değerleri koruyarak siyaset yapma anlayışına zorlayacak olan aydınlardır, yazarlardır, o değeri önemli gören toplum kesimleridir.

Hayranlık ve taraftarlık duygusu bunu yapmalarını engelliyor.

Oy almak siyasetçi için birinci öncelik olunca bunu gerçekleştirmenin en kolay yolunun değerleri istismar etmekten geçtiğini biliyorlar.

Yani toplumu yetkinlikleriyle, başarılarıyla, kabiliyetleriyle ikna ederek değil, değerlere vurgu yapıp, onları duygusal olarak aldatarak yapıyorlar.

Toplumun bütününe hitap edecek, onların sorunlarını çözecek, eğitimde, tarımda, ekonomide, dış politikada insanlara güven verecek politika üretemedikleri için ve toplumu bununla ikna edemedikleri için kimisi kimliğe, kimisi mezhebe, kimisi dine, kimisi ulusal değerlere sarılıyor ve toplumun dikkatini çekme yolunu seçiyor.

Ağdalı bir iki cümleyle Atatürk'e övgü dizene peşin kredi açacak milyonlar var bu ülkede.

Siyasetçi Kuran okuduğunda mest olacak milyonlar var bu toplumda.

Bir kimliğe vurgu yapınca o kişinin etrafında toplanacak milyonlar var.

Kimi siyasetçilerin sorunları çözecek yetkinlikleri olmadığı için insanların duygularına hitap ederek ancak varlık gösterebiliyorlar.

Böyle olunca da değerleri savunamıyor, ülkede o dönemdeki atmosfere göre yani hangi değer revaçtaysa o değeri istismara yöneliyorlar.

Diğer taraftan mevcut siyasetçilerin laikliğin ülke için ne kadar önemli bir değer olduğunu yeteri kadar anladıklarını sanmıyorum.

Anlamış olsalar da ülke yararı ile kendi çıkarları çatışmaya girdiğinde tereddütsüz kendi çıkarlarına olanı tercih ediyorlar.

Kendi çıkarları oy almayı gerektiriyor, bunun nasıl olduğuna pek bakmıyorlar.

Sahici, gerçek bir laikliğin olması için kimlik, mezhep gibi değerlerin de siyaset malzemesi yapılmaması gerekiyor.

Siyasetçilerin kimisi inanç üzerinden siyaset sürdürüyor, kimisi mezhep üzerinden, kimisi de kimlikleri istismar ederek.

Böyle bir durumda kim gerçek, özgürlükçü bir laikliğin uygulanmasını ister ki?

Özgürlükçü laiklik

Her değerin bir anlamı var, bir yorumu, bir de uygulaması var.

Bana göre laiklik esasında özgürlükçüdür.

İnsanı, istismar edilerek kullanılan duygusunun esaretinden kurtaran bir anlayıştır.

Laiklik, devlette ve toplumsal ilişkilerde bir inancı, bir mezhebi veyahut dogma haline dönüştürülmüş bir anlayışı referans almayı ve bu değerlerin istismar edilerek güç devşirilmesini engelleyen bir değerdir.

Bir dine ya da mezhebe karşı olmak değil, bu değerlerin devlette ve toplumsal ilişkilerde kullanılmasının önüne geçmektir.

Laiklik esasında devletten çok bireyin özgürlüğünü teminat altına alan bir değerdir.

Bireyin istediği gibi inanma, o inancını istediği gibi yaşama özgürlüğünü devletin baskısından, müdahalesinden kurtarmak ve bireyin bu özgürlüğünü koruma altına almaktır.

Yönetimi ele geçirenin yani devletin gücünü kontrolüne alanın bir inanç dayatmasının ya da inanana bir inanç yorumu dayatmasının da önüne geçen bir değerdir.

Diğer yandan laiklik esasında sadece devleti ya da bireylerin özgürlüğünü koruyan değil, aynı zamanda toplumun benimsediği inanç gibi, mezhep gibi değerlerin istismarının önüne geçerek o değerlerin tahrip edilmesini engelleyen, itibarını da koruyan bir kuraldır.

Bizim gibi inancın, mezhebin baskın, toplumsal bir kurala dönüştüğü ülkeler için laiklik hava kadar, su kadar önemlidir.

Laikliğin olmadığı böyle ülkelerde toplumun nefes alamaz hale gelmesinin nedeni budur.

Yani laiklik, "İstediğin gibi inanabilirsin, o inancını istediğin gibi yaşayabilirsin ama bir başkasına dayatamaz, eline güç geçtiğinde bu değerleri kullanarak toplumsal ilişkinin kurallarını belirleyemezsin" diyor.

Fakat geçmişteki laiklik uygulamalarında bireyi değil, devleti koruyan bir anlayış vardı.

Yani laiklik devleti dinden koruyan bir anlayışla uygulandı.

Böyle uygulandığı için bireylerin yaşamındaki dindarlık devlet için bir tehdit olarak görüldü ve yasakçı bir yorumla bunun engelleneceği sanıldı.

Devleti koruyalım diyerek koyulan her yasak toplumdaki laiklik karşıtlığının da büyümesine neden oldu.

Çünkü insanlar esasında o yasaklara ve baskılara karşıydılar.

Fakat bu yasakları, baskıları uygulayanlar bu politikalarına laikliği kaynak gösterdikleri için insanlar doğal olarak o kanyağa düşman hale geldiler.

Devleti korumak isterken toplumu kaybettiler.

Bu da en çok laikliği gerçekten yok etmek isteyenlerin işine yaradı ve kendi kabiliyetleriyle toplayamadıkları taraftarı bu yasaklarla toplamış oldular.

Türkiye'nin, kimsenin inancına, mezhebine, inancını yaşama biçimine karışılmayan ama aynı zamanda devlette ve toplumsal ilişkilerde bu değerlerden birinin esas alınmasına müsaade etmeye bir laiklik anlayışına ihtiyacı var.

Laikliği ortadan kaldırmak demek burayı dindarların bile nefes alamaz hale geldiği Afganistan yapmak, Mısır'a benzetmektir.

Yani kapkaranlık bir Ortadoğu ülkesine dönüştürmektir.

Kitabın başından "Türkiye'nin felaketi" olarak tanımladığım şey tam da budur.

Dindarlık oy getirseydi Necmettin Erbakan padişah olurdu

Sanırım ülkedeki atmosferin etkisiyle son dönemde siyasetçilerde dindarlığın oy getireceğine dair bana göre yanlış bir anlayış yerleşti.

Yanlış diyorum çünkü siyasette dindarlık oy getiriyor olsaydı dindarlık üzerinden siyasetin âlâsını yapan Necmettin Erbakan'ın tarihinde aldığı en yüksek oy oranı yüzde 20'de kalmazdı.

Dindarlık oy getiriyor olsaydı AK Parti "Laikliği benimsiyoruz, AB projesini destekliyoruz ve biz dindar değil, muhafazakâr demokrat bir partiyiz" diyerek yola çıkmazdı.

Ve böyle dediği için Necmettin Erbakan'ın en fazla alabildiği yüzde 20 oyu ilk seçimde yüzde 35 bandına çıkaramazdı.

Konda araştırma şirketinin yaptığı araştırmaya göre oy verirken dindarlığı referans alan seçmen oranı yüzde 20 bandında.

Ben bunun bile tamamının siyasetçi namaz kılsın, dindar olsun diyerek hareket ettiğini sanmıyorum.

Bu oran geçmişte çok daha düşüktü, hem Tayyip Erdoğan'ın çabaları hem de kimi seküler siyasetçilerin sorumsuzluğu yüzünden toplumda bu anlayış biraz daha genişledi.

Bana göre muhafazakâr kesim siyasetçide dindarlık değil, demokratlık arıyor.

Yani kendi değerlerini, inancını, yaşam tarzını hor görmeyen, aşağılamayan; kendisini öteki olarak görmeyen, bunu da sözle değil eylemle, duyguyla, her adımındaki yaklaşımıyla gösteren; barışçı, çalışkan, dürüst siyasetçiler arıyor.

Sadece muhafazakâr kesim değil, bence bütün toplum kesimleri benzer kriterlerle hareket ediyorlar ama demokratlığı kendilerine yakın gördüklerinde arıyorlar.

Dindarlık üzerinden oy veren küçük bir seçmen kitlesi elbette var.

Ama seküler kesim bırakın namaz kılmayı, Kuran okumayı ağızlarıyla kuş tutsalar kendilerinin dindar olduğuna o insanları inandıramazlar.

Siyasetçilerin en büyük yanılgılarından biri de toplumu aptal zannetmeleri.

Aptal zannetmeseler "Peygamber soyundan geliyorum" demenin oy getireceğini sanırlar mı?

Uygulamada Cumhuriyet felsefesinin altını oyarken sözle Atatürk'e övgüler dizerek, Atatürk'ü önemseyen insanları kandıracaklarını düşünürler mi?

Kimse aptal değil, bir dindar kimin gerçek dindar olduğunu kimin dindarlığı oy için yaptığını anlayabilir.

Bu nedenle seküler kesimdeki siyasetçilerin dindarlık pozları bana göre mevcut anlayışı daha da pekiştirmekten başka bir şeye yaramıyor.

Ben tam tersine din referans alınarak yapılan siyasetten en çok tiksinen kesimlerden birinin AK Parti'den kopan muhafazakâr seçmen kitlesinin olduğunu düşünüyorum.

Çünkü kendilerince dine, dindarlığa yükledikleri bir anlam vardı.

AK Parti iktidarı dine yükledikleri o anlamı yerle bir etti.

Dindarlığın neden olduğu sefalet en çok da onları üzdü.

Dahası dinin siyasette kullanılmasının dine nasıl zarar verdiğini en iyi onlar anladı.

Dindarlık pozu veren siyasetçilerin o seçmende nasıl bir tedirginlik yarattığını biliyorum.

Kaldı ki 2019 seçimlerinde bunun en açık sonucunu da gördük.

Ekrem İmamoğlu dinle, dindarlıkla bir sorunu olmadığını gösterme ihtiyacı duydu.

Mansur Yavaş ise bu konulara hiç girmedi, hiç böyle bir çaba da göstermedi ve daha yüksek oy aldı.

Bir başka örnek Eskişehir, Yılmaz Büyükerşen yıllardır oranın belediye başkanı oluyor.

Genel seçimlerde AK Parti açık ara birinci partiyken aynı insanlar belediye seçimleri olunca farklı bir adaya oy vermekte bir sakınca görmüyor.

Türkiye'de genel seçimlerde AK Parti'nin ezici çoğunluk olduğu fakat belediyeyi CHP'li bir adayın kazandığı onlarca il, ilçe var.

O insanlar genel seçimlerde dindarlık üzerinden oy veriyorlar da yerel seçim olunca dindarlığı umursamaz hale mi geliyorlar?

Çünkü partinin yapamadığını o yereldeki aday yapabiliyor.

Sıcak diyalog kuruyor, saygılı davranıyor, aşağılamıyor veyahut onun üzerinde öteki hissi yaratmıyor.

Yani biraz demokrat davrandığında partisinden daha çok oy alıyor.

Anlatmak istediğim bu.

Sözde değil, özde demokratlık

Burada aklımıza "Muhafazakâr kesim siyasetçide dindarlık değil demokratlık arıyorsa Tayyip Erdoğan'a niçin oy veriyor?" sorusu geliyor.

Bana göre ülkede demokrat siyasetçi bulamadıkları için kendinden olana oy veriyorlar.

Ülkede de demokrat siyasetçi olmadığı, iktidarın başkasının eline geçmesi durumunda dışlanarak, aşağılanarak hayatlarının cehenneme döndürüleceğini düşündükleri için herkes gibi onlar da kendine yakın gördüğü siyasetçilere oy veriyorlar.

Yani kimi siyasetçiler demokrat olabilir ama demokrasiyi özümsemiş bir parti yok.

Bana göre CHP'liler CHP'ye niçin oy veriyorsa, HDP'liler HDP'ye, milliyetçiler MHP'ye veyahut İYİ Parti'ye niçin oy veriyorlarsa muhafazakârlar da aynı gerekçeyle AK Parti'ye oy veriyorlar.

CHP'liler CHP'deki yolsuzlukları niçin sorun olarak görmüyorsa AK Partililer de aynı gerekçeyle AK Parti'deki yolsuzlukları sorun olarak görmüyorlar.

Peki seçmenin demokrat aradığını, ayrımcılığın bitmesini istediğini, kimlik, inanç, mezhep üzerinden bir siyaset istemediğini neye dayanarak söylüyorum?

Çünkü bütün araştırmalar bize toplumun istediği şeyin esasında bu olduğunu, bunu bulamadığı için ya da kendinden gördüğü siyasetçilere, bunu vaat ettiklerini sandıkları için o partilere gidiyorlar.

Araştırma şirketleri topluma "Türkiye dışında başka bir ülkede yaşamak zorunda kalırsanız bu ülke neresi olur?" sorusu yönelttiğinde toplumun neredeyse yüzde yetmişten fazlası bir Batı ülkesi söylüyor.

"Danimarka" diyor, "Hollanda" diyor veyahut farklı bir Batı ülkesini tercih ettiğini söylüyor.

Toplum esasında kendi ülkesinin de o ülkeler gibi olmasını istiyor ama bunu nasıl elde edeceğini, bunu kimin sağlayacağını bilmediği ya da göremediği için bu olmuyorsa bari hayatım cehenneme dönmesin diyerek kendinden gördüğü insanlara oy veriyor.

Bir sohbetimizde bu soruyu Kemal Kılıçdaroğlu da bana yöneltmişti.

Yani "Sence dindarlar bize niçin oy vermiyor?" sorusunu.

"Araştırmalar bize gösteriyor ki CHP'ye oy veren seçmenin yarısı kerhen oy veriyor, sizin seçmeniniz size niçin kerhen oy veriyorsa dindarlar da o yüzden size oy vermiyor. Bana sorarsanız dindar görünmeye çalışmaktan, kimi dindarları alıp vitrine koyma kolaycılığına kaçmaktan vazgeçmelisiniz. Eğer gerçekten demokrat olursanız, gerçekten liyakati uygularsanız, gerçekten toplumun bütününü farklılıklarıyla kabul ederseniz, AK Parti'deki yolsuzluklardan çok kendi partinizdeki yolsuzlukları dert edip üstüne giderseniz herkesin oyunu alırsınız" demiştim.

Bu dindar görünme çabasını çok daha sorunlu bir kısmı daha var.

Popülist siyaset anlayışının ülkeyi çürüttüğünü düşünüyorum.

Yani seçmenin nabzına göre şerbet vermek, seçmenin aklına değil, duygularına hitap etmek, seçmen neyden hoşlanıyorsa söz ve eylemlerinde onlara ağırlık vermek.

Yani sırf oy almak için olduğundan farklı görünmek.

Siyasetçilerin bu yolu tercih etmeleri ayrı bir sorun, toplumun buna alkış tutması ayrı bir sorun.

Birbirimizi zehirleyen bir anlayışla ülkeyi huzura kavuşturamayız.

Kimileri oy almak, iktidara gelmek için bu tür popülist politikalara kendilerini mecbur görüyorlar.

Yani suyu geçene kadar ayıya dayı deme meselesi.

Ben bundan daha karakter yoksunu, çıkarcılığı bu kadar yücelten bir atasözü bilmiyorum.

Esas sorunun da bu anlayış olduğunu düşünüyorum.

Yani suyu geçene kadar ayıya dayı demekte bir sorun görmeyen biri, suyu geçtikten sonra da önüne çıkacak her zorlukta ayıya dayı demeye devam ediyor ve asıl ihtiyaç olan politikaları uygulayacak dirayetini kaybediyor.

Çünkü insan bir kere bu yola girdi mi bir daha çıkamıyor.

Yani ayıya dayı demekte bir kere beis görmediğinde her sıkıştığında ayıya dayı demeyi alışkanlık haline getiriyor.

Bugün bir başkasına diyor yarın muhtemelen kendi taraftarlarına aynı şeyi yapıyor.

Böyle yaptıkça da insanın kişisel değerleri, karakteri törpüleniyor.

Dürüstlük hassasiyeti zayıflıyor, ahlaki hassasiyeti giderek yok oluyor, dirayetini kaybediyor, doğru bildiğinde ısrarcı olma tutumunu sürdüremiyor ve tek amaç o koltuğu korumak haline geliyor.

Bugün aynen Tayyip Erdoğan'ın geldiği gibi bir durum ortaya çıkıyor.

Bunu engellemenin yolu böyle davranan siyasetçileri uyarmak, eleştirmek bu davranışından vazgeçmiyorsa da aramıza mesafe koymaktır.

Daha önce de söylediğim gibi, "2019 yerel seçimlerini, yerel seçim havasından çıkarıp toplumu demokrasi mi otoriterlik mi zeminine çekmemiz gerek" yaklaşımımın bir benzerini toplum da göstermişti.

O seçimde adayların üslubu, yaklaşımı elbette önemliydi ama muhalefete oy veren toplum kesimi meseleyi demokrasi mi otoriterlik mi meselesi olarak görmüş, adaylardan daha çok, ülkeyi götürdüğü istikameti beğenmediği için Tayyip Erdoğan'a karşı oy vermişti.

Bütün parti seçmenleri bu duyguda birleşmiş hangi ilde hangi aday kazanacaksa bu anlayışla o adayın arkasında toplanmıştı.

O seçimde İYİ Parti seçmenleri ile HDP seçmenlerini aynı adayda birleştiren bu duyguydu.

AK Parti'den kopan muhafazakâr seçmenler ile CHP seçmeni bu amaç etrafında birleşmişti.

Toplumda oluşan bu duygu ülkenin sürüklendiği otoriterliğe karşı çok büyük bir şanstı.

Bana göre seçim sonuçları toplumu hem heyecanlandırmış hem de toplumda büyük bir umut dalgası yaratmıştı.

Farklılıklar bir tarafa bırakılmış, ülkenin geleceği için aynı duygu ve amaç etrafından toplanılmıştı.

Toplumda kendiliğinden oluşan bu birlikteliğin muhalefet partileri tarafından hem büyütülmesi hem de kurumsallaştırılması gerekiyordu.

Burada da en büyük görev kuşkusuz parti liderlerine düşüyordu.

Çünkü topluma liderlik eden onlardı ve bu birlikteliğin kurumsal bir yapıya kavuşması için partilerin olması gerekiyordu.

Bu düşüncemi fırsat buldukça bütün parti liderleriyle de paylaşmaya çalıştım.

Kemal Bey'le de konuştum Meral Hanım'la da ve diğer parti liderleriyle de.

Genel olarak hepsi de bu yaklaşımı benimsiyor olması gerektiğini söylüyorlardı.

Fakat bir türlü kurulamadı.

Tatlı bir hayal: Finlandiya modeli

Aydınlar, yazarlar, akademisyenler... herkes, her fırsatta muhalefet parti liderleriyle konuşuyor, siyasetçileri demokrasi birlikteliği kurmaya ikna etmeye uğraşıyorlardı. Fakat parti liderleri "tamam" demelerine rağmen bir türlü adım atmıyorlardı.

O günlerde bir kitapta 1939 yılında otoriter bir yönetime geçen Finlandiya muhalefetinin otoriter bir lideri seçimle nasıl yendiklerini okumuştum.

Finlandiya'da otoriter bir yönetim işbaşına geliyor, bunu fark eden muhalefet partileri "Yasallık Hareketi" adında bir hareket kuruyorlar, her partiden önemli isimler partilerinden istifa edip o harekete katılıyor ve bu hareket ortak bir cumhurbaşkanı adayıyla seçime gidiyor ve seçimi alıyorlar.

Finlandiya, otoriterliği en kısa sürede atlatan ülke olarak görülüyor dünyada.

Bunu okuyunca bunun Türkiye'de de uygulanabileceğini düşündüm.

O dönemde TÜSES Vakfı bütün muhalefet parti liderleriyle Zoom üzerinden toplantılar organize ediyordu.

Bir gurup aydın, yazar, akademisyen, liderlere sorular soruyor, demokrasi birlikteliğinin önemine vurgu yapıyorduk.

Bütün muhalefet liderlerinin hepsi bu toplantıya kadrolarıyla beraber katıldılar.

O toplantıya katılan bütün aydınlar, yazarlar, demokrasi birlikteliğinin önemini vurgulayıp bu birlikteliğin bir an önce kurulması gerektiğini muhalefet liderlerine söylediler.

Ben de o toplantılarda her lidere hem Finlandiya modelinin benzerinin Türkiye'de yapılıp yapılmayacağı hakkındaki kanaatlerini sordum hem de kişisel kanaatime göre tek çıkış yolunun bu olduğunu anlatmaya çalıştım.

Muhalefet liderlerinin neredeyse tamamı "Haklısınız, olabilir, yapabiliriz ama..." anlamına gelen sözler söylediler.

Yalnızca Ali Babacan ve Ahmet Davutoğlu "partilerini yeni kurduklarını böyle bir birlikteliğe girerlerse bunun yarardan

çok zarar getireceğini" söyleyerek kendilerine biraz zaman istediler.

Bunca çabaya rağmen bu birliktelik olmadı.

Bunun bir nedeni, siyasetçiler ne yazık ki bir şeye yakın olmanın yarattığı körlüğe benzer bir körlük yaşıyorlar.

Bir olayın içeriden görünen hali ile dışarıdan görünen hali her zaman farklıdır.

İçeride olmak insanda o olaya karşı sanırım bir bağışıklık kazandırıyor.

Bir diğer nedeni de siyasetçiler meseleye bizim gibi bakmıyorlar.

Onlar bu işi bir anlamda görev olarak yapıyorlar.

Bu nedenle kendi partilerinin kazancından vazgeçme cesaretini gösteremediler.

Her partinin oy kaybederim kaygısı bütün bu birlikteliği kurmanın önüne geçti ne yazık ki.

Diğer yandan hepsinin katılaşmış ideolojik yaklaşımı yani mahalle kültürleri var.

Bu nedenle bu birlikteliğin oluşması için her parti öncelikle kendi içinde bir değişime gitmesi, seçmenini buna hazırlaması gerekiyordu, bunu da yapamadılar çünkü partilerdeki dengeleri bozmayı, değiştirmeyi kimse göze alamıyorlar.

O kültürden vazgeçemiyor, değiştiremiyor, hatta esnetemiyorlar.

Bu sadece birinde değil, hepsi benzer durumda.

Mesela İYİ Parti'nin HDP ile yakınlaşmamasındaki tek kusur, İYİ Parti'nin değil, HDP de bunu kolaylaştıracak bir politika sürdürmemesi.

Selahattin Demirtaş'ın üslup ve dil konusunda gösterdiği hassasiyeti HDP ne yazık ki gösteremiyor.

Ya da muhafazakâr partilerin CHP'nin yanına gelememelerinin tek nedeni, bu partilerin hassasiyeti ya da çekingenlikleri değil, CHP'nin de parti içinde yeterli değişimi gerçekleştirememesi.

Yani yeterince demokrat değiller, parti çıkarları demokrasi hassasiyetlerinin de önüne geçiyor.

Kısacası, ülkemiz felakete giderken partilerin kendi hassasiyetleri, öncelikleri başkaydı ve bu nedenle bu birliktelik kurulamadı.

Demokrasi birlikteliği kurulmadı ama 6 partinin katıldığı, "parlamenter sisteme geçiş ortaklığı" adını verdikleri bir birliktelik oluştu.

Bu birliktelik seçim öncesi için değil, daha çok seçim sonrasına yönelik bir birliktelikti. Zamanla bir seçim ittifakına dönüşür mü, bunu henüz bilmiyoruz.

Halbuki bana göre esas olan, seçimi kazanmak için yapılması gereken birliktelikti ve bunun da çok erkenden kurulması her parti tabanının bu birlikteliğe hazırlanması gerekiyordu.

Dahası, olabildiğince geniş toplum kesimlerini dahil eden bir çerçevesi olması gerekiyordu.

Fakat partiler bu tür bir birliktelikten zarar göreceklerini düşündükleri için herkesi dahil etme yolunu tercih etmediler.

Yeni rejim, eski siyaset

AK Parti'den ayrılanların kurdukları yeni partilerin bir varlık göstermemelerinin bana göre en önemli nedeni, rejimin değişmesiyle ülkedeki siyaset anlayışının da değişmiş olmasıdır.

Eskiden iktidar için partilerin mücadelesi vardı, rejim değişikliğiyle bu durum yerini kutupların mücadelesine bıraktı.

Yeni sistem bir anlamda siyasi yapıyı buna mecbur etti.

İktidarın hazırladığı yeni seçim kanunuyla da bu da giderek kalıcı hale geldi.

Bunda toplumdaki kutuplaşmanın da büyük etkisinin olduğunu düşünüyorum.

Türkiye'de en geniş tanımıyla iktidar alternatifi iki kutup var.

Bunlardan biri bana göre sekülerler, diğeri ise muhafazakârlar.

Muhafazakârlar en geniş tanımıyla dindarlar, milliyetçiler yani sağcılar. Sekülerler ise Atatürkçüleri, Alevileri ve kimi solcuları da barındıran geniş bir yelpaze.

Yukarıda da dediğim gibi, sistemin değişmesiyle birlikte bana göre siyaset bu iki kutbun iktidar mücadelesine dönüştü.

AK Parti'den ayrılanların kurdukları partiler daha çok ikinci yani muhafazakâr kutba yakın partiler.

Fakat kendileri kutbun merkezi olmadıkları için yaptıkları her şey, aldıkları her oy daha çok diğer kutbun iktidarını sağlamaya dönük görülüyor.

Üstelik bu partiler iki kutba da dahil olmadıkları ya da olamadıkları için seçmenin dikkatini çekmeyi başaramıyorlar.

Bu partiler daha kurulmadan önce bunun böyle olacağı görülmüştü.

Çünkü muhalif yani en geniş tanımıyla Atatürkçü kutup olarak görülen kesim bu iki partiye bir anlamda "sizin işiniz sadece AK Parti'yi bölmek başka bir şeye karışmayın" anlayışıyla yaklaşıyordu.

Üstelik bunu açıktan söylemekten de hiç imtina etmediler.

Fırsat bulduklarında bu parti yöneticilerine hakaret etmekten, aşağılamaktan "ne olacak eski AKP'li ya da eski İslamcı" yaftası vurup ötekileştirmekten vazgeçmediler.

Bu siyasetçilere yapılan hakaretleri, aşağılamaları muhafazakâr seçmenler de görüyordu.

Onlar da meseleye "Bu partiler bize yakın ama iktidar olacak durumda değiller, bir kısmımızın bu partilere gitmesi diğer kutbu iktidar yapmaktan başka bir şeye yaramayacak" anlayışıyla yaklaşıyorlar.

Meseleye böyle baktıkları için AK Parti'den kopsalar da mevcut partilerden birine gitmiyorlar.

İktidar bizden olmayacaksa niye burayı terk edelim anlayışı sadece muhafazakâr kesime ait bir anlayış değil.

En geniş haliyle seküler kesim de aynı anlayışla hareket ediyor.

Kimileri kendisini iktidar heyecanına o kadar kaptırıyor ki CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun muhafazakâr partileri ittifaka dahil etme çabasına bile ateş püskürüyorlar.

Çünkü bu iki parti AK Parti'yi bölsün ama bizim yakınımıza gelmesin anlayışındalar.

Bu yüzden "yıllardır bunun bir iktidar mücadelesine indirgenmemesi gerektiğini" söylemeye çalışıyor, böyle görülmemesi için demokrasi birlikteliğinin kurulmasının kendimce önemine vurgu yapıyorum.

Yani bu iki parti iki kutbun iktidar mücadelesinin arasında sıkışıp kaldılar.

Sadece bunlar değil, Saadet Partisi de öyle Muharrem İnce'nin Memleket Hareketi de.

CHP'den memnun olmayan seçmenler niçin Muharrem İnce'nin Memleket Hareketi'ne gitmiyorlar?

Çünkü onlar da "Buraya vereceğimiz her oy diğer kutbun iktidarını sürdürmesinden başka hiçbir işe yaramayacak" anlayışıyla hareket ediyorlar.

İşte bu oyunu bozacak bir siyasi aktör çıkmadığı için veyahut bu oyunu bozacak bir hamle yapılmadığı için Tayyip Erdoğan bunca yıkıma, tahribata, yolsuzluğa ve yoksulluğa rağmen iktidarını sürdürüyor.

Bu partilerin varlık gösterebilmeleri için ülkedeki kilitlenmenin açılması gerekiyor.

Fakat kimse pozisyonunu değiştirmediği için de hem bu kilidi açma ihtiyacı oluşmuyor hem de kimse bu konuda bir çaba göstermiyor.

Muhafazakâr kesim Millet İttifakı'na kim katılırsa katılsın bunun bir CHP iktidarı yani diğer kutbun iktidarı olacağını düşünüyor, o nedenle de AK Parti'den kopsa da mevcut partilere gitmiyorlar.

Mevcut partilere gitmemelerinin tek nedeni bu değil elbette.

Kabul edelim ki muhalif aktörler siyasetçi olabilirler ama etkili bir liderlik sergileyemiyorlar.

Lider risk alan, toplumun bakışını değiştiren, dirayetle, kararlılıkla ve cesaretle adımlar atan ve bütün bu özellikleriyle topluma güven veren demektir.

Tayyip Erdoğan kendi yalanlarını söylerken gösterdiği cesareti, dirayeti muhalif aktörler ne yazık ki kendi gerçeklerini savunurken gösteremiyorlar.

Tayyip Erdoğan toplumun karşısına sadece kendi karizmasıyla çıkmıyor.

Devletten aldıkları güç, otoriter liderlerin karizmasını daha güçlü hale getirir. Bu da onların toplum tarafından güçlü ve daha karizmatik bir lider olarak görülmesini sağlar.

Muhalefet partileri, toplumun zihnindeki güçlü Erdoğan imgesini zayıflatmak için bana göre Erdoğan'ı bir meşruiyet krizine çekmeleri gerekiyordu.

Fakat muhalif aktörler meşruiyet krizi yaratmayı bırakın tam tersine Tayyip Erdoğan'ın gücüne büyük anlamlar yüklüyor ve ona gereğinden fazla meşruiyet sağlıyorlar.

Bu durum toplumun ondan ve devlet gücüyle büyüttüğü karizmanın yarattığı etki alanından kopmasını zorlaştırıyor.

Günahkârlar koalisyonu

Seküler kesim birçok meselede olduğu gibi bana göre bu konuda da biraz dikkatsiz davranıyor.

Sıklıkla tartışılan endişeli muhafazakârlar meselesini sadece onların duygularını hesaba katarak siyaset yapılması talebi olarak anlıyor ve buna tepki gösteriyorlar.

Halbuki bu ülkede toplumun bütün kesimlerinin endişeleri var.

Kürtlerin de endişeleri var Alevilerin de, Atatürkçülerin de endişeleri var muhafazakârların da.

İktidarı ele geçiren toplumun diğer kesimlerini merkezin dışına itip hak gasplarına neden olduğu ve farklı toplum kesimlerinin benimsediği değerleri görmezden geldiği için herkes benzer endişeler yaşıyor.

Şu sıralarda muhafazakârların endişesine daha çok vurgu yapılıyor, çünkü ülkede yaşanan tıkanıklığın aşılması için onların bulundukları yeri terk etmeleri gerekiyor.

Bunca olup bitene rağmen terk etmiyorlar çünkü geçmişte olduğu gibi aşağılanmaktan, hor görülmekten, merkezin dışına itilmekten korkuyorlar.

Bu korkuyu gidermek onlara taviz vermek değil, demokrat olmanın gereğidir.

"Bu korku ve endişe benim umurumda değil" demek demokrasi, hukuk benim umurumda değil demektir.

Aynı şey Aleviler için de geçerli.

Bu insanların yıllardır yaşadıkları dışlanma ve ötekileştirilme var, haklı olarak endişe duyuyorlar, bunu hesaba katmamak ve bu endişeyi giderecek bir çaba içinde olmamak demokrasi, eşitlik, adalet gibi değerleri umursamamaktır.

Kürtler için de aynı durum geçerli, Atatürkçüler için de.

Toplum olabilmemiz için birbirimizin endişelerini, korkularını, yaşadığımız acıları ve bu acıların neden olduğu travmaları hesaba katmalı ve herkesin o endişesini ortadan kaldıracak bir yaklaşım geliştirmeliyiz.

Bunun yolu da meseleyi kutuplar veyahut mahalleler arası iktidar yarışı görme hastalığından kurtulmaktır.

Seküler kesimdeki tepkiselliğe neden olan öfkeyi gayet iyi anlıyorum. Bunu anladığım gibi muhafazakârların yaşadığı endişeleri de iyi anlıyorum.

Daha önce de söylemiştim, tekrar edeyim: Türkiye'de iktidarı alan ülkeyi aldığını düşünüp öyle davrandığı için toplumun diğer kesimleri o ülkede doğal olarak kendilerini yabancı, dışlanmış hissediyorlar.

Ve bu dışlanmanın, aşağılanmanın, inanç ve yaşam tarzı üzerinden yapıldığını bildikleri için doğal olarak yeniden eski günlere dönme ihtimalinin endişesini yaşıyorlar.

Buradaki endişenin kaynağı, başörtüsü gibi yasakların tekrar geri gelmesi meselesi değil.

Bu konuda da büyük bir yanılgı olduğunu düşünüyorum.

Çünkü tek mesele yasaklar değil; asıl mesele, o ülkede kendini ikinci sınıf vatandaş hissedip hissetmeyecekleridir.

Merkezin dışına itilip itilmeyecekleri meselesidir.

Merkezin dışına itildiğin için ülkeden hakkı olanı alıp alamayacakları meselesidir.

Bu da ancak gerçek bir demokrasi, sağlıklı bir hukuk sistemiyle sağlanır.

Böyle bir sistemi kuramadığımız için doğal olarak her toplum kesimi benzer endişelere kapılıyor.

Seküler kesimden kimilerinin, kimi eski AK Partililere yaptıkları hakaretlerin, aşağılamaların "Sizinle asla iş tutmayız, asla or-

tak olmayız" gibi yaklaşımların bu insanların endişelerini daha da artırdığın ya farkında değiller ya da umurlarında değil.

Ama bana kalırsa eski AK partililere yöneltilen öfke sadece onların yaptıkları yanlışlar yüzünden değil, daha çok mensubu oldukları mahalle geçmişleri yüzünden de.

Çünkü Türkiye'deki haksızlığın, hukuksuzluğun tarihi sanki AK Parti ile başlamış gibi hareket ediyorlar.

Herkesi affediyor, herkesle ittifak yapıyorlar ama sıra eski AK Partili siyasetçilere geldiğinde onların geçmiş günahlarını hatırlıyorlar.

Aleviler bu ülkede 50 yıldır dışlanıyor, görmezden geliniyor.

Kim yaptı bunu? Ve bu politikaların parçası olan eski siyasetçilerin tek birinden bir özeleştiri duyduk mu?

Kürtlerin hayatı 50 yıldır cehenneme çevriliyor, kim yaptı bütün bunları?

Destekleyerek, ortak olarak, en hafifinden susarak bu politikaların parçası olan insanlardan en küçük bir özeleştiri duyduk mu?

Bu ülkede darbe çağırısı yapan gazeteciler gördük, tek birinin çıkıp özeleştiri yaptığını duyduk mu?

Bu gazetecilere "Sen önce bir özeleştiri ver, sonra demokrasi talebinde bulun" denildi mi?

Asker çağırıyor diye 28 Şubat döneminde Genelkurmay'da hizaya dizilen yargı mensuplarını gördük, tek biri çıkıp bir özeleştiri verdi mi?

Kimi aydınlar, yazarlar bana göre toplumdaki çürümenin başaktörlerindendir; bu anlamda tek birinden "Yanlış yaptım" dediğini duyduk mu?

Kimse özeleştiri yapmıyor, kimse özür dilemiyor, kimse hatasından dönmüyor.

Bana göre Türkiye'de utanmazlar ve günahkârlar koalisyonu var.

Bunun bedelini de toplumun bütün kesimleri ödüyor.

Bütün bunların yani geçmişte yapılanların toplum kesimlerinde neden olduğu endişeye burun kıvırmak en hafif tabirle "Ülke benim umurumda değil, benim derdim iktidar mücadelesi" demektir.

Ülke bu haldeyken geçmişte yapılan hatalar üzerinden dışlayıcı, ayrıştırıcı, suçlayıcı bir yaklaşımda olmak bana göre mevcut ateşe odun taşımaktır.

Ali Babacan'ı, Ahmet Davutoğlu'nu geçmiş hataları nedeniyle eleştirmek başka; "Siz sadece AK Parti'yi bölün başka bir şeye karışmayın" yaklaşımında bulunmak başka; bu insanlara yaptıkları hatalar, yanlışlar üzerinden eleştiride bulunmak başka; görüşünü, inancını, geldiği mahalleyi öne sürerek aşağılamak başka.

İnancı, görüşü ileri sürülerek bu insanlara söylenen her söz, kopan AK Parti seçmeninin muhalefete katılmasını engelliyor.

Kimse ötekinin endişesini umursamadığı için "tek adam" rejimi karşısındaki o birlik duygusu da ne yazık ki oluşmuyor.

Bana göre yapılması gereken tek şey var: O insanlara "Korkma gel" diyebilmektir.

"Bu ülkeyi, senin de dışlanmayacağın, aşağılanmayacağın, kendini ikinci sınıf vatandaş hissetmeyeceğin, herkes gibi sen de hakkını eşit olarak alacağın bir ülke yapmaya çalışıyoruz, gel sen de el ver" diyebilmektir.

Bunu demek ve o insanları buna inandırmak ülkeyi gerçekten dert edinenlerin sorumluluğudur.

Korkusunu yenemeyen, endişesinden kurtulamayan insana kızmak kendi eksiğini, hatasını göz ardı etmek demektir bana göre.

Esasında bütün siyasetçiler toplumun bütününü yanlarına çağırıyorlar.

Ama insanlar söze bakarak değil, eyleme bakarak güven duygusu oluştururlar.

"Ülkeye demokrasi getireceğiz" deyip daha birbirleriyle konuşmaya bile cesaret edemeyen siyasetçilere kim niye inansın?

Ülkede liyakati esas alacağız deyip kendi partilerinde, yönetiminde olduğu belediyelerde liyakatin kırıntısı bulunmayan insanlara kim niye inansın?

Üstelik, "Gel el ver ortak ol" demiyorlar, "Gel destek ol" diyorlar.

Bu ikisi çok farklı bir şey.

Destek istemek kendi iktidarı için destek talebinde bulunmaktır.

"Gel el ver, ortak ol" demek o iktidarı paylaşmaya açık olduğunu göstermektir.

Herkes ötekini kendi mahallesinin iktidarına destek olmaya çağırıyor.

Kendi mahallesinin çok düzgün, çok namuslu, çok adil olduğunu düşünerek ve böyle anlatarak "İktidarı bize verin size cennet verelim" diyerek o insanları ortak olmaya değil, destek olmaya çağırıyorlar.

Siyasetçiler ve taraftarlık duygusuyla hareket eden aydınlar, yazarlar bana pazarda kendi ürünlerini pazarlamak için en ağdalı sözler kullanan işportacılar gibi geliyorlar.

Herkesin ağzı yandığı için, herkes aldatıldığı için kimse kimseye güvenmiyor, güvenmediği için de endişeye kapılıyor.

Zihnimizdeki kimlik, inanç, mezhep, ideoloji merkezli oluşan "biz" tanımını değiştirip evrensel değerler üzerinden yeni bir "biz" tanımı yapmadığımız müddetçe bu kısırdöngüden kurtulamayacağız.

Yani "biz" derken Alevileri değil, Kürtleri, Atatürkçüleri, solcuları, dindarları değil hepimizi bir araya getiren "bu ülkenin evladı olmak" ortak paydasını esas almalıyız.

Dürüstlük, saygınlık, eşitlik, adalet gibi temel değerler üzerinden bir birliktelik kurmak; kimsenin dilini, inancını, mezhebini, dilini, yaşam biçimini sorun etmeyen bir anlayışla toplumsal bir birliktelik sağlamak ve siyaseti de bu anlayışla yeniden kurgulamak gerekiyor.

Herkes ötekinin demokrat olmasını, mahallesini terk etmesini bekliyor.

Üstelik mahallesini terk edene de "Aman bana yaklaşma şöyle uzak dur" diyor.

Çünkü öteki, mahallesini terk ettiğinde o mahallenin zayıflayacağını buradan da kendisine bir iktidar imkânı çıkacağını düşünüyor.

Esasında böyle yaparak hepimiz, "Bu ülke çöplük, bu çöplüğün başında biz olalım" anlayışıyla hareket ediyoruz.

Kimse "Gel el ver burayı çöplük olmaktan çıkaralım" yaklaşımı sergileyemiyor.

Tevrat'ta çok güzel bir kıssa var.

Bir kadın doğum yapıyor fakat çocuğu ölen başka bir kadın o çocuğu çalıyor ve kendi çocuğu olduğunu iddia ediyor.

Bunun üzerine kadıya çıkıyorlar.

Fakat ikisi de çocuğun kendisinin olduğu konusunda ısrarlı.

Kadı, çocuğun kimin olduğuna karar veremeyince "Çocuğu ortadan ikiye keseceğim yarısı birinizin diğer yarısı da diğerinizin olacak" deyince çocuğu çalan kadın ortaya atılıp "bunu kabul ettiğini" söylüyor.

Çocuğun gerçek annesiyse "Hayır, ben iddiamdan vazgeçiyorum, çocuğu lütfen ona verin" diyor.

Bunun üzerine Kadı, "Şimdi gerçek annenin kim olduğu anlaşıldı" deyip "Lütfen çocuğu kesmeyin" diyen gerçek annesine veriyor.

Çünkü o gerçek anne "Yeter ki yaşasın da onun elinde yaşasın" düşüncesiyle hareket ettiği için anne çocuğunun öldürülmesine razı olmuyor.

Türkiye'de taraflar, "Benim olmayacaksa kes daha iyi" anlayışıyla hareket ediyorlar ne yazık ki.

Yani birinci öncelik ülkeyi bu yıkımdan kurtarma değil, iktidarı yani ülkeyi alma duygusuyla hareket ediyorlar.

"Hepsini alamıyorsak da bari yarısını alalım" diye de kesilmesine sessiz kalıyorlar.

Yaşanan tahribat engellenebilir miydi?

Gelen kasırganın büyüklüğü, yıkıcılığı ilk günlerden görülmüş, ona göre davranılmış olsaydı bence yaratacağı tahribat çok aza indirilebilirdi.

Seküler kesim ülkeyi felakete sürükleyen büyük bir kasırga gelirken böyle bir şey yokmuş gibi davrandı ve olup biteni tam olarak anlayamadığı için meseleyi basit bir iktidar mücadelesine indirgedi.

2010 yılında yazarlığa başladığımda adeta feveran bir dille yazdım, konuştum.

Çünkü Tayyip Erdoğan'ın benimsediği o İslamcılık anlayışının baskın güç olması halinde ülkeyi nasıl bir felakete sürükleyeceğini görebiliyordum.

O düşünceyi, o insanları tanımamın bana sağladığı böyle bir avantaj vardı.

Olabildiğince basit, olabildiğince anlaşılır, olabildiğince net yazmaya, konuşmaya, gelen kasırgaya kendimce dikkat çekmeye çalışıyordum.

Kimileri benim bu feveran halimi yüzeysellik olarak görüyordu, kimileri "öfkeli bir genç" tanımlaması yapıyor, kimileri de beni "karamsar olmakla", "karamsarlık yaymakla" itham ediyordu.

Halbuki ülke entelektüel lakırdı yapılacak, siyasi hesap güdülecek, iktidar hayali kurulacak, hatta gazetecilik gibi mesleki hassasiyetlerin arkasına saklanılacak bir dönemde değildi.

Meselenin nereye vardığını kimilerini tenzih ederek söyleyeyim ki aydınların, yazarların, siyasetçilerin çoğu geç fark etti.

Birçoğunun hâlâ da fark ettiğini sanmıyorum. Kendilerini ideolojik olarak haklı çıkmanın şehvetine kaptırmışlar.

Muhalif siyasetçiler ise bambaşka bir havadaydı.

Seküler kesim, hem Tayyip Erdoğan'ın İslamcılık anlayışının ne olduğunu hem de bu anlayışın otoriterlikle birleştiğinde neler olacağını bilmiyordu; bilmediği gibi uyaranlara da burun kıvırıyordu.

Mesela Nuray Mert, yanılmıyorsam 2009 yılında *Radikal*'de yazdığı bir yazıda, iktidarın politikalarını eleştirerek "iktidarın bazı politikalarının sivil dikta kurma işaretleri olduğunu" söylediğinde birçok aydın, akademisyen "Sivil dikta mı olurmuş?" diyerek dudak bükmüştü.

2010 yılında ise katıldığı bir TV programında "iktidarın otoriter eğilimler göstermeye başladığını" söyleyince bugün "demokrasi" diye feveran edenlerin neredeyse tamamı "Nuray Mert'i meseleyi abartmakla" suçlamıştı.

Hem gidişatı kavramakta geç kaldılar hem de çıkan fırsatları kullanamadılar.

2015 seçimleri büyük bir imkândı, muhalif kesimin iktidar hayaliyle içine düştüğü şımarıklıkla o imkân ıskalandı.

2015'in Haziran ile Kasım arasında yaşanan süreç esasında yaşayacaklarımızın bir fragmanıydı.

Buna rağmen o seçimden sonra da meseleyi bir iktidar mücadelesi olarak görmekten vazgeçmediler.

Türkiye bir günde buraya gelmedi.

Tayyip Erdoğan her gün, her an kafasındakini uyguladı, medyayı ve devleti bütünüyle kontrolüne aldı.

Süreci engellemek için yapılmayan her doğru şey, atılmayan her adım muhalefetin alanının daralmasına, iktidarın ise daha da güçlenmesine neden oldu.

Bana göre ülkenin bu hale gelmesinin en önemli nedenlerinden biri, daha önce de söylediğim gibi, muhalif kesimin meseleyi hep bir iktidar mücadelesine indirgemesidir.

Bu durum onları toplumun bütününü bu endişeye ortak etme çabasından alıkoydu.

İktidar mücadelesine dönüştüğü için kimse yerini, pozisyonunu değiştirmedi ve olan ülkeye oldu.

Dediğim gibi, 2015 seçimlerindeki o büyük fırsat kaçırıldı.

Bari bundan ders alınsaydı ve 2018 seçimleri heba edilmeseydi.

Aynı hata orada da yapıldı.

Dahası, ülkede tek adam rejimi kurulmuşken muhalefet kendi içinde partileri için oy kazanma mücadelesi vermekten vazgeçmedi. 2018 seçimleri de muhalefetin anlaşılmaz yanlışlarıyla heba edildi.

Ondan sonra bile bir imkân vardı.

Çünkü rejim henüz kurumsallaşmamıştı.

Tayyip Erdoğan'ın karşısına dikilecek güçlü bir toplumsal birliktelik bu gidişatı durdurabilirdi.

Bu birlikteliğin oluşturulması için sahici bir çaba gösterilmedi.

Hatta tam tersine yaşananlardan dolayı muhalif kesimde oluşan öfke muhafazakârlara yöneldi ve tam da Tayyip Erdoğan'ın istediği kutuplaşmaya hizmet etti.

2019 seçimleri büyük bir fırsat olabilirdi.

Ülke parti devletine dönüşmüşken muhalefet kreş, yol, metro gibi vaatlerle toplumun dikkatini başka yöne çekti.

O seçimde oluşan o muazzam birliktelik, heyecan ve umut dalgası büyütülmedi; o umudu büyütecek etkili, kalıcı siyasi adımlar atılmadı.

Bütün bunlar yapılsaydı tek bir kişi ülkemizi bu hale getiremezdi.

Halbuki muhalif seçmenin tamamı, muhalefetin bütün vurdumduymazlığına rağmen tabanda güçlü bir birliktelik kurmuştu.

Bu birliktelik tavana yansıtılsaydı işler çok başka olurdu.

Dahası, oluşan bu atmosferde çok radikal, çok etkili ve sonuç alıcı adımlar silsilesi atılabilirdi.

Mesela, en az 10 adımı belli olan bir eylem planıyla toplumda oluşan o heyecan ve umudun da rüzgârıyla iktidar baskı altına alınabilir, bütün dünyada çok büyük bir meşruiyet krizi tartışmalarını başlatabilirdi.

Mesela, bana göre ilk adım Meclis'ten çekilmek olabilirdi.

Bunun gerekçesi en sarih dille topluma anlatıldığında yani gelen felakete çok güzel video filmleriyle dikkat çekildiğinde bu adım hem içeride hem dışarıda çok büyük bir etki uyandırabilirdi.

Eğer beklenen olmuyorsa ikinci adımın RTÜK gibi, HSK gibi bütün kurumlardaki muhalefet temsilcilerinin çekilmesi olabilirdi.

Bunun doğuracağı meşruiyet sorunu Tayyip Erdoğan'ı çok ciddi anlamda sıkıntıya sokabilirdi.

Hâlâ bir geri adım yoksa üçüncü aşamada bütün belediyelerden çekilme dahi düşünülebilirdi.

Böylelikle topluma derdimizin makam, koltuk olmadığı; esas derdimizin ülkenin sürüklendiği felaketi engellemek olduğu gösterilebilirdi.

Bütün bunların sonunda toplumdaki o heyecan ve umut dalgası tahmin edemediğimiz kadar büyüyebilir, bunun başka ne tür etkiler doğuracağını biz bile hesap edemeyebilirdik.

Muhalefet bütün bunları yapmadığı gibi tam tersine söz ve eylemleriyle Tayyip Erdoğan'ın ve onun kurmaya çalıştığı sistemin toplum ve dünya nezdinde meşru görülmesine neden oldu.

Bir taraftan "diktatör bozuntusu" derken diğer taraftan "sayın cumhurbaşkanım" deyip randevu alma çabasına girdiler.

Bir taraftan "2018 seçim sonuçları mühürlü oy hilesiyle gayrimeşru duruma düşmüştür, o nedenle bu seçimi ve sonuçlarını tanımıyoruz" dediler, diğer taraftan sanki hiç böyle bir söz söylememiş gibi her fırsatta Tayyip Erdoğan'a demokratik meşruiyeti olan bir cumhurbaşkanı gibi davrandılar.

"Hileli seçimle geldi tanımıyoruz" dedikleri kişinin Meclis'te getirdiği bazı yasalara "evet" oyu vermekten geri durmadılar.

Bütün bunlar Tayyip Erdoğan'ın kurmaya çalıştığı tek adam rejiminin demokratik bir işleyişi olduğu algısının oluşmasına neden oldu.

Diğer taraftan iç politikada, "Her alanda yanlış yapıyor" diyerek suçladıkları iktidarın dış politikada yaptıklarının hepsi doğruymuş gibi getirdiği her yasaya, her teklife "evet" dediler.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, Tayyip Erdoğan ile din ve milliyetçilik yarışına girerek ona ve siyaset anlayışına tahmin bile edemeyeceği kadar meşruiyet sağladılar.

Yani gidişatı durdurmak için kimse sahici bir adım atmadı.

Ve sonuç ne yazık ki ağır bir yıkım oldu.

Bütün bu yaşananlara rağmen muhalefet hâlâ olup bitenin farkında değilmiş gibi davranıyor, kendi içinde adaylık kavgası veriyor, parti içi mücadele aynı hızla sürüyor ve seçimlerde karşı karşıya kalabilecekleri muhtemel bir antidemokratik uygulamalara nasıl cevap vereceklerini bilmiyorlar.

Bunca olup bitene rağmen demokratik meşruiyeti olan bir seçim yapılacakmış gibi seçimi beklemekten başka bir şey yapmıyorlar.

Seçimi beklerken de en azından muhalif partiler arasındaki güven sorunlarını bile halletmek için yeterince çaba göstermiyorlar.

Toplum muhalefetten kendilerini kurtarmasını beklerken muhalefet de toplumun onları kurtarmasını bekliyor.

Türkiye bu iki bekleyişin arasında ve hepimizin gözleri önünde büyük bir yıkıma sürüklendi.

Olan ise bu toplumun yoksul insanlarına, hayallerini yitiren milyonlarca gencine, kadınına, yaşlısına, emeklisine, esnafına yani bütün toplum kesimlerine oldu.

Yaşanan bu yıkımdan bana göre taraftarlık duygusundan kurtulamayan ve adeta mahalle kavgası veren kimi aydınlar, yazarlar, gelen felaketi görmemek için özel bir gayret sarf eden ve bundan dolayı atılması gereken tek bir adımı bile atmayan muhalefet de en az iktidar kadar sorumlu.

Pozisyonunu değiştirmeyen, mahalle, kimlik, mezhep, ideoloji kavgası veren ve bununla Tayyip Erdoğan'ın değirmenine su taşıyan herkes sorumlu.

Üçüncü bölüm

Senaryo mu,
Kırmızı Pazartesi mi?

Senaryo, senaristler ve oyuncular

Siyasette hiçbir şey durup dururken olmaz. Eğer bir şey oluyorsa, emin olabilirsiniz ki bu o şekilde planlandığı için oluyordur.

Franklin Roosevelt (ABD eski başkanı)

2023 seçimlerini Türkiye için çok önemli bir dönüm noktası olarak görüyor, eğer ülke bu virajdan bir dönüş sağlayamayacaksa yaşadığımız tahribatın katlanarak büyüyeceğini ve toparlanması onlarca yıl alacak bir ülkeye dönüşeceğimizi düşünüyorum.

Yani Türkiye'nin Ortadoğululaşma sürecinde büyük mesafe kat edileceği kanaatindeyim.

Peki bu durumda ilk seçimde ne olur?

Bu konuda bugünden sağlıklı bir şey söylemenin mümkün olmadığının farkındayım.

Bütün anketler bize toplumun yüzde yetmişinin gidişattan endişe duyduğunu ve bu iktidara karşı olduğunu söylüyor.

Asıl mesele, muhalefetin bu seçimi kazanıp kazanamayacağı, dahası kazanmak isteyip istemediği meselesidir.

Üzülerek söyleyebilirim ki muhalefetin kazanmak için henüz gerçek bir politikası da yok, bir çabası da.

Tepkiler var, kavgalar var, şikâyetler var ama kazanmak için akla dayalı bir strateji yok.

Ben baktığımda seçimi kazanmak için kendince bir hikâye yazmaya, hayal pazarlamaya çalışan bir iktidar; diğer taraftaysa durumun vahametinin farkında olmayan veyahut değilmiş gibi davranan, kendi hikâyesini, amacını anlatmak yerine sadece iktidarın hikâyesini kötüleyen bir muhalefet görüyorum.

Türkiye'de son 20 yılda yaşanan olayları, o olayların hikâyelerini yazarken daha önce pek fark etmediğim bir fotoğraf canlandı zihnimde.

Her bir olayı tek tek ele alıp sonra birbiriyle bağlantısını kurunca aynen bir fotoğrafın parçalarının birleşmesi gibi bir durum yaşadım.

Bir anda beni de dehşete düşüren bir fotoğraf çıktı ortaya.

Çünkü bugüne kadar yaşananlara baktığımda ortada sanki bir senaryo varmış da o senaryo adım adım uygulanıyormuş hissine kapılıyorum.

Bu nedenle ülkenin kaderinin, 2023'e giderken muhalefetin bu senaryoya aykırı davranıp davranamayacağına bağlı olduğunu düşünüyorum.

Gelecekte neler olacağına dair bir komplo teorisi geliştirmiyorum ama yaşanan sürece baktığımda bütün bu yaşananlar bana sonu çok belli olan bir film sahnesinin içindeymişiz hissi veriyor.

Film ya da roman değil, gerçek

Son 20 yılda yaşadığımız her olay, birbirini takip eden, belli bir amacı olan, bu amaç için herkesi bir şekilde oyuncuya dönüştüren, önüne çıkan her engeli ustalıkla aşan bir senaryonun filme uyarlanış hali gibi geliyor bana.

Çünkü ilk günlerden bugünlere kadar gelen olaylar zincirine baktığımda, akıştaki bütünlük, birbirini takip eden olaylardaki bağ, en olmayacak kişilerin bir gecede fikir değiştirmesi, çıkan engellerin kolayca aşılıyor olması...

Tüm bunlar beni gerçekten çok şaşırtıyor.

Eğer böyle bir senaryo varsa, amacının da Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak olduğunu düşünüyorum.

Dediğim gibi, bu, birinin yazdığı ve herkesi kolayca oyuncuya dönüştürdüğü bir senaryo mu yoksa *Kırmızı Pazartesi* romanındakine benzer bir durum mu yani aktörlerin körlüğü ya da çıkarlarının bu gidişatla örtüşmesi hali mi olduğunu gerçekten bilmiyorum.

Ama gördüğüm bir şey var ki Türkiye'de olup bitenler öyle bir bütünlük, öyle bir akış içinde gerçekleşiyor ki film ya da roman olsa "Bu kadar çok tesadüf olmaz, her şey bu kadar da kolay olmaz" diyerek o filmi yahut romanı gerçekçi bulmayız.

Ama dediğim gibi, tüm bunları biz yaşayarak gördük ve izledik üstelik.

Tam olarak neyden bahsettiğimin anlaşılması için meseleyi yaşadığımız olaylar üzerinden anlatmaya çalışayım.

Dünyadaki dönüşümün sonucu olarak mecburi bir değişim yaşamış, AB normlarını benimsemiş, demokrasi çizgisine gelmiş İslamcılar, Türkiye'de iktidar oluyor ve yaptıklarıyla bir anlamda cumhuriyetin yüz yıllık korkularını ortadan kaldırıyorlardı.

AK Parti'deki gelenekçi katı İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan, siyasi yasaklı olduğu için başbakan, İslamcı camiadaki yenilikçi çizgiyi temsil eden Abdullah Gül'dü.

Fakat biz bir sabah kalktık nasıl olmuşsa olmuş, dönemin CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, Tayyip Erdoğan'ın siyaset yasağının kaldırılmasına ikna olmuş, ikna olmakla da kalmamış, bunu adeta kendine bir iş edinmişti.

Bu karara kimsenin bir itirazı olmadığı için de çok hızlı bir şekilde Tayyip Erdoğan'ın siyasi yasağının kalkması sağlanmıştı.

Öyle ki Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırmakla yetinmemiş, bir de onu milletvekili yapmak için seçim iptal etmişlerdi.

O günlerde AK Parti'nin her sözünden, her hareketinden rahatsız olan devlet kurumları çok tuhaf bir şekilde dönemin CHP lideriyle de ittifak ederek Siirt seçimlerini iptal etmiş, orada tekrarlanan seçimlerde Fadıl Akgündüz'ün yerine Tayyip Erdoğan'ın milletvekili olması sağlanmıştı.

Bu durum, AK Parti'deki dönüşüm geçirmiş yenilikçi dindarların yerine, katı İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan'ın iktidarın başına geçmesi demekti.

Sanki senaryo gereği İslamcılardaki değişim durdurulmalı; iktidar, katı bir İslamcılık anlayışına teslim edilmeliydi.

Bu da CHP lideri Deniz Baykal ve YSK gibi devlet kurumlarının ittifakıyla sağlanmıştı.

Tam da beklendiği gibi Tayyip Erdoğan, başbakanlığı Abdullah Gül'den devralmıştı.

Tayyip Erdoğan iktidarın başına geçince hem İslamcılardaki değişimi durduran hem de AK Parti'yi tam tersi istikamete döndüren gelişmeler yaşanmaya başlandı.

Bunun ilk adımı Tayyip Erdoğan'ın kurmaylarına, ülkedeki başörtüsü yasağını kaldıracak bir Anayasa değişikliği talimatı vermesi oldu.

Tayyip Erdoğan bu talimatı verince AK Parti Anayasa değişikliği çalışmaları başlatmış, bunu duyan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı AK Parti'ye "Anayasa değişikliğine devam ederseniz kapatma davası açarız" mesajı göndermişti.

Bunun üzerine AK Parti bu kararından vazgeçmişti.

Fakat ne olmuşsa olmuş, birkaç ay sonra Tayyip Erdoğan fikrini yeniden değiştirmiş, İspanya'ya yaptığı gezi sırasında bir gazetecinin sorusu üzerine "Velev ki simge tabi ki kaldıracağız" diyerek Anayasa değişikliğini yapacaklarını söylemişti.

Fakat Ak Parti kurmaylar durumdan dolayı tedirgindi. Tayyip Erdoğan'ı bu konudan şimdilik vazgeçirmeye çalışacaklardı.

Fakat bir sabah kalktığımızda MHP lideri Devlet Bahçeli "Uzaktan konuşmak olmaz, getir yasayı değiştirelim" diyerek AK Parti'yi bu değişiklik adımını atmaya adeta mecbur etmişti.

Her kritik anda olduğu gibi bu olayda da gidişatı belirleyecek adımı atan Devlet Bahçeli olmuştu.

Bunun üzerine AK Parti Anayasa değişikliği çalışmaları başlatmış, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tam da daha önce AK Parti'ye gönderdiği mesajdaki gibi kapatma davası açmıştı.

Dediğim gibi, sanki bir senaryo vardı da o senaryo gereği İslamcı camiadaki dönüşümün sekteye uğratılması gerekiyordu.

Kapatma davası, 27 Nisan Muhtırası ve Cumhuriyet mitingleriyle İslamcıların kendi değişimlerini sorgulamaları sağlanmıştı.

AK Parti mağdur edilmiş, İslamcılar öfkelendirilmiş, iyileştirmeye çalıştıkları yaralarına bir bıçak saplanmıştı.

Şu işe bakın ki AK Parti'deki en kaba İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırıp, iktidarın başına geçmesi-

nin yolunu açanlar, AK Parti'deki yenilikçi dindar anlayışa sahip Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olmasını istemiyorlardı.

Üstelik bunların başında da "Demokrasi gereği Erdoğan'ın yasağının kaldırılmasını savunuyorum" diyen Deniz Baykal vardı.

Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırıp apar topar milletvekili seçilmesi için ittifak kuran siyasi ve bürokratik kadro bu sefer Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığını engellemek için ittifak etmişti.

Sanki o senaryo gereği katı İslamcılık anlayışına sahip Tayyip Erdoğan'ın yolu açılırken, AK Parti'deki yenilikçi çizgideki dindarların etkin bir pozisyona gelmelerinin engellenmesi gerekiyordu.

Öyle de olmuştu.

Bir yorumla, cumhurbaşkanı seçilmek için Meclis'te "367 oy gerekli" kuralı uydurulmuş ve bu kural üzerinden Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesi engellenmişti.

Bütün bunların sonunda AK Parti mağdur olmuş, toplumda artan bu öfke ve kızgınlık ortamında seçime gidilmiş, AK Parti muazzam bir oyla tekrar iktidar olmuştu.

Nihayetinde İslamcılardaki değişim sekteye uğramış, yeniden gelenekçi dediğimiz çatışmacı, kavgacı İslamcı çizgi o mahallede etkinlik kazanmaya başlamış, AK Parti'deki yenilikçi dindarların tasfiyesinin de yolu açılmıştı.

Bütün bunlar Tayyip Erdoğan'ın dindar mahalleyi *Akit* çizgisine çekmesini kolaylaştırmıştı.

Ama İslamcı otoriter bir iktidar kurmanın önüne engel çıkarabilecek bir TSK vardı.

Cemaat devreye sokulmuş, Ergenekon/Balyoz gibi davalarla bir furya başlamış, generaller tasfiye edilmiş, bu gidişata engel çıkarabilecek, sorun teşkil edecek TSK etkisiz hale getirilmişti.

Yargının bütünüyle cemaatin kontrolüne geçmesini sağlayan, Fethullah Gülen'in gerekirse ölülerin bile oy vermesi gerektiğini söylediği 2010 Anayasa değişikliği süreci başlamıştı.

O dönemde AK Parti'nin Meclis'te 337 milletvekili vardı.

Değişiklik teklifinin referanduma sunulabilmesi için en az 330 oy gerekiyordu.

Değişikliğin engellenmesi için, biri Meclis başkanı olduğundan, AK Partili yedi vekilin hayır oyu vermesi gerekiyordu.

AK Parti Milletvekili Reha Çamuroğlu'ndan dinlediğime göre, AK Parti'de bu değişikliğe karşı çıkan 8-9 vekil vardı.

Reha Çamuroğlu, Vahit Erdem ve Kürşat Tüzmen açıktan karşı çıkıyorlardı.

Dört-beş kişi de "hayır" demek istiyordu ama iktidarın kendilerine yapacaklarından korktukları için buna cesaret edemiyorlardı.

Bu dört kişi Reha Çamuroğlu aracılığıyla hem Deniz Baykal'a hem de Devlet Bahçeli'ye, "Eğer bizi iktidarın gazabından korumak için vekillik sözü verirlerse Anayasa değişikliğine hayır oyu vereceğiz" mesajını iletmişlerdi.

AK Parti Milletvekili Reha Çamuroğlu bu haberi o dönem hem Deniz Baykal'a hem de Devlet Bahçeli'ye iletmişti.

Fakat siz şu işe bakın ki kamuoyu önünde bu Anayasa değişikliğine şiddetle karşı çıkan bu iki lider, AK Partili bu vekillerin mesajını umursamamıştı.

Üstelik Deniz Baykal bu mesajdan TBMM kulisinde gazetecilere bahsetmiş, adeta alay eder gibi "Başarılı olamazlar" demişti.

Sanki bu senaryonun amacı Ortadoğu ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de ülkeyi en katı, en kaba Sünni İslamcı anlayışı benimsemiş otoriter bir iktidara teslim etmek, toplumu da İslamcılar, Aleviler, Kürtler diyerek ayrıştırmaktı.

Yani Türkiye'yi Ortadoğululaştırmaktı.

Tesadüfe bakın ki katı İslamcı anlayışın iktidar olduğu bir ülkede nasıl olmuşsa olmuş, ana muhalefet partisinin genel başkanı bir kaset deşifresiyle devre dışı bırakılmış ve o partinin başına Alevi inancına sahip biri seçilmişti.

Yani İslamcı bir iktidarın karşısına, Alevi inancına sahip birinin genel başkan olduğu ana muhalefet partisi konulmuştu.

Ortadoğu'da herkesi tedirgin eden bir mezhep çatışması vardı.

Ülkedeki iktidar, "Bölgedeki mezhep çatışmaları bizim ülkemize de yayılmasın" endişesiyle hareket edecekken, tam tersi bir yolu seçmiş, durup dururken üçüncü köprünün adını Yavuz Se-

lim koyarak Alevi vatandaşları kışkırtma, rahatsız etme politikasına yönelmişti.

Üstelik Yavuz Selim adı önerisinin kimden geldiği de bilinmiyordu.

Çünkü dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, "Normalde köprünün adını 'Yunus Emre' gibi toplumun bütünün olumlu bakacağı bir isim düşünüyorduk ama köprünün adının 'Yavuz Selim' olduğunu ben de ancak köprünün açılış töreninde öğrendim" demişti.

Yani köprünün adını "Yavuz Selim" koyarak ülkedeki Alevi toplum kesimini kışkırtmak, endişeye sürüklemek, hatta korkutmak istenmişti.

Çünkü Aleviler tarihlerindeki en büyük katliamı bu padişah döneminde yaşamıştı.

Bu da doğal olarak Alevi toplum kesimini tedirgin edecekti.

Fakat sanki koca bir ülke akıl tutulması yaşıyordu ve bu gerçeği görmemişti.

Ardından Gezi süreci başladı.

Yine ne tesadüftür ki Gezi protestolarında öldürülen çocukların büyük çoğunluğu Alevi inancına sahipti.

Üstelik bu çocuklardan biri de Gezi'nin birinci yıldönümünde cem evinde öldürülmüştü.

Öldürülen çocukların büyük çoğunluğunun Alevi olmasının Alevilerde başlayan endişe ve korkuyu daha da tetikleyeceği ortadaydı.

Dahası, Sünni dindar kesimde Gezi protestolarının bir Alevi kalkışması olduğu algısının oluşmasını da sağlayacaktı.

Bütün bunlarla istenen sonuç elde edilmiş, yani Aleviler kışkırtılarak, korkutularak muhalefet partisinde toplanmaları sağlanmıştı.

Bütün bunlar henüz çok yeniydi. İslamcı iktidarın bir süre daha iktidarda kalması gerekiyordu.

Normalde muhalefet ortak bir aday çıkararak bunu engelleyebilirdi.

Çünkü o dönemdeki oy oranları buna uygundu.

Fakat yine devreye Devlet Bahçeli girmiş, kimsenin tanımadığı, bilmediği bir ismi Ekmeleddin İhsanoğlu'nu muhalefetin ortak adayı yapmak için CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nu ikna etmişti.

"Ekmek için Ekmeleddin" gibi akla hayale sığmayacak bir siyasi kampanya yapılmış, üstelik de bu adaya hiçbir parti doğru düzgün bir destek de vermiş, tanınmayan bir isimle toplum neredeyse baş başa bırakılmıştı. Sanki seçim Tayyip Erdoğan'a hediye edilmişti.

Bu arada ülkede Kürt açılımı başlamıştı.

HDP Türkiyelileşmeye çalışıyor, ülkenin kırk yıllık en büyük sorununa çözüm aranıyordu.

Fakat bu da engellenmişti.

Sanki HDP'nin Türkiyelileşmesi, Kürtlerle barış o senaryoya uymuyordu.

Urfa Ceylanpınar'da iki polis memuru gece evlerinde kurşunlanarak öldürülmüş, Barış sürecinin sona ermesi sağlanmıştı.

Bu cinayeti o günlerde PKK üstlenmişti ama PKK, birkaç ay sonra "bu iki polis memurunu kendilerinin öldürmediğini" açıklamıştı.

Üstelik bugüne kadar o iki polis memurunu kimin öldürdüğünü devlet bile ortaya çıkaramamış, dosya kapatılmıştı.

Olan olmuş, barış süreci masası devrilmiş, HDP'nin Türkiyelileşme süreci sekteye uğramış, HDP'yi dışlayıcı politikalara yeniden dönülmüş, adeta PKK'nın yeniden toplumsal destek sağlamasının zemini yaratılmıştı.

Aynen değişim geçiren İslamcılardaki gibi Kürt hareketinde de değişimi savunanlar değil, çatışmayı isteyenler sahneye çekilmişti.

Sanki Türkiye'nin Ortadoğululaşması için İslamcı bir iktidar, Alevi inancına sahip bir muhalefet son olarak da çatışmaya devam eden Kürt hareketi gerekliydi ve bütün bunlar bir şekilde sağlanmıştı.

Ülkenin başındaki İslamcı iktidar 2015 seçimlerini kaybetmişti.

Bu durum, gerçekte böyle bir senaryo varsa o senaryonun akamete uğraması anlamına geliyordu.

Yine nasıl olmuşsa olmuş, Deniz Baykal sahneye çıkmış, seçimi, dolayısı ile psikolojik üstünlüğü kaybetmiş Tayyip Erdoğan'ın imdadına yetişmişti.

Baykal, söylenenlere göre CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'na rağmen Tayyip Erdoğan ile görüşmek için Köşk'e gitmiş, bu görüşmeyle inisiyatifin yeniden Tayyip Erdoğan'a geçmesini sağlamış, dahası genel başkanına rağmen Meclis başkanlığına aday olmuştu.

MHP'nin o dönemki Meclis başkanı adayı Ekmeleddin İhsanoğlu Devlet Bahçeli'ye yaptığı "Ben çekileyim Deniz Baykal'ı destekleyelim de Meclis başkanlığı muhalefete geçsin" teklifi kabul görmemiş, Deniz Baykal ve Devlet Bahçeli ittifakıyla muhalefetin ortak aday çıkarması engellemişti.

Bunun neticesinde de AK Parti, Meclis başkanlığını kazanarak Meclis'teki kontrolün kendinde kalmasını sağlamıştı.

Sanırım sahneye yeniden çıkma ihtimaline karşı, Deniz Baykal'ın her zaman milletvekili kalması gerekiyordu.

Ağır bir felç geçirmiş olmasına rağmen milletvekili olmaya devam ediyordu.

2015 seçim seçimlerinden sonra kendi partisine bile açıkça ihanet eden Baykal, nasıl olmuşsa olmuş yine milletvekili yapılmıştı.

Siz yine tesadüfe bakın ki Devlet Bahçeli de yeniden sahneye çıkmıştı.

Nasıl olmuşsa olmuş, seçim kampanyasında Tayyip Erdoğan için ağza alınmayacak sözler eden MHP lideri Devlet Bahçeli, muhalefetin "Gel sen başbakan ol" teklifine rağmen muhalefetle birlikte hareket etmeyi reddetmiş, ülkenin yeni bir seçime gitmesinin yolunu açmıştı.

Yine nasıl olmuşsa olmuş, PKK gibi 50 yıllık bir örgüt, Diyarbakır'ın Sur ilçesinde özerklik ilan etmek gibi akla hayale sığmayan çocukça bir yaklaşımla hendek savaşları başlatmıştı.

"Diyarbakır'ın Sur ilçesinde özerklik alsanız ne olacak?" sorusuna kimse bir cevap aramıyordu.

Şehirlerde patlayan bombalar, PKK'nın başlattığı hendek savaşları sonucunda toplum, "Türkiye Suriye'mi yapılıyor" endişesine kapılmış, o korkuyla iktidarı kaybetmiş İslamcı AK Parti'nin arkasında yeniden toplanmış, onu yüzde 49 ile tekrar iktidar yapmıştı.

Bir mucize gibi akıştaki bütünlük yeniden sağlanmış, bir senaryo varsa o senaryonun akamete uğraması bir şekilde engellenmişti.

Eğer bir senaryo varsa o senaryonun akışına göre ülkede İslamcı bir iktidarın olması yetmezdi, Türkiye otoriter, tek adam rejimine geçmeliydi.

Bunu topluma benimsetmenin, kurumsallaştırmanın taşlarını döşemek gerekiyordu.

Nasıl olmuşsa olmuş sanki o senaristlerin imdadına 15 Temmuz darbesi yetişmişti.

Cevap verilemeyen sorular, izah edilemeyen durumlar vardı ama sonuçta amaç hasıl olmuştu.

"Bu darbe bizim için Allah'ın bir lütfu" denilerek OHAL ilan edilmiş, KHK'larla fiili bir tek adam rejimi yaratılmıştı.

Eğer böyle bir senaryo varsa, fiiliyatta uygulamaya konmuş otoriter tek adam rejiminin o senaryo gereği anayasal bir dayanağa oturtulması da gerekiyordu, çünkü Ortadoğu ülkeleri böyleydi.

Fakat iktidardaki AK Parti'nin oyları bu değişikliği yapmaya yetmiyordu.

Fakat nasıl olmuşsa olmuş, yıllardır Tayyip Erdoğan'a ağza alınmayacak hakaretler eden, onu cumhurbaşkanı yapmamaya ant içmiş MHP ve onun lideri Devlet Bahçeli bir sabah kalkıp aynen başörtüsü yasağını kaldıran Anayasa değişikliği önerisinde olduğu gibi "bu değişikliğe destek olacağını" açıklamıştı.

Nihayetinde Devlet Bahçeli'nin ani çizgi değişikliğiyle otoriter tek adam rejimi anayasal zemine oturtulmuştu.

Yani Türkiye yapı itibarıyla bir Ortadoğu ülkesine dönüştürülmüştü.

PKK da sahnede yerini almıştı ama Kürtlerle barışı savunan, bunun için çaba gösteren toplumsal desteği de olan biri vardı Meclis'te.

Sanki bu durum, eğer bir senaryo varsa o senaryonun akışını bozacak bir tehlike barındırıyordu.

Yine nasıl olmuşsa olmuş, Meclis'teki bütün partiler ikna edilmiş, sağlanan büyük konsensüs sonucunda Anayasa değişikli-

ği yapılmış, dokunulmazlığı kaldırılan Selahattin Demirtaş hapse gönderilmişti.

Sanki Kürtlerle muhtemel barış çabaları da bütünüyle engellenmişti.

Siyasi aktörler arasından tek bir kişi de bunun Kürtler ile ülke arasındaki duygusal bağa büyük zarar vereceği gerçeğini görememişti.

Üstelik bütün muhalefet de bir şekilde bu sürecin parçası yapılmıştı.

Ardından gelen kayyumlar, baskılar, dışlamalar... Tüm bunlarla Kürtler sanki ayrılıkçı çizgiye mecbur ediliyordu.

Ülke yeni bir seçim dönemine gelmişti yani 2018 seçimlerine.

Fakat, eğer böyle bir senaryo varsa bu senaryonun akışını bozacak bir durum çıkmıştı ortaya.

Muhalefet liderleri Abdullah Gül'ün ortak adaylığında anlaşmışlardı.

Bütün anketler Abdullah Gül'ün seçimi yüzde 60-65 ile kazanacağını gösteriyordu.

Abdullah Gül kazanırsa sanki o senaryo sekteye uğruyordu.

Önce Genelkurmay başkanı ve Cumhurbaşkanlığı sözcüsü bir helikopter ile Abdullah Gül'e gönderilmiş, "ayağını denk alması" istenmişti.

Fakat Abdullah Gül, geri adım atmamış, muhalefetin ortak adayı olacağı kararını sürdürmüştü.

Fakat siz tesadüfe bakın ki daha önce ortak aday fikrine ikna olan, yani bu fikri baştan kabul eden muhalefet partilerinden biri bir sabah fikir değiştirmiş, "Ortak aday projesinde biz yokuz" diyerek Gül'ün ortak adaylık formülünün akamete uğramasını sağlamıştı.

Bu kararıyla sadece Abdullah Gül'ün ortak adaylığını değil, başka biri de olsa muhalefetin ortak aday çıkarmasını engellemişti.

Daha ilginci ise CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu seçim sürecinde yaptığı konuşmalarda farklı aday tarifleri yapmasına rağmen sonuçta o tariflerden tek birine bile uymayan kışkırtıcı bir kişiliğe sahip, hatta partide kendisinin rakibi de olan Muharrem İnce'yi aday göstermeye mecbur bırakılmıştı.

Bir siyasetçinin parti içindeki kendi rakibini cumhurbaşkanlığına aday göstermesi hayatın olağan akışına aykırıydı.

Çünkü insan ancak kaybedileceğine kesin olarak inandığı bir seçimde rakibini aday yapardı.

Ve bu durum kimsenin dikkatini pek çekmiyordu.

Seçimler yapılmış, muhalefet ortak aday çıkaramadığı için nihayetinde İslamcı otoriter yönetimin ülkenin başında kalması sağlanmış, eğer varsa, o senaryonun akışı da kendi bütünlüğü içinde korunmuştu.

Yani iktidarda güçlü otoriter İslamcı bir lider, muhalefetin başında Alevi inancına sahip bir genel başkan, Kürt meselesinde ise PKK'nın yeniden etkili aktör yapıldığı bir durum yaratılmıştı.

Türkiye aynen Ortadoğu'daki ülkelerden birine dönüşmüştü.

Öyle ki ülkenin başındaki İslamcı lider "barış, birlik, bütünlük" diyen Kürt hareketindeki yenilikçi kanadın lideri Selahattin Demirtaş'ı PKK'nın kurucu lideri Abdullah Öcalan'a hesap vermekle tehdit ediyordu.

Bir ülkenin cumhurbaşkanının o ülkedeki bir siyasetçiyi terör örgütünün liderine hesap vermekle tehdit ettiği bir romanda yazılsa, bir filmde görülse "bu kadar gerçeklikten kopukluk" olmaz diyeceğimiz bir olay yaşanıyordu.

Eğer böyle bir senaryo varsa tam da o senaryonun gerektirdiği gibi otoriter yönetim sonucunda o ülke her alanda ağır bir tahribat yaşamıştı, yaşamaya da devam ediyordu.

Toplumsal barış ağır yara almış, ekonomi çökmüştü.

Yoksulluk dalga dalga yayılmış, ülkenin bütün kaynakları birer birer elden çıkarılıyordu.

Dahası, eğitim tamamen yok edilmiş, ülkeden büyük bir beyin göçü başlamıştı.

Diğer yandan bu süreci durdurması gereken muhalif aktörler bütün uyarılara, bütün çabalara rağmen atmaları gereken adımları bir türlü atamıyorlardı veyahut atmıyorlardı.

Sanki ülkede büyük bir akıl tutulması yaşanıyordu ya da sanki o senaryonun akışını bozmamaları için onlar da bir şekilde tutuluyordu.

Bütün bu yaşananların sonunda ülke yeni bir seçim arifesine gelmişti.

Artık gündem 2023 seçimleriydi.

Öyle olaylar oluyor, öyle gelişmeler yaşanıyor ki sanki senaryonun yeni bir bölümü uygulanıyordu.

Ekonomi çökmüş, artan yoksulluk İslamcı otoriter iktidar için bir tehlike yaratmış, bu durum iktidarın seçimi kaybetme ihtimalini doğurmuştu.

Fakat nasıl olmuşsa olmuş, Ortadoğu'daki çatışmaların finansörü olarak görülen, "15 Temmuz darbe girişiminin finansörü olduğu" söylenen Birleşik Arap Emirlikleri "Yatırım yapacağız" diyerek Türkiye'ye yönelik düşmanca tutumundan bir anda vazgeçmiş, İslamcı iktidarın imdadına yetişmişti.

Bu arada muhalif kesimde farklı popüler siyasi aktörler de ortaya çıkmıştı.

Şu işe bakın ki yine nasıl oluyorsa oluyor İslamcı siyaset anlayışına sahip Tayyip Erdoğan'ın karşısına çıkacak aday CHP'nin Alevi inancına sahip lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun olacağı hazırlıkları yapılmaya başlanmıştı.

Kemal Beyi bu konuda en çok cesaretlendiren isimlerin başında da Cumhuriyet mitinglerinin organizatörü Tuncay Özkan vardı.

Diğer taraftan Muharrem İnce yeniden sahneye çıkmış ve yeni bir parti kurmuştu.

Konuşmalarında muhalefetin kurduğu altılı masanın dağıtılması gerektiğine vurgu yapıyor, diğer partilerle ittifak yapmaya çalışan CHP'yi o partilere teslim olmakla suçluyordu.

Gidişattaki bu bütünlük, çıkan engellerin kolayca halledilmesi, olmayacak insanların bir gecede fikir değiştirmesi, herkesin kolayca oyuncuya dönüşmesi... Tüm bunlar bana sanki bir kurgu varmış ve her şey o kurguya göre ilerliyormuş gibi tuhaf ve dehşet verici geliyor.

Böyle bir senaryo varsa bu senaryoyu yazanın kim olduğunu, o senaryoyu hayata geçirenlerin kimler olduğunu, kimlerin bilerek oyuncu olduğunu, kimlerin bilmeden bu süreci kolaylaştıran aktörlere dönüştüğünü bilmiyorum.

Ama bildiğim bir şey var ki bütün bu yaşananlar bir roman ya da film olsaydı "Bu kadar tesadüf fazla" denilerek gerçekçi bulunmaz, bu kadar tesadüfün olduğu, herkesin kolayca senaryonun akışına uygun kişilere dönüştüğü bu film gerçeklikten uzak kabul edilirdi.

Ama gerçeklikten uzak bu filmi bizler yaşayarak gördük ne yazık ki.

Ve bu gidişatın sonunun Türkiye'yi kendi içinde çatışmaya sürüklenmiş bir Ortadoğu ülkesine dönüştürmek olduğunu görmemek için sanırım aptal olmak gerekiyor.

Daha önce de dediğim gibi tüm bu olanlar bir senaryo gereği değil, belki de García Márquez'in *Kırmızı Pazartesi* romanındaki gibi bir durum vardı ortada.

Yani bir kasabada, bir cinayet işleneceğini herkes biliyor fakat kimisi vurdumduymazlığından, kimisi körlüğünden, kimisi de çıkarı uyduğu için bu cinayetin işleneceğini görmezden geliyor, kimse bir şey yapmıyor veyahut yapamıyor ve o cinayet işleniyor.

Bütün bir kasaba bir şekilde o cinayetin suç ortağına dönüşüyor.

Bazen ben bile eğer varsa böyle bir senaryo bu senaryonun bir parçası olduğum duygusuna kapılıyorum.

Sanki yaptıklarımla senaryoyu bozacak kadar bir tehlike yaratmadığım için belki de çabalarımla senaryonun gerçekçi görünmesine katkı veriyorum.

Tekrar edeyim: Gelecek üzerine bir komplo teorisinden bahsetmiyorum.

Tamamen yaşadığımız, gördüğümüz, tanıklık ettiğimiz olaylardaki akışa, bütünlüğe ve o akışı bozacak engellerin kolayca ortadan kaldırılmasına ve herkesin böyle kolayca tutum değiştirmesindeki tuhaflığa dikkat çekiyorum.

Bütün bunları kim yaptı?

Dediğim gibi böyle bir senaryo var mı bilmiyorum.

Muhalefetin pasifliği, kimi muhalif aktörlerin bir gecede fikir değiştirip Tayyip Erdoğan'ın işini kolaylaştırmaları, olmayacak gelişmelerin yaşanması...

Tüm bunlar insanlarda şaşkınlık yaratıyor.

Çünkü herkesin sıklıkla söylediği bir cümle var: Bu Tayyip Erdoğan çok şanslı, ne zaman dara düşse mutlaka bir çıkış yolu açılıyor veyahut olmayacak gelişmeler yaşanıyor ve düştüğü sıkıntıdan iktidarını bir şekilde koruyarak çıkıyor.

Kimileri, espriyle de olsa bu durumu Allah'ın Tayyip Erdoğan'a yardımı olarak yorumluyor.

Bütün bu engelleri kim kaldırıyor? Bunca muhalif aktörü tavır değiştirmeye kim ikna ediyor? Ortaya çıkan her yeni durum nasıl oluyor da Tayyip Erdoğan'ın işine yarayacak sonuçlar doğuruyor?

Kimilerinin şans, kimilerinin Allah'ın yardımı dediği, kimilerinin de Tayyip Erdoğan'ın siyasi zekâsına bağladığı tüm bu gelişmelerin şansla, siyasi zekâyla veyahut Allah'ın yardımı gibi akla, mantığa aykırı bir açıklamayla izah edilemeyeceğini görmemiz ve üzerinde düşünmemiz gerekiyor.

Eğer böyle bir senaryo varsa herkesi bu kadar kolay bir şekilde oyuncuya dönüştürecek gücü kim, nereden alıyor, bilmiyorum.

Ama şunu söyleyebilirim ki, eğer böyle bir senaryo varsa bana göre Deniz Baykal'ı ikna eden, Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırıp, büyük bir ittifakla Siirt seçimlerini iptal edip, Erdoğan'ın iktidarın başına geçmesini sağlayan o el kimin eliyse, Alevi inancına sahip birinin ana muhalefet partisinin başına gelmesinin yolunu açan da o el.

Kemal Kılıçdaroğlu'nun CHP'nin başına geçmesinin yolunu açan kimse, durup dururken köprünün adını Yavuz Selim koyan veyahut önerenin de o olduğunu düşünüyorum.

Ortadoğu'da mezhep savaşının başladığı bir dönemde köprünün adını Yavuz Selim koymayı kim önerdiyse, Gezi'de öldürülen çocukların neredeyse tamamının Alevilerden olmasını da bana göre o sağladı.

Gezi'de Alevi çocukları kim öldürdüyse, barış sürecini bitirmek için o iki polis memurunu da onun öldürdüğünü düşünüyorum.

2015 yılında Deniz Baykal'ı Tayyip Erdoğan'ın imdadına gönderen kimse, ülkenin erken seçime gitmesi için Devlet Bahçeli'yi ikna edenin de o olduğunu düşünüyorum.

Kemal Kılıçdaroğlu'nun, CHP'nin başına geçmesi için taşları kim döşediyse, Devlet Bahçeli'nin Tayyip Erdoğan'a yönelik onca sözüne, hakaretine, "Cumhurbaşkanı olmana asla müsaade etmeyeceğiz" gibi tehditlerine rağmen MHP liderini bir anda ikna edip, rejim değişikliği için Tayyip Erdoğan'ın yanına gönderenin de o olduğu kanaatindeyim.

Devlet Bahçeli'yi bu değişiklik için ikna eden kimse, Abdullah Gül'ün ortak adaylığını engellemek için bir muhalefet partisini son anda ikna eden, fikir değiştirmesini sağlayanın da o olduğunu düşünüyorum.

Muhalefetin Meclis başkanlığı için ortak aday çıkarmasını engellemek amacıyla Deniz Baykal'ı ve Devlet Bahçeli'yi kim ikna ettiyse, Selahattin Demirtaş'ın dokunulmazlığını kaldırmak için HDP hariç bütün muhalefet partilerini ikna edenin de, Selahattin Demirtaş'ı hapse atılmasını sağlayanın da aynı odak olduğunu düşünüyorum.

Muhalefetin ortak aday çıkarmasını engellemek için bir gece bir muhalefet partisini fikir değiştirmeye kim mecbur ettiyse, kendi rakibi Muharrem İnce'yi aday yapması için Kemal Kılıçdaroğlu'nu da onun zorladığını düşünüyorum.

Devlet Bahçeli'yi Tayyip Erdoğan'ın ortağı olmaya kim, nasıl bir gerekçeyle ikna ettiyse, bana göre 2023 seçimlerinde Kemal Kılıçdaroğlu'nun adaylığını destekleyen, bu konuda Kemal Bey'i cesaretlendiren veyahut mecbur eden elin de o el olduğu kanaatindeyim.

Çünkü bu senaryonun akışına göre 2023'te Kemal Kılıçdaroğlu'nun aday olması gerekiyor gibi bir durum çıkıyor ortaya.

Bana göre bütün bunlar aynı senaryonun bütünlüğü içinde gelişen olaylar ve amaç da sanki Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak.

Hatta bazen bunca olup bitene rağmen muhalefet liderlerinin güçlü bir toplumsal birliktelik yaratacak adımlar atmamasının, demokrasi ittifakı kurmamalarının, etkili bir muhalefet yapamamalarının nedeni de bu durum mu diye düşünmekten kendimi alamıyorum.

Dahası, muhalif siyasi aktörlerin ülkede otoriter bir yönetim yokmuş, demokrasi varmış, her şey yolundaymış, aynen 2018'deki gibi nasıl olsa seçim kazanılacakmış gibi davranmaları için on-

lara bunu telkin eden birileri mi var diye de düşünmekten kendimi alamıyorum.

Sürecin başı ile geldiğimiz bu aşama arasındaki tutarlılık beni gerçekten çok şaşırtıyor doğrusu.

Yani demek istediğim, bütün bunlar ne şansla ne de Allah'ın yardımıyla açıklanacak şeyler.

Bu nedenle 2023 seçimlerinde eğer varsa bir senaryo bu senaryoyu bozacak, tersine çevirecek ya da en azından bu akışa aykırı bir tutum takınılıp takınılmayacağına bakıyorum.

Mesela, aday bu senaryonun akışını bozabilecek biri olacak mı?

Muhalefet liderleri bu senaryonun akışını bozabilecek bir yaklaşım içinde olacaklar mı?

Kimi aydınlar, yazarlar, senaryoya aykırı hareket edebilecekler mi?

Ama en önemlisi de toplum olarak biz bu akışı bozacak aklı, feraseti ve o birliktelik duygusunu gösterebilecek miyiz?

Şöyle de düşünebiliriz: Kendi ahengi içinde dönen büyük bir çark var.

O çarkı bozacak bir etki olmadığı için çark doğal olarak kendi ritminde dönmeye devam ediyor.

O çarkın arasına girip o döngüyü bozacak bir demir leblebiye ihtiyaç var.

Bir şekilde çarkın dişlilerini attıracak yani mevcut oyunun düzenini altüst edecek farklı bir tutuma, farklı bir yaklaşıma ihtiyaç var.

Esas olan, 2023 seçimlerinde kimse o demir leblebi olmayı göze alacak mı?

Bütün bunların Türkiye'nin kaderini belirleyeceğini düşünüyorum.

Senaryo mu, çıkar ittifakı mı?

Öyle "Dış güçlerin Türkiye üzerinde bir planı var" gibi komplo teorilerine sığınanlardan değilim.

Dediğim gibi olayların akışına, bu kadar imkansızın kolayca gerçekleşmesine, bu kadar tesadüfün peş peşe sıralanmasına, akışı bozacak her engelin kolayca bertaraf edilmesine, dahası herke-

sin bu kadar kolayca bir oyuncuya dönüşmesine mantıklı bir izahat bulamadığım için bütün yaşananların bir senaryonun yani bir filmin parçası olduğu hissi uyandırıyor bende.

Ortada bir senaryo olmasa da bütün bu yaşananların amacının Türkiye'yi Ortadoğululaştırmak olduğunu görmemiz gerekiyor.

Ortadoğu'daki ülkelerin ne hale geldiğimi hepimiz biliyoruz.

Yani otoriter İslamcı bir liderin olduğu; toplumsal barış zedelenmiş, devlet kurumları tahrip edilerek parti devletine dönüştürülmüş, kimlik ve mezhep çatışması kızışmış ya da bu toplum kesimleri arasında korkunç bir güvensizlik oluşmuş, bunun nihayetinde ekonomisi çökmüş, yoksulluk yaygınlaşmış, beyin göçü başlamış ülkelerde ne olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bütün bunlar oluyorsa sonucun ne olacağını da daha önce benzer süreçleri yaşamış ülkelerin başına gelenlerden anlayabiliriz.

Diyeceğim o ki...

Biz çok büyük, çok dinamik, bu dinamizmimizle büyük zorlukları aşmış bir milletiz.

Topraklarımızın önemli bir kısmı işgal edilmişken bile Sevr'i yırtmış, Kurtuluş Savaşı vermiş, oradan da yeni bir ülke kurmuş bir toplumuz.

Elbette ki bu gidişatı da durdurabilir, ülkemizi yeniden herkes için yaşanabilir bir ülke haline getirebiliriz.

Yapmamız gereken çok zor değil; daha önce düştüğümüz, "Bu iş bu sefer bitti" iyimserlik tuzağına düşmeden, durumun vahametini olanca açıklığıyla fark edip ona göre tavır belirlemeli, farklılıklarımızı zenginlik görerek; kimlik, inanç, mezhep, yaşam tarzı gibi değerler üzerinden kurguladığımız "biz ve onlar" ayrımını bir tarafa bırakmalı, yani mahalle çıkarını gözeten anlayışı terk etmeli, ülkemizin geleceğine sahip çıkamaya herkesi ortak edecek bir anlayışla hareket etmeliyiz.

Bunun bir iktidar değişimi seçimi olmadığı gerçeğini kabul edip, kilidi açacak en doğru adayın çıkarılmasını sağlayacak toplumsal baskıyı oluşturmalıyız.

Siyasetçilerden ülkemizi kurtarmalarını beklemek yerine hepimiz aynen Kurtuluş Savaşı günlerindeki anlayışla hareket etmeli, bu dönen çarkın arasına girecek birer demir leblebiye dönüşmeliyiz.

Eğer varsa bile hiçbir oyun, hiçbir senaryo, hiçbir kurgu halka rağmen gerçekleştirilemez.

Farklılıklarını zenginlik görerek bütünleşmiş bir toplumun karşısında hiçbir güç duramaz.

Tek yapmamız gereken, bu meselenin bir parti ve bir iktidarı alma meselesi olmadığı gerçeğini kabul edip, ona göre davranmaktır.

Siyasetçiler bir yanlış yaptığında veyahut görevini tam yapmadığında onların karşısına dikilmek ve onları doğru işler yapmaya mecbur edecek bir anlayışla hareket etmektir.

Bu anlayışla hareket edersek gidişatı değiştirebilir, ülkemizi aldığı bu tahribatlara rağmen kısa sürede toparlar, herkesin ağız tadıyla yaşayabileceği bir ülke haline getirebiliriz.

2023 seçimleri ülkemiz için önemli bir dönüm noktası.

Bunun nasıl şekilleneceğini belirleyecek olan da toplum olarak biziz.

İktidarın bizi çekmeye çalıştığı korku politikasına teslim olmadan, muhalefetin bize dayattığı farklılıklarımızı ayrıştırıcı gören anlayışı kabul etmeden, aklı selimle ve olgunlukla hareket etmeli ve aramızdaki tartışmaları bir tarafa bırakıp, toplumun bütün kesimleriyle duygu birliği kuracak yaklaşımlar içinde olmalıyız.

Eğer bu birlikteliği sağlarsak dünyanın bütün senaristleri bir araya gelse de istedikleri sonucu elde edemezler.

Ülkeleri yıkıma sürükleyen dış güçler değil, o ülkelerdeki demokrasiyi, hukuku yok eden otoriter yönetim anlayışları ve bunu durduracak cesareti, aklı gösteremeyen toplumlardır.

Otoriter yönetimlerin yarattığı en büyük sorun, toplumdaki güven duygusunun zedelenmesi, insanların sağlıklı düşünemez hale gelmesidir.

Bunun farkında olmalı, sakinlikle, olabilecek en geniş toplumsal birlikteliği sağlamalıyız.

Tekrar edeyim: Bana göre böyle durumlarda yapılması gereken en önemli şey, bu meselenin bir parti, bir siyasi aktör, filan partinin gidip falan partinin iktidara gelme meselesi olmadığını, ülkemizin kaderi olduğu gerçeğini kabul edip, bu sorumluluk duygusuyla hareket etmektir.

Çocuklarımızın geleceği, ülkemizi selameti için farklılıklarımız üzerinden sürdürdüğümüz tartışmalara bir son vermek, güçlü bir toplumsal birliktelik sağlamak zorundayız.

Ülkemize biz sahip çıkmazsak kimsenin sahip çıkmayacağı gerçeğini en yalın haliyle görmeliyiz.

Bir kurtarıcı beklemeden her birimiz bir kurtarıcı gibi hareket etmeliyiz.

Senaryo mu, Kırmızı Pazartesi mi?

"Ülkemiz son 20 yılda büyük bir değişim yaşadı. Toplumu derinden etkileyen ve endişeye sevk eden bir tabloyla karşı karşıya kaldık.
Rejim değişti; hukuk, demokrasi, laiklik tahrip edilerek otoriter bir yönetim kuruldu. Ben bu durumu ülkemize doğru gelen bir kasırgaya benzetiyorum.
Ülkemize doğru bir kasırga gelirken kim ne yaptı? Ne tür siyasi olaylar yaşandı? Bu kasırganın tahribatını en aza indirecek tedbirler niçin alınamadı ve ülkemiz bu hale nasıl geldi?
İşte bu sorulara bildiklerim, gördüklerim, tanıklıklarım ve yorumlarım çerçevesinde cevaplar aramaya çalıştım."

Levent Gültekin, Türkiye'nin son 20 yılının en önemli olaylarını masaya yatırıyor...

CHP lideri Deniz Baykal'ın desteğiyle Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasi yasağının kaldırılması, AK Parti'ye kapatma davası açılması, 27 Nisan Muhtırası ve Cumhuriyet mitingleri, Ergenekon/Balyoz davaları, 2010 Anayasa değişikliği, Gezi olayları, Hendek savaşları, 2015 seçimlerindeki tuhaf olaylar, 15 Temmuz Darbesi, 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki şaşırtıcı oyunlar...
Yaşanan olayların akışındaki bütünlük, bu akışı bozacak her engelin ustalıkla ortadan kaldırılması, kimi muhalif siyasi aktörlerin bir andaki tutum değişikliği akla iki ihtimali getiriyor: Ya herkesi oyuncuya dönüştüren bir senaryo var ve ustalıkla uygulanıyor ya da Gabriel García Márquez'in *Kırmızı Pazartesi* romanına benzer bir durum yaşıyoruz. Yani kasabada bir cinayet işleneceğini herkes biliyor ama kimse bir şey yapmıyor ve sonunda o cinayet işleniyor.
Bütün bu olayların arka planı bize, bundan sonra neler olabileceğinin işaretini de veriyor.
Bu kitap bir anlamda Türkiye'nin Ortadoğululaştırılma sürecini hikâye tadında anlatıyor.
Kasırga, okuru, yaklaşan tehlikeye karşı uyarmak üzere kaleme alındı... Bu gidişatı durdurmak, ülkemizi yeniden herkes için yaşanabilir bir ülke haline getirmek için...

Sertifika no: 44919
ISBN 978-625-8380-19-4

Levent Gültekin KASIRGA

Levent Gültekin
Yaklaşan KASIRGA

Araştırma İnceleme

